Documente Bârlădene

Volumul V

DIVERSE

de

IACOV ANTONOVICI
Episcop Hușilor
Membru de onoare al Academiei Române

1926
ATELIERELE ZANET CORLATEANU, HUȘI

PREFAȚĂ

Cu ajutorul lui Dumnezeu, iată dau la lumină și volumul V, Documente Bârlădene, după care va urma și volumul VI. Materialul acestor volume este pregătit de mine în mare parte, încă de pe timpul când mă aflam la Bârlad ca preot și profesor.

In volumul defață, cetitorul va întâmpina chiar dela început, *Două Condice de socotele* dela două Biserici, din Bârlad, Sf. Neculai Tuchilă și Sfinții Voevozi, dintre anii 1827 — 1861. Aceste Condice au fost înființate, în anul 1827, de către Meletie Episcopul de Roman, în a căruia Eparhie se găsia atunci orașul Bârlad și județul Tutova. Tot acel Episcop și în acelaș an a rânduit și Epitropi pe la toate Bisericile din acest oraș [1])

Din aceste Condice se poate afla prețul a o mulțime de lucruri, precum și plata lucrătorilor, pe acele vremuri. In ele se văd prevăzute dajdiile, ce se percepeau dela preoți, diaconi și cântăreți,— și care percepere s'a urmat până în anul 1844[2]). Și că Bisericile se îngrijiau și de copiii găsiți[3]).

* * *

In deosebi, din *Condica Bisericii Sf. Neculai* (Tuchilă) aflăm că în anul 1827 se mai găsia încă în ființă Biserica cea veche, făcută de Toderașc Tuchilă și soția sa, Ilinca; că acea Biserică era de lemn, durată, acoperită cu șindrilă, cu temelia de peatră, având ograda de zăplazi cu spini și o clopotniță de lemn cu 2 clopote [4])

In anul 1829 a bântuit *Ciuma* la Bârlad, din care pricină, dela Iulie — Decemvrie, acel an, banii primiți dela enoriași de către preoții, diaconii și cântăreții Bisericii se spălau în oțet.

1) Volumul defață, pag. 1-2.

2) Manualul Administrativ, II, p. 39.

3) Volumul defață, p. 5 și 40.

4) Idem p. 2.

Biserica Sf. Neculai (Tuchilă) s'a refăcut intre anii 1825 — 1832. Desigur că acea veche a mai existat până la gătirea şi sfinţirea celei noui, — ba şi după aceia, până la topirea ei de timp, căci înainte vreme nimenea nu îndrăznea să desfiinţeze sau să strice o Biserică, ţinându-se dreptcredincioşii de următoarele cuvinte ale Sf. Apostol Pavel:

„De va strica cineva Biserica lui Dumnezeu, pe acela îl va strica Dumnezeu" (I Corinteni, III, 17).

La 7 August 1840, această Biserică a fost cercetată de Episcopul Meletie al Romanului, care a semnat în Condică, aprobând socotelile şi poruncind ca tot aşa să se urmeze şi în viitor.

Dela anul 1852, Bârladul şi jud. Tutova au trecut la Eparhia Huşilor, de aceia, la 24 Iulie 1859, această Episcopie a luat oarecare dispoziţiuni cu privire la Sămile înfăţoşate de Epitropi, dar care Săme nu s'au mai dat însă dela anul 1861[1])

* * *

Din *Condica Bisericii Sfinţilor Voevozi*, cu data de 1 Iulie 1827, aflăm, mai întăi, că în 1826 — 1827, s'au strâns banii trebuitori pentru facerea unei clopotniţe, a parte, de lemn.

Această Biserică a căpătat, încă din acea vreme, 10 liudi, oameni străini scutelnici, cheltuindu-se 50 lei cu facerea hrisovului respectiv.

Pe la 1828, se afla în Bârlad un argintar, *Dima*, care era dintre scutelnicii Bisericii St. Voevozi, iar peste 20 ani, în 1848, trăia un alt argintar, *Anastasă*.

Breasla Tabacarilor se ţinea de această Biserică.

Pe la anul 1838, se pomeneşte de un legător de cărţi, *Dimitrie Popovici*.

La 7 August 1840 a fost cercetată şi Biserica Sfinţilor Voevozi de către Meletie Episcopul Romanului.

In acea vreme era la Bârlad un arhitect *Ioan Sârbeschi*, căruia i s'a plătit 5400 lei pentru planul şi privigherea clădirii de zid a Bisericii Sf. Voevozi, — râdicată în locul celei de nuele, ce era făcută în 1806, de Ecaterina Dragne.

1) Volumul defaţă, spicuire dela pagina 1-32.

Biserica de zid s'a lucrat și gătit în scurtă vreme, dela 1838 — 1839, așa că Episcopul Meletie, în 1840, a vizitat desigur pe aceastâ nouă.

Scurtimea vremei a provenit, credem, de acolo, că Biserica veche se afla atunci de tot deteriorată și locul, de pe vârful movilei pe care stătea, nu era încăpător decât numai pentru o singură clădire.

Pela 1845 se afla la Bârlad un *alamar* Jidov.

In vara anului 1848 a bântuit holera la Bârlad, pentru care a trebuit ca Biserica Sf. Voevozi să fie păzită de un om pe două luni,— pentru că în acea vreme, mulți din poporenii respectivi își pusăse lăzile, cu ce aveau mai scump, în această Biserică.

In iarna anului 1848 a venit un preot dela Roman în cercetarea Bisericilor dela Bârlad, pentru care i s'a dat 12 lei, ceia ce desigur i se va fi dat, la fel, și dela alte Biserici de aici.

In anul 1852 s'a zugrăvit pereții Bisericii Sf. Voevozi, peste tot, de zugravul *Ioan* cu 1668 lei; tot atunci s'au dres geamurile stricate de piatră.

In 1855, s'au cumpărat Minee prin Titinaș, cunoscutul *moș Ioniță*. Tot atunci s'au făcut meremet geamurilor Bisericii, când li-au stricat Nemții (sic), la parada lor; s'au plătit fenaroțiilor (fanaragiilor) pe 5 luni, de au păzit la Biserică, în vremea acelor Nemți, câte 2 oameni și câte 1; acelaș lucru s'a făcut și pe la începutul anului 1857, pe două luni, până s'au dus Nemții.

Se înregistrează 146 lei 16 părale, în 1858, din vânzarea a 53 ocă plumb dela sicriul răposatului boeriu Costachi Greceanu, cum și 37 lei dela feciorul lui Pataranie pentru o ladă ce se afla în Biserică de 5 ani.

Tot în acel an, 1858, s'au strâns peste 6000 lei, pentru râdicarea unei clopotnițe, deasupra întrării în Biserică, din dulachi, aduși dela Grozăști, și acoperiți cu tablă, clopotniță apucată și de mine, și care era în formă piramidală.

In 1861 se trec la cheltueli 61 lei, abonament la ziarul „Preotul", din Iași [1])

* * *

1) Vol. defață, spicuiri dela pag. 33—72.

In volumul prezent, urmează, mai departe, o dare de seamă despre *Şcoalele* de băeţi şi fete, ce erau în anul 1847 pe lângă fiecare Biserică, din Bârlad, cu numele elevilor, a elevelor şi a dascalilor, şi anume: două Şcoale la Biserica „Domneasca", şi câte una, la celelalte Biserici, — Sf. Dimitrie, Vovidenia, Sf. Ilie, Sf. Gheorghe, Sf. Neculai (Eşenii), Sf. Neculai (Tuchilă), Sfinţii Voevozi, Sf. Ioan, Sf. Spiridon, Sfinţii Trei-ierarhi,— şi o şcoală particulară a lui Dimitrie Papastavru.

In şcoală II, dela Biserica „Domneasca", între alţi elevi şi eleve se vede trecut şi *Costachi Codrescu*, doctorul de mai târziu al Bârladului, înfiinţătorul Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" [1])

* * *

Vrednice de interes sânt apoi şi *Răspunsurile Epitropilor Bisericilor Bârlădene*, date pretoereului în anul 1872, pentrucă, până atunci, nu ştim să se fi făcut vre-o Statistică cu aratarea de anii când Bisericele de aici au fost clădite. Trebuesc însă folosite aceste răspunsuri cu ajutorul documentelor publicate de mine în volumul I, Documente Bârlădene [2])

* * *

Pe lângă aceste răspunsuri, urmează mai departe extractele *Din Slnodicele Bisericilor Bârlădene*, care de aseminea se vor putea folosi tot cu ajutorul amintitelor Documente, de oarece parohii, la alcătuirea acestor Sinodice, în anul 1879, n'au avut cu toţii dovezi sigure despre clădirea Bisericilor,— ci numai de ctitorii şi binefăcătorii lor, după pomelnicele existente, păstrate cu oarecare îngrijire [3])

* * *

De un deosebit interes istoric, pentru iniţiativa privată Bârlădeană, sânt *Testamentele şi Legatele*, făcute în folosul Instituţiunilor Culturale şi Filantropice, şi pe care le rezumăm, anume:

1, *Testamentul Comisului Gheorghe (Roşca) Codreanu*,

---

1) Volumul de faţă, spicuire, p. 74—78.

2) Idem, spicuire, p. 79—82.

3) Idem, spicuire, p. 83—103.

făcut la Viena, în anul 1837 Noemvrie 6 (18), în folosul unei Şcoale de latineşte,— de unde a rezultat, în 1846, clasul de latină dela şcoala publică din Bârlad,— clas trecut apoi, din 1858, la liceul de aici

2. *Testamentul lui Neculai Roşca Codreanu*, făcut la Bârlad, în anul 1854 Ianuarie 30, pentru înfiinţarea unei Şcoale de fete, a unui Ospital şi a unei Capele,— cum şi pentru înfiinţarea a două Catedre la liceu, de Franceză şi Italiană.

In amintirea acestor fraţi, liceul din Bârlad s'a numit „Codreanu", iar şcoala de fete, în deosebi, „Neculai Roşca Codreanu".

3. *Testamentul lui Ioan Gheorghiu*, din 5 Iulie 1858, în care se prevăd Legate pentru Spital, Şcoala publică [1]) şi Biserica Sf. Ilie.

4. *Bârlădeanul Iancu Epure* s'a gândit la ceva unic, în felul său, — înfiinţarea unei Şcoale înalte (universitate) în oraşul Bârlad,— pentru care la 18 Fevruarie 1865, a lăsat suma de lei 32328, bani 8,— din care să se realizeze a lui dorinţă după 100 de ani.

5. *Gălăţanul Gheorghe Fulger*, prin Testamentul din 1 Martie 1886, dispune ca să se facă o şcoală în comuna Băneasa (Covurlui) cu inscripţia: „Lumina Poporului face tăria Naţiunei".

In afară de Biserica şi de Şcoala, din acea comună, şi alte dispoziţii filantropice, dispune ca, după moartea sa, casele din Galaţi şi moşia Urecheşti, din comuna Moscu (Covurlui) să rămână spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman".

6. *Anghel Dimitriu Hagi Vasile*, prin Testamentul, din 16 Octomvrie 1879, îşi lase averea sa comunei Bârlad şi Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman", cu obligaţia ca 20 galbeni să se întrebuinţeze anual pentru o bursă, care să se dee la unul din cei mai distinşi elevi din liceul urbei Bârlad.

7. *Costantin N. Corbu*, prin Testamentul din 28 Maiu 1893, lasă Spitalului, din Bârlad, moşiile Ciocanii şi Raiu (Tutova), cu obligaţia ca, la timp, să se clădească o anexă pentru secţia hirurgicală; de aseminea 50 fălci pământ Bisericii din Mălăeşti (Fălciu), şi alte binefaceri.

1) De unde a rezultat înfiinţarea şcoalei No. 2. de băeţi

8. *Andrei Catzaiti*, prin Testamentul din 31 Decemvrie 1906, lasă Spitalului, din Bârlad, 70.000 lei şi 2 rânduri case, cu un număr de obligaţii, în scop de binefaceri.

9. *Gheorghie T. Neghină*, prin Testamentul din 4 Iunie 1907, îşi lasă toată averea în folosul Spitalului, cu îndatorirea de a-l înmormânta şi a-i purta grijile.

10. *Ioan A. Vâlcovici*, prin Testamentul său olograf din 25 Ianuarie 1909, hărăzeşte Spitalului un han şi o vie, cu îndatorirea de a i se face, în fiecare an, câte o panahidă la Capela Spitalului, în ziua de Sf. Ioan Botezătorul, pentru pomenirea sa şi a părinţilor săi, Anton şi Maria.

11. *Cassa Obştiei Târgului Bârlad*, prin Actul de Donaţie din 31 Ianuarie 1910, donează Spitalului două porţiuni de loc viran obştesc, situat în partea de nord a oraşului, în mărimea totală de 979 metri liniari.

12. *Ruxanda Costandachi*, văduvă, prin Testamentul din 24 Iunie 1910, lasă Spitalului jumătate din moşia Tunsăştii, comuna Bogdăniţa, circa 365 hectare pământ, cu oarecare sarcini şi condiţiuni. Casa o lasă copiilor soţilor Mihai şi Maria M. Carp. Şi alte dispoziţii filantropice.

13. *Elena Dr. Luchi*, prin Testamentul din 11 August 1912, îşi lasă casa sa, după moarte, Spitalului cu condiţie de a i se face în fiecare an, la mormânt, în ziua sfinţilor Impăraţi Constantin şi Elena, sobor preoţesc, pomenindu-se numele său, al soţului şi al neamurilor familiei sale.

14. *Vasile Chiriac Gheorghiu*, prin Testamentul din 17 Iulie 1917, îşi lasă toată averea Spitalului cu obligaţia de a-l înmormânta şi, la fiecare aniversare a încetării lui din viaţă, să i se facă o panahidă, pentru pomenirea lui, a copilului său, Alexandru şi a părinţilor săi, Chiriac şi Smaranda Gheorghiu.

15. *Elena C. Pruncu*, prin Testamentul din 20 Fevruarie 1918, în afară de alte Legate, îşi lasă casele din Cotu-Negru pentru Azilul de copii orfani al Societăţei Doamnelor Bârlădene, care va purta pe frontespiciu „Azilul Elena Constantin Major Pruncu".

16. *Costachi C. Nicolau*, prin Actul de Donaţie, din 13 Dec. 1918, donează un fond de 2000 lei Şcoalei de fete „N. R.

Codreanu" pentru a premia în fiecare an o fată săracă și silitoare din ultima clasă, în amintirea decedatei sale soții, care era absolventă a acelei școale, „dorind a i se păstra o amintire perpetuă la școala în care ea a primit îndrumările necesare vieții și care i-au permis a fi o mamă bună și o soție model".

17. *Raul Fernandes*, Brazilian, donează orașului Bârlad un fond de 8000 lei, în favoarea școale profesionale „N. R. Codreanu", pentru premii în amintirea răposatei sale soții, Raluca Alexandrina Fernandes, născută căpitan T. Udrea „fiind sigur că această dorință va fi bine primită de zisul oraș, căci defuncta a onorat în străinătate în acelaș timp națiunea Românească și țara Moldovenească, în sânul căria nobilul său caracter s'a format, și înaltele sale virtuți au luat rădăcini".

18. *Grigore D. Vasiliu*, avocat, vicepreședintele Senatului, prin Testamentul din 4 Iunie 1925, își lasă toată averea sa Spitalului *)

NOTA. — Mai sânt Testamente și Legate din partea familiei Stefan și Maria Gâlcă, a călugărului Sofronie Vârnav și alții, ale căror texte căpătându-le se vor publica în vol. VI, Doc. Bârlădene.

* * *

In **Panigirice și Necroloage** se oglindește viața și faptele Bârlădenilor, cari, trăind și lucrând în acest oraș, pentru binele obștesc, și-au creiat merite, de trebuință a fi cunoscute, nu numai lumei de față, dar mai ales celei viitoare,—pentruca faptele lor să fie imitate și numele lor veșnic pomenite. Regretăm că până acuma nu ne-au căzut la mână decât puține; sperăm să mai dobândim și pe altele, spre a le putea publica în vol. VI.

Facem, în cele următoare. o sumară amintire de :

1. *Doctorul Emanoil Costin*, mort la 8 Februarie 1871, descendinte din renumiții Costinești. A luat parte în Divanul Adhoc.

2. *Costantin Costache*, mort la 10 Ianuarie 1883. A fost căpitan adjutant a lui Cuza Vodă și un energic luptător pentru Unire.

*) Spicuiri din volumul de față, pag. 104 152.

3. *Profesorul Frederic Pagano*, născut în 1813, în Italia. Venind în Moldova, a fost numit, în 1860, profesor de limbele. Franceză și Italiană la liceul din Bârlad. A murit la 14 Noemvrie 1884.

4. *Doctorul Gonstantin Codrescu*, născut la 1840, în Bârlad, moare la 30 Ianuarie 1891. Doctor, profesor și scriitor renumit. A muncit din toate puterile și s'a jertfit chiar pentru întemeerea Spitalului din Bârlad.

5. *Profesorul Stefan Neagoe*, născut la 18 Noembrie 1838, în comuna Micăsasa în Transilvania. Venit la Bârlad în anul 1866 și-a desfășurat aici o admirabilă activitate didactică și ziaristică. A fost profesor de latină și apoi de română la liceu; a publicat o Gramatică Română, a scris la „Sămănătorul" și a fondat ziarul „Paloda". A murit la 21 August 1897.

6. *Profesorul Ioan Popescu*, fiu de preot, născut în comuna Coaș, districtul Cetatea-de-piatră, Transilvania, în Ianuarie 1830. A luptat contra Ungurilor în 1848, ca conducător de gloate, fiind rănit de sabie la frunte. A trecut în Bucovina și de acolo la Bârlad, în Moldova. Aci la anul 1851 intră în corpul didactic primar, apoi la 1860, în cel secundar, de limba latină, la liceul Codreanu. In 1870 întemeiază Școala Normală de Invățători, unde a fost profesor și director.

Despre dânsul zicem, împreună cu panigeristul său Augustin Paul: „Nu există în Bârlad și Județ (Tutova), o singură instituție, fie culturală fie filantropică, la întemeerea căreia să nu fi participat, în cele mai multe cazuri ca inițiator, în tot cazul ca colaborator". A murit la 11 Iulie 1901.

7. *Eliza Th. Ioan*, fiica lui Costache și Aristița Nanu, născută la 19 Noembrie 1862, căsătorită cu Theodor Ioan avocat, în 1878 Noemvrie 19, moare la 29 Octomvrie 1906. Are o singură fiică. A desfășurat o mare activitate în opere de binefacere. S'a ocupat și cu literatura. A scris în revista „Dochia" și în gazetele din localitate, sub pseudonimul *Vyc* și *Delavăsc*. A tradus în limba Franceză *„Fântâna Bladuziei"* de V. Alexandri.

8 *Profesorul Petru Drouhet*, născut în Franța în anul 1837 Maiu 31, în târgușorul Blaye, lângă Bordeaux, din părinți Franceji. Studiile secundare le-a făcut la Bordeaux și Touluse, iar cele

universitare, de medicină, la Paris. In anul 1860, murind părintele său, fu nevoit a-şi părăsi studiile şi a da lecţiuni într'un pension din Paris. Venind apoi la Bârlad, — în afară de lecţiunile din familiile boereşti, fu angajat a preda lecţii şi în pensionul d-nei Olivares. Aici făcu cunoştinţa d-rei Nathalia Olivares, cu care se căsători în 1864.

A fost profesor de Franceză la liceu, cursul superior. A scris şi publicat Traité de versification française a l'usage des lycées. Trecut din viaţă la 16 Iulie 1909 şi înmormântat la Bârlad. Barbat cu o vastă cultură şi un exemplar pedagog.

9. *Profesorul Alexandru Fotino* s'a stâns din viaţă la 10 August 1909, departe de ţară, la Abazia, unde se dusese pentru căutarea sănătăţii, suferind de cord,— şi unde a fost înmormântat. Profesor distins, coleg excelent.

10. *Colonelul Gheorghie Teişanu,* mort la Bucureşti, la 13 Ianuarie 1910, în etate de 52 ani. L'am cunoscut la Bârlad ca comandant al Regimentalui 12 Dorobanţi. Ofiţer de elită, naţionalist reputat.

11. *Avocatul Lascar Costin,* mort la 27 Fevruarie 1910, la moşia sa Banca. Orator distins.

12. *Tipograful Gh. Munteanu,* mort la 26 Maiu 1910. Muncitor şi naţionalist de frunte. A editat ziarul „Vocea Tutovei", la care au scris mulţi tineri naţionalişti.

13. *Natalia Drouhet,* născută la 1843. Soţia fostului profesor Petru Drouhet, amintit mai sus. A fost profesoară şi directoară unui renumit Pensionat[1]) din Bârlad, apoi profesoară şi directoară a Externatului secundar de fete. A murit la 14 Ianuarie 1912 şi s'a înmormântat la Galaţi.

14. *Profesorul Stroe Belloescu,* mort prin asasinare la 20 Octomvrie 1912. De origină ardelean, a studiat ingineria în Belgia. Fost profesor de matematici la liceul din Bârlad. Cetăţian distins, profesor eminent şi filantrop neîntrecut.

---

1) Renumele acestui Pensionat a mers până acolo că o femee dintr'un sat a spus alteia într'o zi că are să-şi dee fata într'un *Druiu* la Iaşi, identificând *Pensionul* dela Bârlad cu familia *Drouhet*

15. *Avocatul Gheorghie Vidră*, mort la 30 Octomvrie 1912. „Incă de pe la 1866, zice panigeristul T. Ioan, a ocupat rând pe rând funcțiunile de substitut de procuror, membru supleant, judecător de ședință, procuror, judecător de instrucție și președinte de Tribunal". In 1880 a eșit din magistratură și a rămas ca avocat. A ocupat și alte funcțiuni, fiind ales și deputat al col. II de Tutova.

16. *Profesorul Ștefan Dobrescu*, născut în comuna Crasanii de jos, jud. Ialomița, la 2 Noemvrie 1856, și moare ca profesor de limba română la liceul din Bârlad, la 1 Dec. 1913.

17. *Avocatul Grigore D. Vasiliu*, fost vice-președinte al Senatului, moare la Paris, în 27 Iulie 1925, unde se dusăse pentru căutarea sănătății. Este înmormântat la Bârlad în ziua de 4 Septemvrie. „Cariera politică a lui Grigore D. Vasiliu, ne spune ziarul Viitorul din București, a fost aceia a unui democrat convins și al unui iubitor al țărănimei, la al căria înălțare morală și bună stare materială a contribuit o viață întreagă". Răposatul a fost ca prefect în timpul războiului mondial, purtându-și sarcina cu mult tact,— mai ales pentru timpul acela[1]).

*
* *

Pentru cunoașterea celor întâmplate pe la Bârlad și județul Tutova, mai ales dela 1848 încoace,— gânditu-m'am încă de acum 40 ani, de când am început a mă ocupa de documente și de cercetări istorice, să mă adresez pe la mai mulți bătrâni și bătrâne, și mai ales pe la persoane culte și cu experiențe, care au trăit în amintita perioadă, și ar fi în stare să-mi povestească înscris despre cele petrecute sub ochii lor. Dintre aceștia numai doi au răspuns la întrebările ce li-am pus: Ioan Vasiliu și Andrei V. Ionescu.

In Memorinl scris și subscris, la 28 Maiu 1907, de Ioan Vasiliu, fost institutor și director școalei No 3 de băeți, după ce ne spune că este născut la 1844 Ianuarie 15, și că pe părintele său îl chema Vasile (Bâgu) și pe mama-sa, Elena,— ne dă mai multe informațiuni interesante, din timpul copilăriei

1) Volum. defață, spicuire, pag. 153—216.

şi a vieţei sale de şcoală; iar, din viaţa socială, ne vorbeşte mai întăi de două figuri Bârlădene: *moşu Ioniţă* (Titinaş) şi *Ivanciu Boiu.*

De cel întăi, *moşu Ioniţă,* îşi aduce aminte cam dela vârsta de 6 — 7 ani, adică de pe la anul 1850, pe care vreme, acel bătrân să fi avut cam 50 şi ceva de ani. Că „idealul lui moş Ioniţă era biserica şi persecutatul de soartă... Când mântuia cu ale bisericii, alerga prin mahalale şi căuta bolnavul, căuta văduva, căuta orfanul, căuta fetele sărace bune de măritat". Iar mijloacele, pentru aceste binefaceri, şi le procura, adunând bani de pe la cei bogaţi şi chiar — de pe la Domnitori. Era atâta de cinstit şi de stăruitor, că nimeni nu-l refuza, ca să-i pună în pungă ceva, când se adresă cu cuvioasele sale cuvinte şi cu creştineştile sale îndemnuri.

Cel de al doilea, *Ivanciu Boiu,* era un negustor fruntaş între fruntaşi. Poporan şi epitrop al Bisericii Sf. Gheorghe. Avea cele mai bogate prăvălii de coloniale. Băeţii, cari îl serviau cu credinţă şi hărnicie, eşiau desigur şi dânşii negustori, aşa ştia dânsul să-i înveţe şi să-i pregătească pentru comerciu. Era foarte evlavios, cum şi toţi ai casei lui. De două ori a fost la Ierusalim cu întreaga familie. A murit cam pe la anul 1888.

Nu uită a vorbi încă de o persoană de seamă, de *Costantin Dimitriu Robu,* care, cu banii strânşi prin muncă osârdnică, a clădit şcoala No. 3 de băeţi, din Podeni, unde Vasiliu a fost ca dascal şi director.

Cu un deosebit talent ne vorbeşte apoi despre *trecerea unei oşti turceşti prin Bârlad,*— adică de trecerea a 1000 soldaţi turci spre Iaşi, unde aveau să asigure liniştea şi să pună în scaun pe Grigore Ghica.

De asemenea ne povesteşte şi de *venirea Ruşilor* şi a *Nemţilor la Bârlad,* cum şi de truda şi zăpăceala slujbaşilor de a-i întâmpina şi îngriji; numai puţin de obrăznicia şi jafurile soldaţilor, cum şi de necuviinţele ofiţerilor de prin casele boereşti, pe unde erau încuartiruiţi. In fine Vasiliu rezumă aceste ocupaţii aşa: „Ocupaţia rusască a fost bătaia cu *biciul;* ocupaţia nemţască... a fost bătaia cu *scorpii.*

După toate aceste năprasnice furtuni, ni povesteşte frumos

de trecerea Domnitorului Grigore Ghica prin oraş, a Caimacanului Vogoridi şi a lui Cuza.

Primirea lui Grigore Ghica s'a făcut cu o mare pompă, la Bârlad, unde, fiind întâmpinat de o mare mulţime de nărod, din toate clasele societăţii, Domnitorul, dându-se jos din cupeu, îşi descoperi capul şi grăi aşa către nărod: „Oameni buni, fiţi liniştiţi, a trecut potopul! Cu ajutorul lui Dumnezeu voiu cârmui ţara cu înţelepciune şi voiu aduce bine la toată suflarea omenească".

Altădată, venind la Bârlad, după obişnuitele prezentări, Vodă Ghica s'a dus la şcoala No. 1, unde era director Ioan Popescu, şi unde vorbi băeţilor „să fie silitori şi ascultători". Şi apoi, cerând o carte dela Popescu, o deschide şi o foiletează până la sfârşit, după care o dă înapoi, zicând: „E bună". Apoi, privind cu drag spre copii, zice: „Voi sânteţi viitorul şi fericirea ţărei,—vă las sănătoşi".

A venit la Bârlad şi *Căimăcanul Vogoride*, care a fost aşteptat la marginea de nord a oraşului, căci venea dela Iaşi. Cum sosi, se dete jos din cupeu, fiind îmbrăcat în costum militar turcesc cu semiluna, marca otomană. La un mic discurs ţinut de un boeriu, Vogoride răspunde într'o românească stricată, în vârful limbei. In timpul guvernării lui Vogoride s'a început mişcarea pentru Unirea Principatelor.

In fine, Adunările ţărei, conform convenţiei dela Paris, din 1858, aleg în 5 şi 24 Ianuarie 1859, ca Domnitor pe Alexandru Ioan Cuza.

Până la unirea definitivă a Principatelor, *trecerea Domnitorului dela o capitală la alta se făcea pe la Bârlad.* Cuza, „nu iubea alaiurile, le refuza şi nici se mai încerca cineva să i le facă". Aşa s'a întâmplat cu acest Domn, când, după alegere, a trecut spre Bucureşti şi când i se pregătise la Bârlad o primire măreaţă. A trecut pe alăturea, deadreptul la casa lui Costache Costăchescu, unde a fost găzduit.

In Memoriu, Vasiliu ne vorbeşte şi de *Robie.* Boerii bârlădeni aveau mulţi ţigani robi. Ocolul de vite era locul unde erau aduşi spre vânzare. Din cele văzute cu ochii proprii, ne povesteşte cu groază de asprimea cu care erau trataţi robii de

către boeri,—dându-ne şi pilde de barbariile acestora. Intre altele ne spune că la Simila, depărtare de câţiva chilometri dela Bârlad, pe când trăia Neculai Greceanu, se făceau petreceri în fiecare an, la ziua de 21 Maiu. Acolo s'a dus odată şi Vasiliu, ca copil, cu care prilej a văzut cum „cuconaşii cei mititei aveau arcuri cu săgeţi, în capăt cu un cuiu de fier ascuţit şi în loc să ţintească într'o pasăre zburătoare, o îndrepta şi chitea în pieptul sau în spatele, sau în pulpa bietului rob". Când sub Vodă Grigorie Ghica' la venirea a doua oară, s'a făcut desrobirea, zile întregi au umblat ţiganii prin oraşul Bârlad, cântând şi jucând de bucurie, şi strigând : „ura! să trăiască Vodă" !

Vasiliu, din cele auzite dela tatăl său şi văzute şi de dânsul, ne istoriseşte şi de făcătorii de rele ai vremei,—de haiducul Chetreanu, de Buzu, de Neculai Moacă şi de Munteanul.

Din viaţa lui Chetreanu, povesteşte chiar din gura lui, cum fiind îndemnat de un flăcău, care era servitor în casa boerului Iordache Buzdugan, din Bacău, a voit într'o seară să-l omoare pe boer şi să-l prade. Dintr'o întorsătură fericită, boerul i-a dat însuşi 100 galbeni, iar servitorul necredincios stăpânului a fost împuşcat de Chetreanu, chiar în acea seară, cu ştirea boerului.

Despre Buzu ni se spune că a cercat, într'o seară, ca să omoare şi să prade casa părinţilor lui Vasiliu,—dar vârând mâna pe fereastră şi dând de copilul Ionică, care a început să plângă, îşi retrase mâna şi renunţă la planul infernal. Luă însă o şea de pe prispă şi un cal din poiată şi plecă.

Hoţul acesta, cu un altul Moacă, au fost bătuţi cumplit pe uliţele Bârladului şi au mai stat şi la ocnă. Buzu însă, după mai mulţi ani, scăpând din închisoare, s'a dus la casa părinţilor lui Vasiliu şi-a cerut ertare dela cucoana Elena şi dela Ionică, povestind el însuşi planul său cel rău de altă dată.

Iar despre hoţul Munteanu ni se spune, din cele auzite de la tatăl său că, pe timpul lui Mihai Sturza Vodă, s'au ridicat două furci şi un odgon în piaţa Ocolului de vite, unde a fost spânzurat acel bandit. Trupul i-a stat o zi şi o noapte, după care fu îngropat chiar acolo, sub acele furci *).

*
* *

*) Spicuiri, Vol. de faţă, pag 217–257.

Andreiu V. Ionescu, în memoriulu său, după ce ne spune că este fiul pitarului Hagi Vasile Ioan şi al soţiei sale, Ileana, şi că este născut la 26 Aprilie 1832, ne arată ce fraţi şi ce surori a avut şi ce studii a făcut. Apoi cum s'a însurat şi ce copii, băeţi şi fete, au avut. Dela 1856—1858 a fost ca supus Englez, spre a fi apărat de persecuţii politice. Devenind iar cetăţean român a lucrat pentru Unire şi în tot chipul pentru binele Patriei. La 1860, a fost ales ca membru la Casa Proprietăţii moşiei oraşului Bârlad, iar la 1861 ca membru al municipalităţei acestui oraş, cum şi stăruinţele ce a pus pentru mai multe îmbunătăţiri. Totdeauna a fost în fruntea comerţului Bârlădean.

La 1862, urmând a se face definitiva Unire a Principatelor, a fost trimes la Bucureşti, unde, între altele, a fost învitat de Domn, ca să-i fie oaspe în Palat.

La 1864, Cogălniceanu a împroprietărit pe toţi profesorii Transilvăneni, deci şi pe Ioan Popescu, de când acesta a început să fie şi el alegător şi să facă politică.

Andreiu V. Ionescu a fost ca consilier şi chiar ca Primar al oraşului Bârlad de mai multe ori,—cu care prilejuri a făcut multe îmbunătăţiri,—între care: înzestrarea oraşului cu fănare de tuciu, iluminate cu petroleu, înfiinţarea cimitirului, a capelei de acolo şi altele.

In 1878 s'a înfiinţat Societatea „Economia Bârlădeană" condusă de N. Nicorescu şi casier fiind negustorul G. Răşcanu, care societate însă a lichidat după vreo zece ani.

In politică, Andreiu V. Ionescu a făcut parte întotdeauna din partidul Liberal-Naţional, pe când alţii din Bârlădenii fruntaşi, au trecut la *fracţiunea* lui N. Ionescu.

A îndemnat şi stăruit ca Costache Dimitriu Robu să facă o Şcoală în Podeni, cu care a cheltuit mai mult de 6000 galbeni

In fine, ne vorbeşte câte ceva de Ion Popescu, Gheorghe şi Neculai Roşca Codreanu; de protopopii Ghinea, Vrabie şi Chiru; de Toma Giuşcă; de călugărul Sofronie Vârnav; de venirea lui Carol I la Bârlad, în 1867; de înfiinţarea grădinei publice şi de Cuza Vodă că este născut în oraşul Bârlad *)

*) Spicuiri din Vol. de faţă, pag. 257—279.

In Adaos

Cetitorul va întâmpina mai întăi Notiţele biografice asupra vieţii şi activităţii răposatului:

1. *Ioan Vârgolici*, fostul profesor de matematici şi director în două rânduri la liceul „Codreanu". Născut în Galaţi la anul 1834 Decemvrie 30. Acolo şi-a făcut studiile începătoare şi apoi la Academia Mihăileană în Iaşi.

Amintim, din cele ce noi ştim, că Ioan Vârgolici a fost un distins profesor şi un director model. Pe lângă acestea, nu numai ca soţ şi părinte de familie, dar şi în relaţiile de tot felul cu lumea, a fost în persoana sa omul cu multă rânduială şi cinstea personificată.

2. *Panaite Chenciu*, fiul negustorului Vasilache şi al Mariei Chenciu, din Bârlad, s'a născut la anul 1837 Iulie 23. A urmat clasele primare la şcoala publică, numită Domnească, şi apoi la liceul şi Academia Mihăileană din Iaşi. In anul 1859 a fost numit profesor de Istorie la gimnaziul din Bârlad, unde a fost un timp şi director. Aci a desfăşurat o frumoasă activitate şcolară şi extraşcolară. A luat parte la înfiinţarea Asociaţiunii „Unirea", pentru aducerea primii tipografii în Bârlad; a colaborat la „Sămănătorul"; a luat parte la înfiinţarea Şcoalei normale de învăţători, predând 4 ani in mod gratuit Istoria şi Geografia; a fost numit ca membru al curatoriei averei defunctului Neculai Roşca Codreanu, funcţionând în calitate de casier dela 1874 şi până la moarte; a fost deputat şi senator de mai multe ori, îndeplinind şi alte multe însărcinări obşteşti. In anul 1876 se căsătoreşte cu Lucreţia, fiica lui Ion Popescu. Moare la 11 Ianuarie 1907.

3. Mai departe cetitorul va întâmpina *Cuvântarea lui T. Ioan*, cu prilejul inaugurărei statuei lui Neculai Roşca Codreanu în ziua de 6 Decemvrie 1908.

4. *O notă a lui V. Câmpianu*, privitoare la înfiinţarea şi funcţionarea Societăţii „Cassa de Economie", dela 1875—1891, prin care s'a scos din ghiarele cămătarilor pe învăţători, institutori, profesori, funcţionari, comercianţi şi agricultori.

5. Se face amintire că la 28 Maiu 1912, *Regele Carol I* a fost la Bârlad pentru ultima oară, făcându-i-se cu acest prilej una din cele mai frumoase şi memorabile primiri.

6. *Se descrie*, din partea Brigăzii de siguranță, *sgomotoasa serbare de 1 Mai 1917, din partea armatelor ruse*, aflate atunci în garnizoana din Bârlad, și adunate și din comunele vecine, cum și din alte părți.

7. Urmează apoi *O dare de seamă a d-lui St. Procopiu despre misiunea științifică franceză* la Bârlad, pe timpul războiului, având ca servicii telegrafia fără fir, meteorologia și aerologia aviației.

8. *Diata becerului Simion Veisa*,—din care, în afară de alte informațiuni interesante, se constată că biserica sf. Neculai Tuchilă, din Bârlad, exista în anul 1740.

9. In fine, se itercalează în acest volum și un *Indicator de unele îndreptări* ce ar fi trebuit făcute la imprimarea *Marelui dicționar General al României* și de care ar trebui să se țină seamă la o nouă ediție.*)

† IACOV

Huși, 12 Martie 1926.

---

*) Spicuiri din Vol. de față, pag. 280—308.

Documente Bârlădene

Două condice de socotele

ale

Bisericilor: Sfântul Neculai (Tuchilă) și Sfinților Voevozi, din Bârlad

pe anii 1827—1861

Inființate de Meletie Episcopul Romanului

I. Condica Bisericii Sfântului Neculai (Tuchilă).

Meletie cu mila lui Dumnezeu Episcop Romanului

După chiemarea noastră dela scaonul Sf. Episcopii Hușului și suirea la al Romanului, la cea întăea ieșire noastră în Eparhie spre duhovniceasca cercetare, după a noastră păstoriască datorie, luând a minte mai întăi pentru starea sfintelor lui Dumnezău besearici din orașul Bârladului, socotind de cuviință am rânduit a să aflà la fieşte-care besearică câte o condică ca aceasta, ce este pentru Besearica întru prăznuirea Sf. Ierarhu Nicolae,—în care condică să să scrie toate lucrurile, atât cele mişcătoare cât și cele stătătoare, și veniturile ce să vor adunà, cum și cheltuelele cele neapărate ce vor urmà pe fieşte carele an. Pentru care, alegându-să epitropi și rânduindu-să prin osăbită a noastră carte, spre a purtà de grijă cu silință pentru folosul și sporirea averilor besearicești, i-am îndatorit ca pe tot anu să închee samă de venituri și cheltuele, care să să adeverează de cel după vreme *protopop al orașului*, împreună și de

rânduiţii epitropi; de pe care samă va fi dator protopopul a trimite pe tot anu şi la Episcopie copie întocma, spre a să vedè de să păzeşte urmarea rânduelii aşăzate întru această condică, precum şi cele ce să cuprind în osăbită carte de epitropie, ce li s'au dat întărită cu a noastră iscălitură. 1827 Iuli 1.

Meletie Episcop Romanului

NOTA.—Transcrisă pe fila întâia a condicei ce se păstrează la bis. sf. Neculai Tuchilă, fiind numerotată, şnuruită şi prevăzută cu pecetea Episcop. Romanului. Această pecete are data 2 Iunie 1826, ceia ce însemnează că aceasta este ziua când dânsul a fost râdicat la demnitatea de Episcop a Romanului.

A. Inventarul bisericii vechi a Sfântului Neculai (Tuchilă), din Bârlad.

Lucrurile Bisăricii cu hramu Sf. Neculai

Poporănii, din mahalaoa Pudenii, de lemn durată, vechi; acoperită cu şindilă; cu temelie piiatră; cu ogradă zaplazu şi spini; cu clopotniţă lemn, vechi; cu 2 clopoti, un(ul) mari şi alt(ul) mic. 1827 Iuni 27.

1 sfânt Antimis de atlaz, dela Preosfinţie sa Gherasim Episcop, din (1)816, săpt. 22; 1 sfânt Prestol de piatră, acoperit cu pânză, cu înbrăcăminte de cit, şi cu cerşaf dela Ierusalim, şi cu cort de lemn deasupra; 2 Evanghelii: una îmbrăcată cu argint, alta sade; 2 Liturgii Moldoveneşti; 2 Cruci argint; 2 sfinte Chivote; 2 potire argint, însă unul mare poleit, unul sadè; 1 mirelniţă argint; 2 linguriţi: 1 argint, 1 alamă; 2 discosă argint: 1 poleit, 1 sadè; *Proscomidie (de) scânduri*; 9 văzduhuri; 4 sfeşnice madem, pe Pristol; 2 tablali; 2 lăzi pentru veşminte; 7 stihare: 3 cutnie, 2 cit, 2 şam àlage, vechi; 12 petrahiri: 2 stofă, 3 cutnie, 1 plisă roş, 1 albastru cu flori, 5 vechi de alte materii; 3 poiasuri: 2 argint, 1 sădef; 7 perechi rucaviţi: 1 argint cusut, 1 stofă, 3 cutnie, 1 canavaţ, 1 plisă roşie; 19 feloane: 4 stofă, (2 vechi, 2 nouă), 3 stofă, tij vechi, 3 demii, 3 cutnie, 2 canavaţ, 4 atlaz; 4 bucăţi materie: 3 cutnie, 1 cit; 1 aer; 2 cadelniţe argint; 1 mare, 1 mică; 10 candile argint; sfânta ca-

tapiteazmă săpată şi zugrăvită; 12 icoane în biserică, alta în tindă; 13 coroane argint: 8 poleite, 5 sade; 2 inimi de Precistă: 1 la d-nul Hristos şi 1 la Precistă; 9 mâini argint: 2 poleite, 7 sade; 6 picioare argint: 2 la Mântuitorul, 2 la Precistă, 2 la sf. Neculai; 1 ochiu argint la Precistă; 3 trupuri argint la Precistă; 2 dveri lemn; 1 aşternut de cit pe masa unde şade sfânta evanghelie; 4 perdeli, hasà boită; 4 sfeşnice cu 12 făclii lemn zugrăvite; 3 pohodnice ceară; 2 sfeşnice alamă latetrapod; 3 sfeşnice fier; 2 policandre: unul madem, şi unul cristal; 1 analog, 12 Minei, 2 Octoihuri, 1 Triod, 1 Pendicostar, 2 Psaltiri, 1 Ceaslov, 1 Catavasier, 1 Tipicon, 1 Apostol, 2 Molitvelnici, 1 Tâlc Evenghelie; 1 Chiriacodromion, 1 Cazanie, 1 filadă slujba sf. Ioan Novii, şi a sf. Dimitrie Basarabov, 2 octoihuri greceşti cu 12 luni, 1 ceaslov grecesc; un castron de alamă pentru Aghiazmă, un prapur, 2 fanari, 1 strană arhierească zugrăvită; 30 străni de mireni (pentru şezut mireni); 1 masă lemn, 1 cafas lemn, 1 creştelniţă aramă, 1 scaun lemn pentru aer; *1 şcoală în ograda bisăricii.*

Aceste lucruri ce să află până astăzi a numitii besearici, avându-le în păstrarea noastră ce sântem rânduiţi Epitropi prin osăbita carte arhierească a Preaosfinţitului Episcop al Roman(ului), după a cărue stăpânească poroncă adeverim. Indatorindu-ne a aveà purtare de grijă de a să păzì aceste lucruri bisericeşti în toată vremea în bună stare, precum şi cele ce să vor mai face de acum şi să vor mai adăugì, sântem îndatoriţi a le însemnà mai gios într'această condică anume fieşte care lucru; asămenea şi acele ce să vor hărăzì de care-va din creştini, la această besearică, îndată să le însămnăm în condică. 1827 Iulie 1.

Manolachi Zahariuloi. Niculai Dimitriu. Dumitrachi Macri.
Incredinţez şi eu: *Costandin Cocol protopop ot Bârlad*

(Urmează sporiul de lucruri ce s'au adăugit în timpul epitropului Manolachi Zahariu în curgere de zece ani, adecă până la 1838 Ghenarie 28; sporiul dela anul 1838 Fevr. 20 până la anul 1841, cum şi pe acest an, 1841; – după care urmează file albe).

B. Socotelile bisericii Sfântului Neculai (Tuchilă) pe timpul dela începerea clădirii din nou a bisericii în 1825 și până la înființarea condicii de venituri și cheltueli anuale, 1825–1827.

Capitalul bisericii sf Ierarh Neculaiu de mai înnainte, precum să arată în gios. 1827 Iunii 27.

Lei	Parale	
570	–	La d-lui Cluceriu Sterian.
1310	–	La Sâma Săidăcaru, pentru o dugheană vândută de istov.
1800		La Tănasă Caldararu, un loc stârp vândut de istov.
450	–	La Dumitra Săcăroae.
360	–	La Radu Rachieriu.
120	–	La Dorofte Costandin.
200	–	La dascalu Gheorghie.
860	–	La Arghiri Roibul.
5670		

Incărcătura

550	–	*Venit ce au eșit dela (1)825 Ghenar 24 și până la (1)826 Ghenar 24, ce au fost Dima Coste purtător de grijă.*

Scădere

250	–	Ce s'a cheltuit în trebuințele bisăricii, carile *murind purtătorul de grijă a bisăricii și soție sa, dusă fiindu la București,* n'au fost isvod ca să să ție cheltueli anume.

Adunare

550	–	încărcătura
250	–	cheltuiala
300	–	*rămân capital a bisăricii.*

Incărcătură

850	31	Folosul pe anul 1826 până la 1827 Ghenar 24, ce au fost purtător de grijă *Petre sin Mihai,* de pi lumânări și din discuri.

Scăderile

Acele cheltuite în trebuința bisericii:

Lei	Parale	
15	12	*Dajdie preoților a sf. Gheorghie.*
10	—	*Dajdie a doi dascali, tij.*
24	20	La lumânări, la Buna Vestiri.
	10	Un pahar sticlă.
17	—	*Pentru creștire unui copil găsit la biserică.*
12	—	O ocă lumânări la Florii.
26	—	Lumânări la Inviere.
	12	Pentru 4 dramuri zmirnă.
	10	Plute (la candile).
1	32	Un burete.
10	—	*Pentru copilu găsit.*
12	—	Lumânări la Pogorâre Duhului Sfânt.
8	20	Lumânări la Sfinții Apostoli.
25	10	*Dajdie pentru preoți și dascali.*
25	—	Pentru 2 ocă pol ceară la hramul Sf. Neculai.
2	—	Diaconului, la sobor.
1	10	La dresul candelilor.
12	11	Coliva la pomenire ctitorilor.
38	29	Pentru untdelemn pe un an.
239	36	

Adunare

850	31	încărcătura
239	36	scăderile
610	10	*rămân capital.*

Adunarea sumilor

5670	—	Capital de mai înainte (din anul 1825).
30C	—	Rămași din anul 1825.
610	—	Rămași din anul 1826.
6570	35	

Acești bani ce să văd rămași de căpital bisăricii, după sama aceasta, fiindcă bisărica acum au început a să zidì din nou, să cheltuesc în lucru facerii; precum și de acum de tot venitul

ce să va adunà şi de cheltuelele cele neapărate ce vor urmà, avem a scrie samă curată în această condică, care o adeverim cu a noastre iscăliturì. 1827 Iulii 4.

Manolachi Zahariuloi. Niculai Dimitriu. Dumitrachi Macriu
Faţă fiind şi eu am iscălit: *Costandin Cocol protop(op) ot Bârlad*

C. Socotelile bisericei sf. Neculai dela înfiinţarea condicii, 1827, şi până la anul 1861.

1827–1828

Sama de câţi bani am priimit noi epitropii din veniturile bisăricii sfântului Ierarh Nicolai ce să zice Tuchilă, din oraşul Bârladului, dela 4 Iuli 1827 şi pănă la 31 Octomvrie 1828.

VENITURILE: 104 lei 20 părale s'au priimit din discurile bisăricii dela Iuli 4 şi pănă la 20 Avgust 1827; 30 l. 10 p. s'au priimit din folosul lumânărilor dela 4 Iulie şi pănă la 20 Avgust 827; 130 lei s'au priimit din discurile bisăricii dela 20 Avgust 827 şi pănă la 30 Octomvrie; 90 lei s'au priimit folosul lumânărilor dela 20 Avgust 1827 şi pănă la 30 Octomvrie; 125 lei s'au primit din discurile bisăricii dela 30 Oct. 827 şi pănă la 17 Dechemvrie; 80 lei s'au primit folosul lumânărilor dela 30 Octomvrie 827 şi pănă la 17 Dechemvrie; 100 lei s'au primit din discuri dela 17 Dech. 827 şi pănă la 10 Fevr. 828; 21 lei s'au primit folos. lumânăr. dela 17 Dec. 827 şi pănă la 10 Fevr. 828; 75 l. s'au primit din discuri dela 10 Fevr. pănă la 25 Mart 828; 30 l. s'au primit folosul lumânărilor dela 10 Fevr. pănă la 25 Mart. 828; 100 l. s'au primit din discuri dela 25 Mart pănă la 10 Iulie 828; 35 l. s'au primit din folosul lumânăr. dela 25 Mart pănă la 10 Iulii 1828; 70 l. s'au primit din discuri dela 10 Iulii pănă la 31 Avgust 828; 19 lei 2 păr. s'au primit din folosul lumânărilor dela 10 Iuli şi pănă la 31 Avgust 828.

Total 1010 lei 2 părale.

CHELTUELILE: 2 l. 22 păr. pe una ocă untdelemn, 5 Iulie; 12 l. una ocă lumânări ceară ci s'au înpodobit bisărica, 10 Iulie; 1 l. 8 păr. dresul unui veşmântu şi ibrişin, 13 Iuli; 27 l. 20 păr. pe 2 ocă 150 dramuri ceară pentru înpodobire bisăricii, 22 Iulie; 3 l. 20 păr. una ocă untdelemn, 29 Iulie; *37*

l. epitropilor la lucrul bisăricii, 30 Iulie; 3 l. 20 păr. una ocă undelemn, 30 Iuli; 35 l. meremetul Cristelniței de botez, 12 Avgust; 3 l. 20 p. una ocă undelemn, 14 Avgust; 6 l. 20 p. pol ocă lumânări mari ceară, 26 Avgust; 7 l. 20 p. 2 ocă untdilemn, 14 Septemvrie; 11 lei trei lumânări ceară mari de înpodobit, 30 Sept.; 8 lei 2 ocă untdilemn, 14 Octomvrie; 12 lei una ocă lum. ceară, 22 Oct.; 4 l. 20 p. una ocă 25 dr. undilemn, 26 Oct.; 12 l. una ocă lum. ceară, 21 Noem.; 4 l. 10 păr. una ocă untdilemn, Dechemvrie 4; 3 l. una ocă untdilemn, tij, la hram, 6 Dechemvrie; 28 l. pe doă ocă i 150 dramuri lumânări ceară de înpodobit, Dech. 6; 7 l. 30 păr. cheltuiala fericirii (pomenirii) ctitorilor, Dech. 7; 3 l. 23 păr. coliva la hramu bisăricii; 3 l. 20 păr. pol ocă untdilemn 24 Dech.; 12 lei una ocă lumânări ceară, mari, de înpodobit, Ghenar 1; 3 l. pol ocă untdilemn, Ghenar 1; 19 l. o părechi poiasuri pentru bisărică, Ghenar 19; 30 l. 16 păr. pe două ocă i 100 dramuri lumânări ceară, Fevr. 2; 8 l. 20 una ocă untdilemn, Fevr. 2; 24 l. doă ocă lumânări ceară, Fevr. 25; 14 l. doă ocă untdilemn. Fevr. 28; *45 lei dăjdia sf. Gheorghie, Mart 25, pe 4 preoți și 2 dascali;* 18 l. una ocă pol lumânări ceară, Martie 25; 6 l. 12 păr. una ocă untdilemn, Mart 25; una ocă lumânări ceară, mari, Apr. 8; 3 l. pol ocă untdilemn, April 19; 1 leu candeli de sticlă, Apr. 23; 28 l. pe doă ocă pol lumânări ceară, mari, Apr. 28; 14 l. cheltueli ce s'au făcut pe nişte veşminte vechi, Apr. 30; 2 l. una litră untdilemn, Mai 3; 24 l. doă ocă lumânări ceară, mari, Maiu 12; 9 l. 10 păr. una ocă untdilemn, Maiu 16; 4 l. 20 păr. *condica epitropilor ci s'au dat de Preosfințitul Stăpân*, Iuni 12; 4 l. 18 păr. trii litri untdilemn, Iuni 12; 8 l. una ocă untdilemn, Iulie 14; 4 l. pe 150 dramuri ceară lumânări mari, Iuli 20; 2 l. 20 păr. o filadă cu molebnici şi o tablă; 2 l. cheltuiala la doă părechi rucavițí, Iuli 30; 6 l. 30 păr. pe trii litri untdilemn, Avgust 6; 23 l. 5 păr. pe doă ocă pol lumânări ceară, mari, Avgust 6; 2 l. una litră untdilemn, Avgust 10; 6 l. trii litri untdilemn, Avgust 15; 13 l. 30 păr. una ocă 150 dram. lumânări ceară, mari, Sept. 14; 4 l. 5 păr. pol ocă untdilemn, Sept. 14; *37 l. 20 p. dajdiia sf. Dimitrie pe 3 preoți i 2 dascali*; 33 l. 30 pe 3 ocă 150 dr. ceară lumânări ci s'au înpodobit biserica, Sept. 14; 4 l,

pol ocă untdiiemn, Sept. 20; 3 l. 30 p. pol ocă untdilemn, Sept. 25; 3 l. 35 p. pol ocă untdilemn. Oct. 7; 3 l. 35 p. pol ocă untdilemn, Oct. 13; 3 l. pe un car schini, Oct. 25; 3 l. 35 p. pol ocă untdilemn, Oct. 29; 1 leu dat unui croitor de au făcut un acoperemânt la sf. Pristol şi de dresul unui falonu, Oct. 31.

Total: 686 lei 24 părale.

Perilipsis

Lei	Părale		
1010	2	veniturile	pe anu aista
686	24	cheltuelile	
323	18	rămân drept capital a bisericii, după sama	

aceasta: dela 4 Iuli 1827 şi până la 30 Octomvrie 1828, precum să arată mai sus într'această condică, întru care am iscălit. 1828 Oct. 31.

Manolachi Zahariuloi. Dumitrachi Macriul

Socotindu-să condica aceasta înainte me, s'au adeverit.
Costandin Iconom prot(opop) Bârladului. 1828 Oct. 31

31 Octomvrie 1828 – 31 Martie 1830

INCARCATURA VENITURILOR: 323 lei 18 părale, capitalul besăricii din trecutul anu; 89 l. 10 p. am primit din discurile besăricii, dela 31 Oct, 1878 şi până la 31 Mart 1830; 265 l. 2 p. din folosul lumânărilor dela Oct. 1828 şi până la Mart 1830; 48 l. 10 p. tij din folosul lumânărilor. *Total: 726 lei.*

CHELTUELILE: 264 lei 16 părale s'au dat pe 27 ocă 19 dramuri untdilemn pentru besărică 31 Oct. 1828 şi până la 31 Mart. 1830; 319 l. dat pe 26 ocă lumânări mici de vândut; 3 l. dat pe un car spini pentru ograda besăricii [1]); 2 l. 10 p. dat pe o lăcată pentru besărică; 3 l. 30 p. meremetul unei cadelniţe; 4 l. 39 p. dat pe candili, 8 plute şi burete; 15 p. meremetul unui fănar; 1 l. 18 p. pe şfoară pentru legat candilile şi la Sarafim; 3 l. 27 p. dat pe zmirnă pentru besărică; 36 l. dat pe 3 ocă 200 dramuri lumânări pentru împodobit besărica, 6 Dechemvrie 1828; 7 l. 15 p. dat pe 124 ocă mangal pentru

1) De pus pe gard.

besărică, dela 31 Oct. 1828 şi până la Mart 1830; 2 l. 24 p. dat pe chiroane pentru uşa besăricii cea noaă dila clopotni(ţă); 1 l. 32 p. sopon pentru besărică; 14 l. 10 p. dat pe 1 ocă 100 dram. lumânări ceară pentru înpodobit besărica, la 6 Ghenar 1829; 2 l. 19 p. pe 2 sticli pentru aghiazmă [1]; 2 l. 20 p. dat pe tinicheli la idicuri; 35 l. dat pe 3 ocă 100 dram. lumânări pentru înpodobit bes., 2 Fevr. 1829; 20 p. burete pentru botez; *37 lei dajdie Sf. Gheorghie pe 5 numi, April 1829;* 65 l. 25 p. dat pe 4 ocă 285 dram. lumânări ceară pentru înpododit besărica la Sfânta Inviere, 1829; 1 l. 23 meremet la o cruce de argint; 11 l. meremet uşilor la chilii; 2 l. 18 p. meremet la un şfesnic de alamă; *37 lei dajdie preoţilor a Sf. Dimitrie, 26 Oct. 1829;* 3 l. 20 p. o broască la dulap în besărică; 12 l. legatul unei Liturghii; 31 l. lucru a 31 ocă lumânări din mucuri, dela 1828 Oct. şi până la Mart 1830; 31 l. 28 p. dat pe lucru a 31 ocă lumânări di ceară pentru vânzări dela 26 Oct. 1828 şi până la 31 Mart 1830; *5 l. 6 p. dat pe oţăt pentru spălat păralile* [2], *dela 1829 Iulie şi până la Dech. 1829;* *25 l. dojdie preoţilor a Sf. Gheorghie pe 3 numi, 1830 Apr. 23.* TOTAL; 968 lei 15 părale.

Perilipsis

Lei	Parale	
726	—	încărcătura.
968	15	scăderile.
242	15	rămâne besărica datoare după această samă. 1830 Mart 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (cocu) Iconom Prot(opop) Bârladului.

1) De păstrat aghiazmă mare pentru cursul anului.

2) Banii ce se dădeau atunci preoţilor pentru servicii se aruncau într'un vas cu oţăt pentru disinfectare, de oarece în acea vreme (1829) bântuia ciuma şi la Bârlad.

31 Martie 1830 – 15 Dechembrie 1830

VENITURILE : 124 l. s'au priimit din cutiile berăricii pe această vreme ; 100 l. s'au primiit din folosul lumânărilor. TOTAL : 224 lei.

CHELTUELI : 46 l. 20 păr. pe 9 ocă untdilemn ; 2 l. pe zmirnă ; 6 l. 30 p. pe meremetul unii cadelniţi ; 3 l. meremetul a doă sfeşnice şi un geam de sticlă pentru besărică ; 1 l. 10 p. s'au meremetisit cutiile la *tinichigiu* ; 15 părale s'au dat pe plute. TOTAL : 59 lei 35 părale.

Perilipsis

Lei	Parale	
224	–	încărcătura, veniturile.
59	35	cheltuelile, scăderile.
164	35	rămân drept capital a bes. la această socoteală, întru care am iscălit. 1830 Deche. 15.

(Epitrop) *Manolache Zahariul*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom prot(opop) Bârladului.

15 Decemvrie 1830 – 31 Decemvrie 1831

VENITURILE : 164 l. 5 p. rămăşi din trecutul an ; 213 l. 12 p. din cutiile besăricii ; 427 l. 7 p. din folosul lumânărilor. TOTAL : 804 l. 24 p.

CHELTUELILE : 34 l. 8 ocă untdilemn, câte 4 l. 20 p. oca şi 4 l. 10 p. într'un an ; 51 l. 35 p. pi lucru a 51 ocă 150 dram. lumânări mărunti din mucuri, câte 1 leu oca, pe un an deplin ; 8 l. 10 p. meremetul finarilor ; 36 păr. pi 6 ocă mangal ; *37 l. 20 p. dajdie preoţilor a Sf. Gheorghi* ; 1 l. 25 p. pe doă tinicheli la edicuri ; 26 l. pi 2 ocă lum. mari la edicuri, Fevr. 8 ; 1 leu 28 p. pi 4 candili de sticlă ; 1 l. 26 p. pi 15 verigi dicher la dvera împărătească ; 26 l. pi 2 ocă lumânări mici di vânzare ; 66 l. pi 5 ocă lumânări mici di vânzare ; 36 l. 30 păr. 3 ocă lumânări pentru edicuri, April 18 ; 62 l. 20 p. 5 ocă lumânări mici pentru vândut ; 12 l. pe una ocă lumânări mari şi pentru undilemn

la Pogorârea Sf. Duh; 36 l. pi 3 ocă lumânări de vănzare; 1 l. 35 p. 4 candile de sticlă; *40 l. dajdie preoților a Sf. Dimitrie*; 44 l. 4 ocă lumânări mici de vânzare; 2 l. 2 p. meremetul sfeșnilor și hârtie; 36 l. pi 3 ocă lum. mari pentru edicuri, Oct. 14; 26 l. 17 p. pi 7 zile lui Ioan Chetraru di lucru și pi var de văruit; 2 l. 7 p. meremetul finarilor; 103 l. s'au dat stolerului Neculai; 15 p. meremetul sfeșnicului din oltariu; 32 p. pi 9 coale hârtie pentru ferești și *scoală*; 35 p. pi un ulcior pentru untdilemn; 14 p. un calup săpun bun; 14 p. meremetul unui disc ci se zice cutie; 20 p. 3 candili sticlă; 16 p. 2 tinicheli la edicuri; 2 l. pi herâle dela candele; 36 l. 39 p. 3 ocă lum. mari la edicuri, 4 Dech. TOTAL: 700 lei 36 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
804	24	veniturile încărcătura.
700	36	cheltuelili să scăd.
103	28	rămân drept capital a besăricii și din rămașița anilor trecuți.

(Epitropi) *Mihalachi Zahariul. Nec. Dimitriu*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom.

31 Decemvri 1831 – 31 Decembrie 1832

VENITURILE: 103 l. 28 p. căpitalul rămas din trecutul an; 273 l. 12 p. din cutiile besăricii; 411 l. 8 p. din folosul lumânărilor ce s'au vândut. TOTAL: 788 lei 8 părale.

CHELTUELILE: 66 l. 30 p. pe lucru a 66 ocă 300 dram. lumânăui din mucuri ce s'au vândut; 50 l. 5 p. pe 10 ocă 100 dram untdilemn pi un an deplin, precum s'au găsit prețul dela 4 l. pol până la 6 lei; 1 l. 20 p. pe 4 candili sticlă; 3 l. 10 p. legatul cărții Panahida; 1 l. 35 p. pe un conț hârtie; 25 p. pi dres Mirelnița; 25 p. pi 6 plute; 8 p. bumbac pentru condeli; 6 l. meremet (legăturei) Psalterei; 2 l. doă ulcioare de pus Aghiazmă; 1 l. 8 p. meremet finarilor; 36 l. pi 3 ocă lumânări ceară, mari, pentru edicuri, Ghenarie 6; 1 l. 25 p. pi o vargă

heru la sv. Pristol; 15 p. un cârligel de heru; 24 l. pi 2 ocă lum. mari pentru edicuri, Mart 25; 10 l. 30 p. pi legat Apostolul; 6 l. 10 p. meremet tinichelilor; 28 p. bumbac pentru Sfintele Masle; 20 p. chiroani la tabli; 36 l. pi 3 ocă lumânări la edicuri, la Florii; 37 l. 39 p. tij 3 ocă lumânări la edicuri, la Sf. Inviere; 4 l. pi legat condica; 12 l. 1 ocă lumânări mici; 20 p. pi smoală; 39 p. s'au dat de au bătut la *teasc* mucurile (de lumânări); 24 p. 2 candili sticā; 36 l. pi 3 ocă lumânări pentru edicuri la Sf. Treime; *52 l. 10 p. dajdie preoților, a Sf. Gheorghie;* 9 l. 10 p. pi una ocă ceară, dela părinți s'au cumpărat; 13 l. 20 p. pi una ocă 100 dram. lumânări mărunti; 4 l. 39 p. meremet ogrăzăi; 11 l. s'au dat lui Mile; 2 l. pi smirnă; 36 l. pi 3 ocă lumânări pentru edicuri, la Deche. 6; 6 l. 5 p. pi chiroane pentru portiță; 2 l. 37 p. pi candili, plute și cridă, la hram; 12 l. 20 p. s'au dat di s'au scris filile ce erau lipsă la Apostol. TOTAL: 492 lei 37 părale.

Perelipsis

Lei	Părale	
788	8	încărcătura.
492	37	scăderile.
295	11	rămân drept capital a besăricii. 1832 Dech. 31.

(Epitropi) *Manolachi Zahariul. Nec. Dimitriu.*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom

31 Decembrie 1832 – 31 Decemvrie 1833

VENITURILE: 295 l. 11 p. căpital rămas din anii trecuți; 282 l. 14 p. din cutiile bes. pe un an deplin; 1163 l. 16 p. folosul din vânzare lumânărilor. TOTAL: 1741 lei 1 păr.

CHELTUELILE: 76 l. pi untdilemn; 251 lei 35 p. lumâri mari la edicuri și mărunte; *174 lei leafa diaconului*; *102 lei dajdie preoților i dascalilor*; 19 l. 30 p. pi candile, plute, meremet finarilor; 17 l. pi legatul Liturghie. TOTAL: 640 lei 25 pr.

Perelıpsis

Lei	Parale	
1741	11	încărcătura.
640	25	scăderile.
1100	26	rămân drept capital. 1833 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Inaintea noastră s'au socotit condica aceasta, pre care s'au adeverit şi de către noi.

(Protoireu) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1833—31 Dec. 1834

VENITURILE: 1100 l. 26 p. cap. bes. din trecuţii ani; 250 l. 11 p. din cutiile bes. pe un an deplin; 1070 l. 4 p. folosul din vânzare lumânărilor. TOTAL: 2421 lei 1 păra.

CHELTUELILE; 87 l. pi untdilemn pi un an; 458 l., lumânări pentru edecuri i mărunti; *76 lei dajdie preoţilor;* 3 l. 16 p. zmirnă, plute. TOTAL: 624 lei 16 părale.

Perelıpsıs

Lei	Parale	
2421	1	încărcătura.
624	16	scăderile.
1796	25	rămân drept capital. 1834 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolachi Zahariu.*

Inainte noastră s'au socotit condica aceasta, pre cari s'au adeverit şi de cătră noi.

(Protop.) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1834—31 Dec. 1835

VENITURILE: 1796 lei 25 p. capital rămas din anii trecuţi; 292 l. 15 p. din cutiile besăricii; 1206 l. 10 p. folos din vânz. lumânăritor. TOTAL: 3295 l. 10 parale.

CHELTUELILE: 65 l. 15 p. untdilemn; 343 l. lumânări la

edecuri şi mărunti; *76 l. dajdie preoţilor;* 1 l. 20 p. zmirnă. TOTAL: 485 l. 35 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
3295	10	încărcătura.
485	35	scaderile.
2809	15	rămâne drept capital. 1835 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Inainte noastră s'au socotit condica aceasta pre care s'au adeverit şi de către noi.

(Protoireu) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1835 – 31 Dec. 1836

VENITURILE: 2809 l. 15 p. rămaşi din anii din urmă; 164 l. 30 p. din discuri; 465 l, 14 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 105 l. tij de pe lumânări, ce s'au luat dela răposatu Petre Tocineanu. TOTAL: 3544 l. 19 p.

CHELTUELILE: 5 l. pentru camaşa policandrului; 45 l. 20 p. cheltuiala la hram; *58 l. dajdie preoţilor pe Sf. Gheorghie;* 31 l. 20 p. pe lucru lumânărilor; 30 l. lui Gheorghie Ciolacu; 9 l. pe trei corzi la chilii, la prispi; 14 l. pe o masă de lemn pentru lumânări; 16 l. 25 p. pe 100 scânduri de brad tj la chilie; 176 l. 20 p. pe 11 ocă 25 dr. lumânări; 54 l. 35 p. pe opt ocă 200 dr. untdelemn; *60 l. pe dajdie preoţilor a Sf. Dimitrie.* TOTAL: 501 lei.

Perelipsis

Lei	Parale	
3544	19	încărcătura.
501	–	cheltuelile
3043	19	rămân drept capital. 1836 Dech. 31.

Inaintea mea s'au făcut această socoteală, carele să adevereşte şi de mine.

Constandin (vrabie) (Protoireu [1]) 1837 Apr. 26.

1) Acum, la Bârlad, era protoireu Sachelarul Constantin Vrabie, care încă dela 26 Martie 1837 fiind numit în această demnitate, dânsul vizază această condică exact după o lună dela numirea ca protoireu.

31 Dec. 1836 31 Dec. 1837

VENITURILE: 3043 l. 19 p. suma rămasă din anii trecuţi; 346 l. 20 p. din folosul vânzării lumânărilor; 306 l. 20 p. din discurile disericii. TOTAL: 3696 l. 19 părale.

CHELTUELILE: 720 l. 30 p. cheltuiţi pe lumânări, untdelem, prifacerea cadelniţilor şi cheltuiala hramului; 1777 l. 22 p. trecuţi în *cheltuiala zidirii bisăricii şi a chiliilor.*

Perelipsis

Lei	Parale	
3696	19	suma încărcătorii veniturilor.
2498	12	„ scăderii.
1198	7	rămân capital. 1837 Dech. *31.*

(Epitropi) *Manolachi Zahariul. Neculai Dimitriu.*

Această sosoteală fiind făcută de mini şi fiind adevarată s'au încredinţat. 1837 Dech. 31.

Constandin (Vrabie) Iconom.

31 Dec. 1837 – 31 Dec. 1838

Sama bisăricii Sf. Ierarh Nicolae Tuchilă, de câţi bani am priimit eu neguţitoriul Radul Enariul din veniturile bisericii pe anul 1837 Dech. 31 şi până la 1838 Dech. 31; asemeni şi cheltuelile urmate.

VENITURILE: 1198 l. 7 p. căpital. bis. din anii trecuţi; 604 l. folosul din vânzarea lumânărilor; 252 l. din cutiile bisericii; *1001 lei 37 părale dela Gheorghie Chiuciuc, ce au dat bisericei;* 648 l. 36 p. ce sânt 48 ocă ceară în bisărică. TOTAL: 3705 lei.

CHELTUELILE: 1312 l. 13 p. *s'au dat pe var, şindilă, la pridvor, şi pe facerea ogrăzii bisăricii*; 285 l. 36 p. cheltuiala în biserică, pe facerea lumân. şi altele; *113 l. 20 p. scăderea paralilor mărunte: 100 lei, leafa diaconului.* TOTAL: 1811 lei 29 părale.

Perelipsis

Lei	Parale	
3705	—	veniturile.
1811	29	cheltuelile.
1893	11	rămâne capital. 1838 Dech. 31.

Radu Gheorghiu (cu litere greceşti)

Această socoteală s'au făcut înainte me şi, fiind adevărată, s'au încredinţat.

Constandin (Vrabie) Iconom.

31 Dec. 1838—31 Dec. 1839

Sama besăricii Sf. Irarh Nicolae, Tuchilă, de câţi bani am priimit eu neguţitoriul Radu Enariul din veniturile besăricii pe anul dela 1838 Dech. 31 şi păr. la 1839 Dech. 31; asemene şi cheltuelile urmate.

VENITURILE: 1893 l. 11 p. căpitalul bes. din anii trecuţi; 1103 l. 24 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 426 l. 3 p. din cutiile besăricii.

CHELTUELILE: 331 l. 29 p. pe lucrul lumânărilor, i untdelemn şi tămâe; *130 l. 15 p. dajdie preoţilor şi dascalilor într'un an*; 2108 l. s'au cheltuit cu facerea pridvorului; 100 l. leafa diaconului pe un an 1839. TOTAL: 2670 lei 4 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
2670	4	cheltuelile.
3422	38	veniturile.
752	34	capital besăricii. 1839 Dech. 31.

Radu Gheorghiul (cu litere greceşti)

Aceasta socoteală s'au făcut înainte me şi fiind adevărată s'au încredinţat.

Prot. ţinut. Tutovii, *Constandin* (*Vrabie*) *Iconom.*

(Insemnare făcută în condică de Meletie Episcopul Romanului ;) **La anul 1840 August 7 privindu-să de cătră Noi sămele din această condică a besăricii Sfântului Nicolae, să însemnează spre ştiinţă, poroncind ca şi pe viitorime să să urmezi întocma.**

M. EP. ROMANULUI.

31 Dec. 1839 – 31 Dec. 1840

Sama Sfântului Ierarh Nicolae Tuchilă, de câţi bani am primit eu neguţitorul Radu Enanul din veniturile besăricii pe anul dela 1839 Dech. 31 şi păr. la 1840 Dech. 31 ; asemine şi cheltuelile urmate.

VENITURILE : 752.1. 34 p. capitalul besăr, din anii trecuţi; 1300 l. 4 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 255 l. 30 p. din cutiile besăricii. TOTAL : 2308 lei 28 părale.

CHELTUELILE ; 72 l. 8 p. daţi ţiganului de dres uşa la un pridvor ; 15 l. daţi lui Sirma Buiuc de isprăvirea lucrului pridvorului ; 35 l. herâle unei fereşti la pridvor : 29 l. o.broască la uşă ; 29 l. 30 p. pentru prifăcut (dres) nişte veşminte ; 35 l. 20 p. o ladă pentru ţinut veşmintele ; 15 l. 8 p. hasà de s'au îmbrăcat Pristolul ; 51 l. pe 12 costoroabe pentru clopotniţă; 116 l. pe 8000 şindilă ; 108 l. noă chilie var ; 37 l. 35 p. pe căpriori şi leaţuri ; 138 l. 17 p. pe legatul clopotelor ; 273 l. pe doă coşuri piatră ; 163 l. pe lucrul lumânărilor ; *114 lei dajdie preoţilor ;* 200 l. hacul diaconului Ghiorghie Robul ; 32 l. pe untdelemn ; 39 l. 32 p. pe prescuri. TOTAL : 1504 l. 30 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
2308	28	veniturile.
1504	30	cheltuelile.
803	38	capital besăricii. 1840 Dech. 31.

Radu Gheorghiu (cu litere greceşti)

Această socoteală făcându-se în fiinţa me şi fiind adevărată se încredinţează.

Prot. ţinut. Tutovii, *Costandin* (*Vrabie*) *Iconom.*

31 Dec. 1840—31 Dec. 1841

VENITURILE: 803 l. 38 p. căpitalul bes. din an. trecut; 1132 l. folosul din vânzarea lumânărilor; *617 l. strânși de pe la unii și alții;* 223 l. din cutiile besăricii; 420 lei în 28 ocă ceară, ce să găsește în besărică, prețeluită câte 15 lei oca. TOTAL: 3195 l. 38 p.

CHELTUELILE: 200 l. leafă diaconului; *64 l. dajdia preoților;* 12 l. 30 p. pe 2 ocă untdelemn; 41 l. 22 p. pe prescuri; 9 l. 2 p. pe dresul unor fereşti a besăricii; *2457 l. 7 p. s'au cheltuit la clopotniță.* TOTAL: 2784 lei 21 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
3195	38	veniturile.
2784	21	cheltuelite.
411	17	Capital bisăricii. 1841 Dechem. 15

(Epitrop) *Penciu Stoian*

Această socoteală făcându-se înaintea me şi fiind adevărată se încredințază. 1841 Dechemvrie 15.

Prot. ținut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

30 Dec. 1841—30 Dec. 1842

VENITURILE: 411 l. 17 p. capitalul bes. din anul trecut; 420 l. 20 p. din discurile besăricii; 911 l. 34 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 300 lei pentru patru stânjini moşie, din moşia târgului, ce i-au dăruit Mence Vlădoai, şi pentru aceşti stânjini au îndatorit pe dumnealui neguțitoriul Niculi Dimitriu a plăti trei sute lei, și a rămâne stânjinii într'a dumisale stăpânire, ca o rudenie ce este; 100 l. daruiți de răposatul Leonte Hangiu; 102 l. 20 p. dăruiți de d-lui *poharnicul Iordachi Oprișan;* 113 l. 20 p. strânși dela poporăni; 424 l. s'au luat cu împrumutare dela Kir Niculi Dimitriu; 500 l. s'au luat cu împrumutare dela d. Sărdar Gavrilă Alecsă. TOTAL: 3283 lei 31 parale.

CHELTUELILE: 267 l. 20 p. lumânări pentru împodobirea besăricii; *114 l. 25 p. dajdie preoților pe un an;* 27 l. 18 p. prescorniții pentru prescuri; 27 l. 15 p. pe dresul ogrăzii bisăricii; 12 l. 15 p. dresul unor veşminte; 14 l. 18 p. pe untdelemn;

24 l. 10 p. cheltuiala la hram; *2671 l. 34 p. s'au cheltuit cu clopotnița până acum, pe acest an.* TOTAL : 3159 lei 35 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
3283	31	veniturile cu datorie cu tot.
3159	35	cheltuelile.
123	36	rămâne capital bisăricii. 1842 Dech. 30.

(Epitrop) *Penciu Stoian*

Acestă socoteală făcându-să înaintea me şi fiind adevărată, să încredinţează.

Prot. ţin. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

30 Dec. 1842–30 Dec. 1843

VENITURILE : 123 l. 36 p. căpit. bes. din anul trecut; 210 lei 30 p. din discurile bisăricii; 797 l. 30 p. din vânzarea lumânarilor; *28 l. pe chiria unei odăi*; 450 l. în 28 ocă ceară ce să găseşte în bisărică; 100 l. s'au luat cu împrumutare cu sinet dela călugărul Paisie. TOTAL : 1710 lei 16 p.

CHELTUELILE : 240 l. 13 ocă lumânări pentru împodobit besărica; *57 l. 25 p. dajdia preoților*; 11 l. 8 p. meremetul unor veşminte; 28 l. 20 p. plata peceţii [1]; 20 l. 20 p. pentru prescuri; 1404 l. 25 p. s'au cheltuit cu clopotniţa pără s'au gătit (însă : 262 l. 2 p. pe 18 chile var, 157 l. 38 p. pe 12250 cărămizi, 120 l. plata chetrarilor, 120 l. plata solahorilor, 73 l. 24 p, 5300 şindrilă, 213 l. 35 p. pe 18000 cue de şindrilă şi plata dulgherilor, 457 l. 16 p. cheltuiţi cu mâncarea salahorilor, a chetrarilor, şi cu toată cheltuiala lemnăriei ce au trebuit pentru clopotniţă). TOTAL : 1762 lei 18 parale.

Perilipsis

Lei	Părale	
1762	18	cheltueli.
1710	16	venituri.
52	2	ramâne capital besăricii. *1843 Noem. 27.*

(Epitrop) *Sava Antonovici*

Acestă socoteală făcându-se înaitea me și fiind adevărată se încredinţează. 1843 Noemvrie 27.

Prot. ţinut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

1) In anul acesta, 1834, s'au făcut peceți pentru bis. din Bârlad și deci şi a sf. Neculai (Tuchilă).

27 Noem. 1843 – 2 Decemvrie 1844

VENITURILE: 1127 l. 35 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 316 l. 20 p. folosul din discurile besăricii; 30 lei pe chiria unei odăi; 349 l. 5 p. sânt lumânări gata de vânzare, 21 ocă, câte 16 lei 25 parale oca; 168 l. este ceară curată în biserică, 12 ocă, câte 14 lei oca. TOTAL: 1991 lei 20 parale.

CHELTUELILE: 52 l. 5 p. rămasă beserica datoare din anul trecut; *46 l. 5 p. s'au dat pentru dajdie preoților pe sf Gheorghie;* 304 l. 30 p. pe lumânări pentru podoaba besăricii; 11 l. 20 p. pe untdelemn; 63 l. 10 p. pe făcutul scărilor și la datu chimirului jos; 53 l. 13 p. pentru meremetul unor veșminte; 38 l. 20 p. pentru prescuri; 580 l. s'au dat d-lui Sardariului Gavrilă Alecsă ce au fost besărica datoare din anii trecuți d-sale cu 500 lei și 80 lei dobânda lor; 424 lei s'au dat d-sale Chir Neculi Dimitriu, ce i-au fost besărica datoare din anii trecuți; 40 lei pentru sfântul Antimis. TOTAL: 1613 lei 20 parale.

Perilipsis

Lei	Parale	
1991	20	veniturile.
1613	20	cheltuelile.
378	—	rămâne capital numite bisărici. 1844 Dech. 2.

(Epitrop) *Sava Antonovici*

Această socoteală, fiind adevărată, se încredințează.

Prot. ținut. Tutovii, *Constantin* (*Vrabie*) *Iconom.* 1844 Dech. 2.

2 Dech. 1844 – 12 Dech. 1845

VENITURILE: 378 lei, capitalul din anul trecut; 396 l. 18 p. din toate cutiile bisăricii; 1140 l. 22 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 12 l. *ci s'au luat pe aguzii bisăricii* [1]*;* 19 l. pe chiria unei odăi, — ce șede Neculai bulgariul, rămânând a mai da 16 lei; 74 l. 18 p. *pe căpriorii și scândurile, care au fost șchele la clopotniță* [2]*;* 608 l. în 38 ocă ceară nelucrată, ce este în bisearică, socotită câte 15 lei oca. TOTAL: 2628 l. 18 p.

1) Pe frunza aguzilor.

2) Inseamnă că acum se terminase de făcut clopotnița.

CHELTUELILE: 379 lei pe lumânări de ceară pentru podoaba bisericii pe acest an; 13 l. 30 p. pe untdelemn; 41 l. 8 p. pe prescuri pentru slujbă; *300 l. la tencuit biserica și dregerea pe unde au trebuit;* 117 l. 20 p. cheltuiți cu poarta bisericii ce s'au făcut din nou: 30 l. pe 10 cară schini, ce s'au pus pe ograda (gardul) bisericii; 10 l. de s'au meremetisit cadelnițile și fanarile; 147 l. 10 p. pe o candilă argint la lucrul și ne agiungirea ei; 56 l. fereștile la biserică din nou; 77 l. pe o căsuță din ograda bisericii a lui Petre cerșitoriul, de s'au dat ace căsuță călugărului Paișie, pentru 100 l. ce era bis. datoare acelui călugăr și cu acea căsuță s'au mântuit de datorie; 5 lei pe *tiplotă* argint. TOTAL: 1176 lei 28 parale.

Perilipsis

Lei	Parale	
2628	18	veniturile.
1176	28	cheltuelile.
1451	30	rămâne capital bisericii.

(Epitrop) *Sava Antonovici*

Această socoteală fiind adevărată se încredințază.

Prot. ținut. Tutovii, *Const. (Vrabie) Iconom.* 1846 Mart 12.

26 Maiu 1846 – 26 Maiu 1847

VENITURILE: 1451 l. 30 p. primiți din anul trecut 1845, ce sânt trecuți în condică; 161 l. folosul de pe tămâi și di pi chilii; 1768 l. 29 p. folosul di pi lumânări; 435 l. 37 p. din trii discuri. TOTAL: 3817 lei 16 parale.

CHELTUELILE: 450 l. 26 p. s'au cheltuit cu (chi)lia și pivnița; 33 l. 14 p. pe prescuri; 296 l. 1 p. pentru lumânări; 9 l. 10 p. pe spalatul sfintelor vase; 13 l. 21 p. pi podețul de dinainte sf. Pristol; 19 l. 25 p. pi schini la ograda bisăricii; 37 l. 15 p. la făcutul unui stihariu; 24 l. la preoți și diacon, la hram; 16 l. 30 p. pi untdilemn; 41 l. 20 p. pi alamă pentru un sfeșnic la Maica Domnului; 38 l. 32 p. la țigan di lucru; 156 l. 25 p. s'au dat di lucru pentru sfeșnicile dela tratapod; 50 l. diaconului, leafa lui; 36 l. pi trii filăzi, slujba Invierii; 15 l. pi scările di dinainte pridvodului. TOTAL: 1238 l. 19 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
3817	16	veniturile.
1238	19	cheltuelile.
2579	37	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *Sava Antonovici.* 1847 Maiu 26.

Această socoteală fiind adevărată să încredinţază. 1847. Maiu 26.

Protop. ţinutului, *Neculai* (*Igescu*) *Iconom.*

26 Maiu 1847 – 20 Maiu 1848

VENITURILE: 2579 l. 37 părale, banii ce am priimit din trecutul an 1847, ce sânt trecuţi în condică; 280 l. 12 p. din cutiile bisăricii; 320 l. di pi lumânări şi chirie a 4 chilii. TOTAL: 3180 l. 9 p.

CHELTUELILE: 37 l. 3 p. pi prescuri; 333 l. 17 p. pi lumânări mari pentru înpodobit biserica; 150 l. diaconului pe anul trecut: 100 l. tij diaconului, pi acesta; 16 l. pi untdelemn 42 l. la preoţi şi diacon, la hramul bisăricii; 8 l. 30 p. pi dres cadelniţile şi fofeză; 83 l. 30 p. pi 68 scânduri de teiu şi 4 dulachi; 210 l. 24 p. pi feşnicu cel mare. TOTAL: 981 l. 24 p.

Perilipsis

Lei	Părale	
3180	9	veniturile.
981	24	cheltuelile.
3180	9	rămân capital bisăricii. 1848 Maiu 20.

(Epitrop) *Manolachi Barbu.*

Această socoteală fiind adevărată, se încredinţiază.

Prot. ţinut. *Neculai* (*Igescu*) *iconom.* 1848 Maiu 20.

20 Maiu 1848 – 15 Martie 1849

VENITTRILE: 3180 lei 9 părale, suma urmei; 3928 l. 38 p. din folosul vânzării lumânărilor şi din adunare discurilor, ci

s'au strâns din mila pravoslanvicilor poporăni, precum şi dila alţi miluitori. TOTAL: 6479 l. 7 p. capitalul bisăricii.

CHELTUELILE : 4 l. s'au cumpărat un disc în bisărică; 8 l. pe dresul unor feloane ; 85 l. lumânări 4 ocă pol, la hramul bisăricii ; 40 l. diaconului Dimitrie, din leafa sa ; 136 l. la hram, plata preoţilor slujitori ; 2 l. 20 p. spalatul candelilor ; 6 l. legatul unei Evanghelii ; 10 l. prescorniţii ; 40 l. un molitvelnic ; 6 lei di legat molitvelnicul; 24 l. dulapi, piroani şi plata meşterului la meremetul pridvorului. TOTAL : 261 l. 20 p.

Perilipsis

Lei	Părale	
6479	7	capitalul adunat.
261	20	cheltuelile.
6217	27	rămân drept capital bisăricii.

(Epitrop) *Manolachi Barbu.*

Această socoteală, făcându-se în fiinţa me şi fiind adivărată, se încredinţează. 1849 Mart 15.

Prot. ţinut. *Teodor Berce Iconom.*

15 Martie 1849 - 3 Maiu 1850

VENITURILE : 6217 lei 27 părale, suma urmei ; 3083 l. 3 p. din vânzarea lumânărilor şi dela discuri ; TOTAL : 9300 lei 30 părale

CHELTUELILE : 7 l. 20 p. o condică pentru însemnarea zestrii bisăricii ; 7 l. dresul a două uşi ; 5 l. dresul a doă cadelniţe şi spălatul lor ; 29 l. 20 p. un pachet de bumbac pentru lumânări ; 231 l. 30 p. meremetul chiliilor ; 99 l. lumânări la Sf. Inviere ; 5 l. dresul a doă fănare ; 27 l. 20 p. lumânări la policandru ; 9 l. 20 p. pentru o treaptă de scânduri în oltar ; 10 l. pe 2 cară spini la ogradă ; 10 l. 30 p. pentru un car lemni şi o zi la un om ; 73 l. lucrul lumânărilor din ceara bisăricii ; 35 l. la hramul bisăricii ; 49 l. pentru 2 uşi din nou la bisărică ; 10 l. pe prescuri de slujbă ; 4 l. dresul unor geamuri ; 32 l. meremetul pridvorului, în năuntru şi acoperement ; 7 l. o

broască; 20 l. 10 p. lumânări acum la sf. Inviere; 10 l. pi leaţuri la chilii; 132 l. 20 p. diaconului; 150 l. dascalului Dima ce-i pus la lumânări; *3268 lei 20 părale, cheltuiţi în facerea catapetezmei din nou.* TOTAL: 4233 leî 30 părale.

Perilipsis

Lei	Părale	
9300	30	capitalul bisericii.
4233	30	cheltuelile.
5067	—	rămân capital bisăricii.

(Epitrop) *Manolachi Barbu.* 1850 Maiu 3.

Protoireul ţinut. Tutovii

Această socoteală făcându-se înaintea iscălitului şi fiind adevărată să încredinţază.

Prot. ţinut *Ioan Liga Iconom.* 1850 Maiu 10.

26 Maiu 1850 – 26 Maiu 1852

VENITURILE: 5067 l. suma urmei; *1200 lei, s'au vândut catapiteazma bisăricii vechi;* 2522 l.. ce s'au strâns în folosul bisăricii *milostenii;* 4000 lei din vânzarea lumânărilor şi dela discuri pe aceşti ani. TOTAL: 12,789 lei capital bisăricii.

CHELTUELILE: 20 l. 10 p. pi lucrul lumânărilor; *88 l. 30 p. cheltuiala aşezat(ului) catapitezmei şi meremet gios; 12 l. 17 p. ferul ce a trebuit la catapiteazmă şi lucru; 644 lei, săpătoriului pentru catapiteazmă; 347 l. 20 p. scânduri pentru catapiteazmă: 480 l. patru Icoane Impărăteşti, ce s'au zugrăvit mai înainte, afară de catapiteazmă;* 186 l. lumânări la 2 hramuri a bisăricii; 120 l. un sfeşnic s'au făcut de nuc înainte Maicei Domnului; 74 lei, meremet la anvon; 259 l. 7 p. prescuri, untdelemn şi altele; 4 l. la hramul bisăricii; 32 l. o ladă pentru bisărică; 21 l. ce s'au dat la chetrari pe dregerea pridvorului; 88 l. 29 p. la facerea chelii bisăricii; 527 l. 11 p. leafa diaconului pe 2 ani; 90 l. leafa pisaltului; *9000 lei, la zugrăveala catapitezmei.* TOTAL: 12, 042 l. 35 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
12789	—	capitalul bisăricii.
12042	35	cheltuelili.
746	35	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu*

PROTOPOPIA ȚINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându se înainte supt iscălitului și fiind adevărată s'au încredințat.

Prot. ținut. *Ioan Liga Iconom.* 1852 Iuli 8.

DUHOV. CONSISTORIE A SF. EP. HUȘII.

Din raportul Protopopiei ținut Tutovei cu No. 95, din 23 Iunie, luându-se lămurire de veniturile și cheltuelile trecute în această condică, a sf. bisărici cu hramu sf Ieraih Nicolae, și făcându-să luare a minte de Consistorie la venituri și cheltuele, fiind neprihănite, să adeverește cu pecete Consistoriei și iscăliturile cuviincioasă.

(L. P. C.)... *Teodor Mandre Iconom*

V. Lefter

No. 505
1852 Noemvr. 17

26 Mai 1852—26 Mai 1853

VENITURILE: 746 l. 35 p. suma urmei; 1431 l. 38 p. venitul lumânărilor; 240 l. 32 p. din discurile bisăricii. TOTAL: 2418 lei 35 p. capitalul bisăricii.

CHELTUELILE: 141 l. 20 p. 61 șarampoi pentru ograda bisăricii; 39 l. 34 p. unui dulgher pentru lucru scărilor; 812 l. 20 p. un loc cumpărat pentru bisărică; 282 l. 21 p. leafa diaconului pe anul acesta; 38 l. 20 p. leafa vânzătorului de lumânări; 74 l. 16 p. s'au mai îmbrăcat iconița praznicului sf. Neculai; 50 l. 35 p. prescuri și dregerea veșmintelor; 87 l. 20 p. la hramu bisăricii, la preoți; 79 l. 10 p. pentru lumânări la hram. TOTAL: 1606 lei 36 părale.

Perelipsis

Lei	Părale	
2418	35	capitalul bisăricii.
1606	36	scăderile.
811	39	rămân capitalul besăricii.

(Epitrop) *M. Barbu* 1853 Ghenar 2

NOTĂ.—Pe anul acesta nu-i văzută socoteala de protopop.

Anul 1853

VENITURILE: 811 l. 39 p. suma urmei; 1676 l. 20 p. dela lumânări; 440 l. din discu; 79 l. chirie pentru trei odăi; 356 l. *ce au hărăzit poporenii.* TOTAL: 3363 lei 19 părale.

CHELTUELILE: 248 l. pi o sută două zăci şi patru tumurugi; 101 l. 14 p. facerea unui stihar diaconesc; 341 l. leafa diaconului; 314 l. leafa pisaltului; 631 l. pi 591 dulachi; 203 l. 5 p. leafa pisaltului...; 222 l. 6 p. dulgheriului care a făcut zaplajii; 150 leafa lui Dima, care vinde lumânări; 67 l. un antimis şi o leturghie; 43 l. facerea unei sobe la o chilie; 50 l. pentru prescuri; 83 l. la hramu bisăricii. TOTAL: 2453 l. 25. p.

Perilıpsis

Lei	Părale	
3363	19	capitalul bisăricii.
2453	25	cheltuelile.
909	34	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1854 Ghenar 2.

PROTOIEREUL ŢINUT. TUTOVII

Socoteala făcută în faţa aceştii file, făcându-să înaintea sub iscălitului şi fiind adevarată, se încredinţază. 1854 Ghenar 2.

Prot. ţinut. *Constantin (Vrabie) Iconom.*

Anul 1854

VENITURILE: 909 l. 34 p. soma urmii; *20 l. pentru aguzi*[1]);

1) Pentru frunza dela aguzi ce se culegeà de femeile care se ocupau cu gândacii de mătasă.

200 l. chirie la 4 odăi; 541 l. din discu bisăricii; 1941 l. 27 p. venitul lumânărilor. TOTAL: 3612 l. 21 p.

CHELTUELILE: 28 l. 20 p. pi 12 tumurugi; 177 l. 20 p. leafa diaconului; 42 l. pi un Apostol; 621 l. pi 621 dulachi la facere zaplajului; 150 l. lumânări la hramu bisăricii, *albi*; 50 l. prescuri; 27 l. 36 p. pi untdilemn; 23 l. 20 p. pi trei care lemni la ogradă; 52 l. 20 p. chiroani la zaplaji; 171 l. 15 p. lucrul dulgheriului la zăplaji; 54 l. liafa unui pisalt; 150 l. leafa unui vânzător de lumânări.

Perilıps

Lei	Parale	
3612	21	veniturile.
1543	11	cheltuelile.
2069	10	rămâne căpital.

(Epitrop) *M. Barbu* 1855 Ghenar 24

NOTĂ.—Socoteala pe anul acesta nu-i văzută de Protopop.

Anul 1855

VENITURILE: 2069 l. 10 p. capitalul bisăricii; 2000 l. dela lumânări; 150 l. chirie dela 3 chilii; 539 l. 33 p. din discul bisăricii; 246 l. dobânda banilor de sus (2069 l. 10 p.). TOTAL: 5005 lei 3 părale.

CHELTUELILE: 43 l. 30 p. învălitul la bisărică cu tiniche; 34 l. pe o cadelniţă alamă; 322 l. leafa pisaltului; 397 l. leafa diaconului; 40 l. o broască la uşă; 87 l. pe prescuri şi untdelemn; 562 l. o căldare de botez; 86 l. 10 p. facere la un falon (felon); 100 l. la hramu bisăricii; 150 l. leafa vânzătorului de lumânări. TOTAL: 1822 lei.

Perelips

Lei	Parale	
5005	3	veniturile.
2000	—	*priimiţi dela d-lui Dumitrachi Macriu, ci i-au dăruit bisăricii.*
7005	3	fac peste tot suma veniturilor.
1822	—	cheltuelile.
5183	3	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1856 Ghen. 18

Această socoteală, făcându-să înaintea iscălitului şi fiind adevărată, să încredinţază.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconom.* 1856 Ghen. 18

Anul 1856

VENITURILE: 5183 l. 3 p. capitalul bisăricii; 1583 l. 12 p. dela lumânări; 500 l. din discuri; 120 l. chirie a două odai; *250 l. dobânda a 2500 l. îndobândiţi.* TOTAL: 7636 lei 15 părale.

CHELTUELILE: 145 l. 4 p. facerea unor feloane; 20 l. o păreche sfeşnice de alamă; 91 l. prescuri şi untdelemn; 99 l. leafa psaltului; *1490 l. pentru 4000 ocă var;* 336 l. leafa unui diacon; 200 l. 16 p. facerea a trei candele de argint; *92 l. 20 p. pentru nişte cărţi psaltichie;* 114 l. leafa vânzătorului de lumânări; 150 l. la hramu bisăricii. TOTAL: 2738 lei.

Perilipsis

Lei	Părale	
7636	15	veniturile.
2738	—	cheltuelile.
4898	15	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1857 Fevr. 28.

Această socoteală etc.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconom.* 1857 Fevr. 28.

Anul 1857

VENITURILE: 4898 l. 15 p. capitalul bisericii: 400 l. din discul bisericii; 215 l. chiria pentru doă odăi; 1891 l. dela lumânări şi 51 ocă lum. ceară, ce să găsesc gata. TOTAL: 7404 l. 15 p.

CHELTUELILE: 500 l. leafa diaconului; 661 l. pentru 9 candeli de argint, lucrul lor; 270 l. pe 3000 ocă ipsos; 15 l. pe 20 covăţeli; 200 l. lucru la 200 ocă lumânări; 10 l. un sfeşnic de alamă; 58 l. la hramul bisericii; 210 l. pe 5000 cărămizi; 200 l. pe 20 căpriori la şcheli; 1850 l. pe un policandru; 71 l. lumânări la hram; 100 l. leafa vânzătoriului de lumânări; 981

l. 24 p. cheltueli osebite; 175 l. un sinet a răpos. Tudorachi Teohar, care bani nu s'au putut scoate. TOTAL: 5751 lei 25 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
7404	15	veniturile.
5751	24	cheltuelile.
1652	31	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1858 Ghen. 2

PROTOPOPIA ŢINUTULUI TUTOVII

Capitalul însemnat mai sus, priimindu-să dela fostul epitrop, d-lui Manolachi Barbul, şi încredinţându-să în mâna d-sale noului epitrop, Petrachi Păşcanul, să adevereşti şi de Protopopie.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconom.* 1858 Mart 1.

Anul 1858

VENITURILE: 1652 l. 31 p. capitalul bisericii; 1150 l. 3 p. dela lumânări; 529 l. 25 p. din discuri; 238 l. chiria odăilor; *34 l. pi aguzi.* TOTAL: 3604 lei 19 părale.

CHELTUELILE; 19 l. 25 p. prescuri; 12 l. 28 p. *mangal;* 7 lei 15 p. sopon de spălat şervetele; 20 l. pe opt *rogojini;* 5 l. 24 p. pe doă cheotori la clopotul cel mic; 20 lei spalatul policandrului; 103 l. un dulap; 3 l. 20 p. o tigae de adus foc; 14 l. 5 p. sticli la fănari şi fereşti; 24 l. la hramul bisericii; 14 l. 20 p. dresul veşmintelor; 24 l. de făcut o sobă; 144 l. lucru pi 72 ocă lumânări; 366 l. leafa vânzătoriului de lumânări; 900 l. leafa diaconului; *2 l. 20 p. o sticlă de aghiazmă.* TOTAL: 1601 l. 37 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
3604	19	veniturile.
1601	37	cheltuelile.
2002	22	rămâne capital bisericii.

(Epitrop) *Petrachi Paşcanu.* 1858 Dech. 23.

Această socoteală etc.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconom.* 1859 Ghen. 8.

Dispozițiuni luate de Sf. Episcopie de Huși cu privire la sămele înfățoșate de epitropii bisericilor.

Prin duhovniceasca noastră Consistorie, cercetându-să Sama de față pe anii până la 23 Dechemvrie anul 1858, nu s'au văzut întovărășită și de cuvenitele dovezi; însă, în privire că asămine regulă până acum n'au fost introdusă, de aceia noi o întărim potrivit formelor, și totodată, pentru viitoriu, punem d-lorsale epitropilor următoarele însărcinări:

1. Sămile anilor următori să fie întovărășite și de dovezile controlicești, atât în privire veniturilor și dănuirilor particulare, cum și în acea a cheltuelilor, dupre forma Caselor Obștești a Statului.

2. Capitalul bănesc rămas din anii trecuți, precum și rezerva ce va putè fi din veniturile anilor următori, să va dobândì cu legiuită siguranție de fondos și cu sinete întabulate de Instanțiile respective, spre a nu să păgubì profitul acelor bani, urmând ca, când Epitropia ar face niște asemine împrumuturi, prin Prea cucernicul Protoiereu să Ne aducă la știință.

3. Inchirierile de binale ce biserica ar fi având, să să facă cu formă de licitație și prin instanția competentă, aducându-să la știință despre prețul ce va eșì, și făcându-să adjudecația în ființa d-lorsale epitropilor și a Prea cucernicului Protoiereu.

4. Pentru orice înbunătățiri sau reparații mai importante vor cere trebuință a să faci, d-lui Epitropul mai întâi prin Prea cucernicul Protoiereu va trebuì să ceară a Noastră încuviințare.

5. Prea cucernicul Protoiereu este chemat a executà aplicația punctelor de mai sus, numai puțin și trimiterea Sămilor pe fiecare an la Episcopie spre cercetare și întărire.

Locotenent Episcop Hușului † **Calinic Hariopoleos**

No. 774
1859 Iulie 24
Hușii

Director Episcopiei...

4 Fevruarie 1859 — 4 Fevruarie 1860

VENITURILE: 2002 lei, capitalul bisăricii, primiţi dela dascalul Frumuzachi, casierul bisăricii; 37 l. dănuiţi de d-lui sardaru Ioan Bora; 12 l. dăruiţi de d-lui boeriul Costachi Cuza; 112 l. dăruiţi de dascalu Mihălachi *pentru ţânerea a nişte lăzi în bisărică;* 12 l. daţi de d-lui Niculiţă Macarie *pentru o materie ce i s'au dat la moartea păr(intelui) d-sale*[1]); 286 l. chiria chiliilor din ograda bisericii; 20 l. bezmănul pe casa bisăricii dela văduva Paraschiva Radu; 603 l. din discurile bisăricii; 2794 l. 31 p. din vânzarea lumânărilor; 197 l. profitul a 2100 l. ce au fost împrumutaţi. TOTAL: 6076 lei 13 părale.

CHELTUELILE: 30 l. pe prescuri de slujbă; 107 l. ceară, bumbac şi lucrul lumânărilor; 48 l. pe lucrul lumânărilor din mucuri; 2 l. 10 p. pe 2 verigi la cheile dulapurilor; 1 l. 2 p. pe o *teplotă* de tablă albă; 1 l. 10 p. pe untdelemn, bumbac şi altele la sfintele Masle; 46 l. părintelui Antonie (Lazăr) cu ordinul Protoiereului; 550 l. leafa diaconului T. B(ercea) pe 11 luni; 97 l. 23 p. meremetul ogrăzii şi portiţii bisăricii; 400 l. leafa dascalului Frumuzachi pe un an. TOTAL: 1283 lei 5 părale.

Perelipsis

Lei	Părale	
6076	13	veniturile.
1283	5	cheltuelile.
4793	8	ramâne drept capital.

(Epitrop) *Frumuşanu Ioan.* 1860 Mart. 1.

4 Fevr. 1860 — 4 Fevr. 1861

VENITURILE: 4793 l. 8 p. suma urmii; 20 l. bezmănul casei văduvii Paraschiva Radu; 325 l. chiria chiliilor din ograda bisăricii; *30 l. pentru aguzii din ograda bisăricii;* 621 l. 25 p. din discurile bisăricii; 950 l. 10 p. din vânzarea lumânărilor; 620 l. lumânări ceară, câte 20 lei oca, lucrate; 148 l. di pi nişte

1) Din materiile sau stofele de vestminte nelucrate se împrumutau de biserici spre a se pune împrejurul năsălilor la morţi, şi în schimb se dădeà cevà sf. lăcaş de către respectivii poporeni.

căpriori, prin d. Petrachi Păşcanu; 630 l. dobânda banilor daţi cu împrumut. TOTAL: 8138 l. 3 părale.

CHELTUELILE: 96 l. trei ocă lumânări *ceară albă* la ziua sf. Invieri; 23 l. dresul sfeşnicilor de alamă şi a fanarilor; 120 l. 15 p. la hramul bisăricii; 7 l. 20 p. pi două părechi mucări cu tăbliţile lor; 32 l. 6 p. pi un car *mangal*; 252 l. 20 p. pentru 5 fereşti la bisărică pi din afară; 17 l. 35 p. pi prescuri; 18 l. lumânări la *fofeză*; 18 l. 34 p. repararea chiliilor; 233 l. 17 p. pe un an mugiului (Neculai Mihale), care a lucrat lumânările; 600 l. leafa diaconului T. Bercea pi un an; 400 l. leafa dascalului Frumuzachi pi un an. TOTAL: 1819 lei 27 părale.

Perelipsis

Lei	Parale	
8138	3	veniturile
1819	27	cheltuelile
6318	16	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *Frumuşanu Iordachi.*

PROTOPOPIA DISPARŢIREI I A ŢINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându-să înaintea subscrisului etc.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconom.* 1861 Fevr. 10.

II. Condica de venituri şi cheltueli a bis. Sfinţilor Voivozi [1]

Sama de câţi bani am priimit eu vamiş Efstati din veniturile bisăricii sfinţilor mai mari Voivozi pe anul acesta dela

3 Fevr. 1826 – 3 Fevr. 1827

VENITURILE: 204 lei 13 păr. din cutiile bisericii; 12 l. 20 p. tij din cutii; 22 l. tij din cutii prin preotul Ioan Gaşpar; *22 l. 20 p. din cutie dela breasla tabacarilor;* 8 l. din chirie casei de lângă medelnicerul Ioniţă Gâlcă; *132 l. 5 p. ce s'au strâns cu milostenie pentru facerea clopotniţii;* 46 l. (16 l. dela preotul Toader, fiind atunci mirean; 15 l. dela Macari Fălceanu; 15 l. dela Gh. Galaţanu ot Enachi Mitu). TOTAL: 447 l. 18 p.

CHETUELILE: 14 lei 5 ocă untdelemn; 164 l. 20 p. 12 ocă 2 litri lumânări ceară; 2 l. 18 p. prescuri; 11 l. 20 p. lemnul i lacăţile şi piroanile unei mesă cu dulapuri în bisărică; 14 l. 30 p. o perde la uşa bisăricii; 7 l. 20 p. dou cară spini pentru grădina bisăricii; 18 l. 18 p. cheltuiala la hramu bisăricii; 12 l. zugrăvitul unei icoane la uşa bisăricii; *15 l. 15 p. dajde a trei preuţi de sf. Dimitrie, 1(827);* 1 l. 19 p. o toacă şi vată pentru candeli; *50 l. cu facerea unui hrisov pentru 10 liudi, — scutelnici a bisăricii;* 21 l. diacului Grigoraş Codrianu pentru apărarea scutelnicilor de călărăşie; 610 l. cu *facere clopotniţii.*

---

1) Condica aceasta, pe prima faţă a scoarţei ce o înveleşte, are ca titlu: „Condica Bisericii sfinţilor voivozi din politia Bârladului", iar pe a doua faţă a scearţei, stă scris: „Numărându-se filele acestei condice şi trecându-se printr'însele găitan, s'au pus supt a Preasfinţiei sale pecete". 1827 Iulie 1.

Perilipsis

Lei	Parale	
943	—	cheltuelile
447	18	veniturile
495	22	(rămâne bis. datoare).

Constantin (Cocu) Iconom, Prot. Bârladului

3 Fevruarie 1827 – 25 Iunie 1827

Epitrop: Vameşu Efstati

VENITURILE: 181 l. 10 p. din cutie bisăricii; 17 l. tij din cutii prin preutul Ioan Gaşpar; 10 l. dela Macari Fălciianul din mucuri. TOTAL: 208 l. 10 p.

CHELTUELILE: 495 l. 22 p. ce rămâne datoare prin sama din urmă a anului 826; 3 l. 20 p. pe 1 ocă untdelemn; 99 l. p. pi 7 ocă lumânări ceară; 9 l. 2 p. pi prescuri; *22 l. dajdie preuţilor de sfântul Gheorghie (1)827;* 6 l. 20p. meremetul geamurilor şi a fănarilor; 6 l. pi zmirmă şi tămâi 3 l. 10 p. legătura Psaltirii şi a Ohtoihului; 41 l. un Tipicon şi o Panahidă; 12 l. 20 p. o carte a visteriii pentru scutelnici. TOTAL: 699 l. 4 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
699	4	cuprind cheltuelele
208	10	cuprind veniturile
490	34	adică patru sute nouă zăci lei, treizăci şi patru părale, rămâne Besărica datoare.

Costandin (Cocu) Iconom prot(opop) Bârladului

26 August 1827 – 3 Iunie 1828

Epitrop Stolnicul Ioan Angheluţă

VENITURILE: 27 l. 20 p. din cutiile bisăricii; 17 l. 24 p. dila Costandin Bachierul, din chiria casăi; 4 l. dila Radu ci au eşit din casă, rămăşiţi; 10 l. dila *Dima Argintaru, scutelnic;* 10 l. dila Ghiorghi Gălăţanu, *scutelnic;* 35 l. din cutiile bisăricii; 30 l. *din cutia dila tăbăcari;* 5 l. 9 p. dila Măcarie Ştanu, scu-

telnic; 71 l. 20 p. din vânzarea lumânărilor ci s'au făcut (fabricat) *din fărmături*, 3 ocă pol (3 ocă și 1/2); 10 l. dila Lupașc, *scutelnic*; 42 l. 20 p. tij din cutiile bisăricii; 33 l. am luat din folosu a 6 ocă ceară, ci am cumpărat și s'au vândut...; 12 l. 20 p. dila Ion a Nastasâi, *scutelnic;* 10 l. dila Ghiorghi Gălățanu, dare al doile; 7 l. 20 p. dila Măcarie Stanu, al doile (dare); 5 l. dila Iordachi a popii lui Costandin, chiria chiliii; 52 l. 29 p. din folosu a 10 ocă ceară vândută; 54 l. 20 p. primiți din cutii, acum. TOTAL: 438 l. 22 p.

CHELTUELILE: 20 l. pi *carte Epitropiii*; 7 l. 24 p. prescorniții Catrina, întăia (rată); *30 l. dajdiile a 4 preoți* (1)828 Noemvrie; 20 l. pentru Antimis; 16 l. la Necula mungiu pi niagiunsul lumânărilor l hram; 7 l. 20 p. 2 ocă untdelemn, la...; 3 l. 20 p. la Mitici pe făcut a niște lumânări; *22 l. 20 dajdiili a trei preuți* — Fevr(uar); 38 l. pentru legatul a 14 cărți; 12 Minee, 1 Apostol și Evanghelia; 7 l. 10 p. pentru lucru a 7 ocă și una litră lumânări tij ot Mitici; 15 p. la dresul unui fănar; 3 l. 10 p. tij prescornițâi pi urmă (rest); 8 l. 12 p. la meremetul Catapetezmii, meșterului Chiriac, și scânduri; 2 l. 24 p. la dres proasca (broasca); 2 l. 25 p. pi molebinu și filada, pentru numele împărătesc; *22 l. dăjdiile a trii preoți*, avgust 4; 155 l. 24 l. cheltuiți *cu meremetul unui păreti al sfintii bisărici, ci mai chică* (pică, cădeà); însă

Lei	Păr.	
80	—	lui Iacob dulgheriul
17	—	pi două tălpi mari
5	35	pi 5 corzi și 1 căprior
5	30	pi 2 tălpoai
10	15	pi 3 ocă fer, 17 chiroani mari și 1 ocă cui, șindilă
2	30	pi 10 cară lut
5	20	pi 5 zâli ci au muncit 5 oamini
1	36	vinu la lucrători
5	20	pi 10 scânduri mari
7	—	700 cărămizi
14	—	pi scânduri di brad
155	26	

TOTAL: 367 l. 26 p.

Perilipsis

Lei	Părale	
438	22	cuprind veniturili
367	26	cuprind cheltuelili
70	36	Adică șăpti zăci lei și trii zăci și șăse părale sânt a bisăricii, rămași la socoteala aceasta. 828 Oct. 3.

Socotindu-si condica aceasta de venituri și cheltueli, precum să arată mai sus, s'au adeverit. 1828 Octomvrie 3.

Costandin (Cocu) Iconom prot. Bârladului

3 Octomvrie 1828—30 Oct. 1829

Epitrop stolnicul Ion Angheluți

VENITURILE: 20 l. priimiți dila parintili Ion, milostenie; 13 l. 18 p. *din cutia dila tabacari*; 35 l. dila Costandin Rachieriul, din chiria casăi; 15 l. dila Costandin Croitoriu, chiria unii chilii; 9 l. dila Lupașc; 180 l. 3 p. priimiți din folosul a 15 ocă ceară și 300 dramuri, ci s'au lucrat și s'au vândut; 103 l. 25 p. din cutiili bisăricii; 49 l. 29 p. din vânzarea lumânărilor.

Total: 425 l. 35 p.

70 l. 36 p. să mai încarcă, ci au rămas a bisăricii dela socoteala dintăi.

TOTAL: 496 l. 31 p.

CHELTUELILE: 4 l. 30 p. pi var; 1 l. 4 p. meșterului de văruit; 3 l. meremetul fănarilor; 2 l. 30 p. la prescorniță; 2 l. 8 p. mangal; 30 p. frenghii la clopoti; 6 l. 15 p. la chetrariu (zidar) pi dresu unui păreti; 6 l. legatu a doă cărți; 26 l. lucru a 18 ocă lumânări; 4 l. 25 p. cărămidă; 7 l. 20 p. lucru a 6 ocă ceară; 4 l. 32 p. prescorniții; 10 l. 20 p. doă ocă pol și 50 dramuri untdelemn; 13 l. la zugrav, niagiunsul unii icoane de zugrăvit; *22 l. 20 p. dajdiile a 3 preoți, la sfântu Ghiorghi; 22 l. 20 p., dajdiile iij a preotilor, la sfântu Dumitru;* 26 l. la Toader a lui Miticiu, pi 2 ocă lumânări, la Edicuri.

TOTAL: 164 l. 20 p.

NOTA. — Constatăm că un preot plăteà dajdia pe an 15 lei, cum ar face 5 lei noui de astăzi, — și care se plăteà semestrial.

Perilipsis

Lei	Părale	
496	31	cuprindi încărcătura
164	20	cuprind, scăderile
332	11	TOTAL. 1828 Dech. 16.

Socotindu-să condica aceasta înainte me, s'au adeverit.

Costandin (cocu) Iconom prot. Bârladului

16 Decemvrie 1829 – 16 Decemvrie 1830

Epitrop stolnicul Ioan Angheluță

CHELTUELILE: 332 l. 11 p. capital a besăricii din trecuții ani; 69 l. 25 p. s'au primit din cutiile besăricii; 275 l. 35 p. s'au priimit din folosul lumânărilor; 20 l. s'au priimit dela Costandin Rachieriu, din chiria unii casă; 20 l. s'au priimit dela Costandin Croitoriu, chirie pe o chilie; 18 l. s'au priimit dela Nicolaiu Chiosa *din scuteala* pe giumătate an; 15 l. s'au priimit dela Dima argintaru, *din scuteala* pe giumătate an; 15 l. s'au priimit dela Gheorghi Gălățanu, *scuteală* pe giumătate an.

TOTAL: 765 l. 37 p.

CHELTUELELE: 8 l. 5 p. s'au dat pi 3 cară spini pentru ograda bes(ăricii); 1 l. lucru a 6 lumânări mari, ce s'au înpodobit la policandel; 5 l. meremetul fanarilor, la tinichigiu; 4 l. s'au dat pi sticli pentru fănare; 15 l. lucru a 10 ocă ceară (lumânări); 15 părale pi o candilă de sticlă; 6 păr. pi doă pluti pentru candili; 7 l. 30 p. lucru a 6 ocă 350 dramuri lumânări ceară, făcute din mucuri; 22 l. 20 p. s'au dat *dajdie preoților a sf. Ghiorghi, pe 3 nume;* 22 l. 20 p. *tij dajdie preoților a sf. Dimitrie;* 29 l. 1 p. s'au făcut cheltuială la hramul besăricii; 2 l. 10 p. s'au dat *logofătului di au trecut în condică și au scos copie di s'au trimis la sf. Episcopie;* 16 l. 26 p. s'au dat prescorniții pi prescuri.

TOTAL: 134 l. 13 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
765	31	veniturile.
134	13	cheltuelele.
631	18	rămâne capital bes. 1830 Dech. 16

Inainte me s'a socotit condica aceasta pre care s'au încredințat. *Costandin Cocu Iconom prot. Bârladului*

Dela 16 Decemvrie 1830 până la 25 Noemvrie 1831

VENITURILE: 18 l. dila Vasâle sân Toader Cioroiu, *din scutelnicie;* 62 l. din cutiile bisăricii; 124 l. 20 p. din lumânărili ci s'au vândut; 40 l. din folosul lumânărilor; 18 l. dila Ioniță sân Pavăl Ciobotaru, *din scutelnicie;* 12 l. dila Neculaiu Chiosa, tij *din scutelnicie;* 20 l. dila Costandin Rachieriu, din chiria casâi, dat prin măsa (mama sa); 15 l. dila Dima argintaru din scutelnicie; 631 l. 18 p. capitalu bisăricii din trecuții ani.
TOTAL: 958 l. 38 p.

CHELTUELILE: 40 l. dat la neagiunsul *prapurilor* (steagurilor bisericii); 22 *l. 20 p. dajdiile a trii preoți;* 11 l. 20 p. la prescorniță; 5 l. lucru a 5 ocă lumânări; 3 l. 30 p. tij la prescorniță; 16 l. 25 p. una ocă și 80 dramuri lumânări ceară, la *edecuri;* 3 l. 16 p. tij prescorniții; 25 p. un ulcior; 2 l. 32 p. *frenghii și funii* la clopoti; 21 l. 1 ocă pol ceară; 2 l. 20 p. cărbuni la bisărică; 1 l. 6 p. *zugrăvitu unii făclii;* 32 l. 31 p. cheltuiala la hram; 43 l. 35 p. pi trii ocă și 100 dramuri lumânări la hram, dila Ștefan prot Mihai, luat și plătit.
TOTAL: 207 l. 20 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
958	38	veniturile.
207	20	cheltuelile.
751	18	rămâne a bisăricii.

1831 Noemvrie 25.

Și fiind cu dipărtari di sfânta bisărică, îmi vini tari pisti putință a căută di interesurile sfintii bisărici, va intra alt Epitrop, cari să va socotì. Cari, priimind această Epitropie, în locul meu, d-lui *Chir Antohie sân Stan,* i-am și numărat în mână toți banii, di sus arătați, în ființa părintelui Iconom Costandin (Cocu) protopop, în sumă di *opt sute cinci lei și triizăci parale,* cari mi-au dat și adeverință; teslimarisând(u-i) și alte hârtii și lucruri a bisăricii.

Ioan Augheluță stolnic

Inainte me s'au socotit această condică, aceasta și s'au încredințat. *Costanbiu (Cocu) Iconomì*

Dela 25 Noemvrie 1831 până la 31 Dech. 1832

Epitrop, neguțitorul Antohie sân Stan Chitaru [1])

VENITURILE: 751 l. 18 p. capitalul besericii din trecuții ani, ci i-am primit din mâna stolnicului; 54 l. 12 p. *dobânda acestor bani,*—tij dela d-lui Stolnicu; 221 l. pi 13 ocă lumânări ceară câte 17 l. oca, ce s'au făcut din mucuri şi s'au vândut; 237 l. 28 p. s'au priimit din cutiile besăricii, dela 25 Moemvrie 1831 şi păr la 31 Dech. 1832; 6 l. 10 p. din chiria unii chilii, pi pol (1/2) an; 11 l. 10 p., tij pi chiria unii chilii, pi un an; 30 l. s'au priimit din chirii a unii casă a bes. dela Costandin Rachieriu; 210 l. s'au priimit din 14 ocă lumânări, ci au fost făclii mari la *enicuri* (sic), stricându-să, s'au vândut pi 15 l. oca; 236 l. s'au priimit din datorie vechi, ci au fost la un Ioan Manoli cu zapis din let 1823 Avgust 10, și au istovit; 374 l. 22 p. din folosul lumânărilor şi *dobânda* acestor bani.

TOTAL: 2132 l. 20 p.

CHELTUELILE: 19 l. lucru a 13 ocă lumânări s'au dat; 26 l. s'au dat la *dajdje a 2 preoți și un dascal*, 832 Apriil; 13 l. 33 p. s'au dat pe prescuri, dela 831 Noemvrie 15 şi până la 832 Dech.; 3 l. 25 p. s'au dat pe 300 dramuri untdilemn; 12 l. 20 p. s'au dat pi lucru a 12 ocă lumânări, ce s'au făcut pentru *edicuri*, din mucuri; 2 l. 20 p. s'au dat pi spalatul unii cadelniți; 6 l. s'au dat pi lucru a 12 făclii *di lemn pentru edicuri, în locul făcliilor celor di ceară, ci s'au vândut;* 15 l. *s'au dat pe zugrăvitul acestor făclii* [2]); 51 l. 32 p. s'au dat pi lucru unii cadelniți, ci s'au făcut; 26 l. dajdie a doi preoți și un dascal, 832 Octomvrie; 26 l. 20 p. s'au dat pi rogoz și stuf şi lucru, pentru învălitul chiliilor; 30 l. s'au cheltuit la hramul bisăricii; 4 l. s'au

1) Stan Chitaru a murit de ciumă pe la 1814, înmormântat din jos de oraş,—dela care a rămas vorba în oraşul Bârlad: „ciuma dela Stan Chitaru". Antohi se intitulează neguțitor, Anghelută era boer, stolnic.

2) Inseamnă că ramele sau brațele dela sfeşnicele împărăteşti, în care se puneau lumânări mai mari, s'au înlocuit prin rame de lemn mai lungi, zugrăvite, în vârful cărora, aşezându-se alămuri, să se pună în aceste, lumânări mai mici, pentru economie,

dat unui chetrar (zidar), la tencuit fa'a besăricii; 30 l. 10 p. s'au dat pi o liturghie pentru bes.; 3 l. 20 p. meremetul fănarilor.

TOTAL: 270 l. 20 p.

Perilepsis

Lei	Parale	
2132	20	
270	20	
1862	00	rămas drept capital al besăricii, la aceasta socoteală cu rămăşiţurile anilor trecuţi, întru cari am iscălit.

Antohi Stan 1832 Dech. 31.

Inainte me s'a socotit condica aceasta şi s'au încredinţat.

Costandin (Cocu) Iconom

Dela 1832 Dechemvrie 31 păr la 1833 Dechemvrie 31

VENITURILE (încărcăturile): 1862 l. căpital a besăricii din trecuţii ani; 256 l. din cutiile bes. pi un an deplin; 24 l. chiria a doă odăi a besăricii; 728 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL: 2870 l.

CHELTUELILE: 54 l. *dajdie a doi preoţi şi un dascal*, pi un an deplin; 110 l. 15 p. meremetul besăricii, adică tencuit, văruit, i lucrul chetrariului; 16 l. prescuri pi un an pentru besărică; 13 l. 30 p. meremetul la *tinichelili edicurilor*; 7 l. 35 p. untdilemn pentru candeli; 27 l. cheltuiţi la hramu besăricii; *5 l. s'au cheltuit cu un copil, ce s'au găsit la uşa besăricii.*

TOTAL: 234 l.

Adunare somilor

Lei	Parale	
2870	—	
234	—	
2635	—	rămân drept căpital a berăricii la această socoteală.

1833 Dich. 31. *Antohi Stan* [1])

1) Di aici mai departe în condică nu se mai vede adeverirea protoereului până la anul 1837 Dech. 31, cum se va vedeà.

Dela 1833 Dechemvrie 31 – 1834 Dec. 31

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 2636 l. căpitalul besăricii din trecuţii ani; 165 l. din cutiile besăricii pi un an deplin; 10 l. chiria dela baba roşie; 38 l. tij chiria pi trei chilii; 500 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un (an) depliu, i din mucuri, ce s'au făcut (lumânări) şi s'au vândut.

TOTAL: 3349 l.

CHELTUELILE: *80 l. dăjdiile a trei preoţi şi un dascal,* pi un an deplin; 4 l. 20 p. o perechi cununii s'au cumpărat; 10 l. 20 p. pi untdelemn, pi un an deplin; 15 l. 10 p. meremetul geamurilor besăricii, i meremetul la policandel; 3 l. 30 p. o lingură de tisă pentru băut aghiazmă; 6 l. 10 p. spoit cristelniţa; 11 l. prescuri pentru slujbă, pe un (an) deplin; 7 l. 30 p. o sobă la o chilie i plata chetrariului; 26 l. cheltuiţi la hramul besăricii; 10 l. pi lucru lumânărilor, edecuri, pe un an.

TOTAL: 175 l.

Perilipsis

	Lei
Venituri:	3349
Cheltuiţi:	175
	3174 rămân drept capital a besăricii.

Antohi Stan 1834 Dech. 31.

Dela 31 Dechemvrie 1834 – 31 Dech. 1835

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 3174 l. căpital a Besăricii din trecnţii ani; 100 l. din cutiile Besăricii; 23 l. chirie pi doă chilii; 500 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL: 3797 l.

CHELTUELILI: 80 l. *dăjdiile a trei preoţi şi un dascal;* 8 l. *plata mitricii;* 4 l. meremetul fănarilor; 11 l. lucrul pentru lumânărili dela edecuri; 22 l. meremetul la acoperemântul Besăricii; 22 l. s'au cheltuit *la hramu Besăricii cu preoţii ci au slujit;* 10 l. pi prescuri di slujbă pe un an; 13 l. ş'au legat octoihul cel mari.

TOTAL: 170.

Adunarea somılor

	Lei	
Venituri ;	3797	
Cheltueli :	170	
	3627	rămâni drept căpital.

Antohi Stan 1835 Dech. 31.

Dela 31 Dech. 1835 – 31 Dech. 1836

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 3627 l. căpital a Besăricii din trecuţii ani : 100 l. din cutiile Besăricii ; 26 l. chirie pentru dou chilii ; 28 l. tij chirie pe o casă ; 236 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL : 4017.

CHELTUELILE : 80 l. dajdiile a trei preoţi i un dascal ; 3 l. meremetul la un părete ; 65 l. meremetul casăi din ograda Besăricii ; 17 l. la hramul Besăricii ; 6 l. una ocă untdelemn ; 5 l. lucru (lumânărilor) pentru edecuri ; 16 l. meremetul a trei chilii ; 15 l. prescuri şi spalatul unei cadelniţă.

TOTAL : 207 lei.

Adunarea somılor

	Lei	Părale	
Venituri :	4017	–	
Cheltueli :	207	–	
	3810	–	rămân capital a Besăricii.

Antohi Stan 1836 Dech. 31.

Dela 31 Dechemvrie 1836 – 31 Dech. 1837

Epitrop Antohi sân Stan

VENITURILE : 3810 l. căpitalul Besăricii din anii trecuţi ; 130 l. din cutiile besăricii ; 43 l. chirie pi 4 chilii pi un an ; 637 l. folosul din vânzarea lumânărilor i dobânda banilor (căpit. beser.) TOTAL : 4620 l.

CHELTUELILE : 12 l. 20 p. meremetul la policandel ; 3 l. 14 p. tij meremetul fănarilor ; 1 l. meremetul la *lımba clopotu-*

lui [1]); 32 p. s'au dat pi burete în altar [2]); 17 l. tencuit i văruit besărica; 32 l. s'au dat pi o carti, liturghie noă; 84 l. *dăjdiile trei preoţi şi un dascal;* 174 l. 4 p. cheltuiţi cu uşa besăricii din nou şi cu ograda (îngrăditul); 3 l. pi doă tabli heru albu, la sfântul Pristol [3]); 32 l. *cheltuiţi la hramu besăricii, ci au făcut sobor;* 10 l. lucru lumânărilor la edicuri, pi un an; 7 l. prescuri pi un an; *50 l. leafa dascalului Costachi Tenie pe anu 1837.*

TOTAL: 426 l. 30 p.

Perilipsis

	Lei	Părale	
Venituri:	4620	–	
Cheltuele:	426	30	
	4193	10	rămân căpiţal a besăricii.

Antohi Stan 1837 Dech. 31

Această socoteală făcându-să înaintea mea şi fiind adevărată, să încredinţază.

Constandin (Vrabie) Iconom

NOTA. Lipseşte o foaiă cu socotelile pe 1837-1838.

Dela 22 Noem. 1838–24 Noem. 1839

Epitrop, dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 5389 l. 19 p. căpitalul bes. din anii trecuţi: 182 l. 25 p. s'au primit din cutiile besăricii pi un an deplin; 18 l. chiria unii chilii, pi un an, dela Ioan Goroveiu; 20 l. chiria pi giumătate an la o casă a bes. dela Gheorghi Rotaru; 30 l. chirie pi un an tij dela o casă a bes. dela Anton Chitaru; 25 l. tij Anton Chitar chirie pi giumătate an; 18 l. chirie unii chilii pi un an dela Toader Avram; 15 l. dela văduva Marie, chirie pi un an; 450 l. dobânda la 2500 lei pi un anu, la unii şi alţii, *câte 60 păr. pi lună, la sută* (adecă 1 leu şi 20 păr.); 680 lei s'au primit *din Sinetul dumisale stolnicului Iorga Gâlcă, ci l'au dănuit besăricii, cari bani s'au scos dela Neculai Ursan*; 120 lei

---

1) Se vede că atunci era numai un clopot la această biserică

2) Acel de pe sf. Antimis.

3) De pus sub sfeşnicile cu lumânări,

tij *dănuiți de negulitorul Stoiciu* şi scoşi tot de (la) Neculai Ursan: 820 l. folosul din vânzare lumănărilor pi un an.

TOTAL: 7776 l. 4 p.

CHELTUELILE: 1150 l. s'au dat pe 10 coşuri piiatră pentru besărică; 1242 l. pi 67 chili var, 3 dimerlii, — pentru besărică, câte 18 lei pol ($18^1/_2$); 9 l. 9 p. s'au cheltuit cu facire gropilor pentru varul besăricii, la salahori; 130 l. *dăjdiile pi un anu la 4 părinți, un diacon, doi dascali;* 8 l. 16 p. s'au dat pi o condică pentru biserică; 6 l. 30 p. cheltuiala cununiilor besăricii, lucrul lor; 1 l. 10 p. meremenetul finarilor; 10 l. *legatul Triodului, la Dimitrie Popovici;* 4 l. 14 p. meremetul la 4 perechi rucaviți, ață, găitan, şăret, lucru; 92 l. 2 p. s'au cheltuit cu scoaterea banilor dela Neculai Ursan, — însă:

Lei	Parale	
35	—	dumis. Ionică Vârgolici.
12	22	la polițmistru, la comisari, aici în târg.
12	20	chirie calului, când sa dus la Galați, la Ursan.
20	—	s'au dat polițmistrului din Galați, comisarilor. di au apucat pi Ursan.
12	—	cheltuiala trimisului, la han cât au şăzut şi plata chiriei di au adus pi Ursau.
92	2	

18 l. s'au dat lui Costandin Negru şi Ion Goroveiu, pentru *di au acoperit 3 hornuri di cărămidă a besăricii;* 15 l. sau dat pi prescuri pi un an deplin; 40 l. pi 2 ocă pol lumănări, la edicuri, la hramu besăricii; 22 l. la părinții ci au slujit la hram; 50 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un an deplin.

TOTAL: 2799 l. 1 p.

Adunarea somilor

	Lei	Părale	
Venitruri	7776	4	
Cheltuele	2799	1	
	4977	3	rămâne capital besăricii

Costachi Tenie. 1839 Noem. 24.

Această socoteală, făcându-să în ființa me şi fiind adevărată, să încredințază.

Prot. ținut. Tutovii, *Costandin (Vrabie) Iconom*

INSEMNARE FACUTA DE MELETIE EPISCOP ROMANULUI

La anul 1840 August 7, fteorisându-să de către Noi Sămile din această Condică a besăricii sfinților V-Vozi, să însamnează spre știință, poroncind ca și pe viitorime să să urmeză întocma.

M. Ep. Romanului

Dela 24 Noemvrie 1839 şi până la 12 Noemvrie 1840

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 4977 l. 3 p. căpital a bes. rămas din anii trecuți; 600 l. chirie unii casă a besăricii, la Ioan Chebac: 300 l. adunați dela sf. Icoană a Maicii Domnului, adunați mai înainte; 20 l. dela Gheorghi Rotar, chirie casăi pol an; 24 l. Ioan Goroveiu, chirie pi un an; 116 l. din cutiile besăricii pi şasă luni; 25 l. chirie casăi dela Anton Chitar pol anu; 23 l. 20 p. chirie casăi dela Chenciu sârbu; 225 l. 20 b. dobânda la 2500 lei pol an; 634 folosul din vâuzare lumânărilor *până la stricarea besăricii*, înpreună cu o lumânare mari.

	Lei	Parale	
TOTAL:	6945	3	
	16108	33	*ce s'au strâns cu condica dela unii și alții pentru facere besăricii.*
	23053	36	

CHELTUELILI urmate cu facirea besăricii, precum mai gios să arată, însă:

Lei	Părale	
5400	—	s'au dat *arhitectorului Ioan Sârbeschi.*
3000	—	meşterului Iacob teslariului.
1060	12	pi 636 ocă heru sâbir i drugi subțiri.
570	12	lucrul herariului.
2836	26	pi 156 chili 7 dimerlii var de tencuială, bez 70 chili, cumpărate mai dinainte.
643	3	pi 3107 ocă var de feță (fețe, de văruit la urmă).
50	15	pi 500 ocă ipsos.
13559	68	De transportat.

13559	68	soma urmii.
1173	6	79300 şindilă pentru coperit besărica.
599	12	pi 178000 cue de şindilă.
496	—	pi 77 ocă chiroane pentru leaţuri i pardosăli i şuşeli.
297	32	pi trei Cruci deasupra besăricii.
2682	—	plata pi 162000 cărămidă, bez 15000 dijma [1]).
403	21	plata cărămizii di cărat.
251	4	plata uşii besăricii cu îmbrăcămintea ei (în tablă).
360	—	pi şasă fereşti pentru besărică, una la pridvor.
705	—	apă, lut, năsip, saiahori.
689	39	s'au dat pi capriori, leaţuri, tălpoae, corzi.
259	13	pi nueli, pari, coveţi, lopăţi, căuşă, ciuberi, funii şi altili.
183	22	s'au dat pi un coş pol piatră, bez ci este cumpărată mai dinainte.
641	36	dulachi pentru pardoseli, scânduri mărunte la cafas.
211	4	s'au dat pi scânduri di teiu, pentru strani şi de stejar pentru uşile besăricii.
199	—	pi tabli, her alb, pentru beşici şi pusă pi coama besăricii.
93	—	s'au dat pentru zugrăvit cafasu, analoage, sfeşnice şi altili.
422	35	*s'au cheltuit cu sfinţire besăricii.*
240	—	ci sânt trecuţi în condică, dela unii şi alţii, şi nu s'au priimit.
23469	12	
130	—	*dăjdiile preoţilor pi un an.*
10	—	oală aramă pentru foc.
40	—	un ceaslov mari.
12	—	meremetul ogeacurilor la chilii.
12	—	rogoz i prăştini pentru acoperit chiliile.
23673	12	

1) Inseamnă că casa obştiei a dăruit toată sau o parte din dijma dela cei ce făceau cărămidă pe moşia târgului.

Perilipsis

	Lei	Parale
Veniturile :	23053	36
Cheltuelile :	23673	12
	619	16 rămâne besărica datoare.

Costachi Tenie

Această socoteală, făcându-să înainte me şi cercetând toate condeile di cheltueli cu deamănuntul şi dovedindu-să adevărate, să încredinţază.

Prot. ţinut Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

1840 Noem. 12.

Dela 12 Noemvrie 1840 – 12 Noemvrie 1841

Epitrop, dascalul Costachi (Tenie)

VENITURILE : 288 l. 32 p. s'au priimit din cutiile besăricii pi un an deplin ; 50 l. chirie casăi cei mari dela Cânciu sârbu, pi un an ; 35 l. chiria unii chilii dela Tudor sârbu, pi un an ; 10 l. tij chirie pi pol an, dela o sârboaică ; 24 l. chirie pi o chilie dela Alexi, pi un an ; 6 l. dobânda la o sută lei, dela Dumitru Grecul ; 270 l. 10 p. dela chir Antohi, din datorie condicii, dela facire besăricii, scoşi dela unii şi dela alţii [1]) ; 1555 l. folosul din vânzare lumânărilor, pi un an.

TOTAL : 2239 l. 2 p.

CHELTUELILE : 130 l. *dăjdiile părinţilor ;* 21 l. s'au dat i doă fanare pentru besărică ; 26 l. s'au dat pi nişti scânduri dulachi şi o ocă cleiu, pentru strane, prin chir Antohi ; 50 l. băetului ci au dat agiutor la aprins şi la stânsul candelilor şi a lumânărilor, pi un an ; 86 l. 20 p. s'au dat pentru boitul stranilor la *zugrăviţa ;* 208 lei 12 p. s'au cheltuit cu nueli, schini, lucru, la ograda besăricii, aşăzarea stranilor celor vechi, ni agiungând celi noă, o umblătoare [2]), mutare clopotilor, acoperemântul

1) Adecă primiţi mai pe urmă, după facerea bisericii, dela acei cari făgăduiseră a-i da.

2) Latrină.

lor, (cu) scânduri brad, chiroane, căpriori, chiroane, şi altile, precum, prin izvod s'a arătat; 24 l. prescuri pentru besărică, pi un an deplin; 32 l. 10 p. s'au cheltuit la hramul besăricii cu preoţii ci au slujit sobor; 50 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL: 628 l. 2 p.

Perilipsis

	Lei	Parale
Venituri:	2239	2
Cheltuele:	628	2
	1611	—

rămâne căpital a besăricii.

Costachi Tenie 1841 Noem 12.

Această socoteală, făcându-să înainte me şi fiind adevărată, să încredinţază. 1841 Noem 12.

Prot. ţinut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

Dela 12 Noemvrie 1841–23 Noemvrie 1842

Epitrop, dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 1617 l. căpitalul besăricii din anii trecuţi; 200 l. din cutiile besăricii; *122 l. dobânda la 1000 lei pi un an;* 8 l. rămăşiţa din 14 lei dela Goroveiu; 7 l. dela o sărboaică, chirie pentru o chilie; 28 l. chirie chiliei cei mari; 50 l. chirie dela Cânciu sârbu; 55 l. dobânda pi 1000 lei, la 5 luni; 604 l. 30 p. s'au primit din banii (Ioan) Supăratului; 1110 l. folosul din vânzarea lumânărilor.

TOTAL: 3795 l. 30 p.

CHELTUELILE: 1000 l. s'au plătit banii Chiriţoii, ce să împrumutasă besărica, la facire ei; 1072 l. 20 p. tij s'au plătit cuconu Ioniţă Gâlcă, înpreună cu baş Galbin, ce să înprumutasă besărica, tot la facere, care tot în aceşti bani s'au plătit şi 619 l. 16 p., ce rămăsăse besărica datoare din anu 1840, care ace datorie au rămas istovită (achitată); 3 l. pi dres un geam; 130 l. dăjdiile părinţilor pi un an; 10 l. lucru a 4 epitrahire, aţă, şărăt, găitan, bez, fiţă (faţa); 12 l. 20 p. două ocă pol untdelemn; 15 l. s'au dat pentru... la bes. un an înainte; 20 l. pentru

doă sobe în chilii; 62 l. 20 p. s'au dat părinţilor cari au slujit la hram; 18 l. pentru lumânări la hram de au înpodobit; 10 l. 20 p. *s'au cumpărat o oglindă în sfântu oltar*; 50 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL: 2402 l.

Perilipsis

	Lei	Păr.	
Veniturile:	3795	30	
Cheltuelile:	2404	–	
	1391	30	ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1842 Noemvrie 23

Această socoteală, fămându-să înainte me şi fiind adevărată, să încredinţază; 1842 Noem. 23.

Prot. ţinut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 23 Noem. 1842–23 Noem. 1843

Epitrop Costachi Tenie.

VENITURILE: 1391 l. 30 p. căpitalul besăricii din anii trecuţi; 185 l. 21 p. din cutiile besăricii; 320 l. 20 p. priimiţi din banii Supăratului din tatorie (sic) vechi; 10 l. pi un prosop ci era de prisos în besărică; 32 l. pi un *taclit*, dela Anghelachi; 34 l. 25 p. pi 37 coţi cit, în trei bucăţi, cari cit erà di prisos în besărică; 50 l. chirie dela Cînciu, pi chilie ce mari; 28 l. chirie chiliei dela Sărboică; 24 l. chirie dela Alexă, pi chilie mică, pi anu 1842, iar pi acest an nu s'au luat până acum; 1050 l. folosul din vânzare lumânărilor pi acest an.

TOTAL: 3126 l. 16 p.

CHELTUELILE: 130 l. dăjdiile părinţilor pi un un; 16 l. 20 p. pi lucru unui felon, 2 epitrahire, – *cordele* şi ibrişin; 6 l. meremetul *analoagilor*; 1 l. pentru 2 balamale la ladă; 9 l. meremetul geamurilor a bes. *când a dat fortuna;* 3 l. 20 p. lucru unii oale aramă, stricând două s'au făcut una; 28 l. 17 p. s'au dat *pentru pecete besăricii;* 8 l. legatul unui ceaslov; 4 l. pentru spalat candelili; 54 l. s'au cheltuit cu părinţii ci au slujit

sohor la hramu besăricii; 15 l. pi lumânări la hram; 3 l. 14 p. meremetul unii portiţi a besăricii; 276 l. 22 p. s'au cheltuit cu învălitul chiliilor, cu scânduri; 100 l. leafa dascalului Costachi.
TOTAL: 655 l. 13 p.

Adunarea somılor

	Lei	Părale	
Veniturile	3126	16	
Cheltuelile	655	13	
	2471	3	rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1843 Noem. 23

Această socoteală, făcându-să înainte me şi fiind adevărată, să încredinţază. 1843 Noem. 24.

Prot. ţinut. Tutovii, *Costandin* (*Vrabie*) *Iconom*

Dela 24 Noemvrie 1843 – 24 Noem. 1844

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 2471 l. 3 p. căpital a besăricii din anii trecuţi; 170 l. 30 p, priimiţi din cutiile besăricii pe acest an; 83 l. priimit tot din banii dela Ioan Supăratu, şi au istovit; 24 l. chirie pi o chilie dela Gheorghi Rotaru pi opt luni; 50 l. chirie pi casa preutului Stefan, pi un an; 82 l. 20 p. dobânda la o mie lei, pi 5 luni pol; 1032 l. folosul din vânzare lumânărilor.
TOTAL:. 3913 l. 13 l.

CHELTUELILE: 6 l. 30 p. s'au făcut trei părechi rucaviţi, i altile vechi meremetisit; 65 l. *dajdiile preoţilor pe a sfântului Gheorghi trecut;* 17 l. s'au dat pi nişte *capalăci* pentru opreli pe dinainte besăricii şi cue di heru i lucru dulgherului; 22 l. 20 p. meremet înpregiurul chiliilor, adecă nuele, păruşteni şi aşăzarea a vâteva *scăunaşe* pin streni (în bis.); 8 l. 20 p. s'au cărat moluz pi dinainte besăricii; 16 l. 20 p. s'au dat pi untdelemn, pi acist an; 5 l. pi doă *făclii di lemn* şi s'au şi zugrăvit; 1 l. 20 p. o cheiţă la dulap; 4 l. pentru spalat candilile; 2 l. meremetul finarilor di sticlă; 2 l. pi nişte tinicheli la edicuri; 2 l. 20 p. pentru tăet holera înprejiuru besăricii; 40 l. s'au dat pentru sfinţitul Antimis; 3 l. 20 p. *pentru o cutie tiniche pentru*

tacâmul sf. Botez; 18 l. s'au cheltuit la hramul besăricii cu părinții besăricii; 140 l. s'au cheltuit cu sf. Chivot, ci s'au făcut di argint; 34 l. pi doă oci lumânări ceară întru acest an; 35 l. 20 p. lucru, cordeli, ibrișin, la doă feloani de isnoavă și doă epitrahiri, și doă stihari, fețile date, dela răposații Vasile Holeră și una dela Anica, fiica d-sali Teodor Vasâliu și Iacob Similău, și una dela Ana prez(vitera), iar în loc de astar s'au pus la doă feloane două bucăți cit din besărică; 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL: 524 l. 10

Adunarea somilor

	Lei	Părale	
Venituri:	3913	13	
Cheltueli:	524	10	
	3389	3	rămân capital besăricii.

Costachi Tenie 1844 Noem. 24.

Această socoteală etc. 844 Noem. 24.

Prot. ținut. Tutovii, *Costandin* (*Vrabie*) *Iconom*

Dela 24 Noemvrie 1844–17 Decemvrie 1845

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 3389 l. 3 p. căpitalul bes. din anii trecuți; 184 l. priimiți din cutiile besăricii; 50 l. priimiți pi chirie casăi dela Cânciu; 17 l. 20 p. chirie unei chilii dela Smaranda Lambrinii: 50 l. dela d. slugeru *Ioan Caracaș pi niște sfeșnice di her, rămasă dela besărica ce vechi, s'au vândut*; 270 l. dobânda la trei mii lei pi șasă luni, la unii și la alții; 1037 l. folos din vânzâre lumânărilor; 129 l. 36 p. s'au priimit pentru cumpărare *policandrului* însă:

Lei	Parale	
50	–	preotu Costandin Tenie
16	–	Sachelarie Ioan Gașpar
14	–	Preotu Gheorghie Stegaru
12	–	baba Antonie
35	20	d. stolnicul Teodor Dobreanu
2	16	Vasâle Țuțuianu
129	36	

(continuare) 38 l. 20 p. s'au dat pi carte lui Ilie Miniet cu legatul ei; 16 l. 20 p. pi untdelemn, pi un an deplin; 5 l. 20 p. meremetul sòbii în altar, var și lucru chetrariului; 10 l. legatul unui Molitvelnic şi o Psaltire; 5 l. 20 p. dal, pentru spălat candilile şi cadelniţile în doă rânduri; 1 l. 10 p. meremetu unui geam; 21 l. s'au cheltuit când am fost la Focşani pentru policandel; 5 l. 10 p. pi o costoroavă, la podul chiliilor și meremetul portiţii a besăricii; 53 l. s'au cheltuit cu părinţii ci au slujit sobor la hramul besearicii; 52 l. lumânări ceară la hram şi la sfânta Inviere trecută; 2 l. 30 p. pi o rogojină în sf. Oltar; 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL: 311 l. 10 p.

Adunarea somilor

	Lei	Parale	
Veniturile	5127	19	
Cheltuelile	311	10	
	4816	9	rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1846 Dech. 16

Această socoteală etc.

(Protopop) *Neculai Igescul Iconom* 1845 Dech 30

Dela 16 Dechemvrie 1845–5 Dech. 1846

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 4816 l. 9 p. căpital a bes. din anii trecuţi; 160 l. 13 p. priimiţi din cutiile bes. pi un an deplin; 50 l. dela Cânciu Sârbu, chirie casăi pi un an deplin; 10 l. dela Maria Iacoboae, chirie pi o chilie, pi pol an; 10 l. dela Gheboasa, chirie pi o chilie, pi pol an; 330 l. dobânda la trei mii lei, pi 7 luni și o săptămână; 73 l. 20 p, am priimit pentru cumpărarea policandelului, osebit una sută trei zăci şi noo lei, 36 părale, ci s'au mai priimit şi s'au trecut în socoteala anului trecut, însă:

Lei	Parale	
3	20	au dat Stefan Jarău
35	–	neguţitorul Antohi Stan
35	–	dela Ioniţă Titinaş
73	20	

(continuare) 1010 lei 20 p. folosul din vânzare lumânărilor pi un an. TOTAL 6460 l. 22 p.

CHELTUELILE: 1029 l. 9 p. s'au dat pi policandel cu înbrăcăminte ci s'au făcut; 4 l. 5 p. pi 4 dulachi în chilie; 6 l. 10 p. pentru spala(t) candelile şi cadelniţâli în doo rânduri; 14 l. 22 p. s'au cheltuit cu facire a 7 pârechi rucoviţi; 10 l. am dat pi nişte paftali pentru besărică; 5 l. meremetul sfeşnicilor celor di alamă, la *jâdov;* 34 l. pi doo ocă lumânări ceară, la Paşti şi la hramu besăricii, — câte s'au făcut din mucuri; 3 l. s'au dat pi nişte tinicheli la edicuri; 464 l. s'au cheltuit cu un cubucliu, ci s'au făcut deasupra catapeteazmei atât pentru lucru stoleriului, cât şi la zugrav pentru zugrăvit; 68 l. 5 p. s'au cheltuit la hramu besăricii cu părinţii ci au slujât sobor; 100 l. leafa dascalului Costachi, pi un an.

TOTAL: 1738 l. 11 p.

Adunarea somilor

	Lei	Părale	
Veniturile	6460	22	
Cheltuelile	1738	11	
	4722	11	rămân căpital besăricii.

Costachi Tenie 1846 Dech. 5

Această socoteală etc.

Protop. ţânut. Tutova, *Costandin (Vrabie) Iconom*
1846 Dech. 5.

Dela 5 Dechemvrie 1846 – 5 Dech. 1847

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 4722 l. 11 p. căpital a bes. din anii trecuţi; 30 l. chiria unii chilii dela Ioana Gheboasa, adică 10 l. rămăşiţa anului trecut şi 20 l. au dat pân la 848 săpt. 14, şi au istovit; 10 l. tij chirie pi pol an, ci au trecut, dela Maria Iacoboae, anu s'au înplinit la 847, Avgust 2; 315 l. dobânda la 3500 lei, pi 6 luni de zile, la unii şi alţii, precum s'au putut găsì; 175 l. 20 p. din cutiile bes. pi un an deplin; 1085 l. folosul din vânzarea lumânărilor. TOTAL: 6337 l. 31 p.

CHELTUELILE : 65 l. s'au dat pi prescuri, pi doi ani de zile ; 3 l. 22 p. meremetul cadelniţilor la argintar ; 22 l. s'au dat pi un *lanţuh*, la policandel ; 54 l. pi 6 filăzi, sl.jba Invierii şi Prohodul Mântuitorului Hrìstos ; 2 l. 16 p. o rogojină în sf. Oltariu ; 3 l. 12 p. nişte răzători di heriu dinainte besăricii ; 12 l. s'au dat argintarului pentru meremetul şi spalatul a toate argintăriile ; 34 l. pi o ladă pentru veşmintele besăricii ; 28 l. *pi lumânări de ceară albă, pentru policandel, osăbit cât au mai dat unii păn la 58 lei ;* 55 l. s'au dat la părinţii ci au slujit sobor la hramu besăricii ; *361 l. 10 p. s'au cheltuit cu meremetul ci s'au făcut în dosul Oltarului, ci să probuşisă pământul până în temelie besăricii,* însă :

Lei	Părale	
213	—	pi 39 şarampoi stejar, carii unii s'au tăiat în doo, iar unii s'au pus întregi.
148	10	la salahorii ci au bătut şarampoii şi au umplut cu lut, cari pământ s'au cărat din alt loc.

(continuare) 200 lei leafa dascalului Costachi Ghine, pi un an, anul se înplineşte la 1848 Mai 1 ; 100 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un an deplin.

TOTAL : 940 l. 20 p.

Adunarea somilor

	Lei	Parale	
Veniturile	6337	31	
Cheltuelile	940	20	
	5397	11	rămâne căpital besăricii. 1847 Dech. 5.

Costachi Tenie

PROTOEREUL ŢINUTULUI TUTOVII

Această socoteală etc. 1847 Dech. 5

Protop. ţinut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 5 Dechemvrie 1847 – 5 Dech. 1848

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE : 5397 l. 11 p. căpitalul bes. din anii trecuţi ; 10 l. chirie pi pol an dela Ioana Gheboasa, care să începe anul dela 848 Săpt. 14 şi să înplineşte la 849 Săpt. 14 ; 20 l. chirie

unii chilii pi un anu dela Marie Iacoboe, anul s'au înplinit la 848 Avgust 2; 181 l. priimiţi din cutiile bes. pi un an deplin; 525 l. dobânda pi 7 luni la 5000 lei; *242 s'au priimit pi lăzile ci au fost în besărică în vreme holerii* [1]; 1420 l. folosul din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 7795 l. 11 p.

CHELTUELILE: 12 l. *s'au dat preotului ci au venit în cercetarea besăricilor, în iarna trecută* [2]; 4 l. 20 p. meremetul a 5 părechi rucaviţă; 4 l. meremetul unui fenar şi spalatul cadelniţăi; 2 l. la ferestre besăricii; 8 l. pe nişte nuele şi meremetul portiţăi la bes.; 3 l. 30 p. pentru tencuit soba din Oltar şi var di au văruit; 3 l. 30 p. pi doo rătezuri la uşile Oltariului; 14 l. s'au dat *argintariului Anastasă* di au spălat toate argintăriile dela sf(intele) Icoane; 24 l. s'au dat pentru prescuri pentru un anu; 98 l. s'au cheltuit cu uşile bes. ci s'au făcut di *sticlă;* 70 l. s'au dat părinţilor ci au slujtt săbor la hramul besăricii; *70 l. s'au plătit pi doo luni unui om ci au păzit besărica în vreme holerii* [3]) 36 l. pi 2 ocă lumânări ceară la hramul besaricii; 24 l. tij una ocă pol. lumânări la Paştile trecut; 200 l. leafa dascalului Costachi Ghine, pi un anu, ce să înplineşte la 848 Maiu 1; 100 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un anu.

TOTAL: 674 l.

Adunare somilor

	Lei	Parale	
Veniturile	7795	11	
Cheltuelile	674	–	
	7121	11	rămâne căp, besăricii.

Costachi Tenie 1848 Dechembrie 5.

PROTOPOPIE ŢINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându-să în Protopopie înaintea subt iscăliţilor şi fiind adevărată şi fără prihănire, se încredinţază.

1849 Ghen. 31

Prot. ţinut. *Costandin* (*Vrabie*) *Iconon*
Theodor Berce Iconon

1) Puse în biserică, spre asigurare, de unii poporăni, pentru cazul când li s'ar întâmplà năpraznica moarte. In acele lăzi îşi aveau pusă averea lor, (A se vede şi *Doc. Bârl.* vol. I, nota dela p. 279).

2) Preot Inspector venit anume dela Scaunul Episcopiei Romanului.

3) Pentru paza lăzilor amintite.

Dela 5 Dechemvrie 1848 - 5 Dech. 1849

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 7121 l. 11 p. căpital a besăricii; 20 l. chirie unii chilii dela Ioana Gheboasa, pi un an; 10 l. tij rămăşiţa anului trecut, tot dela Ioana; 20 l. chirie unii chilii dela Marie Iacoboae, pi un an, – anul s'a înplinit la 849 Avgust 2; 149 l. 6 p. priimiţi din cutiile besăricii, pi un an deplin; 107 l. dobânda la 750 l. pi 9 luni pol, Costandin Gheorghiu; 1065 folosul din vânzarea lumânărilor pi un an.

TOTAL: 8492 l. 17 p.

CHELTUELILE: S'au dat pi *2 condicuţi pentru di trecut zestre besearicii, în ce an, care, după poroncă, s'au triimis la Episcopie;* 17 l. 20 p. pe lucru şi cheltuiala (furniturile) unui stihar; 23 l. pentru făcut trei epitrahiri, osăbit faţa din besărică; 10 l. s'au dat *când s'au trimis condicili la Roman*; 5 l. 30 p. meremetul sobei, văruit şi tencuit un părete a bes; 2 l. 20 p. meremetul fenarilor; 16 l. 37 p. pe nuele la portiţa besăricii şi o tălpoe la scara besăricii; 12 l. 13 p. la stoler, au făcut 2 făclii di lemn şi s'au zugrăvit alte 6 înpreună; 4 l. meremetul unui analog şi un geam la uşa besăricii; 12 l. *argintarului Năstasă*, au spălat candelile şi 2 cădelniţi, pi tot anul; 6 l. 20 p. s'au dat pentru legat o carte Liturghie; 76 l. s'au dat pe lumânări pentru înpodobit besărica, la Paşti şi la hramul besăricii; 44 l. s'au dat părinţilor cari au slujit la hramul besăricii; 5 l. meremetul a 5 părechi rucaviţi; 3 l. o rogojină în sf. Oltar; 36 l. s'au dat pe prescuri p'un an deplin, osăbit câte s'au dat di pomană; 300 l. leafa dascalului Costachi Ghine; *osăbit ci mai adună dela poporăni;* 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an deplin. TOTAL: 683 l. 20 p.

Perelipsis

	Lei	Parale	
Veniturile	8492	17	
Cheltuelile	683	20	
	7808	37	rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1849 Dec. 5

Această condică etc. 1850 Fevr. 8

Prot. ţinut. Tutov. *Costandin* (*Vrabie*) *Iconom*

Dela 5 Dechemvrie 1849 – 5 Dech. 1850

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 7808 l. 37 p. capitalul besăricii; 20 l. chirie unei chilii dela Ioana Gheboasa, pe un an, început dela 850 săpt. şi să înplineşte la 851 săpt.; 20 l. tij chirie dela Marie Iacoboe, pi un an, începător dela 850 Avgust 2, şi să înplineşte la 2 Avg. 851; 175 l. priimiţi din cutiile besăricii, pi un an; 90 l. dobânda la 1000 lei, pi 9 luni, *căte 1 leu la sută;* 2140 l. dobânda la 6000 lei, pi un anu şi giumătate, câte 2 la sută pi lună; 1185 l. folosul din vânzarea lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL: 11,438 l. şi 37 p.

CHELTUELILE: 6 l. pentru lucru unui stihar, aţă, găitan; 38 l. s'au cumpărat un Molitvenic; 5 l. 20 p. Doo geamuri, unu la uşa besăricii şi unu la un fenariu; 8 l. 20 p. pi nişti nuele, s'au mai întărit ograda besăricii; 24 l. s'au dat pentru zugrăvit Icoana la Iconostas; 3 l. 10 p. s'au meremetisit nişte paftale a besăricii; 11 l. s'au dat *argintarului Năstasă* di au spălat toate argintăriile, în coprindiri di un an; 30 l. s'au dat pi *lumânări ceară albă* la hram, osăbite câte au mai fost (câte au adus credincioşii atunci); 24 l. 30 p. tij una ocă pol lumânări tot la hram, tot ceară; 2 l. 24 p. un burete şi 2 table tiniche pe sf. Bristol (sic); 2. l. 20 p. o rogojină în sf. Oltariu; 36 l. pentru prescuri, pi un an, osăbit cât s'au dat di pomană (din popor); 42 l. am cheltuit cu ducerea la Blânzi, în trei rânduri, pentru scoatere banilor dela cucoana Zornie Negre; 58 l. s'au cheltuit cu părinţii ci au slujit sobor la hramu besăricii; 300 l. leafa dascalului Costachi Ghine, pi un an, ci să înplineşte la 851 Maiu 1; 200 l. leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 792 l. 4 p.

Perilipsis

	Lei	Păr.	
Veniturile	11438	37	
Cheltuelile	792	4	
	10646	33	ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1850 Dech. 5

PROTOEREUL ŢINUT. TUTOVII

Această socoteală etc. 1850 Dech. 10

Protop. ţinut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 5 Dech. 1850 – 30 Dech. 1851

Epitrop Costachi Tenie.

VENITURILE: 10,643 l. 33 p. căpitalul besăricii; 20 l. chirie unii chilii, pi un anu, dela Ioana Gheboasa; 20 l. tij chirie unii chilii dela Iacoboe, până la 14 săpt. 1851; 225 l. dobânda la doo mii lei, pi 9 luni, câte 1 leu 10 p.; 1215 l. tij dobînda, pi un an, la 8100 l. câte 1 leu 10 p. pi lună; 1085 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an; 159 l. din cutiile besăricii.

TOTAL: 13,370 l. 33 p.

CHELTUELILE: 24 l. s'au dat pi carte Liturghie; 4 l. meremetul fenarilor; 11 l. 40 p. s'au dat pentru spalat candelili, la Paşti şi la Hram; 30 l. pi 6 costoroave dinainte besăricii şi la clopoti s'au pus; 18 l. s'au dat la dulgher di aşăzat costoroaveli; 7 l. pentru *pomistit* pi dinainte besăricii; 2 l. meremetul unui stihar; 299 l. 5 p. s'au cheltuit cu ograda besăricii dispre ocol, însă:

Lei	Părale	
54	10	pi 31 şarampoi, câte 1 l. 30 p. unul
24	20	35 leaţuri
36	–	9 ocă chiroani
133	35	pi 251 scânduri brad, câte 38 l. suta.
10	20	dulachi la portiţă şi balamale
40	–	s'au dat meşterilor di lucru.
299	5	

(continuare) 76 l. s'au dat pi 4 ocă lumânări la Paşti şi la hramul besăricii; 85 l. 24 p. s'au dat preoţilor, diaconilor şi psalţilor, ci au slujit la hramul besăricii; 30 l. pi făină ci s'au făcut prescuri pi un an; 400 l. leafa dascalului Costachi Ghine; 200 l. leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 1187 l. 9 p.

Perilipsis

	Lei	Pârale	
Veniturile	13370	33	
	1187	9	
	12183	24	rămâne căpital besăricii.

Costachi Tenie 1851 Dech. 30

PROTOEREUL ȚINUT. TUTOVII

Această condică etc. 1851 Dech. 30.

Prot. ținut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

DUHOVNICEASCA CONSISTORIE A SF. EPISC. HUȘII

Din raportul Protopopiei sub No. 140 din 23 Iunie, luându-să lămurire de veniturile și cheltuelile, trecute în această Condică, a sfintii bisărici cu hramu sfinții Voevozi, făcându-să luare a minte de Consistorie la venituri și cheltuele, să adivereşte cu pecetia şi iscăliturile asăsurilor acestui tribunal.

(L. P. C.) . . . . . *Teodor Mandre Iconom*
S. Lefter

No. 503
1852 Noemvrie 17

Dela 30 Dech. 1851–30 Dech. 1852

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 12,183 l. 24 p. căpitalul besăricii; 20 l. chirie unii chilii, pe un an, dela Marie Iacoboe; 20 l. tij chirie, pi un an, pe o chilie dela Gheboasa; 835 l. dobânda pi 7 luni 10 zile, la 9250 lei; 1385 folosul din vânzare lumânărilor pi un an; 175 l. 16 p. din cutiile besăricii pi un an; *444 l. am dăruit eu dascalu Costachi Tenie besăricii Sfinților Voevozi, pentru facire a 4 sfeşnice.*

TOTAL: 15,063 lei.

CHELTUELILE: 1668 l. s'au dat *zugravului Ioan*, de a zugrăvit păreții besăricii piste tot; 45 l. s'au păgubit la 150 dulachi pentru schele, s'au cumpărat cu 150 lei suta şi s'a vândut 80 lei, fiind stricați; 5 l. 20 p. pi 50 funii, pentru legat schele la zugrăvit; 8 l. s'au dat pi 4 rogojini de aşternut prin besărică;

7 l. s'au dat *argintariului Năstasă*, pentru meremet la 2 cadelniți, osăbit câtă sfărmătură argint i-am mai dat tot din besărică; 3 l. meremet la 2 feloane; 42 l. s'au pus un prag la ușa besăricii; 14 l. s'au dat *cheltuiala Condicii, când s'au trimis la Roman, prin părintele Ioan Liga;* 6 l. pentru spoit Cristelnița; 6 l. 20 p. *meremetul geamurilor, când le-au stricat piiatra:* 6. l. 20 p. o cutie tiniche pentru sf. Botez; 90 l. s'au dat pi 5 ocă lumânări pentru înpodobit besărica pi un an de zile; 96 l. s'au cheltuit cu părinții, diaconii, psalții, la hramul besăricii; 24 l. pi făină pentru prescuri într'un an, osăbit cât au mai pus maica Asinefta; 300 l. leafa dascalului Neculaiu, pi un an; 200 l. tij leafa dascalului Costachi Tenie; 444 l. s'au dat lui Ferdinant strungariu pentru facire a 4 sfeșnice mari în besărică.

TOTAL: 2961 l. 20 p.

Adunare

	Lei	Parale	
Veniturile	15063	-	
Cheltuelile	2961	20	
	12101	20	rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1852 Dech. 30

(Ne adeverită de Protoiereu).

Dela 30 Dechemvrie 1852 – 30 Dech. 1853

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 12,101 l. 20 p. căpitalul besăricii; 1653 l. dobânda la *trei sute blanci*, pi 10 luni, câte 60 părale la sută pi lună; 20 l. chirie unii chilii, pi un an, dela Marie Iacoboe; 20 l. tij chirie pi un an dela Gheboasa; 21 l. chirie dela Tudorei Sârbu, pi o casă stricată din ograda besăricii; 190 l. din cutiile besăricii, pi un an; 1400 l. folosul dela vânzare lumânărilor pi un an deplin; 8 l. pi 8 coți cit, ci s'au pus la un stihar, cit din bisărică, și le-u plătit soție lui Simion Deacu.

TOTAL: 15,413 l. 20 p.

CHELTUELILE; 55 l. s'au cheltuit cu facire unui felon, epitrahir, procoveți, stofu dela săposat Patarani; 12 l. pentru 4 rogojini de așternut prin bisărică; 5 l. pi mangal în iarna tre-

cută; 4 l. 20 p. meremetul finariior; 30 l. pi *lumânări albi*, la Paşti, osăbit cât s'au mai adunat dela poporăni; 37 l. s'au dat argintarului Năstasă di au prifăcut lanţurile la o cadelniţă; 15 l. untdelemn pentru candile; 60 l. pentru legat Evanghelie, Apostolul, Tipicon, Molitvenic, şi meremet la o Psaltire şi un Ceaslov; 11 l. lucru unui stihar di adămască, din bisărica, şi căptuşala, un cit tot din bisărică; 61 l. pi 2 ocă lumânări albe la hramul bisăricii; 117 l. s'au dat părinţilor, diaconi şi spalţi, cari au slujit la hramul bisăricii; 50 l. pentru prescuri, — adică 37 l. la giupânu Antohi, osăbit cât au mai dăruit d-lui, iar de 13 lei s'au cumpărat de aiure; 37 l. s'au dat pentru *sfinţitul Antimis*; 30 l. pentru carte Liturghie noo; 420 l. leafa diaconului Nicolai Bâgu; 200 l. tij leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 1144 l. 20 p.

Adunare

	Lei	Parale
Veniturile	15413	20
Cheltuelile	1144	20
	14269	—

rămâne căpital bisăricii.

Costachi Tenie 1853 Dec. 30

PROTOIEREUL ŢINUT. TUTOVII

Socoteala de sus însemnată etc. 1854 Ghen. 2

Prot. ţinut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 30 Dech. 1853 — 30 Dech. 1854

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 14,269 l. căpitalul besăricii; 649 l. 20 p. dobânda la 5200 lei, pe 8 luni şi zece zile; 20 l. chirie unii chilii, pi un an, dela Ioana Gheboasa; 20 l. tij chirie pi o chilie dela Marie Iacoboe; 55 l. priimiţi dela Ioan, fiiul răposatului Patarani, pentru facire unui felon, rucaviţi, epitrahir, ci le plătisă bisărica, şi în urmă, după sfaturi ci i-am făcut, li-au plătit numitul Ioan; 30 l. s'au priimit chirie pi casa bisăricii, în care au şezut Chebac, pi 5 luni, dela Alixandru slujitor; 37 l. tij chirie dela Alixandru, tot pentru casa bisăricii, ci-i dată pi un an cu 74 lei,

anul se împlineşte la 1855 Oct. 26; 180 L. din cutiile besăricii pi un an; 1300 l. folosul din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 16,560 l. 20 p.

CHELTUELILE: 41 l. s'au cheltuit cu scânduri, dulachi, chiroane, tălpoae, ci s'au pardosât pen strane, parte din sus, ci putrezisă; 6 l. s'au dat pi nişte bunghi (nasturi) la feloane, şi un burete, prin părintile diacon Nicolai; 30 l. s'au dat pentru zugrăvit 12 făclii lemn la sfeşnice; 6 l. s'au pus doo oprelî la clopote, însă una oprè di dar; 20 l. s'au dat di legat o carte Liturghie; 138 l. 20 p. s'au cheltuit cu un păreti a chilii ci mai chicasă, însă:

Lei	Părale	
73	20	3000 cărămizi, câte24 lei 20 părale miia
10	–	la un salahor în 4 zile
10	20	14 căruţi lut şi nesip
8	20	mâncare chetrariului (zidarului)
36	–	lucrul chetrariului
138	–	

(continuare) 21 l. s'au dat pentru meremet a 10 veşminte, feloane, stihare, ci erau stricate; 14 l. lui Năstasă argintariu di au mirimitisit lanţurile la o candilă şi la o cadelniţă, dându-i şi o parte argint din bisărică; 7 l. pentru o tabla di lemn pentru anaforă: 111 l. 12 p. s'au dat părinţilor, diaconilor şi psalţi, cari au alujit la hramul besăricii; 420 l. leala dascalului Nicolai Bâgu; 200 l. leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 1138 l. 32 p.

Adunare

	Lei	Părale	
Veniturile	16560	20	
	1138	32	
	15421	28	rămâne capital bisăricii.

Costachi Tenie 1854 Dech. 30

Această socoteală etc. 1855 Ghen. 2

Prot. ţinut. Tutovii, *C. Vrable Iconom*

Dela 30 Dech. 1854—30 Dech. 1855

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 15,421 l. 28 p. căpitalul besăricii; 651 l. folos din vânzare hanului lui Lupu Cărăbăț, în protiva dobânzâi la 100 blanci, pe vremi de 14 luni, ci datorà cătrà bisărică; 270 l. s'au luat dobânda pi un an la 1500 lei păn la 26 Oct. 855; 37 l. chirie pi giumătati an dela *Alexandru slujitoriu*, pentru casa bisăricii, de lângă medelniceriul Gâlcă; 20 l. chirie unii chilii pi un an dela Ioana Gheboasa; 20 l. tij chirie la o chilie dela Maria Iacoboe pi un an; 37 l. tij chirie dela Tudoriu Sârbu, pi o casă stricată din ograda bisăricii, pi doi ani; 171 l. din cutiile bisăricii pi un an întreg; 1400 l. priimiți folos din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 18,027 l. 28 p.

CHELTUELILE: 343 l. s'au cheltuit cu facire a trei feloane şi un stihar de *plisă*, — însă

Lei	Părale	
158	—	39 coți *plisă*, câte 4 lei cotu
72	—	4 bucăți *şiret*, — 3 bucăți câte 18 lei, iar o bucată 12 lei
2	10	2 coți pol pânză la epitrahire
3	—	*6 dramuri ibrişin*
1	20	*2 ghiuluri ață*
24	30	30 coți di *chinariu*
1	20	10 coți *bete*
80	—	lucru a trei feloane şi un stihariu, osăbit căptuşala sau dosurile s'au pus nişte cituri din besărică.
340	—	

(continuare) 4 l. 5 p. s'au dat pi un geam la uşa bisăricii; 8 l. meremet la finari şi 4 geamuri la fereşti; 3 l. 20 p. pentru lucru la o perde la uşa împărătească; 22 l. pentru un Molitvenic; 30 l. s'au dres zăvoarâli şi broaştile la uşili bisăricii; 11 l. pentru o filadă Panahidă şi 2 *mucări*[1]) 14 l. s'au dat argintarului

1) Un fel de cleşte pentru curățit mucurile lumânărilor când ard, precum şi când trebuesc stânse.

di au spălat argintăriile la hramu bisăricii; 3 l. un burete la sf. Jărtvenic; 89 l. una ocă pol lumânări albi şi 2 ocă lumânări ceară di rând (galbenă) la hramu bisăricii; 36 l. 2 ocă lumânări la Paşti; 174 l. părinţilor, diaconilor, psalţi, cari au slujit la hramu bisăricii; 65 l. prescuri pentru bisărică într'un an; 16 l. 20 p. un car lemne di foc pentru bisărică; 481 l. pantru 12 cărţi *Minei* prin *Titinaş* [1]; 168 l. legatul acestor cărţi; 500 l. leafa diaconului Nicolai Bâgul pi un an, — care se înplineşte la 856 Aprilie 23; 400 l. leafa dascalului Costachi Tenie, pi un an, care să înplineşte la 855 Dech. 30.

TOTAL: 2368 l. 5 p.

Adunare

	Lei	Părale	
Veniturile	18027	28	
Cheltuelile	2368	5	
	15659	23	rămâne capital bisăricii.

C. Tenie 1855 Dech. 30.

PROTOIER. ŢINUT. TUTOVA

Această socoteală etc. 1856 Ghenar 2.

Prot. ţinut. *C. Vrabie Iconon*

Dela 30 Dech. 1855 – 30 Dech. 1856

Epitrop C. Tenie

VENITURILE: 15,659 l. 23 p. căpitalul bisăricii; 37 l. chirie pi casa bisăricii, pi giumătate an, dela Alisandra slujitoriu; 74 l. tij chirie tot pi această casă dela Dumitrachi Corheciu, fiind tocmala 111 lei pi an, şi anul să înplineşte 1857 Oct. 26; 28 l. chirie unii chilii, pi un an, dela Marie Iacoboe, anul s'au înplinit la 1856 Oct. 26; 28 l. tij chirie pi o chilie dela Gheboasa, pi un an, — anul s'au înplinit la 1856 Oct. 26; 37 l. chirie pi o casă stricată, din ograda besăricii, dela Tudoriu Sârbu, anul s'au înplinit la 1856 Oct. 26; 270 l. dobânda la 1500 lei, pi un an, câte 60 părale pi lună, la sută; 1052 l. dobânda la 2400 lei, pi

1) Cunoscutul Ioniţă zis Titinaş.

doi ani şi 10 luni, câte 50 părale, pi lună, la sută; 1525 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un an; 170 l. din cutiile bisăricii, pi un an deplin.

TOTAL: 18.880 l. 23 p.

Cheltuelile: 28 l. pentru facire cununiilor, pi *mărgele şi materie*, osăbit lucru lor; 8 l. meremet fenarilor di sticlă; 9 l. pentru 3 rogojini, în postu-mare, puse prin bisărică; 40 l. s'au dat pi *2 coale hârtie timbru, s'au făcut 2 sâneturi;* 30 l. meremet veşmintilor celor albi i meremet la 8 părechi rucaveţi; 37 l. s'au cumpărat o carte Mărgărint; 10 l. *meremet geamurilor bisăricii, când li-au stricat Nemţii la parada lor*[1]); 1248 l. s'au cheltuit cu ograda de împregiurul bisăricii şi alt meremet, i o *umblătoare*[2]) însă:

Lei	Părale	
480	—	pi 1000 scânduri brad
110	—	pi 60 şarampoi la ograda, cu la umblătoare.
95	—	65 leaţuri.
128	—	28 ocă cue mari-cu-mici la leaţuri şi la scânduri, câte 5 l. 15 p.
64	—	pentru 2 şarampoi la poarta ce mari şi 8 mai mici la 2 portiţe.
37	—	pi 19 ocă heru, la porţi.
30	—	lucru meşteriului herariu.
45	—	pentru 30 dulachi, la poarta mari şi 2 portiţi.
259	—	lucrul meşterilor dulgheri.
1248	—	

(continuare) 510 l. s'au cheltuit cu coperemânt chiliilor din ograda bisăricii, însă:

Lei	Părale	
140	—	s'au dat pi zăci mii şindilă.
37	20	pi 18 leaţuri.
63	—	pi 17 tocuri cue de şindilă.
19	20	pi 4 ocă cue mari la leaţuri şi la scânduri, la înfundat.
250	—	meşterilor dulgheri, di lucru.
510	—	

1) In timpul ocupaţiei Austriace 1854-1856, din pricina sgomotului produs de tunuri.

2) Latrină sau Closetă.

(continuare) 300 l. leafa *diaconului Nicolai Băgu* pi giumătate an *pără când s'au hirotonisit preot ;* 12 l. zugravului, care au dres nişte făclii ; 17 l. 20 p. argintarului pentru spalat toate argintăriile ; 96 l. pi 3 ocă lumânări albe, la hramu bisăricii ; 180 l. părinţilor şi diaconi i psalţi, cari au slujit la hramul bisăricii ; 92 l. pe nişte *Cărţi de Musichie ;* 111 l. pentru prescuri pentru un an; 400 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un an ; 125 l. tij leafa dascalului Gheorghe Tenie pe pol an, anu să împlineşte la 1857 Oct. 26 ; 250 l. s'au plătit *fenaroţiilor, pe* 5 *luni, de păzit la biserică în vreme Nemţilor, câte 2 oameni şi câte unu.*

TOTAL : 3504 lei.

Adunare

	Lei	Păr.	
Veniturile	18880	23	
Cheltuelile	3504	—	
	15376	23	ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1856 Dech. 30

Această socoteală etc. 1857 Ghenar 2

Prot. ţinut. Tutovii, *C. Vrabie Iconom*

Dela 30 Dech. 1856—30 Dech. 1857

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 15,376 l. 23 p. căp'talul bisăricii ; 37 l. rămăşiţă din chirie casăi dela Dumitrachi Corheciu, păn la 857 Oct. 26 : 47 l. tij chirie, tot dela Corheciu, pe această casă, începător dela 857 şi păn 858 Oct. să înplineşte, fiind tocmala 160 lei pi an ; 28 l. chirie unii chilii pe un an dela Ioana Gheboasa; 30 l. tij chirie pe o chilie, pe un an, dela Marie Iacoboe; 37 l. chirie pe o casă stricată ; din ograda bisăricii, dela Tudoreiu Sârbu ; 270 l. dobândă la 1500 lei, pi un an, câte 60 părale la sută pe lună ; 692 l. tij dobândă la 3452 lei, în 20 luni, câte unu la sută ; 185 l. din cutiile bisăricii ; 1850 l. folosul din vânzarea lumânărilor.

TOTAL : 18,579 l. 23 p.

CHELTUELILE: 74 l. *s'au plătit pe doo luni di au păzit la bisărică până când s'au dus Nemţu;* 40 l. mangal pentru bisărică; 16 l. doo rogojini *pentru aşternut în biserică în Postu mare* [1]*;* 50 l. 23 p. facerea a 8 epitrahire, căptuşală şi şâret şi lucru, osăbit citul s'au dat de Mihalachi Gheorghiu; 26 l. pi o masă de lemn în bisărică; 42 l. pentru legatul a *3 cărţi de Muzichie*; 353 l. facere sobei în sf. Altariu (333 l. lucru şi 20 l. cărămidă); 25 l. meremet mesăi la jertfenic, şi un ogeag de tablă deasupra bisăricii; 18 l. stoleriului care a făcut 2 policioare în sf. Oltariu di pus Icoane; 14 l. argintarului pentru spalat argintăriile la hramu bisăricii; 132 l. pe trei ocă lumânări albi şi una ocă lumânări de rând, tot la hramu bisăricii; 120 l. lui Ferdinant strungariu, au făcut 2 sfeşnice di nuc la Iconostas; 150 l. părinţilor şi diiaconilor i psalţilor, cari au slujit la hramul bisăricii; 600 l. *leafa diiaconului Gheorghe Albu, pe un anu, şi 2 chilii pentru şâdere lui, anu să înplineşte la 858 Fevruarie 25;* 400 l. leafa dascalului Costachi, pe un an, care să înplineşti la 857 Dech. 30; 175 l. rămăşiţă de leafă a dascalului Gheorghe Tenie, anul s'au înplinit la 26 Oct. 857; 111 l. pe prescuri pe un an; 30 l. s'au cumpărat un Apostol pentru bisărică.

TOTAL: 2376 l. 23 p.

Adunare

	Lei	Parale	
Veniturile	18589	23	
Cheltuelile	2376	23	
	16203	—	rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie 1857 Dech. 30

(Lipseşte adeverirea Protoereului).

Dela 30 Dech. 1857 – 30 Dech. 1858

VENITURILE: 16,203 l. căpitalul bisăricii; 1700 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un an; 135 l. dobânda la 1500 l. pe giumătate anu; 180 l. din cutiile bisăricii; 146 l. 16 p. *din*

1) Pentrucă acum credincioşii fac metanii, la anume timpuri, în bisărică în cursul slujbei.

vânzarea a 53 ocă plumbu, dela sicriul răposatului boeriu Costachi Greceanu [1]) ; 95 l. s'a luat pe 2 cruci de heru, ce au fost la pridvorul bisăricii; 86 l. rămăşiţă din chirie casăi bis. dela Corheciu; 37 l. pe carte Mărgărit, ce să cumpărasă pentru bisărică şi în urmă, găsându-să adevăratul stăpân, au dat banii înapoi şi şi-au priimit carte; 37 l. chirie pi un anu pe casa ce stricată din ograda besăricii, anul se înplineşte la 859 Oct. 26; 111 l. chirie pe un an pe casa bis. de lângă medelniceriu Gâlcă; 37 l. *dela feciorul lui Pataranie, pentru o ladă ce şade în bisărică, vreme de 5 ani;* 6115 l. 29 p. s'au strâns cu Condica *pentru facere clopotniţâi*,—(5216 lei 32 p. au umblat preotu Bâgu şi 898 lei 37 p. au umblat preotu Costantin Avram); 259 l. dela Panaite Dole, ci datorea casăi răp. Enachi Cercel, i-au dăruit bis. şi i-am scos; 74 l. alt zapis au dat bisăricii Enachi Cercel, ce aveà a luà dela Grigoraş Croitoriul; 370 l. dela un zapis a lui Ion Cojocariu, ce avè a luà dela un Vasâli Mazilu cu ai săi; 111 l. din zapisu lui Dumitrachi Picioroga, ci datorea cătră Ştefan Paruş cu 8 galbeni, s'au scos numai 3 [2]).

TOTAL: 25697 l. 5. p.

(De aci înainte, rupte fiind 2 file din Condică, nu se cunoaşte restul de venituri şi nici cheltuelile pe acest an.)

Dela 30 Dech. 1858—30 Dech. 1859

Epitrop C. Tenie

VENITURILE: 1532 l. 14 p. s'au priimit din strângere cu amândoo Condicile (însă 1266 lei 13 p. cu o condică ci au umblat părintile Neculai Bâgu şi 266 l. 1 p. altă condică ci au umblat părintile Costandin Avram); *23 l. din vânzare a 23 căpriori rămaşi dela şchele;* 37 l. din vânzare a *375 funii vechi dizlegate dela şchele;* 34 l. s'au luat *pe nişte fringhii, ci rămăsăsă dela suire lemnelor pi turn*; 169 l. din cutie ci umblă prin

1) După cum am auzit Costache Greceanu a murit în străinătate, de unde a fost adus la Bârlad, fiindu-i sicriul său de lemn acoperit cu un altul de plumb,—iată deci de unde erà plumbul de care se vorbeşte aici, desigur hărăzit bisericii Sf. Voivozi de familia mortului.

2) Galbenul (austriac) aveà 37 lei vechi, pe la 1858.

târg, *tot pentru turnul bisăricii,* ci au ceput (sic) a umblà dela 1859 Iulie şi până la 1859 Noemvrie 18; 1500 l. folosul din vânzare lumânarilor pe un an; 150 l. din cutiile bisăricii pe un an.

NOTĂ.—Chiria pi amândoă casâle bisăricii nu s'a putut luà, fiind dărămate de istov.

TOTAL: 3445 l. 14 p.

CHELTUELILE: 8005 l. 13 p. *datorie bisăricii rămasă din anul 1858*[1]; 712 l. leafa diiaconului Gheorghi Albu (însă 180 l. *rămăşiţă din anul 1858* şi 517 l. i s'au dat pi vreme de 10 luni, până la 1859 Dech. 30); 259 l. s'au mai plătit iarăşi rămăşiţă la jidovul Iosif tinichigiu, ci rămăsăsă a i se plăti *tot din anul 1858*; 444 l. tij s'au mai plătit rămăşiţi diiaconului (T.) Berce pi nişte *dulachi di Grozăşti,* luaţi tot pentru turn, *din anul 1858*; 39 l. pe nişte dulachi şi chiroani şi lucru la dulgheri, s'au coperit capetile grinzilor, ca să nu le ploae pără să vor acoperì cu table; 171 l. pe lumânări albe şi galbine la Paşti, la hram, cât şi peste tot anu; 130 l. pe prescuri pentru un anu; 20 l. argintariului, au dres amândoă cadelniţile şi au spălat şi argintăriile; 16 l. 20 p. s'au meremetisit o masă de lemn şi dregere geamurilor la bisărică; 4 l. pi o cutioară tiniche, pentru ţinut sfintele Taine în Postul-Mare; 14 l. 20 p. la jâdovu alămariu, au dres un sfeşnic cu trei lumini; 14 l. un car lemne pentru bisărică; 82 l. cu părinţii şi diiaconii ci au slujit la hramul bisăricii.

TOTAL: 9911 l. 13 p.

Adunare somilor

	Lei	Parale	
Cheltuelile	9911	13	
Veniturile	3445	14	
	6465	39	*rămâne bisărica datoare.*

C. Tenie 1859 Dec. 30

(Lipteşte adeverirea Protoereului)

1) Urmează că turnul s'a făcut în vara anului 1858. Acel turn erà numai de lemn, învălit peste tot cu tablă albă şi aveà forma piramidală; în locul acelui turn, în anii 188... s'a făcut actualul de cărămidă. Este de regretat că lipsesc cheltuelile în detaliu, făcute cu turnul din 1858.

Dela 30 Dech. 1859—30 Dech. 1860

Epitrop C. Tenie

VENITURILE: 2248 l. 2 p. din strângire cu condica ci au umblat prin târg preotu Neculai Bâgu şi dascalul Gheorghie Tenie, *pentru istovire (datoriei) turnului bisăricii;* 358 l. dela Flore Tăbăcariu, ci umblă cu o cutie prin târg, *tot pentru turnul bisericii;* 94 l. priimiţi dela Gheorghi Alicsăndrescu din vânzare a 40 căpriori şi alte lemne mărunte, *ci au fost la şchele turnului;* 130 l. tij dela diac. G. Albu, pe nişte lemne stricate, rămasă de la casa ci au fost stricată, în ograda bisăricii, şi altă casă, iarăşi stricată, lângă medelniceriul Gâlcă; 160 l. din cutiile bisăricii pe un an întreg; 1450 l. folosul din vânzarre lumânărilor.
TOTAL: 4440 l. 2 p.

CHELTUELILE: 557 l. s'au cumpărat 1825 ocă de var de la Ioan Solorcă *pentru tencuit turnul pe afară* [1]); 69 l. la oamenii *cari au întărit şchelele,* când s'au apucat de lucru şi s'au cumpărat şi funii noo; 16 l. s'au dat lui T. Zmulţanu pe 5 scânduri de teiu, s'au pus la brâili turnului; 48 l. s'au dat lui Ilie Plod pe 1500 cărămizi, s'au pus la poduri şi la brâe; 9 l. o sită de cernut ipsos, şi 4 covăţeli şi 1 căuş; 60 l. pe 60 dulachi, la pardosât păreţii pentru bătut table; 22 l. 20 p. patru ocă pol chiroane; 49 l. lucru dulgherilor; 55 l. 20 p. pentru cărat apă, lut, năsip, la tencuitul turnului pe afară; 1291 l. s'au făcut istovu di plată lui Apost Nanie, ci rămăsăsâ a mai luà dela zidire turnului şi dela tencuit bisărica, pără la 160 galbeni ci au avut tocmeală [2]); 647 lei pe 5 lădiţe table tiniche, s'au bătut la păreţii turnului, *i s'au dat istov*; 298 l lui Iosif jâdovu pentru lucru di bătut tablele; 37 l. tij la un jâdov, au tras brâe cu boe; 37 l. s'au dat la oamenii cari au râdicat sau au stricat şchelele; 17 l. meremetul şarampoilor din dosul bisăricii şi 5 ochiuri sticle la fereşti; 74 l. prescorniţei pe un an,—osăbit de făina de s'au dat de un poporan; 8 l. 16 p. meremetul broaştelor la 2 lăzi şi s'au

---

1) Cred că partea de jos cât ţineà corpul bisericii, pentru că de acolo în sus era de lemn, învălit cu tablă.

2) Se vede de aici, că lucrul turnului a costat 160 galbeni sau 5920 lei vechi (balbenul a 37 lei vechi sau 11 l. şi 75 bani).

cumpărat şi un burete pentru bisărică; 3 l. meremet la policandelul cel mic; 12 l. argintariului Neculai pentru spalatul argintăriilor, la hramul bisăricii; 57 l. lui Ion Saule pentru 3 ocă lumânări galbine, la Paşti şi la hramul bisăricii; 600 l. leafa diiaconului Gheorghe Albu pe un an; 95 l. la părinţii şi diaconii şi psalţii, cari au sărvit la hramul bisăricii; 6465 l. 39 p. datorie rămasă a bisăricii din anii trecuţi.

TOTAL: 10,528 l. 15 p.

Adunare somılor

	Lei	Părale	
Cheltuelile	10528	15	
Veniturile	4440	2	
	6088	13	rămâne bisărica datoare.

C. Tenie 1860 Dech. 30

Această socoteală etc. 1860 Dech. 30

Protop. ţinut. *C. Vrabie Iconom*

(Urmează 2 file cu socoteli greşite şi deci anulate).

Dela 1 Ianuarie şi până la 30 Dech. 1861.

Epitrop Costachi Tenie.

VENITURILE: 1453 l. din vânzarea lumânărilor şi a mucurilor; 85 l. adunaţi cu cutie bisăricii dela 1 Ianuarie şi până la 25 Maiu 1861; 75 l. 20 p. iarăş cu cutie bis. dela 25 Maiu — 7 Dech.; 111 l. dăruiţi bis. de diaconul G. Albu; 48 l. chirie pe un an a unii chilii din ograda bisăricii; 40 l. din vânzare a zece ocă tămâe, adunată de mai mulţi ani; 372 l. din cutie ce umblă moşneagul Florea Tăbăcariu prin târg, pentru plata turnului.

TOTAL: 2184 l. 20 p.

CHELTUELILE: 6088 l 13 p. datorie bis. din anii trecuţi; 74 l. s'au plătit prescurile: 14 l. meremetul ogeagului sobei bisăricii; 37 l. s'au plătit la ziarul „Preotul"; 9 l. pe un disc cu lăcăţăl; 18 l. 15 p. pe 3 condicuţi; 14 l. boitul a 3 mese d'n bisărică; 11 l. lucrul unor poiazuri; 30 l. pe lumânări albe la

hramul bisăricii; 106 l. 20 p. preoților, diaconilor și psalților, ce au slujit la hram, afară de Protoiereu, ce n'au vroit a primi nimic; 600 l. leafa diaconului G. Albu.

TOTAL: 7002 l. 8 p.

Costachi Tenie 1861 Dech. 22

(Urmează 1 filă ruptă cu socoteala pe anul 1862, din care a rămas pe fila următoare numai:)

Adunare

	Lei	Părale	
Cheltuelile	5609	33	
Veniturile	2141	33	
	3468	—	rămâne căpital besăricii.

Costachi Tenie 1862 Dech. 19

In ființa și a noastră a preoților servitori dela numita bisărică, făcându-să această socoteală, adeverim (cu ale noastre) iscăliturí. 1862 Dech. 19.

(De aice în jos fila este ruptă, se observă numai începuturi de semnături și un colț al pecetei bisăricii, iar pe contra pagină urmează:)

PRINCIPATELE UNITE ROMÂNE, EPISCOPIA DE HUȘI

Veniturile și cheltuelile bisericei sf. Voevozi pe anul 1862, trecute în această Condică, cercetându-se și confruntându-se cu adeverințile din acta justificativelor prezentate cu raportul No. 20, s'au găsit în regulă, drept care se aprobă de Episcopie.

(L. P. E.) **Arhiereul Melhisedec**

Director, *V. Mandinescu*

No. 295
1863 Marti 1

Notă. — Aici se sfârșește condică. Cred că dela vremea încetării ei, nu s'a mai ținut socotele la bisericile din Bârlad până la legea Organică a bisăricii Ortodoxe Române din 1872.

Şcoalele
de pe lângă Bisericile din Bârled
în anul 1847

I. Şcoala dela Biserica Domneasca

Izvod de copii în şcoală ci sânt

BĂEŢI: 1) Neculai sin a preotului Vasile; 2) Ioan sin a paharnicului Gheorghiţă Romaşc; 3) Neculai sin Stan Bacalu; 4) Tanasi sin Tanasi Căldărariu; 5) Ioan sin Costachi Buingiu; 6) Neculai sin Neculai Braşovanu; 7) Petrachi sin Vasile; 8) Vasile sin Costachi Bejenaru; 9) Gheorghie sin Constandin Prutenu; 10) Constandin sin Ioan Albu; 11) Vasile sin Mateiu Ciobotaru; 12) Enachi sin Polis Bacalu; 13) Vasile sin Enachi Dulghieru; 14) Pavel sin Ştefan Slujitoriu; 15) Mihai sin Gheorghi Agachi; 16) Ioan a lui Constandin Soponariu; 17) Dimitrachi, a aceluiaş Costandin Soponariu; 18) Scarlat sin Dumitrachi Mârzacu; 19) Chiriac sin Ioniţă Ganciu; 20) Dimitrachi sin Costachi Munteanu; 21) Costachi sin Ştefan Obrejă; 22) Vasile sin Mătei; 23) Gheorghie sin Grigori Cantaragiu; 24) Gheorghie sin Iancu Velisariu; 25) Ştefan sin Gheorghie Slujitoriu; 26) Eni sin Neculaiu Perju; 27) Iancul a Mariei Vădănii; 28) Ştefănachi sin Anton Mitul; 29) Vasile sin preotu Nechita; 30) Ioan sin Costandin Raţi; 31) Zanet sin Costandin Raţi; 32) Gheorghie sin Ştefan Blănariu.

COPILILI (Fetele): 1) Catinca sin Ştefan Huhule; 2) Marghioala sin Grigori Carnachel; 3) Safta sin Smaranda Plitos; 4) Elena sin Smaranda Plitos; 5) Ivanca sin Dimitru Bacalu; 6) Profira sin Iordachi Andoniu.

(Fără dată, desigur 1847 Oct. sau Noembrie)

(Dascalu) *Ioan Damian*

II. Şcoala a doua dela Biserica Domneasca

BAEŢI şi FETE: 1) Vasile Ţonea; 2-3) Costachi şi *Catinca Codrescu*; 4-5) Vasile şi *Catinca Cărăcaş*; 6) Ilie Popa; 7) Costandin Popa; 8) *Catinca Manoliu;* 9) Gheorghie Balmuş; 10) Ioan Condre; 11) Petru Bătrânu; 12) Neculaiu Gheorghiu; 13) Dimitru Grecu; 14) Gheorghi Neculau; 15) Mihaiu Popa; 16) Ghiorghi Popa; 17) *Maria Chiriac;* 18) Gheorghi Popa; 19) Ioan Popa; 20) Ioan Mungiu; 21) Costachi Mungiu; 22) *Ilinca Stoiciu*; 23) Vasile Teodoru; 24) *Catinca Vrabie;* 25) *Ruxanda Vrabie.*[1])

1) Dragan Sârbul; 2) Ioan a Vădanii; 3) Gheorghie Lăcătuşu; 4) Vasile Ştefaniu; 5) Neculaiu Popa. Aceşti cinci învaţă la Muzichie.

(Anul 1847)

Diaconu Iorga[2])

III. Şcala dela Biserica Sfântului Dimitrie

BAEŢI şi FETE: 1) Savastiţa a d-sali giupânului Chiriac Dobrovici; 2) Evghenia a d-sali giupânului Ivanciu Băcalu; 3) Anica a d-sali giupânul Vasâlachi Chenciul; 4-5 Ioan şi Elena a d-sali giupânului Gheorghie Bogasieriu; 6-7) Safta şi Marghioala a d-sali giupânul Anghelachi; 8-9) Ioan şi Marghioala a d-sali giupânul Toader Forţul; 10) Ilinca a d-sali giupânu Costachii Băcalu; 11) Dumitra a d sali cc-na (cucoana) Ilinca Căldărariu; 12) Alecu a d sali cc-nul (cuconul) Iordachi Gâlcă. 13) Teodora Petrovici. (Anul 1847)

Diaconu Gheorghi Corciovă [1])

---

1) Fete ale lui Ioniţă Vrabie, fratile păr. Vrabie.
2) Iorgu Chiru, care mai pe urmă a fost Protoereu.
3) Mai târziu Economul G. Corciovă, preot la biserica Domneasca.

IV. Şcoala dela Biserica Vovidenia

Numele şi porecla copiilor. Materıa învăţăturii

BAEŢI: 1) Radu fiul lui Pe'u Cojocariu, — la Pisaltiri. 2) Gheorghiu fiul lui Gheorghie Fălcianu, — la Ceasuri. 3) Vasili fiul preotului Ilii, — Otrena. 4) Panaite fiiul lui Ilii Cantaragiu, — Otrena. 5) Ştefan fiiul lui Ilii Cantaragiu, — Vicernie. 6) Costachi fiiul lui Dumitrachi Mihai, — Vicernie. 7) Tănasă fiiul lui Dumitrachi Mıhai, — Vicernie. 8) Gheorghe fiiul lui Ivan Bănceanu, — Vicernie. 9) Gheorghie fiiul lui Costachi Bungeanu, — Vicernie. 10) Neculai fiiul lui Mıtachi Săpunariu, — Buchili. 11) Ivan fiiul lui Teodor Brăgariu, — Buchili. 12) Teodor fiul lui Ilii Cantaragiu, — Buchili.

(Dascalu) *Gheorghie Neagu*

V. Şcoala dela Biserica Sf. Ilie

1) Andrei Pavlov; 2) Ioan Ariton; 3) Panaite Sechilar; 4) Iancul Neculau; 5) Costachi Vasiliu; 6) Gheorghi Beldii; 7) Ioan Sandul; 8) Gheorghi Calep; 9) Simeon Cărjăoanu; 10) Costandin Popa; 11) Ioan Popa; 12) Neculai Marcul; 13) Costandin Negruţ; 14) Radul Crăciun; 15) Andrei săn Petrescul; 16) Manolachi Ştefănescu. Anul 1847.

· *Dascalul Stan Zaremba*

VI. Şcoala dela Biserica Sf. Gheorghie

Isvod de căţi copii să află în şcoala dela Bıserıca Sf. Gheorghie

BAEŢI şi FETE: 1) Nicolai Radu; 2) Iancu Stati; 3) Gheorghiu Goiu; 4) Alexandru Ioan; 5) Gheorghi Eni; 6) Ioan Costachi; 7) Gheorghi Vasili; 8) Donciu Petre; 9) Ştefan Avram; 10) Opre Cărăiman; 11) Ştefan Tudori; 12) *Marghioala Goiu;* 13) *Iliana Eni Grecu;* 14) *Dumitra Ali*; 15) *Żoiţa Alecsi.*

Materia învăţăturii: Trătajii scrişi de mână, Ceaslov, Psaltire şi Scrisoari. 1847 Noemvrie 5.

Dascalu Vasile Bâgu

Şcoala dela Biserica Sfântului Neculai „Eşănii“

BAEŢI: 1) Costachi sân preotul Teodor Bercea; 2) Costachi sân Costantin Călin; 3) Petrachi sân Dumitrachi Covaciu; 4) Toader sân Gheorghie Ghidan; 4) Ştefan sân Eftenie Scripcariul; 6) Costachi sân Neculai Dulgherul; 7) Ilie sân Gavril Cojocaru; 8-9) Dumitrachi şi Gheorghie fiii lui Gheorghe Perianu; 10) Mitre sân Ştefan Bogătoiu tăbăcariul.

Materia învăţăturii: Trăfajii, Ceaslovu şi Psaltirea.

Dascalul Ianacachi

Şcoala dela Biserica Sf. Neculai (Tuchilă)

BAEŢI: 1) Ion sân postelnicu Moisă; 2) Ştefan Panaite Neacşu; 3) Neculai Panaite Neacşu; 4) Ioan Iconomu Manolachi; 5) Ioan Mihai Mungiu; 6) Ioan Iani Fitoc; 7) Ştefan Dănilă; 8) Raicu Avram Gheorghiu; 9) Toader Gheorghi Angheluţi; 10) Spiridon Vârlan; 11) Andrei Petre Frangu; 12) Neculai Gheorghi Penul; 13) Costachi Hagi Gheorghi Velic; 14) Simion diaconu Nechita; 15) Gheorghi a preutesii Ilenii; 16) Panaite Gheorghe Brătilă; 17; Pendezi Petre Sârdeşcu; 18) Neculai Gheorghi Stanciu; 19) Manolachi Neculaiu Antoniu; 20) Dumitrachi Ioan Sârbul; 21) Vasile Gheorghi Meraru; 22) Anghel Costantin Popoiu; 23) Costachi Mitachi Turtoiu; 24) Gheorghi Iancul; 25) Simion Polcovnicu Vasile Popa; 26) Teodor Iconom Neculaiu Igescu; 27) Tudorachi Gheorghi Ioan; 28) Panaite preotu Iordachi Praja; 29 Mihai Săchilaru Gheorghi Lazăr. Anul 1847.

Dascalu Hurmuzachi (Frumuzachi)

Şcoala dela Biserica Sfinţii Voevozi

BAEŢI şi FETE: 1) Vasile Pleşul; Vasile Argintariu; 3) Iancul Şterien; 4) Mihalachi Sârboacii; 5) Neculaiu ginerile Chiriţii; 6) Toader sân Ichim; 7) Gavrilă sân Calmic; 8) Vasile sân Crâstian; 9) Pavel sân Samson; 10) Sava sân Iancu Dul-

gheriu; 11) Caramfil sân Stavăr; 12) Gheorghe sân Dorobâț; 13) Neculai sân Mitre; 14) Neculai sân Gheorghi Sârbu; 15) Ioan sân Iordachi Cojocaru; 16) Gheorghe sân Necolaiu Crețu; 17) Costachi sân Costandin Gaspar; 18) Ioan Petrachi; 19) *Mariia Neculai Gâlcă*; 20) *Smaranda Costachi*; 22) Ioan Cojocaru. Anul 1847.

(*Dascalul Costache Tene*) [1])

Școala dela Biserica Sf. Ioan Botezătorul

Izvod de câți copii sânt supt învățătură la dascalu Gheorghe *B*oțoroga dela biserica Sf. Ioan *B*otezătoriul.

BAEȚI și FETE 1) Ioan a lui Gheorghi Apostolachi; 2) Neculai a lui Costantin Munteanu; 3) Costantin a lui Ioan Băltag; 4) Gheorghi a lui Iordachi Condre; 5) Ioan Andreiu; 6) Gavrilă a lui Ioan Perju; 7) Ilie a lui Neculaiu Chelariu; 8) Costachi a lui Ilii Toma; 9) Scârlat tot a lui Ilii Toma; 10) Ioniță a lui Dumitrachi Mitriu; 11) Ioniță a lui Neculaiu Popa; 12) Gavrila a lui Costachi Rojniță, din satu Coroești; 13) Ioan a lui Gheorghi Hanația din satu Ch lienii; 14) Toader a preotu'ui Ioan Badenschi, din satu Bogdănița; 15) Grigore a lui Vasile Galbănu; 16) Costachi a d-sali Neculaiu Blahuțu (Vlăhuță); 17) Ioan Melinti din ograda dela d-lui spataru Iancul Greceanu; 18) *O copilă* a d-sali vătavului Vasile Popovici, din satu Pleșu; 19) *O copilă* a d-sale (cucoanii) Catinca Focșăneanca; 20) *O copilă* a lui Neculaiu Dan: 21) *O copilă* a d-sale slugerului Grigori Istrati; 22) *O copilă* Ilinca a d-sali pitarului Ioan Parfeni: 23) *O copilă* a d-sali vătavului Alicsandru Popăscu. Anul 1847.

Dascalu Gheorghe Boțoroga

---

2) Câte odată, pentră că se ocupă și cu negoțul de vite, îi ținea locul fratele său, dascalul Gheorghie Tene.

După Dascalul C. Tene a ținut școală diaconu Gh. Albu, între 1848-1850.

Şcoala din ograda bisericii Sfântu Spiridon

Numele şi porecla şcolarilor şi materia învăţăturii

BAEŢI 1) Vasile sân Alexandru Vârgolici la Ceasuri. 2) Toma sân Vasile Anton—la Obedniţă. 3) Dumitrachi sân dascalu Vasile Iacomi—la Ceasuri. 4) Dumitru sân Preotu Dumitru Şlicariu—la Ceasuri . 5) Pandeli sân Ioan brat—la Utrenie. 6) Gheorghie sân Gligori Chiriac—la Utrenie. 7) Costachi sân Poroşnicu Toader—la Utrenie. 8) Eni a lui Manolachi Gheorghe—la Vicernie. 9) Toader a lui Gavril a Chirii—la Vicernie. 10) Vasile sân Costandin Costachi—la Vicernie. (1)847 Oct. 31.

(Dascalu) *Ştefănachi Buduruş*

XII. Şcoala dela Biserica Sfinţilor Treierarhi

Izvod de câţi copii să găsesc la bis. Treierarhi.

1) Mihai sân Gheorghie Vasiliu; 2) Mirciu Ghenu; 3) Dumitru sân Raţă; 4) Ghiorghi Paruş; 5) Gheorghie sân Manoli; 6) Vasile Panică; 7) Grigori Schin; 8) Ion sân Dumitru Dulgheriu; 9) Vasile Mustaţă; 10) Tudorachi Dâlcu; 11) Ghiorghi sân Ion Manoli; 12) Vasili sân Andrii Raţi; 13) Ilie Parfeni; 14) Hristachi sin Eni; 15) Grigori Calalb; 16) Hriste sân Dumitru Sârbu; 17) Ion fiiu lui Grigoraş Dranga.

(Dascalu) *Ioan Munteanu*

Şcoala Particulară a lui Dimitrie Papa Stavru

(ţinută în casa în care sta)

BAEŢI: 1) Petre Pavel; 2) Iancu Pavel; 3) Iancu Dav(id); 4) Ion Dămian; 5) Mina; 6) Gheţu şi Sterian; 7-8) Constandinică şi Petrăchiţă Constandinciu; 9) Ilie Hagiu; 10-11) Vasile şi Anghel Calciu; 12) Tiţă Hagi Vasile Ivanciu; 13) Mihalachi Petcu; 14-15) Adam şi Ghiorghi Hagi Panainte; 16) Vasile Hagi Dumitru Grecu; 17) Pavël Lupu Abageru; 18) Costache Zetingiu; 19) Alecu Manolachi Brişcu.

Materia învăţăturii: a scri şi a ceti şi a vorbi Limba Grecească, Rusască şi Italienească, cu gramatica lor, şi Artimetica.

Răspunsurile Epitropilor

date Protoeriei în 1872, asupra datelor când s'au zidit Bisericile din Bârlad

(Dosarul Protoeriei No. 195/72)

I. Epitropia Bisericei Sf. Dimitrie

(1872 August 29)

La adresa Domniei-Voastre No. 456, prin care mă învitaţi a vă da lămurire de când s'au înfiinţat Biserica cu patronul Sfântului D'm'trie în această urbe Bârlad, cu onoare vă răspund că: ştiinţa esactă ce mi ceriţi nu s'au putut găsi în documentele ce posedă numita Biserică; iară, după informările verbale ce am căpătat dela unii din poporănii mai bătrâni, mi-au spus că această Biserică ar fi înfiinţată la anul 1747 de un neguţitor anume Enachi Nica, şi în urmă, aceasta Biserică zidită de peatră şi cărămidă, la anul 1833, cu cheltuiala poporenilor, sub administraţia èpitropului Ioan Liga.

Vrabii Iconom

II. Epitroaia Bis. Sf. Haral. și Minà

1872 August 30.

Prin nota d-voastră No. 463 cereţi a vă da ştiinţă în ce anume an s'au zidit Biserica Sf. Haralampie şi Mina. Cu onoare vă răspund că menţionata Biserică s'au zidit în anul 1855 şi s'au sfinţit la anul 1856 Octomvrie 21 de Prea sfinţitul Episcop Meletie Istrati.

Epitrop, *Andreiu Gheorghiu*

III. Epitropia Bisericei Sf. Neculai (Eşanu).

1872 August 31

Subsemnatul Epitrop Bisericii din urba Bârladu, dispărţirea 4, sfântul Neculai Eşanu, ari onoare spre deplinirea mijlocirii ce-mi faceţi prin adresa No. 466, a vá relatà că zidirea Bisericii de care facem menţiune mai sus, este făcută la anul 1842.

Epitrop, *C. Popovici*

IV. Epitropia Bisericii Sf. Ioan Botezătorul

1872 Aug. 30

La adresa Prea cuvioşiei voastre No. 457, prin care-mi cereţi lămurire în ce anume an s'au înfiinţat Biserica sfântului Ioan, unde am onoare a fi epitrop, cu stimă vă răspund că precât ştiu origina înfiinţării acestei Biserici, este de pe anul 1812. Au fost durată de lemn şi *cu nenorocita ocazie a focului ce a suferit oraşul Bârlad în anul 1851 s'au prefăcut în cenuşă întreagă Biserică cu totul ce erá într'însa.* După arderea ei poporănii, cu încuviinţarea Episcopului Eparhiot, numindu-mă epitrop, Biserica în acel an s'au şi făcut din nou aşà precum să găseşte astăzi, şi la 1853 Noemvrie s'au şi sfinţit.

Această este lămurire ce vă pot dà.

Epitrop, *Ganne*

VIII. Epitropia Bisericii Domneasca

1872 Sept. 1

Spre satisfacerea adresei D-v. No. 455, subsemnatul are onoare a vă răspunde că, după observarea ce am făcut arhivei acestei biserici, nu am putut găsi anume în ce an s'a fondat această biserică şi cine a fost fundatorul ei; ci, după informaţiunea luată dela mai multe persoane, zisa biserică este fundată de Domnul Vasile Lupu Vodă la anul 1634.

Epitrop, *D. Munteanu*

VI. Epitropia Bisericii Sf. Gheorghie

Am onoare a vă răspunde, la adresa sf. v. No. 461 că Biserica sf. Gheorghie, la care am onoare a fi epitrop, este zidită la anul 1812. 29 Aug. 1872.

Epitrop, *Hagi Ivanciu Boiu.*

VII. Epitropia Bisericii sf. Voevezi

Pe temeiul adresei ce am primit dela sf. voastră sub No. 462, cu onoare vă răspund că în anul 1806 este făcută Biserica, din început din temelie, iar la anul 1840 s'a prifăcut de cărămidă şi s'au învălit cu şindilă, precum se vede şi până în ziua de astăzi, şi la anul 1858 s'au făcut clopornița.

Epitrop, *(ne discifrabıl)*

VIII. Epitropia sf. Neculaiu Crângan (dela Crâng)

Spre rezultat la adresa No. 467, cu onoare vă comunic ştiința: că, în lipsă de acte oficiale, din care se iau informație, m'am adresat la oameni bătrâni din comună şi aproximativ mi s'au dat lămurire că Biserica cu patronul sf. Neculai Crânganu este făcută pe la anul 1831.

Epitrop, *Vasiliu*

1X. Epitropia Bisericii Sfinților Trei-Ierarhi

1872 Sept. 10

Spre satisfacerea adresei d-v. No. 464, am onoare a vă da ınformațiune că actuala biserică, de sub administrația acestei Epitropii, este zidită în anul 1843.

Epitrop, *Vasilescu*

X. Epitropia Bisericii Vovidenia

Subsemnatul are onoare a vă răspunde: că, din cercetările ce s'au făcut, m'am informat tradiţional cum că această Biserică este zidită de o familie Duculească la anul 1770, care au durat până la 1802, când s'au dărămat de cutremur; după care apoi s'au început a fi zidită prin ajutorul poporenilor, făcându-se cu 5 turnuri, şi s'au terminat la 1812. Iar la anul 1826 Octombrie 14 de un incediu grozav au căzut cu turnuri cu tot, şi de atunci în coace s'au prefăcut în stare cum este astăzi.

Epitrop, *Costin Vasiliu*

NOTĂ.— In Dosarul Protoieriei de Tutova No. 195, nu se găsesc şi răspunsurile epitropilor dela Bisericile: sf. Neculai Tuchilă, sf. Spiridon şi sf. Ilie. Totuşi în tabloul statistic, întocmit la 28 Oct. 1872, sunt trecute ca fundate: sf. Neculai Tuchilă la anul 1825; sf. Spiridon la anul 1826; şi sf. Ilie la 1816.

Nu numai aceste date, dar şi celelalte din răspunsurile epitropilor, spre mai multă siguranţă, trebuesc verificate prin ajutorul documentelor şi altor mijloace probante, şi apoi să fie întrebuinţate, fiindcă nu toate pot fi exacte. Eu le-am grupat aici pentru că sunt, după cum ştiu, primele încercări ce s'au făcut de autoritatea bisericească, spre a se afla anii când s'au fundat Bisericile din Bârlad.

Din Sinodecele
Bisericilor Bârlădene

Din sinodicul Bisericii Sfinților Voivozi

a) *Ctitorii* (fila 5)

„Ctitorii bisericii Sf. Voivozi din urba Bârladu, Judeţulu Tutova, au fost aceştia: Doamna Ecaterina Drăgnoaia, care dila dânsa au luat începere a se face această sf. Biserică. Şi au mai fostu aliaţi cu dânsa: şi preotulu Apostu din comuna Cerţăştii, care în urmă, acestu preot, sau făcutu călugăru şi s'au numit Anania; şi d-l Ştefănachi Gălăţanu; şi d-l Petcu Grădinariu, și cu fiul său, Enachi Petcu, fiindu pe acelu timpu holteiu ca de 24 de ani".

b) *Binefăcătorii și ajutătorii sfintei biserici* (filele 16-18)

„Doamna Ecaterina Drăgnoaia şi sfinţia sa părintele Apostu şi cu soţia sa Irina presvitera, cari în urmă, acest preot, s'au făcut călugăru şi s'au numit Anania; Părintele Costantin Tene şi părintele Gheorghi Bogescu, părintele Ioan Gaşparu, d-l Costachi Tene, care au fostu epitrop la această Sfântă Bicerica treizecişicinci de ani şi au fost și ca psaltu totu la această Sf. Biserică cinzeci de ani; d-l Antohi Stan care şi d-lui au fost epitrop, și d-l Costantin Miticiu care au fostu totu epitropu, care pe timpul lui s'au făcut ograda bisericii prin stăruința părintelui Diaconu Gheorghe Albu, care chiaru şi cu bani au vinitu întru ajutoru în mai multe rânduri şi prin sfătuirile preoţilor cari sunt servitori şi anume: Sfinţia sa părintele Iconomulu Nicolai Dediu şi Sfinţia sa părintele Nicolai Bâgu sachelariu şi dascalul Ioan Atanasiu şi cu ajutorulu poporănilor și a altori creştini, cari nu

sunt poporăni la această biserică, precum d-l Costachi Neculau, care au dat nişte şarampoi pentru zaplaz şi alţii. Amvonulu d n această sfântă Biserică este făcut de sfinţia sa părintele Ghiorghi Albu (diacon), cu banii sfiinţii sale; Iar vulturulu, la acest sfânt amvon, este platitu de d-l Mihalachi Iancu; tot sfinţia sa părintele Gheorghi Albu au făcutu strana arhierească şi proschinătariulu împreună cu d-l Lupu Frumuzachi şi cu frate său d l Costachi Frumuzachi, şi cu d-na Frăsina (Pintilie Oprea) prin stăruinţele servitorilor di mai sus arătaţi. D-na Maria Dimopol a dăruit două rânduri de vestminte prin sfătuirea sfinţiii sale părintelui Iconom Ioan Carp. Şi în fine toată familia Gâlculeştilor au ajutat mult la această Biserică. Domnul Lascar Costin a făcut un rând de vestminte, precum şi alte binefaceri. D-l Lupu Cărăbăţ şi cu soţia sa, Ilinca, au dăruit o prostire de mătasa. D-l Mihalachi Popa cu soţia lui, Marghioala, au dăruit un rând de vestminte, un prosop mari şi un covor de lână, prin sfătuirile părintelui N. Dediu.

D-l Gheorghie Pleşu a mai făcut un rând de veştminte pentru cumnatul său, Vasile Pleşu, tot prin sfătuirea păr. Dediu. Părintele Gheorghie Avram, poporan la această Biserică, iar servitor la Bis. sf. Gheorghie, tot în acest oraş, a făcut strana Maicii Domnului, cu toată cheltuiala sf. sale, care această strană este pusă alăture lângă amvon, iar sfânta icoană este îmbrăcată în argint prin stăruinţile preoţilor N. Dediu şi N. Bâgu, păr. diacon Gh. Albu şi dascaiul Ioan Atanasiu, de pe la poporări şi alţi creştini făcători de bine. D l Ali Turcu (chioru) [1]) a dăruit Bisericii o sfântă icoană, sf. Neculai, înbrăcată cu argint, spre pomenire, şi în urmă Ali Turcu s'a botezat şi el şi familia lui şi în urmă, nu după mult timp, s'a mutat amândoi către Domnul.

D-l Costachi Anghel a făcut o candilă de argint cu trei lumânări şi în mijloc o sticlă de candilă, care este aşezată la această sfântă icoană, tot prin stăruinţile acestor servitori. D-l Ioan Anastasiu, ce i zic şi Ghebosu, au dăruit două iconiţe îmbrăcate cu argint: una Invierea Domnului şi una Maica Domnului, care sânt puse în sfântul Oltar. Hriste Vâlcovici a făcut un sfeşnic cu trei lumini şi Sarafimu şi mai multe lucruri. Doamna

---

1) A se vedeà a mea **Istoria comunei Bogdana**, *studiul*, pag. CXVIII

Ruxanda Stoian Ilie a dăruit o candila de argint. Domnişoara Chirichiţă Stoian a dăruit o dveră de matasă, lucrată *cu mâna d-sale foarte frumos.* D-l Milţiade Groza a dăruit o dveră zugrăvită cu chipul Invierii Domnului. Doamna Ilinca Tene a făcut trei feloane negri, pentru ceremonia înmormântărilor. D-l Costachi Frumuzachi a făcut un rând vesminte. D-l Pavel Popa (Borş) a făcut un rând vestminte pentru fratele său Panainte Popa şi pentru soţia lui, Maria, spre pomenire. D-na Ileana Raţă a dăruit un rând de vestminte şi un castron mare de aramă pentru făcut aghiazmă. D-l Ali Turcu a dăruit o icoană cu numele sf. Neculai înbrăcată cu argint; şi în urmă, acest Ali Turcu s'au botezat şi el şi familia lui,—şi apoi, nu după mult timp, s'au mutat amândoi cătră Domnul. D-l Ioan Atanasiu, dinpreună cu mama lui, Domnica, au făcut o sfântă icoană în numele Maicii Domnului (cernită), care să se scoată la Denia cea mare, înpreună cu sfânta Răstignire. D-l Dimitrie Dimitriu a făcut o sfântă Cruce îmbrăcată cu argint prin sfatuirea Parintelui N. Dediu, părintelui N. Bâgu şi dascalul Ioan Atanasiu. D-na Catinca Gâlcă a făcut un rând vestminte şi un stihariu negru, diaconesc".

Din Sinodicul Bisericii sf. Ilie

a) *Ctitorii bisericii vechi* (fila 5)

„Vasile Huhuleţ, Toma Vasiliu (Huhuleţ) fiul [1]), Ioniţă Robu, Sandu Bou, Dimitrie Arghiri".

b) *Ctitorii bisericii actuale* (fila 5)

„Ioan Ghinea Iconom şi Protoiereu, Frumuzachi Moscu, Velea Ioan, Ioan Gheorghiu (cojocaru), Chiriac Dobrovici şi Colea Blănariu".

c) *Binefăcătorii şi ajutătorii Bisericii actuale* (fila 17)

„Costachi Ionescu, Hagi Costachi şi Iancu, Gheorghie Costandinovici, Petru N. Ganea, Costachi Paruş, Panaite Armaşu, Ecaterina Velea Ioan, Nistor Ioan, Ioan Dobrovici, Ioan Vârgolici (profesor, fost epitrop mai mult timp), Ioan Carp Iconom,

1) *Oul* sau *Ouleţ* (A se vedeà *Documente Bârlădene,* vol. I, p. 127-129; p. 140; p. 159-160. Din greşală deci se zice aici Huhuleţ.

Ştefan Neagoe, Gheorghie Albu Diacon, Ştefan Balmuş, Sava Calciu, Sofronie Vârnav Ieromonah, D. M. Grăjdeanu, Dumitra Raicu, Dumitra Goiu (Varamizu), Maria Gâlcă, Teodor Paladi, Iancu G. Diamandi, Maria Neculau (Plânge), Petru Mircea, Vasile Frumuşanu (Pârlog) sachelar, Nicolai Mitrofan cântăreţ şi Scarlat Codreanu preot (Aceşti trei de pe urmă au adunat bani cu condica pentru zidirea bisericii actuale), Ecaterina V. Lepădatu (una sfântă Ioană Maica Domnului, îmbrăcată cu argint şi un rând veşminte preoţeşti) şi Evpraxia (Elisaveta) monahia Zaharia.

d) *Notiţii Istorice*

„Din datele şi indicările cu care sunt investite unele cărţi şi obiecte ale Bisericei, precum şi din ştiinţele culese de pe la mai multe persoane ajunşi astăzi în ani înaintaţi ai vrâstei lor să constată: Biserica Sf. Profet Ilie are fiinţa dela anul 1809, având formatul şi construcţiunea de lemn ca multe alte biserici din timpurile vechi. Intre fundatorii vechi ai Bisericei destingem mai cu osebire pe vrednicii de imitat evsevioşii bărbaţi arătaţi în capul primei pagini dela partia I-a acestui sinodic (de la No. 1-5 inclusiv) Modul precum au fost construită această biserică o făcu să nu dureze decât până în anul 1860 [1]) când, ne mai putând servi la destinaţia sa, fu dărămată.

Insă ca să nu să uite un asemenea locaş al D-lui cu ajutorul mai multor bine făcători creştini în general, iar în parte cu a demnelor de respect persoani notate iarăşi în pa tia I-a a sinodicului (a se vedea de la No. 6 11 inclusiv), care n'au cruţat nimic numai ca să-şi îndeplinească sacrele datorii de fii către mama lor biserică cu care a fost strânşi legaţi duhovnicesce, Asemenea adevăraţi creştini au putut propăşi în lucrul lor din mila celui de sus că această Biserică să fie clădită din nou pe o bază sănătoasă de piatră cu o construcţinne solidă şi după un stil mai corespunzător timpului modern. Ea a început a să lucra de la anul 1860 şi s'a terminat în anul 1869, când s'a şi sfinţit de către Prea sf. sa Iosif Episcop Eparhiei Hu-

1) Datele 1809, a întemeerii primii Biserici, şi 1860, a începerii clădirii Bisericii actuale, nu sunt exacte (A se vedea *Doc. Bârlădene*, vol I, pag. 127—128 şi 173—179). Anul întemeerii primei Biserici este deci c. 1795, şi al celei actuale 1859.

şilor [2]) sub neobositul Epitrop Velea Ioan, căre a complectat lucrarea începută între alţii şi de către vrednicul de pomenire Econ. şi protoiereu Ioan Ghine, din iniţiativa cărora biserica mai adoptă pe lângă patronul său propriu de sf. Ilie şi acela de sf. Ierarh Vasile"

(Dupăce se aminteşte mai departe de Războiul Ruso-Româno-Turc, de pierdedea Basarabiei şi anexarea Dobrogei, de mutarea scaunului Episcopal la Galaţi, de trecerea aci a P. S. Iosif Gheorghianu şi de alegerea în locu-i la Huşi a P. S. Călinic Dima în 1879, adaoge;)

„Inregistrăm în treacăt spre marea noastră bucurie şi alegerea de Episcop de la 10 Decembre 1886 a Prea sf. sale smeritului între Arhierei Silvestru Bălănescu Piteşteanu. Alegerea de Episcop a Prea sf. sale şi învestitura i se făcu cu solemnitatea şi regula obişnuită.

Ţara şi tronul, găsind în persoană Prea sf. sale calităţi alese de acele de care mai mult de cât ori când le reclamă sf. noastră biserică în nişte împrejurări aşa de grele în lupta cu necredincioşii, a bine chibzuit cu încredinţarea toiagului păstoral peste păzită de Dumnezeu Eparhie a Huşilor în mâinile Prea sf. sale Episcopului Silvestru Bălănescu. Incredinţaţi de trecutul Prea sf. sale, avem încredere în ridicarea clerului aceştei Eparhii

---

1) Sfinţirea s'a făcut într'o Duminică, la 28 Septemvrie 1869 (A se vedeà Registrul cel vechiu de Intrare şi Eşire al Protoieriei de Tutova, la data de 14 Sept 1869). Am privit şi eu, ca copil de 12 ani, la acea frumoasă şi măreaţă solemnitate, fiind în clasa II primară, despre care am şi scris acasă tatălui meu. Până atunci eu nu văzusem Vlădică şi nici sfinţire de Biserică Cu acel prilej, epitropul Velea Ioan a imprimat în noua înfiinţată Tipografie a Associaţiei „Unirii" din Bârlad, 100 bilete de invitaţiune (Dosarul Actele Gestiunii afacerilor Tip. Ass. „Unirii", pe anul 1870).

Impresiunea ce am avut atunci, unită cu dragostea ce o aveam de a mă face preot, m'a îndemnat ca să urmez, în Duminici şi Sărbători, la Biserica sf Ilie, ba să mă hotărăsc chiar că, învăţând în seminariu, nu la altă Biserică, să fiu slujitor, ci numai decât la aceasta. Mergând la sf. Ilie, ţineam isonul cântăreţului dela strana mare, trăgeam clopotul cel mare la Axion, făcând şi alte treburi în Biserică După terminarea a 7 clase seminariale, la această biserică am fost cântăreţ întâi, diacon şi preot. In 1892, când am ajuns ca paroh şi a venit vremea să mă suiu în turnul clopotniţii să iau pe samă clopotele, mi s'au umplut ochii de lacrimi.

şi cu propăşirea celor cerute de sf. ta noastră biserică şi Religiune care sunt unele din petrele fundamentale ale edificiului unui stat".

Din Sinodicul bisericii Vovidenia

a) *Ctitorii* (paginele 9-10)

„Din toate observaţiile ce s'au făcut de către Parohul Bisericei, tuturor Docomentelor şi actelor ce posedă Biserica Vovidenia din această Urbă Bârladu, nu sau găsit nici o lumină despre data fundamentală a acestei Biserici, fără numai din istorisirea tradiţională a unui venerabil bătrânu anume, Andreiu Gheorghiu ce sau săvârşit din viaţă la anul 1875, şi care au fost născut în secolul din urmă şi care ave cunoştinţi mai adevărate despre împrejurările acestei Biserici.

Astu feliu spunea el: că această Biserică dateaze de pe la 1770, şi că este făcută de o familie Duculească, şi aceasta au afirmat şi mai mult prin aceia, că în Epitropia acestii Biserici au fost mai mult din ace familie, şi mai alesu că locul Bolţii şi a chiliilor din faţa Bisericii şi altele sunt dăruite de Pavel Duca, care la 1824 era Epitropu acestii Biserici şi care desigur să trăgea din acea familie.

Iar fasile prin care au trecut această Biserică se vor arăta la partea a III-a a acestui Sinodicu".

b) *Ajutătorii Bisericei Vovidenia.* (paginile 35-37).

Ştefan Duca şi Vasile Părcălabu, care au dăruit Bisericei locurile de peste Podul cel Mare la anul 1770, unde astăzi este Pescăria.

Paracchiva Vidră, care a dăruit Bisericei locul Hanului din strada sf-lui Ilie ce se zice şi la trei scări.

Monahul Eliseu, carele a dăruit Bisericei locul unde stă astăzi Clopotniţa de la fundul Oltarului Bisericei, pe malul Bârladului, la 1800, pentru locuinţa preoţilor.

Preotul Manole, care au fost cel mai cu râvnă pentru biserică; el a dăruit casa sa cu locul ei Bisericei, ca să fie spre locuinţa Preoţilor pentru pomenirea sa (care casă astăzi este închirietă D-lui Ioan Popescu Profesor). El le-au dăruit la anul 1802.

Pavel Duca, care la 1824, fiind Epitrop acestei Biserici au dăruitu Bisericei locul Bolței strada Veche, astăzi strada Ştefan cel Mare, şi chiliile din fața Bisericei.

Neculaiu Drăganu, carê la anul 1875 au dăruit Bisericei Vovidenia casele situate în dosul stradei Ştefan cel Mare, spre pomenirea sa,

Ilinca Scârlat Manu și Iordache Manu, care la anul 1858 au dăruit Bisericei „Vovidenia“ locul sterpu de lângă Biserică s'tuat în str. Ştefan cel Mare, pentru clopotniță.

Notiți Istorice (pagina 61-63).

„După după cum sau văzut din tradițiune Biserica dateaze de la 1770. Ea a fost în bună stare până la 1802, când atunci s'au dărămat de un cutremur grozavu.

Dăpă care apoi au început ase rezidi din nou prin ajutorul Poporănilor şi stăruințele Preotului Manole, făcându-se Biserica cu 5 turnuri a căriă lucrare s'a terminat la 1812.

Iar la 1826 Octombrie 14 de un incendiu grozavu au căzut cu turnuri cu totu. Cându era să se primejduiescă şi Preotul acestei Biserici anume Theodor Duhovnicul, care în timpul focului întrase în Biserică, pentru asigurarea ore căror lucruri mai prețioase ale Bisericei. Şi dacă un pasu n'ar fi păşit înspre uşă totu focul cu turnuri cu tot ar fi căzut peste el.

Totu atuncea cu acea ocszie sau înființat şi al doilea Hramu al aceştii Biserici, Precuvioasa Paraschiva, pentru apărare de incendiu.

Şi de atuncea încoace prin ajutorul poporănilor Biserica sau prefăcut în starea cum să găseşte astăzi.

Catapiteasma sf. Biserici este făcută cu cheltuiala D. Hagi Milea (după ardirea târgului).

La anul 1886 sau construit din nou grilajui din giurul Bisericei.

La anul 1893 fiind Epitropi Sachelarul Dimitrie Blănariu, Gheorghe S. Râşcanu şi Grigore Nastea, s'a construit prin stăruința lor, imobilul din strada Ştefan cel Mare în locul boltei ruinate.

Spre știința generațiunalor ce se vor succede, se notează aici, că în anul de la Hristos 1896, biserica Vovidenia, fiind cu desăvârșire deteroratä pe dinafară, precum și la acoperemânt, D-l Gheorghe Alexandru comersant și prim Cantor la numita Biserică, din râvnă cätră cele sânte, și conscient de cuvintele S-lui Ion Hrisostom care zice: „Că se vor sânți cei ce iubesc podoaba casei lui Dumnezeu" a bine voit a face o reparație radicalä päreților, acoperemântului și pridvorului numitei biserici, cheltuind suma de (800) opt sute lei noi.

Deci să-i fim recunoscători, pomenindu-l în veci."

(ss) D. Blănariu sechelar 1896 Maiu 15

Din Sinodicul Bisericii sf. Ioan

a) *Ctitorii* (fila 5)

„Ioan Mârzacu, primul fundator, și Safta, soția sa; Costantin Stefănescu, Maria, soția sa, Mihai și Ioan, fiii lor; Vasile Miloș, Smaranda, soția sa, Catinca și Cleopatra, fiicele lor; Ioniță Vrabie și Catinca, soția sa; Ioan Condurachi și Elena, soția sa; Vasile Buhnea, Parascheva, soția sa, Toma și Ioan fiii lor; Toma Cinceti și Smaranda, soția sa; Pascal Gane și Ana, soția sa; Neculai Ventura și Maria, soția sa; Ioan Codreanu".

b) *Ctitorii bisericii după ardirea din 1851*

„Iordachi Gane. Ana, soția sa, Natalia, Sevastia, Stefan și Gheorghie, fii lor".

c) *Binefăcătorii și ajutătorii* (fila 17)
(dela 1851 până astăzi [1])

„Soltana Docan, Gheorghie, soțul său, Iordachi și Iancu, fiii lor; Mihai Stefănescu, Maria, soția sa; Pavel Apostol, Maria soția sa; Ioan Coroiu și Safta, soția sa; Iacob Läjescu Doctor și soțiile lui, Maria, Smaranda, Maria, cu fiii lor, Neculai și Iancu; Soltana Coroiu; Gheorghie Iamandi și Catinca, soția sa; Grigorie Dănuleț, Tarsița, soția sa, Gheorghie, Ștefan și Smaranda, fiii lor; Iorgu Juvară, Maria, soția sa, Clemansa, Ernest,

1) S'au lăsat la o parte numele acelora cari sunt trecute la ctitori,

Neculai și Emil, fiii lor; Costantin Sturza și Elena, soţia sa, cu fiii lor; Ioan Gaiu; Colonelu Neculai Boteanu şi Zoiţa, soţia sa; Petru Veisa, Vochiţa, soţia sa, și Catinca, fiica lor; Iancu Costandachi, Ruxanda, soţia sa, Iancu şi Neculai, fiii lor; Iancu I. Paladi şi soţia sa, Natalia; Neculai Bujoranu, Profira, soţia sa, şi fiii lor; Costachi Gheuca şi Ruxanda, soţia sa; Cleopatra Cişman; Iconomul Gheorghie Barbu, Ana, soţia sa, şi Dimitrie, fiul lor; Ştefan Ilie şi Maria, soţia sa; Ana Lupaşc; Safta Donici; Panainte Neculau şi Ruxanda, soţia sa; Andrunachi Donici; Profira Istrati; Grigorie Mihailescu și Soltana, soţia sa; Ioniţă Bou, Maria, soţia sa, Scarlat, Nastasia, Natalia şi Costachi, fiii lor; Neculai Cornea; Pavel Ionaşcu; Enachi Ulea, Raluca, soţia sa; Ştefan Gane; Elena Racliş; Costachi Nanu şi Aristiţa, soţia sa; Catinca Donachi; Gheorghie Ştefănescu; Iorgu Cişman; Casuca Cârjă şi Catinca, fiica sa; Smaranda Cornea; Catinca Costandachi; Catinca Catargiu; Nicu Juvară şi Zamfira, soţia sa; Costachi Ciucă şi Maria, soţia sa; Profira Alexă; Scarlat Mavrogheni şi Frăsina, soţia sa; Costachi Codrescu Doctor, şi Cecilia, soţia sa; Ioan Parfeni şi Catinca, soţia sa, — şi fiii lor; Catinca Balaban şi fiii săi; Iancu Codrescu şi Elena, soţia sa; Alecu Sturza și Smaranda, soţia sa, — şi fiii lor; Profira Sion; Iconomul Costantin Vrabie".

d) *Notiţe istorice* (fila 28)

„La 1851 April 17, s'a întâmplat un incendiu în urbea Bârlad, care au prefăcut în cenuşă şi biserica sf. Ioan Botezătoriul ce erà construită de lemn de primii fondatori [1]).

La 1879 Apriil 11, oarele $12^1/_2$ amiază, ncendiul din şopronul unei bătrâne, fiind însoţit de un vânt puternic, au aprins mijlocul mahalalei Cotul-Negru, care au ars până în capătul din sus, împreună cu fănăria întregei mahalale, ce era situată afară de

1) Din foc au fost scapate: 1 cruce şi 6 candele de argint, 1 Evanghelie îmbrăcată în argint, 2 părechi paftali, una de argint și alta de sedef, 1 cadelniţă de argint, 1 chivot mic, 1 Aer, 1 Penticostar, 1 Mineiu, 1 Psaltire, 1 Ceaslovaş mic și 1 Molitfelnic, 6 cărţi „cari s'au adus de Titinaş". 1 sfeşnic de fer, 1 crâstelniţă de aramă, - un număr de veştminte preoţeşti și diaconeşti, câteva bucăţi de stofe pentru vestminte și câteva lucruri de pânză. (Dosar No. 13, pe anii 1852-1865).

barieră, cauzând astfel această mânie a lui Dumnezeu poporenilor acestei sfinte biserici pagubă suma de 40.000 lei aproximativ".

Din Sinodicul Bisericii sfinţilor Treierarhi

a) *Ctitorii* (fila 5-8)

Fundatorii bisericii vechi

„Vasile Eşanu, Grigorie Eşanu, şi Ioan Eşanu [1]). Costea Hotun, a funcţionat în calitate de Epitrop aproape de ani, în care timp a făcut mai multe înbunătăţiri".

b) *Fundatorii bisericii nouă*

„*Radu Agachi*, Radu, Casandra, Stefan, Neculai, Paraschiva, Smaranda, Vasile. *Ioniţă Agachi*, Maria, Gheorghie, Emanoil, Ioan, Paraschiva, Maria, Nicolai, Mărgărinta, Ecaterina, *Costandin Costandinciu*, Chirica, Ioan, Iacob, Elena, Gheorghie, Elena, Costandin, Tănasă, Ana, Dimitrie, Ţonea. *Raicu închinătoriu*, Maria, Iordachi închinătoriu, Todosia, Acachie monah, Somoil, Ermona, Stanca, Ghena, Vasile, Necolai, Dimitrie, Maria, Haralambie, Eni, Susana închinatoare. (Morţii lui) *Ştefănachi Abageriu*, Antohi, Safta, Smaranda, Aniţa, Ioana, Gheorghie, Maria, Teodor, Mina, Panaite, Costandin, Panaite, Paraschiva, Hristea. *Ioan preot*, Vasile, Ecaterina, Gheorghie, Ganciu, Anastasă. (Morţii lui), *Ştefan Buzoranu*, Gligori, Ana, Eni, Ileana, Costandin, Ancuţa, Chiriac, Paraschiva, Ilinca, Vasile, Grigori, Ioan, Lupu, Safta, Maria, Sanda, (Morţii lui Chir) *Vasile*, Ioan, Maria, Gheorghie, Ioan, Calistina monahia, Maria, Ţancu, *Costandin*, Dimitrie, Ghesghina, Gligori, Căsandra, Ilinca. *Ştefan Blanariu*, Velic, Teodor, Simioan, Maria, Nicolae, Ioan, Stoian, Costachi, Nicolae, Dimitra, Gheorghie. *Ioan Gheorghiu* (a zugrăvit biserica în lăuntru, la anul 1855), *Mihail Vasilescu* (a fost Epitrop al acestei biserici timp de 10 ani, dela 1870—1879)".

---

1) Nu ştiu pe ce s'a întemeiat întocmitoriul Sinodicului, punând pe aceşti trei cu numele celor Trei-ierarhi, ca fundatori ai acestei Biserici. Eu, până acum, n'am nici o dovadă.

NOTA.—Copiet din Sinodic, însă am avut în vedere şi Pomelnicul cel mare al Bisericii. Numele şi, pe unde a fost, pronumele ctitorilor se imprimă cu cursivă, spre a-i distinge de morţii din familiile lor. Părintele Gh. Palade, în 1879 Iunie 28, când a întocmit Sinodicul acesta, zice: „Sinodicul prezent. partea I, fiind format după diferite notiţii culese din Pomelnice, şi altele (adică din informaţii dela bătrâni), se certifică de noi"—după care semnează şi pune pecetea bisericii (fila 8).

c) *Binefăcătorii şi ajutătorii* (fila 17)

„Dimitrachi Giuşcă (au făcut Amvonul la an. 1855), Iordachi Romaşc (a plătit de făcut Potirul cel mare, argintul fiind al bisericii), Neculai Ardeleanu (a cumpărat o Evanghelie, un Apostol şi trei sfeşnice de nuc, lucrate la strung), Ecaterina Ardeleanu (a îmbrăcat cu argint şi catifea o Evanghelie mare), Ifrim Cojocaruşi soţia sa Elena (a făcut Icoana cea mare a Maicei Domnului cu scaunul ei, la anul 1845), Sandu Olăeriu şi Saghin Gherman (două prapure în biserică), Mitrea (Sarafîmul din faţa Catapitezmei), Panainte Velicovici închinătoriu (Policandrul mare de alamă), Soltana Docan (un rând veşminte preoţeşti), Constandin Gâlcă (a fost epitrop la biserică 5 ani şi a făcut şi un rând de veşminte preoţeşti), Teodor Mafteiu (a fost epitrop bisericii 3 ani şi a făcut un rând vestminte preoţeşti) şi Teodor Paladi preot".

(Mai sunt şi alţi binefăcători până la numărul de 406, însă îs trecuţi numai cu numele de botez, necesar spre a se pomeni în biserică la sfintele slujbe, şi de aceia nu i-am maì trecut aici).

d) *Notiţi istorice* (fila 98).

„Această biserică din vechime este făcută de o grupă de tineri flăcăi, şi de aceia şi-au avut numirea de biserica flăcăilor [1]) din mahalaua Bujorănii. La început au făst durată de lemn, având catapeteazma de muşama zugrăvită, în urmă adică la annl 1842 s'au desfiinţat prima biserică, făcându-se o altă de zid cu păreţii

1) Pe inscripţia clopotului mare (Doc. Bârlădene. v. I, p. 361) se spune că-i făcut „Cu cheltuiala flăcăilor din Bârlad, biserica Trei-Ierarhi, anul 1854". Fapta aceasta pioasă să nu se fi răsfrânt oare în întregime şi asupra clădirii primii Biserici,—ca la alcătuirea Sinodicului în 1879,—cum vedem mai sus, să i se zică „Biserica Flăcăilor"? Iată o chestie ce are nevoe de lămurit. Pentru moment, din lipsă de dovezi sigure n'am cc spune mai mult.

de cărămidă, temelia de piatră, şi acoperemântul compus din şindılă măruntă, care biserică s'au gătit şi s'au sfinţit în anul 1843, dela care timp şi pănă astăzi au funcţionat ne întrerupt.

La anul 1855 s'au zugrăvit pe din lăuntru.

La anul 1863 s'a făcut bisericii o radicală reparaţiune.

La anul 1876 s'au reformat acoperemântul bisericii, învălindu-se cu tablă de tinichea albă.

Vre'un incediu s'au alt accident în tot timpul de când este înfiinţată această biserică, nu s'a întâmplat".

Din Sinodicul Bisericii Domneasca

a) *Ctitorii* (fila 5)

„Această sfântă Biserică cu patronajul Adormirea Maicii Domnului, din comuna urbei Bârlad, judeţul Tutova, este zidită de piatră şi cărămidă, fondată de Domnitorul Vasile Lupu Albanistu, soţia sa Teodosia Doamna, între anii 1634—1653, pe timpul în cari au fost Inălţimea Sa pe tronul Moldovii. Şi această Biserică au fost făcută cu trei turnuri şi au durat pănă în anul 1802, în timp când cutremurul numit dela Venerea mari, 14 Octombrie, de puternica sguduitură s'au sdruncinat aşa de tari zisele turnuri, încât *Epitropia biserişii au fost nevoită a le desfiinţà şi a drege bine bolta bisericii* [1]), care au stat bună pănă la cutremurul numit dela sfântul Teodosie, 11 Ianuarie 1838 [2]), când, din cauza acestui cutremur, crăpând zisa boltă, şi, fiindcă şi biserica erà mică în interiorul ei, epitropul aceştei biserici, răposatul Ioan Liga, împreună cu notabilii poporăni, au găsit de cuviinţă să o strice pănă în temelie, ca să o poată face mai încăpătoare. La 1840 s'au şi pus în execuţie această idee, şi dar fiind zidirea de o calitate foarte tari, nu s'au putut strică decât

1) Aceasta nu-i exact. Biserica zguduită de acel cutremur, a fost dărâmată până la temelie şi zidită din nou între anii 1804—1807. (A se vedea *Doc. Bârlădene*, vol. I, pag. 296 şi 297, sub No. 19 şi 22,—cele ce ne spune protopopul Ioan Damian, în 1808 şi 1819, unul din ctitorii principali a acestei Bisericii.

2) Poate bagdadia să fi suferit ceva,—din care prilej Epitropul Liga şi poporanii meditău să strice biserica făcută de protopopul Damian, şi să faca o alta „mai încăpătoare", ceia ce nu s'a putut din pricina solidităţii zidului.

numai până la pragul de jos al ferestrilor, de unde apoi s'au zidit iarăşi la loc, până ce s'au gătit aşà, după modul cum se vede în prezent, — adăogându-se pridvorul la această prefacere, după cum şi veşmântăria s'a făcut la anul 1867.

b) *Binefăcătorii şi ajutătorii* (fila 17)

Ioniţă Praja (a donat) şeapte locuri de dughene în anul 1785; *Şărban Blanariu* — un loc de casă în anul 1804; *Marghioala Racoviţă* — trei dughene în an. 1814; *Preotul Gavril Brăescu; Mihalachi Cerchez* — un han în 1814; *Costachi Dia; Elena Greceanu* — un broş de aur, două perechi cercei şi un şir mărgeanu; *Constantin Gh. Diamandi şi Aglaia, soţia sa* — un broş de aur, două cruciliţi de aur, un medalion de aur în formă de inimă, un ornic de părete, două sigile şi un ştemplu şi două stofe de fir de aur; *Scarlat Roseti şi Agripina, soţia sa* — un policandru de bronz cu 9 lumini şi 2 stofe de fir de aur; *Maria Thiery, născută Suţu* — un medalion de aur cu petri şi una perechi cernei; *Irodia Obreja* — una cruciliţă de aur; *Cleopatra Bontăş* — un inel de aur; *Elena Drosu* — un inel de aur; *Gheorghie Chiperiu* — un galben; *Maria Lubuloasa* — un galben; *Scarlat Miclescu* — un lanţujel de aur pentru ceasornic; *Iancu Gh. Diamandi şi Cleopatra soţia sa* — una ladă de fer (cassă de bani) şi una dantelă.

c) *Noţiuni istorice* (fila 28)

Noţiuni istorice lipsesc [1]).

Dela biserica Sf. Dimitrie

a) *Ctitorii*

Numele ctitorilor ce au contribuit la edificarea Bisericei Sf. Dimitrie, 1833-1835:

Iconom C. Cocu 1000 lei; Safta Negrea 1001 lei 20 parale; Spătaru Răducan Casimir 500 lei; Aga Neculai Greceanu 500 lei;

1) Ne mirăm de e aşà afirmaţie, când Epitropia bisericii în 1879, data reînfiinţării Sinodicelor, puteà, cel puţin din cele ce dânsa ştia sau din cele ce ar fi auzit dela preoţii, cântăreţii şi poporănii bisericii, — să noteze în condică multe fapte şi întâmplări de seamă.

Spătaru Ioan Codreanu 101 lei; Comisu Ioan Liga 1000 lei; Stoiciu Ilie 1000 lei; Spataru N. Negrea 391 lei; Grigori Toma 500 lei; Spăt. N. Ventura 111 lei; Nistor Popa 400 lei; Vasile Calciu 150 lei; Ioan Caracaş 300 lei; Iordan Andonie 301 lei 20 parale; Căp. C. Bou 306 lei; C. Sturza 500 lei; Sardar C. Iamandi 102 lei; Şt. Caludă 102 lei; Ioan Tuduri 200 lei 25 parale; D. Arghir 200 lei; Postelnicu Ioan 370 lei; Ioan Jurgea 130 lei 20 parale; M. Pusta 200 lei; Panaite Seriacu 50 lei; C. Munteanu aga 34 lei; Pah. Iordachi Popa 100 lei; Sărdar Ioan Vrabie 150 lei; Catinca Borş 178 lei; Păh. Gheorghe Liga 105 lei; Maria Liga 100 lei; Ecsviriana Monahie 200 lei; Gh. Busnea 138 lei; Gh. Dămianu 100 lei; D. Tirichiu 100 lei; Nastase Brăileanu 100 lei; Stan Anton 102 lei; Gavrilă Mina 100 lei; Ioan Marcu 50 lei; Gr. sin N. Mocanu 213 lei; Ioan Dimitriu 102 lei; Polc. Gh. Renţa 102 lei; Ganciu Stoica 102 lei; Maria Mutuleasă 17 lei; Ioan Barbu 100 lei; Ioan Ecaterina 111 lei; Gh. Gatin 50 lei; Costantin Vulpe 102 lei; Dimitrache Giurcu 100 lei; Iordache Coroi 60 lei 20 parale; Teodorache Teohar 34 lei; Vasile Chiru 70 lei 23 parale; Hristodor Armagu 100 lei; Gh. Păun 36 lei; Dumitru Preot Sach. 36 lei; Teodor Maria 51 lei; Anghel Radu 1000 lei; Ioniţă Cojocaru 20 lei 10 parale; Şt. Stamate 86 lei; Hurmuzachi D. 34 lei; Ştefan Despa 51 lei; Stamatin D. 42 lei 20 parale; D. Borş 100 lei; Gavril Sfetcu 500 lei; Manolachi Ivanovici 150 lei; S. Altangiu 51 lei; Vasile Costandiniu 102 lei; Toma Vasiliu 51 lei; Zaharia Cojocaru 17 lei; Neculai Toma 70 lei, 25 parale; Ioan Vasiliu 51 lei; Maranda Stoiciu 30 lei; Ilinca Mocanu 100 lei; Iordachi Chirazi 10 lei; Ilie Bela 34 lei; C. N. Andrei 51 lei; N. Ioniţă 17 lei 20 parale; N. Mungiu 51 lei; Petre Mungiu 34 lei; Dima Mungiu 17 lei; Ioan Negruţ 36 lei 25 parale; Ioan Brahnă 51 lei; Vasile Ursan 34 lei; Stol. V, Buhnilă 34 lei; Savin Oprea 17 lei; Grigore Hristea 50 lei; Şt. Gâlcă 100 lei; Spăt. Alecu Sturza 160 lei; Pavel Cerchez 271 lei 20 părale; Polc. Ioniţă Calalb 102 lei; Miron Buşilă 38 lei; V. Stoica 51 lei; Ioan Obreja 17 lei; Domniţa Tanasă 75 lei; Vasilică Sturza 500 lei; Iordache Mitrea 128 l. 25 parale; Colonel Lascar Bogdan 300 lei; Sărd. I. Cogălniceaeu 200 lei; Spăt. Voicu Greceanu

300 lei; Vasile Nicorescu 300 lei; Casandra Buduiasă 10 lei 11 parale; Vechenţiu Focşa Eromonah 5 lei 10 parale; Dumitru Săidacaru 8 lei 20 parale; Cost. Drugan 8 lei 20 parale; Stana Dimitrie 2 lei 25 parale; Andrei Blănaru 2 lei 25 parale; Dobre Hristea 17 lei; Radu Neculai 17 lei; Iancu Vorgolici 8 lei 20 parale; Iordachi Romaşcu 26 lei; D. Brânză 111 lei; Spăt. Iancu Greceanu 200 lei; Gh. Coroiu 200 lei; Păh. Costachi Cornea 13 lei; Casiana monahia 4 lei; Gh. Gălăţanu 5 lei 10 parale: Mihalachi Zaharoc 13 lei; Gh. Coroiu 300 lei; Safta Negre 200 lei; Sărd. Gh. Docan 500 lei.

b) *Binefăcătorii şi ajutătorii bisericei actuale* (fila 17).

1. Cu suma de 1781 lei vechi s'au cumpărat policandru în anul 1855 April 23, oferita acea sumă de mai mulţi făcători de bine.

2. S'au îmbrăcat icoana sf. Dimitrie cu argint iarăşi prin ofrandele binefăcătorilor.

3. S'au făcut sf. vase rându 1, sf. cruce ace mare din argint şi poleită cu aur, de către D-nele Zoiţa Parfeni, Maria Crăescu şi Elena Vârgolici spre pomenirea întregii lor familii; au mai dat şi una ocă de argint şi o candilă.

4. Manolache Costachi Epureanu au făcut 2 rânduri de veşminte bune, spre pomenirea sa şi a repausaţilor săi părinţi.

5. D-na Maria Stoiciu au făcut un rând de veşminte, a dat o candelă de argint şi un covor.

6. D-l Panaite Go'u a îmbrăcat icoana cea mică a D-lui Iisus Hristos cu arg'nt, a făcut un sfeşnic de alamă dinaintea Maicii Domnului şi un rând de veşminte bune întru pomenirea sa şi a repausaţilor săi fii Maria şi Gheorghe.

7. D na Profira Costachi G. Stoeşăscu au făcut 4 rânduri veşminte: 3 albe de matase şi unu colorat de ştofă, întru pomenirea sa şi a repausatului său părinte G. Stoeşăscu.

8. D-na Ileana Racliş au făcut un rând de veşminte, un sfeşnic de alamă şi un stihar diaconesc, întru pomenirea sa şi a fraţilor săi Costachi şi Alexandru Racliş.

NOTA. — La transcrierea acestei liste am avut în vedere şi Pomelnicul cel mare al bisericii. Am trecut aici însă numai persoanele, ale căror nume de botez sunt însoţite şi de acel de familie; celelalte nume, numai de botez, întru cât sânt trecute în Pomelnicul bisericii, le-am lăsat la o parte.

9. D-na Catinca Costandachi a dat o ocă de argint la îmbrăcarea icoanei hramului, a făcut un sfeşnic de alamă întru pomenirea sa şi a întregii sale familii.

10. D-l Gh. Corciovă a îmbrăcat icoana cea mică a sf. Gheorghe cu argint spre pomenirea întregii sale famili.

11. D-l Sava Savin a îmbrăcat evanghelia a 2 a de argint poleită cu aur spre pomenirea întregii sale familii.

12. Iconomul Costantin Vrabie au prefăcut sf. vase rândul al 2-lea şi li-au poleit cu aur cu cheltuiala sa.

13. D-nele Elena Neculcescu şi Cleopatra Costache au făcut perdeaua dela uşile împărăteşti.

14. D-na Maria Ercuţe a făcul un felon preuţesc de stofă spre pomenirea reposatului ei soţ Neculai Ercuţe.

15. D-na Maria Milea a făcut un stihar diaconesc de adamască de matasă. întru pomenirea reposatului său soţ Gh. Milea.

16. Maria Caracaş a făcut un felon de stofă întru pomenirea defunctului ei soţ Chiriac Caracaş.

17. Clironomii defunctului Toma Giuşcă au lăsat o stofă bisericii.

18. Clironomii doctorului Costin idem.

19. Vasile Neculau a făcut un felon de ştofă întru pomenirea Maicei sale Elena Neculau.

20. D-na Sofia Iacomi au făcut 2 feloane de stofă întru pomenirea părinţilor săi, Icon. C. Cucu şi fratelui ei, Veniamin Cocu monah, şi a ei.

21. Icon. Ion Galeri au dat cinci galbeni pentru pardoseala altarului.

22. D-na Profira G. Stoeşăscu a mai dat şi un policandru acel al 2-lea spre pomenirea sa.

23. D-l Panaite Goiu, un stihar de adamască de matase preuţesc.

24. D-na Eufrosina Mavrogheni, un stihar diaconesc de stofă întru pomenirea defunctului ei soţ Scarlat Mavrogheni.

c) *Notiţi Istorice* (fila 28)

Biserica sf. Mucenic Dimitrie din urba Bârlad s'au format prin ofrande de la mai mulţi bine credincioşi, autorisate de

către D. D. Meletie Episcopul Romanului în anul 1833 Maiu 14. Sfinţindu-se la anul 1835 de Arhiereul Melitie Romanu şi la anul 1876 s'au reperat, sfinţindu-se din nou de către D. D. Iosif Georgian, fost Episcop al Eparhiei Huşi, 14 Octombre acel an, cu cheltuiala bisericii.

— In anul 1877 April 16. Inundaţia răpiră jumătate din locuinţele acestui oraş.

— La 17 Septembre 1878 începură a fi epizotia typhos bovin care se termină la 19 Ianuar 1879, săcerând peste 1200 vite.

— La 11 April a. c. 1879, au ars 40 case din acest oraş din suburbia Cotu-negru.

Din Sinodicul Bisericei sf. Neculai din Crâng.

a) *Ctitorii* (fila 5)

Gheorghe Gheţu, Rucsanda Ionciu, Dimian Ieromonah, Neculai Ninu, Safta, Ecaterina Lalu, Ştefan Lalu, sulgeriu Bratoi, Gavriil Mitu, Gheorghe Gherghescu, Toma Braşovanu, Manoli Panainti, Ştefănachi Petrovici, Ion Bujoreanu, Ioniţă Crânganu, Ecaterina, Marghioala Fendulea, Dumitru Sârbu, Gavriil Alexe, Toma Ouleţ, Dumitru Abageriu.

b) *Binefăcătorii şi ajutătorii sf. biserici* (fila 17)

Thoderaşcu Palade, Gheţu Mihail, Bogdan, Rucsanda Ionciuleasă, Frumusachi Fendulea, sulgeriu Bratoi Stoicovici, sulgeriu Ştefănachi Meleti, Toader Forţu, Drăcule Calapod, Costandache Goiu, Neculai Ionciu, Ştefănachi Petrovici, Dumitrachi Patarani, Ivanciu Boiu, Sofiica născută Cocu, C. Icon. Cocu, Ştefan Paruşu, Ilie Turcu, Dascalu Gh. Busdugan, Gheorghe Cipescu, Gheorghe Gherghescu, Lazăr Hagiu.

c) *Notiţi Istorice* (fila 28)

Biserica cu hramul Sfântului Neculai Crângan din cf(artalul) al V-lea, Oraşul Bârlad, au fost făcută cam pela anul 1823 şi văzându că are să se ruineze, apoi s'au zidit altă biserică tot în acel cfartal pe pământ donat de defunctul Ştefan Lalu, cu cheltuiala d-lui Costache Cachi şi restu dat de Primărie până la isprăvire.

Din Sinodicul Bisericii Sf. Neculai (Tuchilă)

a) *Ctitorii* (fila 5).

„Biserica Sf. Nicolai ce să intitulează Tuchilă, din politia Bârladului, mahalaua Podenilor, este făcută întâia oară de *Vasile Tuchilă,* însă anul în care s'a făcut şi cât timp au durat nu se poate şti, din causa lipsei de acte.

A doua oară, biserica s'au făcut de *Teodor Tuchilă* şi soţia sa, *Ileana,* la anul 1773, şi au durat până la 1825, când după acea din nou şi a treia oară s'au construit de subsemnaţii, propria biserică care se află şi astăzi, cu începere chiar din anul ruinării ei, 1825, şi cu finirea ei în anul 1832, când, din voinţa lui Dumnezeu, s'au şi sfinţit; iar ctitorii ei sunt următorii: Sterian Manoliu, Tudorache Teohar, Niculi Dumitriu, Dumitrachi Macriu, Radu Enariu, Hagi Chiriac Calciu, Vasile Chirmiciu, Gherghina Chirmiciu, Chiriac Popazul, Arghire Robu, Radu Rachieriu, Panaite Teohar, Ioniţă Tufă, Gheorghi Tufă, Simion Altangiu, Vasile Răzmeriţă, Teohar Atanasiu, Gheorghie Atanasiu, Angheluţă Tabacariu, Sava Antonovici, Petrea Mihaiu, Dimitrie Păun, Anton Manoliu, Preotul Panaite Praja, Preotul Panaite Păun, Preotul Ioan Praja, Penciu Bogasieriu, Simion Altangiu şi Dima Muingiu".

NOTA.—Pentru folosirea de cele relatate mai sus, a se vedea *Documente Bârlădene* vol. I, p. 241—257; 336 şi 337; cum şi vol. IV, pagina 181, unde-i publicată Diiata Ilincăi Tuchilă, anul 1763 Fevr. 5.

Nu credem să fi fost vre-o altă Biserică, pe locul unde a râdicat-o Teodor şi Ilinca Tuchilă în anul c. 1760; Vasile va fi fost tatăl lui Teodor şi atâta tot.

După lista din condica înfiinţată în anul 1825,—vedem pe mai mulţi ctitori, cari au contribuit cu bani la facerea bisericii actuale,—în afară desigur şi de osebitele ostenele ale lor.

Cea mai veche Biserică din mahalaoa Podenii este cealaltă tot cu hramul sf. Neculai, pronumită „Ieşeanu" *(Doc. Bârlădene* vol. I, p. 364).

b) *Binefăcătorii* (fila 17).

„In anul 1850 s'a făcut catapeteazma din nou prin d-l epitrop Manolachi Barbu, precum şi zugrăvirea păreţilor; Sachelarul Gheorghie Lazar au contribuit şi el la asemine binefacere.

In anul 1861 s'au făcut repararea Bisericii pe din afară, acoperirea cu tablă, râdicarea clopotniţei, precum şi facerea turnului, ce este prezent, prin d-lor: Costachi Dimitriu Robu, Iconomul Gheorghie Robu, Iconomul Anton Lazăr, Sechilariul Ioan Botezatu, preotu Teodor Bercea, dascalul Ioan Frumuzacki, Bogdan Grama, Gheorghe Tufă, Gheorghi Lupu Buliga, Nicolai David, Petrachi Paşcanu, Iordachi Teohar, Zanet Teohar, moşneagul Danilă, Costantin Postolachi [1]) Ioan Chiper, Toma Cojocaru, Neculai Popa, Chiriac Tomovici, Hagi Gheorghi Neculau, baba Dumitra şi Maria Rezmeriţă.

In anul 1879, clopotniţa fiind ruinată, prin epitropii: Iconomul Antun Lazăr, Vasile Manoliu, Petrachi Popa Ceaun, s'au făcut în cea mai bună stare; repărarea pridvorului pe din lăuntru şi pe din afară; facerea grilajului pe dinaintea bisericii; precum şi construirea unii chilii din nou cu două odăi şi sală, cum să află în prezent".

c) *Notiţe istorice* (fila 28)

„Vom însemna... inundaţia... Bârladului, provenită din ruperea iazului colasal a d-nei Şubinoae din jud. Vasluiu, care s'au întâmplat în anul... 1877, luna Aprilie; care vârsare au fost foarte periculoasă, nu numai pentru toate satele (şi oraşul Vasluiu), dar cu atâta mai mult pentru oraşul nostru Bârlad; căci au înecaţ mai toate casele din suburbia Podenilor, producând cele mai mari perderi de obiecte, producte şi chiar animale.."

Din Sinodicul Bisericii sf. Neculai (Ieşanu)

a) *Ctitorii* (fila 5)

Neculai Eşann, Vasile Costandinciu, Gavril Alecsă, Vasile Epure, Grigorie monahu.

---

1) Tatăl d-lui G. C. Vântu, prof. în Huşi; — d-sa îşi zice însă Vântu după mama sa, care era soră cu preotul Vasile Vântu dela sf. Neculai „Ieşanu".

b) *Binefăcătorii* (fila 17)

Costandachi Popovici, Ion Anastasiu, Gheorghieş Gâlcă, Dumitrachi Paruş, Gheorghe Gâlcă, Costantin Alecsă, Ioan Hriste, Ioan Samson, Panaite Angheluţă, Pavelică Gâlcă, Costantin Pavlov, Vasile Chirvasă, Toader Angheluţă, Gheorghie Angheluţă, Costantin Angheluţă, Costachi Vidraşc, Vasile Vidraşc, Ioan Geneţi, Simion Fălcianu, Panaite Velicovici Hagiu, Ştefan Taşcă, Elena Alecsă, Vasile Danu.

c) *Notiţe istorice* (fila 27-28)

Din datele şi indicările cu care snnt învestite unele cărţi şi obiecte ale bisericii, precum şi din ştiinţile culesă de pe la persoane înaintate în vârstă, se constată că biserica sfântului Neculai Eşanu îşi are fiinţă dela anul 1709. Construită din bârne, ca multe biserici din vechime, însă din pronia Dumnezeiască iniţiativă formării bisericii au fost în modul următor:

In anul 1709 au fost 4 fraţi şi anume: *Vasile, Ioan, Grigore şi Neculai*, de profesiune talpalari, locuitori în Iaşi, vechia capitală a Moldovei, câte tuspatru ne însuraţi; au plecat din Iaşi spre Bârlad cu o sumă mare de bani pentru a cumpăra marfă necesară meşteşugului lor; în drum le-au eşit un număr de hoţi şi bătându-i cumplit le-au luat toţi banii. Au venit de au reclamat Ispravnicului de Bârlad şi, după urmărirea făcută de călăraşi, s'au prins hoţii cu toată suma de bani, care bani i-au şi primit din Isprăvnicie. După un consult ce l'au avut între tuspatru a eşit următoarea deciziune: trei fraţi, *Vasile*, *Grigore* şi *Ioan*, cu a lor cheltuială *va construi o biserică pe numele sfinţii Trei erarhi;* iar fratele cel mai mare *Neculai*, singur cu propria sa avere, *va construi o biserică cu numele sfântului Neculai Eşanu.* In fine, biserica s'a făcut din lemn şi, după mai multe reparaţii radicale, a durat până pe la anul 1840, fiind ajunsă în ruină cu desăvârşire a darmat-o; însă ca să nu se uite un asemenea lăcaş al Domnului şi din iniţativa luată mai cu osebire de vrednicii de ne uitat domnii: Gavrilă Alexă, Vasile Epuri, Grigorie monahu şi Vasile Costantinciu, bărbaţi foarte evlavioşi, arătaţi în capul primei pagini, partea I, au hotărât a vinde casele, dughenele şi mai multe locuri stârpe, proprietăţi a bisericii

şi, din banii ce vor prinde pe proprietăţi şi cu alte ajutoare, necruţând nimica, numai ca să-şi implinească sacrele datorii de fii către mama lor biserică, au putut reuşi ca această biserică sá fie clădită din nou pe o bază sănătoasă şi de un stil corespunzătoriu timpului modern, a şi început a lucra la anul 1842 şi s'au terminat la anul 1843, când s'a şi sfinţit de către sfinţia sa Iconomul Costachi Vrabie, Protoereul de atunci, având autorizaţia dată de P. S. Episcopul Eparhiei Roman; descriind în parte că, dela epoca fondării bisericii până în prezent, n'a trecut prin vre un fapt sau vre'o catastrofă, n'a perdut nimic din prestigiu său, ci a rămas tot atât de tare şi renumită, precum a fost lăsată de către întemeetorul ei, Domnul Dumnezeu şi Mântuitoriul nostru Iisus Hristos.

(Mai departe se vorbeşte de războiul Ruso-Româno-Turc din 1877-78, de încheerea păcei şi luarea Basarabiei de către Ruşi; de formarea Eparhiei Dunării de jos cu Dobrogea şi transferarea acolo a P. S. Episcop Iosif Gheorghiano, cum şi de alegerea la scaunul dela Huşi a P. S. Episcop Călinic Dima, în în seara zilei de 22 Martie 1879, primindu-şi învestitura Domnească la 24 acelei luni, şi instalarea făcându i-se la 11 Aprilie, acel an, de I. P. Iosif Mitropolitul Moldovii).

NOTĂ. — Pentru felosirea Notelor din Sinodicul Bisericii sf. Neculai (Iaşanu), trebueşte să se consulte *Documente Bârlădene*, vol. I, p. 227-238, cum şi adaosul dela pag 364

Testamente și Legate
în folosul Instituțiilor Culturale și Filantropice din Bârlad.

VIENA, 1837 NOEMVRIE 18(6) *Testamentul Comisului Gheorghie (Roșca) Codreanu.*

In numele Prea Sfintei Treimi, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.

Bolnav dar întru întregimea minței am hotărât să fac aceastǎ diată pentru averea mea mişcătoare şi ne mişcătoare cnm urmează.

INTAI. Din una mie cinci sute galbeni olandeji şi împărăteşti (austriaci), pe cari în trecuta lună Maiu i-am împrumutat cu dobândă dela d-lui marele logofăt Costachi Conachi, să se plătească întăi cu şapte sute galbini ce cu sinet am lăsat la moşul meu Ioan Costachi postelnic. Patru sute galbini să se plătească cu patru sute galbini ce am cu mine în lădița cea mică, iar restul de galbini ce mai rămân până la una mie cinci sute să se plătească din veniturile moşiei mele Vălenii.

AL DOILEA. Las epitrop asupra întregei mele averi pe moşul meu Ioan Costachi, având şi pe localnica stăpânire privighitoare şi împreună observătoare, ca să se săvârşească câte rânduesc.

AL TREILEA. Moşia mea Vălenii ce constă din hlizele ei (adecă părți din moşie) Dăncenii, Stâlpitura, Ciocârlanu şi Sârbii, din aceste moșii las:

1) Câți-va ani să se adune veniturile din care să se plătească trei sute cinçi zeci galbini çe am cheltuit până astăzi din

1500 galbini, ce m'am împrumutat, pentru că 700 galbini am cu sinet la moşul meu Ioan Costachi, 450 galbini am cu mine, 50 galbini am împrumutat cu sinet pe frate-meu Neculai, — şi aşa toţi banii d-sale Conachi se plătesc.

2. Frăţine-meu Neculai şi surorii mele Maria, să li se deie 15000 lei moldoveneşti, adecă 7500 lei unuia şi 7500 lei altuia.

3. Din veniturile moşiei mele să se deie fiicei mele Fulviei 400 galbini, când va veni în vrâstă de măritat; iar maicei sale Teodora, femeia lui Vasile Mazaracliu, să i se deie mai înainte o sută galbini.

4. Toţi robii mei să rămâe slobozi îndată.

5. Din veniturile iarăşi pe doi ani ale moşiei mele şi din vânzarea întregei păduri ce am pe dânsa, să se facă două închipuiri de monumenturi, unul pentrn părintele meu şi al doilea pentru frate-meu D.m trie şi pentru mine, aceste să se facă cu frumoasă arhitectură.

6. După săvârşirea tuturor acestora să se facă o şcoală pe moşia mea pentru una sută elevi, care să înveţe dialectul (limba) latinesc.

7. Două locuri de casă ce am în târgul Bârladului, le dăruesc moşului meu Ioan Costachi postelnic.

8. Rog pe moşul meu Ioan Costachi să se judece pentru moşia me Vălenii, de pe care moşul meu să iee în tot anul două zecimi din toate veniturile, iará celelalte opt părţi ce rămân di(n) venituri să le întrebuinţeze la şcoala care voi arăta mai jos.

9 Din veniturile mele să se facă pe moşia mea o şcoală în care să încapă 100 tineri, ca să înveţe dialectul (limba) latinesc, precum şi mai sus la art. 6 am zis.

10. Straele mele şi alte îmbrăcăminţi după moartea mea le las slugei mele Andrei Teodoru.

11. După moartea mea trupul meu să fie trimes la moşia mea în Moldova şi cheltuelele spre aceasta, adică a mă bălsămui şi a mă trimete şi altele ce ar trebui în Viena, din galbenii ce am pe lângă mine, în mica lădiţă, să se facă.

12. Slugei mele Andrei Teodoru îi dau pentru drum 10 galbini ca să se ducă în patria lui.

13. Ornicul meu şi alte mici lucruri ce am pe lângă mine, în Viena, le dau slugei mele Andrei Teodoru.

Viena, 18 Noembrie 1837

Gheorghe Codreanu Comis

Atest că D-lui G. Codreanu Comis îi este cunoscut pe deplin conţinutul acestui act, de oare ce d-nul Codreanu a dictat totul şi că iscălitura este adevărată.

Dr. Graf, martur solicitat

Ca un Duhovnic al iscălitului sau a zisului mai sus şi singur auzitor a celor rânduite, adeverez că toate le-au rânduit aflându-se întru întregimea minţei.

Arhimandrit Grigore Calaghiani
slujitor bisericei Sf. Treimi

Iohan Hariş
ca martur testamentar solicitat

II

1854 IANUARIE 30. *Testamentul nobilului Neculai Roşca Codrianu.*

Testament

Binefacerea şi dorinţa de a vede patria mea neatârnată şi pusă pe o cale de fericire mai statornică, au fost din fragida-mi copilărie şi va fi până la cel din urmă minut al vieţei mele, singura ideie ce mă va îndeletnici. Cercările unei vieţi mai mult de 40 de ani, învăluită în mai multe împregiurări, mă încredinţară că nimică nu poate fi statornic aice pre pământ; toate sânt trecătoare, toate se prefac în praf şi pulbere: avere, ranguri, mărire, toate se şterg şi pier ca sclipirea fulgerului în nori; şi în loc să aducă omului mulţămire şi fericire pe care le caută neîncetat, îi pricinuesc mii de îngrijiri, chinuri şi dureri; într'un cuvânt toate iluziile pământeşti, atât mulţemirea cât şi întristarea se înfundă în mormânt, acolo e termenul bucuriei, chinurilor şi a durerilor pământeşti: „deşertăciunea deşertăciunilor, şi toate nu sunt de cât deşertăciuni". Singure numai virtutea şi binefacerea sunt netrecătoare, căci ele ne urmează şi dincolo de mor-

mânt. Viaţa noastră pentru acel ce o ştie preţui, nu e alta de cât o tristă şi grea esperienţă a obiectelor ce ne-împregiură. Fiecare din noi o petrece căpătând, puţină avere, puţină ştiinţă, puţină înţelepciune, şi îmbătrâneşte, moare tocmai atunci când se prepară a profită de ceia ce au căpătat; cu toate acestea de datoria fiecărue om este a se îndeletnici precât putinţa-l iartă, de fericirea şi binele omenirei şi mai cu osebire de fericire şi binele naţiei sale. Ştiindu-mă de acest principiu în tot cursul vieţei mel , *m'am silit, precât am putut, şi precât împregiurările m'au iertat, a întinde o mână de ajutoriu la toţi acia din compatrioţii mei, carii aveau trebuinţă de ajutorul meu. N'am gonit cinstiri, ranguri, lucsu, deşi mijloacele mele adeseori îmi deschidea calea, pentru că cunoşteam deşertăciunea lor, şi cursele ce adeseori le tind oamenilor, deşteptând în ii ambiţia*; m'am depărtat pre cât am putut de a nu căde în acele periculoase curse, *voind prin aceasta a da pildă concetăţenilor mei, dintre cari mulţi având mai puţine mijloace decât mine, se întrecea în lucs şi cheltuele zădarnice, fără previde mai departe în viitoriu. Sigura me plăcere era de a convorbi adeseori cu oameni învăţaţi şi esperienţi, a le face mii de întrebări asupra acelor lucruri pe cari din nenorocirea mea şi întâmplările venite asupra casei părinteşti, nu le cunoaştem de feliu, căci amar omului carele trăind în lume, nu cunoaşte aceia ce ar trebui să cunoască fieşte care om! şi vai de acei părinţi ce nu se 'ngrijescu de buna creştere a copiilor lor, desvălindu-le prin studii facultăţele intelectuale spre a-i prepara ca la oricare împregiurare, se poată fi mădulari folositori a unei bune societăţi.* Adeseori când auzeam vorbindu-să despre popoară şi drepturile omenirei, despre institutiile şi civilizaţia ţerilor străine, *gândeam la nenorocita stare a patriei mele, dorind îmbunătăţirea soartei ei.* Ideile aceste renviindu-mi *nădejdea că poate încurând şi Moldova să se bucure de o soartă mai ferice, mă făcură a mă ocupa mai cu multă seriozitate despre planul ce de mult timp hrăneam în inima mea de a-mi regularisi averea în folosul obştesc al Patriei mele.*

Deci, *In numele Sfintei Treimi, al Tatălui şi al Fiiului şi al Sântului Duh,* încunoştiinţez prin această a mea de pe urmă

voinţă, că *dacă, din întâmplare, Prea puternicul Dumnezeu nu va voi a mi lungi viaţa ca să mă bucur şi eu de renaşterea şi înflorirea Patriei mele*, ci mainainte mă va *chiema către el, atuncea toată averea mea mişcătoare şi nemişcătoare*, să se *reguleze în chipul următoriu*:

1) *Compatrioţii mei Moldo-Români*, fiind acum de câteva veacuri apasaţi şi sub-jugaţi de influenţă streină, ba şi chiar de către unii din Domni şi boeri ai ţărei, *n'au putut cunoaşte câtă vătămare să poate aduce societăţei prin nepăsarea şi ne îngrijirea ce până acum o avură despre creşterea secsului femeesc, carea creştere e temeiul cel mai statornic al unei societăţi bine organizate*; căci în zădar să silesc unii a nimici pe femeie, dispreţuindu-i drepturile ei; ea a fost şi pururea va fi partea intimă a neamului omenesc; tovărăşiţă nedespărţită a omului, ea îi pricinueşte cele mai mari bucurii şi mai vii dureri, îl îndeamnă la virtute, îl împinge spre viţii. Inger păzitor al copilăriei, idealul măreţ al juniei, obiectul celor mai vii afecciuni a omului, visul necurmat al vieţei sale, mângâerea, sprijinul bătrâneţilor, femeiea esercează asupra omului neîncetat o înriurire de carea el nici odată nu se va pute înlătura. Aşadar, având femeile o astfeliu de mare influenţă asupra oamenilor, dela sineşi să înţelege că *dându-le o creştere bună, întemeiată pe virtute, înlesnindu-le tot odată şi kipul vieţuirei, nu rămâne îndoială că atunci societatea va lua în totul o altă prefacere*. Pe acest principiu întemeindu-mă, şi având în privire că mulţi poate din compatrioţii mei se vor pildui: *las 6000 adecă şase mii galbeni*, din totala mea avere, pentru înfiinţarea unei şcoale de fete aicea în Bârlad, *carii bani să steie cu dobândă până la anul una mie opt sute şasă zăci şi unul, spre sporirea capitalului, şi atuncea să se înfiinţeze un asemenea aşăzământ plăcut lui Dumnezeu şi oamenilor, sub-nume de*: **„Şcoala lui Neculaiu Roşca Codreanul,“** pentru învăţătura fetelor, unde se vor ţine interne, adecă cu şiderea, hrana şi toată îngrijirea înlăuntru până la 15 copile române de naţie de ori ce stare şi treaptă, dar care ar ave trebuinţă de un asemenea ajutoriu, purtând titlul de: *„Stependistele Institutului Codrian“*. Iar pentru esterne sau acele ce vor veni de afară se înveţe, şcoala va fi publică şi deschisă pentru toate.

Obiectele ce se vor propune în acest aşezământ, să fie următoarele:

a). Principiile legei creştineşti întemeeate pe moralul Sântei Evanghelii şi pe dogmele credinţei întru toată întinderea lor, potrivit cu vârsta şi secsul; căci o femeie fără de religie, nu este de nimică.

b). Ştiinţele elementare, adecă: Cetirea, Scrierea, Gramatica, Geografia, Aritmetica, Istoria Universală, iar mai cu deosebire a Partriei.

c). Ţinerea izvoadelor de gospodărie, feliurite cusuturi şi croeli, spălătoria, în tot înţelesul bunei spălări; meşteşugul bucătăriei, într'un cuvânt tot ce e ne-apărat, spre a fi bune gospodăriţe, bune soţii şi bune mame copiilor; căci vai de femeiea ce este desbrăcată de acesfe însuşiri şi amar de viaţa acelui ce o va ave de soţie!

d). Toate acele mai sus pomenite ştiinţe şi meşteşuguri, se vor propune în limba Românească.

e). Spre podoaba secsului frumos, se va învăţa limba Franceză şi acea Italiană, obligate spre a pute vorbi şi a scrie.

f). Carea dintre stependistele acestui Institut se va osebi şi va fi cea întâia atât la învăţătură cât şi în morala purtare, să i să deie de către Epitropi 50 galbeni la eşirea ei din şcoală; la aceia ce va fi a doua după cea întâea să i se deie: 30 galbeni; şi la ceea ce va fi a treia să i se deie: 20 galbini, tot la asemina caz.

g). Profesorii, profesoriţele, precum şi toate învaţătoarele, numai puţin şi profesorii claselor Francez şi Italian, vor fi toţi Români şi Romånce de naţie, cunoscători prea bine de limbele şi ştiinţa ce vor propune, cu Atestaturi bune, cu moral şi zel Patriotic.

2. *Las fondos* tot pentru şcoală 2000 galbini, din al cărora venit să se ţie doi profesori cu două catedre, una de limba Franceză şi una de limba Italiană, adăogate *către Clasul Codrian la şcoala publică din Bârlad,* fondat de răposatul fratele meu *Gheorghie Codrianu;* însă doresc din inimă ca să fie sub o mai bună administraţie decum privesc cu îndestulă măhnire venitul fondosului lăsat de fratele meu; căci numai atunci s'ar pute în-

curagia pe compatrioţi şi cetăţeni de a agiutora Şcoalele. Iar la decontra las dreptate Epitropilor a reclama aceşti bani şi ai adăoga către fondosul ospitalului. Pentru acest sfârşit va ave dreptate fiecarele cetăţan român a reclama în cuprinderea acestui Testament, înfiinţarea şi ţinerea în bună stare a celor cuprinse în el pentru şcoale.

3. De multe ori în viaţa mea *plănuiam a slobozi pe ţigani de sub robie*, cunoscând prea bine că acest drit ce ş-au însuşit oamenii asupra oamenilor, e unul din cele mai apăsetoare şi mai nedrepte şi chiar în contra principiilor dogmei creştineşti; totuşi fiind deprins din mica copilărie a vede în giurul meu ţigani, şi a fi servit de către ţigani, după obiceiul pământului, socotiiu că avându-i pe lângă mine îi voiu deprinde mai bine spre a-şi pute căpăta în viitorime înlesnirea vieţuirei, învăţându-i la orice lucru tot spre binele lor; acum însă, după sevârşirea mea din viaţă, vor rămâne toţi dela mic până la mare slobozi, dânduli-se din averea mea de către Epitropii ce voiu numi, spre pomenirea mea şi a binefacerilor mele, ce totdeauna m'am silit a le răspândi asupră-le, la unii dintre ei şi anume: *Mariei Mironesă: una vacă cu viţel şi pensie pe toată viaţa ei câte una sută lei pe an*. Lui *Ioniţă* şi *Paraschivei* femeiei lui, doi boi, o vacă şi cinci sute lei. *Zamfirei*, iarăşi doi boi, o vacă şi una mie lei precum şi două rânduri de straie; iar două fete ale ei ce are până acum, se vor creşte cu toată îngrijirea cuvenită şi se vor învăţa până la vrâsta de 18 ani, când atuncea mărităndu-se, se va înzestra pe fiecarea câte cu cinci zeci galbini. Lui *Enachi* băetul, să va da: doi boi, o vacă, una mie de lei şi două rânduri de strae. *Mărinei*: doi boi, o vacă şi cinci sute de lei. Lui *Gheorghie Croitoriul* cu toată familia lui: doi boi, o vacă şi cinci sute de lei. Lui *Vasilie Nichiteanul*: doi boi, o vacă, cinci sute de lei şi un rând de straie. Iar încât pentru acii ce au fugit înnaintea facerei acestui *Testament*, ca unii ce s'au arătat nerecunoscători către mine, vor rămâne numai slobozi fără a li se da nimică.

4. 300 galbeni, adecă trei sute galbeni, las copiilor lui Ioan Israilă di să va însura şi va ave copii; căci pe dânsul l'am fost

luat de mic în casa mea cu scop de a-l da la învăţătură şi a-l face om, dar văzând că nu are nici un fel de plecare la aceasta l'am întrebuinţat în casnicele interesuri plătindu-i leafă, cu socotinţă cel puţin a-l însura şi a îndeplini către copiii lui aceia ce n'am fost în stare a face pentru el din cauza aratată. Drept aceea, poftesc şi îndatoresc pe DD-lor Epitropii, ca *dobânda arătaţilor bani, să o deie numitului Ioan Israilă spre creşterea copiilor sei până la vârsta legiuită*, avândul şi sub a DD-lorsale ocrotire; iar la *venirea copiilor în vârsta legiuită, se li se deie şi tot fondosul.*

5. 400 galbeni, adecă patru sute galbeni, las nepoţilor mei de soră *Polidor şi Ruxandiţa*, fiii surorii mele (răposată acum Vorniceasa Mărioara Ventura născută Roşca Codreanu), ca unie ce au îndestulă avere lăsată dela părinţi spre vieţuirea DD-lorsale.

6. 1000 galbeni, adecă una mie galbeni, las pentru *zidirea unei Biserici cu hramul: Sfântul Neculaiu, lângă şcoala de fete şi Ospital,* spre pomenirea mea, a părinţilor ş a tot neamului meu, adăogându-se la titlul Bisericei pe lângă hramul sus arătat şi numele de: *„Roşca“* spre deosebire de acele ce mai sânt cu acest hram.

7. 500 galbeni, adecă cinci sute galbeni, las fondos acestei Biserici, din al cărora venit să se întîmpine cheltuelele cuvenite peste tot anul şi să se ţie în bună stare.

8. Aşa precum nimica nu poate fi mai plăcut lui Dumnezeu şi oamenilor, ca înfiinţarea unui aşezământ, în carele toţi bolnavii şi neputincioşii bătrâni, lipsiţi de oricare închipuire spre vindecare, fără să poate afla un adăpost îndemânatic, unde să-şi recapete sănătatea sau să moară în linişte şi pace, binecuvântând numele *Domnului,* carele umple de îndurare inimile binefăcătorilor omenirei; precum şi răspândirea luminelor prin înmulţirea Şcoalelor publice, fiind trebuinţa cea mai neapărată spre înflorirea unui stat; drept aceea, restul din totală mea avere, după îndeplinirea celor mai sus arătate şi sevârşirea neaparatelor cheltuele ale înmormântărei *şi a desgropărei părintelui meu şi unirea oaselor cu a maicei mele după voinţa sa,* cu Arhiereu şi toate cheltuelile cuvenite, precum şi a pomenirelor mele prescrise de lege şi poruncite de Biserică, *să se întrebuinţeze la*

deschiderea unui alt Ospital aicea în Bârlad sub numele vechiu al familiei mele Roşca Codrianul, cu un număr de crivaturi potrivit cu analogia banilor ce vor prisosi, priimindu-se în el bolnavi şi neputincioşi bătrâni de oricarea treaptă şi orice naţie.

9. Spre a se pute îndeplini condiţiile acestui *Testament* şi a realiza în totul voinţa mea fără de nici o abatere sau răstălmăcire, să cere neaparat ca Epitropii să fie mai întâiu buni patrioţi români, persoane cu cuget, drepţi şi iubitori de omenire: De aceia, având deplină încredere în DDlor: *Vornicul Raducanul Roset, Spatariul Emanoil Costin* Doctor de Medicină, şi *Vornicul Kostaki Negrea*, pe carii avuiu prilej ai cunoaşte la mai multe împregiurări că posedează nobile sintimente şi cele mai frumoase calităţi, îi rog în numele *Patriei* şi a *omenirei* de a fi Epitropi şi Eczecutori acestui *Testament*, stăruind cu părintească îngrijire şi cu zel patriotic întru sporirea capitalului, şi punerea în lucrare a sus ziselor condiţii, fără a se pute apăra sub-cuvânt de neagiungerea cheltuelelor sau alte pretesturi prin care ar lipsi pe omenirea pătimaşă şi neputincioasă de un adăpost hărăzit neputinţelor sale şi pe tinerime de viitorul ei şi al Patriei ce poate a-l câştiga în Şcoală prin răspândirea luminelor; căci voinţa mea este ca să se înfiinţeze toate câte am hotărât, pe cât vor ajunge după o inţăleaptă şi iconomicoasă chibzuinţă a DD-lorsale Epitropilor, fără a se lăsa în trăgănare şi părăsire, slobozi fiind a intra în relaţie cu Departamentul Invăţăturelor publice şi Generala Epitropie a Ospitalurilor pentru neaparatele îmbunătăţiri ce va cere trebuinţa a se face, cercetând pe tot anul spesele cu cea mai mare scumpătate ca nu cumva să se întrebuinţeze cheltuale zadarnice fără nici un feliu de rezultat precum acesta s'au obicinuit a se vede până acum. Asenenea DD-lor Epitropii vor fi împuterniciţi ca la întâmplare când unul dintre DD-lor să va săvârşi din viaţă, sau nu va mai voi a fi Epitrop, în unire cu toţii să aleagă pe un altul pe carele îl vor socoti însuşi DD-lor.

Ori carele va voi să oboare prin feliurite chipuri şi preteste nelegiuite cuprinderea acestui *Testament*, pe care eu las, privind la un ce mai presus de deşertăciunile lumeşti, şi nu se va supune cuprinderei lui, să fie neertat de mine şi răspunzătoriu

înaintea lui *Dumnezeu!!* să fie anatema blestemat de ceriu şi de pământ, şi supus celor mai cumplite răsplătiri a lui Dumnezeu! să tragă asupră-şi şi asupra urmaşilor sei, blestemul generaţiilor viitoare şi urgia Cerului!! *Aceasta fiindu ce mai de pe urmă voinţă a me păr acum, o încredinţăz şi cu a me iscălitură spria a să urmă întocmai şi spre a ave tărie iei. 1854 Ghenr. 30*

N: Roşca Codrianu

Eu Duhovnicul D-sali cuconului Neculai Codrenul fiind faţă am iscălit di martur. *Grigori Iconom.*

Poftiţi fiind de D-lui vărul Neculai Roşca Codrianu adeverim de marturi. *Neculai Grecianu Vornic. Iancul Grecianu Vornic*, martur.

După cerirea Dumisali testatorului adeverez şi eu de martur. *L. Mihalachi Post.*

După cerirea Dumisali testatorului adeverez şi eu de martur. *Banu D. Carpis.*

Iordachi Ganea Spatar, martur.

Rugat fiind de testatoriul, scris'am acesta după zâsa D-sale pentru care adeveresc de martur. **Toma Giuşcă.**

Poftit fiind de către D lui Testatoriul adeverez de martur. K. Nanu Sard.

Ioan Cuza Komis, martur.

Anul 1854, luna Ghenar în 29 zile

Oraşul Bârlad

Că testatorul acestui codicel, la iscălirea lui, au fost în întregimea minţei adeveresc ca medicul curant a D-sale testatorului, pentru care am şi iscălit.

Dr. Lazecico Ban.

1854 Ghenar: în 30

Judecătoria ţânutului Tutoviii

Acesta este orighinalnicul Testament a răposatului Nobil Neculai Roşca Codrianul, înfăţoşat în tribunal de Dumnialui Aga Emanoil Costin, pe lânnă înscrisul din 28 Februari trecut

curentul an, întru un pachet pecetluit cu pecetea răp(osatului). Pentru cari să adiveriază şi de judecătorie cu iscăliturili cuveniti şi punire peceţăi.

Iordache Gane Spatar. Dănuleţ Sardar. M. Ştefănescu Medelnicer

(L. S. J.)

Director, *Epure*

Şăf M(esei), *C. Menciu*

M(asa) II-a
No. 2433, 1854 Iunie 9 zile.

NOTA. După testamentul original. Rândurile ultime şi data de 30 Ghenar, ce am subliniet, sunt scrise de mâna lui N. R. Codrianu. Data de 29 Ianuarie 1854, pusă jos, ne arată că Giuşcă scrisese deja Testamentul cu o zi înnainte de a fi subscris de Codrianul şi de martorii prezenţi, ceea ce făcu pe Testator ca să pună şi data Actului lângă semnătura sa, în prezenţa tuturor celor de faţă. Pe duhovnicul răposatului îl chema Iconomul Grigore Boţoroga şi era dela biserica Sf. Ioan

III

1858 IULIE 5. *Testamentul lui Ioan Gheorghiu, în care, pe lângă cele ce hăzădeşte soţiei sale, ospitalului, şcoalei publice şi la diferite persoane, lasă şi bisericii sf. Ilie un hambar cu patru ochiuri (pe malul Bârladului) în Podeni.*

Testament

Viaţa mea cercată în curs de 43 ani şi învăluit de mai multe înprejurări, m'au lămurit că nimica nu poate fi statornic pe pământ decât singura facere de bine, care ne urmează atât aice în viaţă, cât şi după trecerea din ea. Acum, văzându-mă că sânt bolnav şi fiindcă-mi este mintea întreagă şi în bunele simţiri, ne îndemnat de nimene, pe acest temeiu am găsit de cuviinţă că parte din avere mea să rămâe soţiii mele, Marghioala, cu care am trăit în căsătorie 15 ani fără să avem vre un urmaş, iar parte să se întrebuinţeze spre folosu şi binele omenirii. Şi dar, *In numele Sfintei Treimi, a Tatălui şi a Fiiului şi al Sfântului Duh,* încunoştiinţez prin aceasta a mea de pe urmă voinţă, că dacă Prea Puternicul Dumnezeu nu va voi a-mi lungi mai mult viaţa aice, toată averea mea mişcătoare şi nemişcătoare adecă;

1. Una casă cu locul şi cu toate câte se găsesc într'însa, de aice din târgul Bârladului, o las nevestei mele, cu toate mobilele, îmbrăcămintea şi pojijie gospodăriei.

2-le. O dugheană pe lângă casă cu tot edecul ei, precum şi marfa ce să găseşte într'însă precum şi 10 vase cu cercuri de fer.

3-le. Şi de 400 galbeni juvaeruri, argintării şi arămuri

4 le. Şi 300 galbeni în naht.

5-l. Şi cinci zăci şi şase stânjini cu vie pe ei, şi livadă de *aguzi* precum şi alţi pomi, cu cramă, cu cinci căzi cu cercuri de fer şi cinci vase cu cercuri de lemn, şi toate câte se găsesc într'însa, precum şi o crâşmă ce este tot pe aceşti stânjini, ce-i am pe moşia târgului, la Crâng, le hărăzesc Ospitalului din acest târg Bârlad, spre pomenirea mea şi a neamului meu.

1. Una moară de vânt noauă pe loc cu bezmân a moşiei târgului Bârlad, şi o velniţă cu două căldări mari de făcut rachiu, şi toată pojijia ce este defaţă şi este pentru trebuinţa velniţii, şi 100 de galbeni bani în naht, le hărăzesc şcoalei publice din acest târg Bârlad, spre pomenirea mea şi a neamului meu.

1. Bu hambar cu patru ochiuri ce-l am aice în târgul Bârladului, în mahalaua Podenii, îl hărăzesc bisericii sfântului prooroc Ilie din acest târg Bârlad.

400 galbeni las pentru măritarea a 10 fete sărace, spre pomenirea mea şi a neamului meu.

100 galbeni las pentru vărul meu, Gheorghie, cu fiul lui.

100 Galbeni las verei mele, Maria, cu fiii săi.

100 galbeni las lui Manolachi ce m'au slujit.

50 galbeni las socrului meu, George Dimitriu.

25 galbini las bisericii la Crângul-de-jos.

20 galbeni las cumnatei Paraschiva.

20 galbini las la doi băeţi a lui văru Vasile Ioan.

20 galbeni las la două fete din casă, Căsandra şi Catinca.

10 galbeni la Iconomu Robu.

10 galbeni las neamurilor mele, câte se vor ivi peste aceste mai sus însemnaţi, precum veri al doilea sau nepoţi de veri al doilea, să-şi înpărţască câte cât li s'or cuveni fieşte-căruia,

12 galbeni la 12 biserici, de aice, sărindare.

350 galbeni las pentru înmormântarea mea, precum şi toate grijile până la şeapte ani.

Toată această avere mai sus însemnată remâne în mâna nevestei mele, dinpreună cu cumnatul meu, Constandachi Popovici, ale împărţi la locurile însemnate, iar la îngreuere vor ave a da seamă înnaintea dreptului Judecătoriu şi a Maicei Preacurate; iar pe de altă parte oricine ar voi a oborâ prin oare care chip Testamentul acesta, să fie ne iertat de mine şi de D-zeu, şi de toţi sfinţii; iar pe de altă parte cu plecate mătănii am rugat şi pe duhovnicescul meu părinte de l'au încredinţat cu a sa iscălitură şi punerea peceţii bisericii.

1858 Iulie 5.

Ioan Gheorghiu.

Fiind acest Testament scris cu bună priimire iscălitului, am iscălit şi de martur. *Gh. Dobrovici stolnic. Manolachi Corbu* am fost faţă. *Petrachi Ganciu. Gheorghe Angheluţă pitar* am fost faţă. *Petrache Dobrovici* am fost faţă. *Vasile Teodoru* am fos faţă.

Poftit fiind de d-lui am scris şi am iscălit de martur *Costache Popovici.*

D-lui chir Ioan Gheorghiu la mărturisire, între altele mi-au arătat şi aceasta: că Testamentul de faţă este sub adevărata iscălitură a d-sale şi făcut în fiinţa iscăliţilor, şi în întregimea minţii şi în toate simţirile, fără să aibă vre o învitare de cineva decât singură voinţa d-sale; pe temeiul cărora văzându-l şi noi că este întreg la minte şi cu toate simţirile deplin, adeverim cu a noastre iscălituri şi punerea peceţii parohiei.

Scarlat Iconom, duhovnic. Sachelar Vasile Teodor. Ioan State Sachelar. 1858 Iulie 5.

(L. P. B. Sf. Ilie)

Conform cu originalul. *P. Dobrovici.*

JUDECĂTORIA ŢINUTULUI TUTOVII.

Copia aceasta colaţionându-se din cuvânt în cuvânt, s'au găsit întocma cu originalul, pentru care se adevereşte.

Director, *Dudescu.*

Masa II, No. 5636, 22 Octombrie 1858.

PRINCIPATELE-UNITE ROMANE. TRIBUNALUL TUTOVA

Copia aceasta colaţionându-se şi fiind conform cu originalul se adevereşte. *V. Neculau. N. S. Dimitriu*. grefier, *V. Danu*. B. E. No. 9950, 24 Dec. 1864.

PRIMĂRIA COMUNEI BÂRLAD

Copia prezentă fiind identică cu acea aflată la dosarul No. 125/1864 pentru care se adevereşte.

P. Primar, *Gr. Stămătescu*.

(L. P. C. B.) Secretar, *M. Ştefănescu*

1895 Octomvrie 15.

NOTĂ. Copia aceasta de Testament se găseşte între documentele bisericii sf. Ilie dela anul 1895, când eram paroh, cerută fiind de mine atunci dela Primărie.

Hambarul, de care-i vorba în Testament, a existat până pela 1885, pe malul râului Bârlad, strada calea Prutului, aproape de podul dela Bulıga. Fiindcă era vechiu şi lemnul din el în mare parte putred, Epitropia bis. sf. Ilie, în acel an, l'a vândut la mezat. Locul este şi astăzi, ca proprietate a bis. sf. Ilie, însă îi gol şi ne îngrădit.

IV

BÂRLAD, 1865 FEVRUARIE 18. *Legatul lui Iancu Epure pentru înfiinţarea unei şcoale înalte în oraşul Bârlad, din capitalizarea sumei de lei 32.328 bani 8 în timp de 100 ani.*

IANCU EPURE prin testamentul său din 18 Februarie 1865, la Art. 7 între altele dispune:

„Osebit fac cunoscut că, având angagiament de asociaţie la antreprisa şoselei de la Tecuciu la Berheciu, dupe actul dintre mine cu d-nii colonel Grigore Sturdza, Gheorghe Vasile Vällesco şi Silbert Leitner, din 29 Octombrie 1864, mă ofer la onestitatea domniilor lor în care am toată increderea, şi îi rog ca, dacă Dumnezeu va ajuta să fie folos, acel folos, partea mea arătată de d-lor fără intervenirea nimănuia, nici chiar a veri unei autorităţi în socotelile domniilor lor de cât a soţiei mele privighere, să-l depună la finitul lucrărilor în Tribunalul Tutova, prin încunosciinţarea şi a înaltului guvern, unde, procedându-se acel capital dupe legi, se va da soţiei mele procentul pe timpul

vieţei sale, iar dupe aceia procentul însoţindu-se la capital şi repetându-se această măsură timp de una sută ani, apoi fondul ce s'ar face prin această măsură să fie destinat pentru o şcoală înaltă pe numele meu în Politia Bârladului, care să'şi aibă cheltuelile anuale din venitul acelui fond".

Lămuriri posterioare

Această sumă, după lichdarea tovărăşiei, s'a constatat a fi de lei 32.328, bani 08 şi sau depus mai întâi la casa de depuneri şi consemaţiuni; în urmă însă, prin intervenirea D-nei Smaranda Epure, usufructuara acestui capital, sa dat împrumut cu ipotecă asupra moşiei, mai întâi D-lui Verghi şi apoi D-lui Eugeniu Voinescu. D. Voinescu vânzând moşia, cumpărătorul a radiat ipoteca, depunând la casa de depuneri capitalul de lei 32.328 în scrisuri funciare rurale.

Aceste scrisuri sau preschimbat în Iunie 1881 în titluri de rentă amortisabilă 5%₀ în valoare de le 34 500 continuându-se a se da venitul acestui capital D-nei Smaranda Epure, usufructuara.

Incetând din viaţă D-na Smaranda Epure, dupe scadenţa cuponului de Octombrie 1893, Ministerul a cerut Casei de Depuneri cupoanele de Aprilie şi Octombrie 1894, şi prin intervenirea sindicului bursei, s'au cumpărat efecte, rentă amortisabilă 5% în valoarea nominală de 1500 lei, mărindu-se fondul la 36.000 lei efecte.

Ca venitul cupoanelor şi soldul anilor precedenţi până la 31 Martie 1897 de lei 3892, bani 35 şi cu venitul cupoanelor estimate la 1800 lei prin budgetul pe 1897-1898, în conformitate cu dispoziţiunile testamentului, sau cumpărat pentru lei 4657 bani 50 titluri de rentă amortisabilă 4% şi scrisuri funciare urbane Bucuresci 5% în valoare nominală de lei 5300. Prin negociarea, prin Banca Naţională, a titlurilor de rentă amortisabilă 5% în valoare nominală de lei 36.000 ce forma fondul, în conformitate cu jurnalul consiliului de Miniştri No. 2 din 14 Februarie 1898, s'a realisat un spor de capital de 1600 lei.

Cu soldul numerar din 1897 98 şi cu venitul anului 1898 99 sau cumparat scrisuri funciare urbane Bucuresci 5% pentru va-

loare nominală de lei 3400, ast-fel că pentru 1899-1900 acest fond figurează cu un capital de 46.300 lei în efecte, şi cu un venit în care se cuprinde şi un mic rest din 1898-99 de lei 2220 propuşi iarăşi spre capitalisare.

Cu soldul de la 31 Martie 1900 de lei 2,344,15 şi cu venitul cupoanelor pe exerciţiul 1900-1901, care este de lei 2265, s'a dispus să se cumpere efecte, conform testamentului.

V

GALAŢI, 1886 MARTIE 1. *Testamentul lui Gheorghie Fulger.*

Testament

Eu Gheorghe Fulger, român de nascere, şi de religiune creştin, domiciliat în oraşul Galaţi, în deplina şi nestrămutata mea voinţă liberă, lipsit fiind de moştenitori reservatari după lege, las acest testament, scris în întregime de propria mea mână şi subsemnat de mine, spre a se urma întocmai după încetarea mea din vieaţă.

I. Rînduesc legatara mea universală peste întreaga mea avere prevăzută şi neprevăzută prin acest testament, pe scumpa mea soţie Elena Fulger născută Codrescu.

II. Scumpa mea soţie Elena Fulger născută Codrescu, instituită legatară universală, prin acest act de ultima mea voinţă, va îndeplini următoarele sarcini şi îndatoriri:

Parte de moşie ce o am în comuna Băneasa, mahalaua din jos, compusă din mai multe hlize după documentele vechi, iar astăzi pronumită Boereasca cu toate sîliştele de prinsat, ce, prin diferite acte de schimb, cumpărături şi vânzări, mi le-am reservat (afară de un loc pe care am clădit o casă şi am dăruit o lui Ioan Nicolai Căcu, după actul ce păstrează), o las legat comunei Băneasa, cu reserva de usufruct pentru soţia mea cât va fi în vieaţă, datoare fiind comuna ca, după încetarea usufructului, venitul acestei moşii să'l întrebuinţeze anual după cum se va arăta mai jos.

III. Dacă în vieaţă fiind, nu voiu putea însumi clădi un local de şcoală primară, în comuna Băneasa, plasa Horincea,

jud. Covurlui, soţia mea, îndată după încetarea mea din vieaţă, va lua măsurile trebuincioase ca pe locul unde se află astăzi casele mele din acea comună, sau pe alt loc ce se va socoti mai potrivit, să se clădească acel local de şcoală după modelul ce va fi adoptat de stat pentru şcoalele comunale; pe frontispiciul acelei şcoăle se va aşeza săpat în pieatră inscripţiunea următoare:

„Luminarea poporului face tăria naţiunei; *Gheor-„ghe Fulger şi soţia sa Elena, născută Codrescu, au oferit acest „local de şcoală copiilor din comuna Băneasa, anul..... luna....“*

Din venitul părţei de moşie ce ‧am în comuna Băneasa, mahalaua din jos, după scăderea sumelor trebuitoare pentru plata impozitelor legale, şi după clădirea localului de şcoală, care, după cum am zis mai sus, neapucând a-l face eu şi nici soţia mea cât va fi în vieaţă, se va clădi de comună din venitul acelei moşii; iar după terminarea şcoalei, venitul acelei moşii se va întrebuinţa precum urmează:

10⁰/₀ zece din fie-care sută venit se vor distribui proporţional tuturor servitorilor bisericei cu hramul Bunei Vestiri, din comuna Băneasa, mahalaua din jos, sau care după timp va înlocui această biserică, pentru promenirea mea şi a soţiei mele la zilele noastre onomastice, când, după terminarea serviciului divin, se va face o panahidă la aceste zile, la care va asista institutorele dimpreună cu toţi elevii şcoalei; iar institutorele va ceti în auzul tuturor dispositiunile acestui testament, spre a fi bine cunoscut de toţi copiii cari, controlând, vor cere îndeplinirea lui întocmai.

După terminarea şi instalarea şcoalei, 10⁰/₀ zece din fie-care sută, se va depune anual la Casa de Economii în numele şcoalei „Fulger“ din comuna Băneasa, pentru formarea unui fond care să servească la cas de trebuinţă pentru reparaţiuni mari la localul de şcoală sau pentru construirea de adăugiri, ce după timp s'ar socoti necesare a se face la ea.

10⁰/₀ zece din fie-care sută venit, vor servi în fiecare an pentru facerea de mici reparaţiuni de întreţinere a localului şcoalei şi la îngrăditura ei, aşa ca să fie pururea curată şi în bună stare. Dacă însă nu va fi necesar a se cheltui întreaga sumă, restul se va întrebuinţa pentru cumpărare de material de

studiu în şcoală, precum; hărţi, globuri sau cărţi pentru elevii cei mai săraci.

20⁰/₀ două zeci din fie-care sută, se va cheltui în fie-care an pentru cumpărare de premii elevilor celor mai meritoşi din fie-care clasă a şcoalei, precum şi pentru cumpărare de îmbrăcăminte, care se va distribui în fiecare an, în ziua sfântului Vasile la elevii cei mai săraci din şcoala din comună, orfani sau fii de văduvă, premiile vor purta inscripţiunea „premiul Fulger" şi sub această denumire vor fi distribuite elevilor.

45⁰/₀ patru-zeci şi cinci din fie-care sută, se va da pe fiecare an istitutorului şcoalei, atât ca onorar pe lângă acel ce va avea de la stat sau comună, cum şi pentru cultura agricolă, dupa cum se arată mai jos.

O întindere de pământ în mărime de cinci fălci, se va deosebi din trupul moşiei mele din comuna Băneasa, pe coasta Chinejei sau pe podişul Slivnei, unde va fi mai bine, acest loc va fi ca anexă a şcoalei, cu condiţiune ca institutorele şcoalei să înfiinţeze pe el o cultură agricolă model, introducând cu mijloacele ce i se dau prin acest testament, adică cu acei 45⁰/₀ din venit, istrumente agricole prerfecţionate din acele ce pot fi întrebuinţate la mici culturi, spre a arăta elevilor şcoalei avantagele ce poate da o exploatare raţionată şi sistematică. Foloasele acestei exploatări agricole de pe toată întinderea acestor 5 fălci pământ vor fi ale institutorului.

5⁰/₀ cinci din fie-care sută, se vor da institutorului cu îndatorire ca această sumă să o întrebuinţeze în cumpărări de material, necesar serviciului divin la biserica din comuna Băneasa cu hramul de Buna-Vestire, sau care după timp va înlocui această biserică, precum şi pentru serviciul unui parastas, care se va face în fie care an în ziua de Sfântul Vasile, pentru pomenirea părintelui meu Vasile Fulger, a mamei mele Elena, a mea şi a soţiei mele, precum şi a întregei noastre familii, zi în care este destinată a se împărţi şi îmbrăcăminte copiilor săraci din şcoală, după cum s'a arătat mai sus.

4) Legatara universală, scumpa mea soţie, va plăti pe fie-care an o rentă viageră de 400 (patru sute) lei nuoi (franci)

surorii mele, Theodora Ionescu, născută Fulger, şi numai pe cât timp va fi ea în viaţă.

5) Scumpa mea soţie se va bucura de usufructul numai a caselor mele din Galaţi în cari locuesc precum şi de usufructul numai a moşiei mele Urechescii din comuna Moscu. Deplina proprietate a caselor şi a moşiei Urechescii fiind lăsată legat prin acest testament *Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“*, scop pentru care legatara universală va face, în viaţă fiind, demarşele legale spre a fi acceptat acest legat prin ordonanţa regală conform legei civile, iar legatul caselor din Galaţi în cari locuesc, strada Mihai-Bravul (sau Cuza-Vodă) precum şi a moşiei mele Urechesci, le las Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, pentru ca să fie datoare a întreţine pe fie-care an atâtea paturi, pe cât cheltuiala întreţinerei lor se va putea acoperi din venitul caselor din Galaţi şi a moşiei Urechesci din comuna Moscu. Fie-care din aceste paturi va purta inscripţiunea: *Fundaţiunea Gheorghe Fulger şi soţia sa Elena născută Codrescu ;* pe lângă inscripţiunea aceasta, fie-care pat va purta şi numărul de ordine al fundaţiunei, şi numai sub această condiţiune va putea avea proprietatea caselor şi a moşiei.

6) De la epoca intrării în stăpânire a *Epitropiei spitalului Bârlad şi Elena Beldiman*, din venitul caselor mele din Galaţi, 10% zece din fie-care sută, se va depune pe fie-care an la Casa de economie spre a forma un fond, din care, la cas de trebuinţă, se vor întâmpina cheltueli de mari reparaţiuni sau prefaceri, ce după timpuri ar fi nevoie a se face la acele case.

7) După încetarea din viaţă a soţiei mele, executarea punctuală a acestui testament intră de-a dreptul în sarcina *Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“*. De la această epocă ea va publica în fie-care an o dare de seamă detailată, atât despre veniturile imobilelor cât şi despre distribuire acestor venituri, conform acestui testament; această dare de seamă va fi comunicată şi fie căruia din membrii familiei mele Fulger şi membrilor soţiei mele Elena, născută Codrescu, ce vor fi cunoscuţi precum şi Primăriei comunei Băneasa.

8) Dacă după timpuri, prin vre-o dispositiune, fie decretată sau legiferată, s'ar acorda facultatea de a se vinde aceste imo-

bile, s'au s'ar secularisa în folosul statului, atunci ori-care din membrii familiei mele s'ar afla în viaţă în acele timpuri, va avea dreptul a revindeca proprietatea acestor imobile, sub îndatorire de a îndeplini ei dispoziţiunile cuprinse la art. 2 şi 3 din acest testament, adică de a se lăsa moşia din comuna Băneasa la destinaţia ei şi a face să se îndeplinească din venitul acelei moșii cele ce am regulat prin testamentul de faţă.

9) După încetarea mea din viaţă, soţia mea va îngriji ca pe o parte să se publice acest testament prin „Monitorul Oficial" iar pe de alta două copii legalisate de Tribunalul judeţului Covurlui, din care una se va da Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" şi una Primăriei comunei Băneasa.

10) La caz când din veri-ce împrejurări, legatara mea universală, scumpa mea soţie, nu ar primi sau nu ar putea primi egatul universal lăsat prin acest testament, în asemenea caz conform dispoziţiunilor art. 804 Cod. civ., chem a primi întreg acest legat universal, cu sarcinele prevăzute prin acest act, pe Epitropia spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman".

11) Ca usufructuară scutesc pe scumpa mea soţie de ori-ce cauţiune.

12) După încetarea mea din viaţă, legatara universală, scumpa mea soţie Elena Fulger, născută Codrescu, va cere de la justiţie punerea în posesiune peste universalitatea bunurilor lăsate la moartea mea, mișcătoare şi nemișcătoare, corporale şi incorporale, prevăzute şi neprevăzute prin acest testament.

Declar că, voinţa mea este ca la cas când din interpretarea acestui testament s'ar declara nule şi caduce unele legaturi din acest testament, nulitatea acelor clause şi caducitatea acelor legaturi să profite legatarei universale.

Făcut în două exemplare, scrise şi sub-scrise de însăşi mâna mea, unul l'am depus în Tribunalul Covurlui şi altul în lada mea de fer, astăzi anul una-mie opt sute opt-zeci şi şase, luna Martie I.

Făcut în Galaţi.

G. FULGER.

VI

1879 OCTOMBRIE 16. *Testamentul lui Anghel Dimitriu Hagi Vasile, prin care își lasă averea Consiliului Comunal al Urbei Bârlad și Administrației Spitalului Bârlad și Elena Beldiman", prevăzând și un număr de legate.*

Testament

In numile sf. Treimi, eu scrisul Anghelu Dimitriu Hagi Vasile în urba Bârlad, fiind în întregimea facultaților mele spirituale și neîndemnat de nimine, acum cu ocasiunea boalei ne sciind dacă bunul Dumnezeu îmi va mai dărui viață, spre linisce cunoscinții și a sufletului meu am de spus cele ce urmează :

1. Las de moștenitoare universală asupra întregei mele averi mobilă și imobilă pe scumpa mea mamă, Maria Dimitriu Hagi Vasile, următoarele condițiuni ne strămutate.

a) Iubita mea mamă va administra va îngriji și va folosi după libera D-sale voință, întregul venit al averei mele mobilă și imobilă ce-i lasu fără amestecul nimănui, fără a avia drept de ai cere compt nimene nici sora mea, Safta, măritată Teodor Tomescu, nici altă rudenie, ci singura Iubita mea mamă va fi stăpână pe tot venitul averei mele până la săvârșirea din viață a Domniei Sale.

b) Pun o singură îndatorire sumpei mele mamă ca pe cât va fi D-sa în viață din vinitul averei ce-i las se plătească mai întăiu datoriile religioase pentru sufletul meu și se achiteze atâtu capitalul cât și procentile sumei ce am luat cu împrumutare în virtutea unei obligațiuni subscrise de mine alăturia cu subscrieria maicei mele în presența unui martur și anume, plata acestei datorii capital și procente va facio la timpiul și în condițiunile prevăzute în acia obligațiune către creditorul respectiv.

c) Afară de aceste îndatoriri nu mai las scumpei mele mame, ci, pe când bunul Dumnezeu 'i va da viață, se folosească după placu și libera voi tot vinitul, având deplină încredere în D sa că va pastra fondul neatinsu.

După sevârșirea din viață a scumpei mele mame, Maria Dumitru Hagi Vasile, dorescu ca întreaga mea avere ce va rămânia și după decedarea D-sale se rămână în etern spre memoria mea și a familiei mele în folosul binelui publicu din acestu oraș și județ și anume :

A) Toată averea mobilă şi imobilă a mea administrată şi folosită de maica mea, după moartea D-sale va trece în dată sub îngrijirea şi administrarea perpetuă a consiliului comunal din Urba Bârlad şi administraţiei Spitalului sf. Spiridon şi Elena Beldiman din acest oraş Bârlad.

B) Pun îndatorire că această autoritate se conserve intactu întregal fondul rămas și din vinitul lui se cumpere odată pentru tot deauna două Icoane cu eficia sinţilor Dumitru şi Gheorghe pentru Biserica din comuna Chilieni cotuna Albeasca, judeţul Tutova, cari Icoane se vor aşeza în rândul de sus al Catapitezmii, purtând forma acei Catapitezme cu stâlpi înprejuru sapaţi și poliţi. De asemenea se va mai cumpăra totu pentru această biserică Sfintele vase cu linguriţă, copia şi discul toate de arg'ntu şi polite cu aur şi aceasta spre pomenirea întregei mele familii. Va mai cumpăra şi o Ivanghelie în bracată în argintu pe cari onor. autorităţi supra citate o vor oferi vre unei Biserici cari va fi mai lipsită în acestu oraş sau judeţ.

C) După îndeplinirea acestora, întregul venit al averei îl vor întrebuinţa mencionatele autorităţi in perpetue precum urmează.

1. *Adică două zăci galbeni CC. Austriaci vor fi destinaţi fie cari anu ca bursă pentru unul din cei mai distinși elevi din liceul Urbei* Bârlad, *cari bursă va purta în etern numile Stipendiul Anghel Dimitriu, această bursă se va decerne prin îngrijirea autorităţilor de mai sus în persoana unui elev desemnat de* con*siliu școlar al numitului liceu.*

2. Restul vinitului până la cel din urmă ban se va întrebuinţa pentru întreţinerea unui crivat din spitalul filial sf. Spiridon şi Elena Beldiman din Urba Bârlad.

Conjur în numile Sf. Treimi pe mencionatele autorităţi a executa adliteram dispoziţiunele prevăzute în testamentul din faţă întrucât priveşte şi îndemn pe fie-care cetăţian român ortodox din acest oraş a reclama justiţii ţării mele ori ce neîndeplinire a celor stipulate aici.

Spre a avia validitatea testamentul de faţă şi deplină putere ce-i dau legile ţărei mele l'am subscris cu propria mea mână cu toată întregimea minţii mele şi prin o suplică anumită

am rugat pe onor. Trib. de Tutova spre a-i da autenticitatea cuvenită. Doresc din adâncul sufletului meu prosperitate scumpei mele ţări, întărire şi progres.

Făcut astăzi la 16 Octombrie anul Slăvirei 1879, în urba Bârlad.

(ss) Anghel Dimitriu Hagi Vasile

NOTA. Prin procesul verbal No. 8 din 15 August 1898 ataşat la dosarul 28|1898, Epitropiea deligă pe membrul seu, S. Beloescu, de a presenta un regulament în care să se desluşiască modul acordărei bursei despre care tratează presentul testament.

Pentru Conformitate
M P. Poganatu

N. B. Icoanele şi sf. Vase prevăzute în prezentul testament s'au făcut de Epitropia spitalului şi s'a predat Epitropiei Bisericei din cotuna Albeasca comuna Chilieni jud. Tutova, după cum se specifică de chitanţa anexată la Dosarul No. 15/96.

Arhivar Registrator,
Indiscifrabil

VII

BARLAD, 1893 MAIU 28. *Testamentul lui Costantin N. Corbu.*

Testament

Eu Costantin Nicolae Corbu, comandor Coroanei României etc. In dorinţa de a mă face folositor omenirii suferinde şi ţării mele, animat de aceste sentimente fac următoarele dispoziţiuni tastamentare:

1. Fiind-că de suflete generoase s'a creat în oraşul Bârlad spitálul cu titlul „Elena Beldiman", edificiu şi întreţinere care corespunde dorinţelor celor ce au donat; apoi leghez acestui spital în deplină proprietate moşiile mele Ciocanii şi Raiu din judeţul Tutova în toată intinderea lor, cum le posed eu astăzi şi cu sarcinile ce există asupra acestor proprietăţi, la prima societate de Credit Funciar Rural din Bucuresci, cunoscute în acte

transcrise de Tribunalul de Tutova, aceste propietăţi se vor arenda prin licitaţiune publică de către epitropia spitalului, faţă fiind şi prea iubita mea soţie, Aglae Corbu, născută Botez, şi care împreună apreciind preţul ce va resulta de la licitaţie că este favorabil, vor închide licitaţiunea şi vor da cuvenitele contracte, iubita mea soţie la aceste lucrări poate să însărcineze pe altă persoană; din preţul ce va resulta se vor plăti regulat de către epitropie anuităţile la creditul Funciar, dările către stat judeţ şi comună, se va mai da în primirea soţiei mele câte 6000 şase mii de franci anual în timp de 7 ani, până ce se va complecta suma de 42000 patru-zeci şi două mii lei, cu cari bani soţia mea în înţelegere cu d-l Primar al urbei Vaslui, va cumpăra un loc în centrul oraşului Vaslui, pentru a clădi un local de şcoală sau dacă va găsi o casă igienică, o va cumpăra şi o va da primăriei comunei în scop de a se înfiinţa o şcoală după cum vor găsi d-lor de cuviinţă şi cerinţele orăşenilor manifestată prin consiliul comunal urban; şcoala însă va purta numele „Constantin N. Corbu, comandor Coroanei României şi soţia sa Aglae Corbu născută Botez;“ aceasta în amintire că în acel judeţ datează familia Corbu de secoli cu proprietatea Fucsasca şi Bombotesci, cari odinioară au aparţinut familiei Corbu, iar restul de bani ce vor mai rămâne de la arendarea moşiilor indicate Ciocanii şi Raiu, epitropia spitalului va cumpăra scrisuri funciare rurale care produc venit cinci la sută pe an. Cupoanele iarăşi prefăcându-le în bani, va cumpăra iarăşi scrisuri funciare, cu care se speră că în timp după şapte ani se va forma capitalul suficient pentru a se construi o secţie hirurgicală, ca anexă la clădirea principală a spitalului, purtând inscripţiunea: „Secţiunea hirurgicală, clădită şi dotată de Constantin Neculai Corbu şi soţia sa Aglaia Corbu născută Botez;“ apoi veniturile amânduror acestor moşii după plata anuităţilor către credit şi impositele către stat, judeţ şi comună, vor fi afectate exclusivamente întreţinerei acestei secţiuni hirurgicale cu cele necesare, medici, chirurgi, servitori, în limitele venitului ce va încasa de la moşii, care nu vor putea fi sustrase nici odată de la destinaţiunea lor, rugând pe epitropie ca în tot-deauna să prefereze primirea bolnavilor de la moşia

Ciocanii şi Raiu şi în sala de hirurgie se va aşeza busturile al meu şi al soţiei mele, făcute de marmură cu inscripţiunea cuvenită.

Insist şi las cu rugăminte, ca în ziua de 21 Maiu, Sf. Constantin, să se celebreze în capela spitalului o panahidă, pentru pomenirea numelui meu şi a iubitei mele soţii Aglae Corbu, când se va împărţi la săraci şi câte 50 lei cinci-zeci în fie-care an.

II. După moartea şi a prea iubitei mele soţie, leghez judeţului Fălciu, în plină proprietate casele mele cele mari de la moşia Mălăescii, cu atenansele de lângă ele şi cu locul lor până în pârâul, cu anume destinaţie a se înfiinţa în ele un spital rural, întreţinut cu spesele judeţului, în care spital se vor prefera primirea bolnavilor din comună, precum şi din cătuna Bogdănesci de lângă târguşorul Fălciu, iar la caz când judeţul nu va avea trebuinţă de a se înfiinţa spital în acea comună, de către epitropia mea testamentară, se vor da acele case comunei, pentru a se instala o şcoală mixtă, unde vor putea şedea şi profesori.

III. Leghez bisericei din satul Mălăescii, clădită de mine, 50 cinci-zeci de fălci pământ din trupul moşiei Mălăescii, începând cu măsura din hotarul din jos ce se hotărăsce cu moşia Elanu şi va merge în sus spre satul Mălăescii, în lăţime din pârâul de pe vale până în hotarul moşiei Bărboşii şi până unde se vor împlini acele 50 fălci de loc, socotit falcia 80 de prăjini iar prăjina de 24 palme domnesci. Din aceste 50 fălci de loc, din partea din sus, se va deosebi, cu semne hotară, 10 (zece) fălci, cari vor servi pentru hrana personalului bisericei şi anume:

Cinci fălci le va stăpâni preotul.

Patru fălci la doui dascali şi una falce eclisiarhului, iar restul de 40 de fălci se va da de către comună, în unire cu clerul bisericei, la locuitorii din comună, pe bani, cari vor oferi preţul cel mai avantajos, şi venitul anual acestui fond va servi întâiu pentru plata impozitului către Stat şi dările comunale, se va deosebi şi plăti leafa preotului de 500 cinci-sute lei anual şi câte două-sute lei fie-cărui dascăl, una sută de lei eclisiarhului şi una sută de lei pe fie-care an se va da preotului, pentru întreţinerea bisericei cu lumânări, unt-de-lemn, mici reparaţiuni şi şi facerea unei panahide în ziua de Sf. Constantin şi Elena, pentru pomenirea numelui meu şi al soţiei mele, iar restul de

bani ce va prisosi din imposesierea acestui pământ, epitropia îl va aduna, în unire cu comuna vor cumpăra scrisuri funciare cinci la sută, le vor depune la Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni, al cărui cupon îl vor încasa pe fiecare an şi va fi întrebuinţat în reparaţia bisericei; iar când biserica va avea necesitate de reparaţie radicală, se vor lua scrisurile financiare de la Casa de Depuneri se vor vinde şi se va face reparaţiunea la acoperiş şi clădire prin licitaţiune şi tot aşa se va urma până în finit.

IV. Fiind-că din moşia Mălăescii am vândut răzeşilor din Vutcani, partea din moşie Malăescii începută de la locul dascălilor, în lungime până în hotarul moşiei Vladnicu; iar în lăţime până în pârăul care va merge aşa până în coada iazului din sus şi apoi va tăia linia dreaptă prin pădure până în hotarul Bărboşilnr, aşa precum este prevăzută în punctuaţia făcută între mine şi răzeşi şi când răzeşii vor urma cu plata banilor regulat, d sa va da actul cuvenit prin Tribunal în conformitate cu condiţiunile prevăzute prin punctuaţie; cu banii ce va prinde soţia mea din vânzarea acestei moşii va cumpăra scrisuri funciare rurale dacă vor fi mai jos din valoarea lor nominală şi va plăti datoria către Creditul funciar, ast-fel ca moşia să fie liberă de acea sarcină, iar dacă răzeşii nu vor urma cu plata banilor, soţia mea va desfiinţa punctuaţia şi va dispune de moşie după interesul cum va fi mai folositor; de asemenea soţia mea va încasa şi banii de la Iţic Solomon, pe vânzarea pădurei după contractul ce are, va cumpăra iarăşi scrisuri funciare pentru plata datoriei către credit.

V. Iarăşi rog pe prea iubita mea soţie, să încaseze 6.000 mii lei în luna Martie 1894, de la răzăşii din Buciumi, jud. Bacău, cărora le-am vândut moşia Runcu din comuna Bogdana ce se mărginesce cu aceşti răzeşi, după primirea cărora bani, soţia mea va da actul de vânzare a moşiei prin Tribunalul de Bacău cu îndatorire, ca ratele pe viitorime ce se plătesc la ministerul Domeniilor, se vor plăti de cumpărătorii răzeşi, fără să mai aibă vre-un raport atât cumpărătorii răzeşi cât şi ministerul Domeniilor pentru vre-o cauză oare-care, asupra osebitei averi rămasă în urma mea, căci toate clauzele privesc pe cumpără-

torii răzeşi, cari au intrat în driturile şi îndatoririle mele, ei au cumpărat acee moşie pe rizicul şi pericolul lor, despre întinderea moşiei şi despre consecinţele ce ar nasce pe viitor contra acestei moşii, condiţiuni cari se vor prevedee şi în actul ce-li se va da prin Tribunal.

Taxele şi cheltuelile privesc tot pe cumpărătorii răzeşi, după cum se prevede şi prin punctuaţie.

VI. Rog pe prea iubita mea soţie ca să prefacă în bani şi avere mişcătoare ce se va gasi rămasă pe urma mea, vite, producte şi tot soiul de articole; din valoarea cărora lucruri va distribui la rudele mele colaterale la care va socoti de cuviinţă şi care-i va da şi sprijinul cuvenit în aceste afaceri până la suma de zece mii lei maximum, va împărţi asemenea la sarvitorii mei ce se vor găsi în exerciţiu la săvârşirea mea din viaţă, suma de 1.000 lei; asemenea li se vor erta atât la servitorii mei cât şi la locuitorii din satele mele datoriile bănesci ce vor fi având la mine, după o dreaptă răfuială cara nu va trece mai mult de 100 lei de nume; aceasta ca semn de dragoste ce am avut către ei, va face cheltuelile înmormântărei mele şi a grijilor creştinesci timp de 7 ani; doresc să fiu înmormântat la moşia mea Ciocanii, sau unde va găsi de cuviinţă soţia mea.

Osebit de averea mobiliară leghez în deplină proprietate iubitei mele soţie şi casele mele cu locul lor din Bucuresci, strada Corbu No. 6, care este aproape de cheiul Dâmboviţei, spre a dispune de ele cum va vroi.

VII. Leghez în plină proprietate iubitului meu văr Costache P Constantiniu, avocat din Iaşi, locurile ce posed la Băile din Slănic.

VIII. Leghez spitalului Sf. Spiridon din Iaşi locurile ce am în Iaşi la bariera Sărăriei în faţa cazărmilor, precum şi drepturile ce am asupra a două locuri din Galaţi supuse bezmănului către Spiridonie, spre a face cu aceste locuri ce va vroi, preţul cărora se va adăugi la îmbunătăţirile ce onorabila epitropie va vroi a face la casele din Târgu Ocna, ce le-am donat pentru înfiinţare de spital, care case cu locul lor şi cu grădinile dimprejurul îngrăditurii, au aparţinut odinioară ilustrului bărbat de ştat *Costache Negrea*, rugând pe onorata epitropie a Sf. Spiridon,

a îndeplini cât mai curând condiţiunile prevăzute prin actul de donaţie ce i-am dat.

IX. Las prea iubitei mele soţii mobilele din casele mele, ori unde vor fi, caii, trăsuri şi toate ale gospodăriei, fără ca prea iubita mea soţie să fie supărată pentru dispunerea acestei averi de către vre-o autoritate sau persoană oare-care.

Soţia mea va putea lua un avocat dintre rudele mele sau ale domneaei pe care 'l va socoti, spre a o ajuta la toate actele ce vor contribui a se face după condiţiunile ecestui testament, căruia îl va plăti ostenelile după cum se va putea învoi, netrecând însă peste 2,000 două mii lei anual.

La cas când nu va conveni cu rude, va putea angaja soţia mea şi avocat strein, şi acesta numai pe cât timp va avea necesitate d-sa de avocat.

Spre îndeplinirea tuturor condiţiunilor la care este subordonat fie-care legat, 'mi permit a ruga să binevoească a primi de executor testamentar Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand Moştenitorul Tronului României şi pe Episcopul Eparhiei de Huşi.

Pun dar sub Inalta Lor protecţiune executarea tuturor dorinţelor mele exprimate în acest testament privitoare la institutele de bine-facere.

Rog pe soţia mea ca portretele Alteţelor Lor Regale Principele şi Principesa, făcute în culori, să se puie lângă portretele Majestăţilor Lor Regele şi Regina României.

De asemenea să se puie şi portretul Episcopului Eparhiot de Huşi, care se va afla în scaun în acel timp.

In modul acesta terminând cariera mea în această lume, nu 'mi rămâne de cât să doresc bine şi fericire iubitei mele Românii şi să cer iertare la toţi acei cărora le-am putut greşi.

Iar toate testamentele mele cu date anterioare rămân desfiinţate.

După acest testament se vor scoate mai multe copii adeverite, o copie se va păstra de către prea iubita mea soţie, o copie iarăşi adeverită se va păstra de către epitropia Sf. Spiridon din Iaşi, o copie adeverită se va pune în biserica Mălăescii închisă într'un tub, ca să fie de povăţuire epitropiei bisericii în ceea-ce o privesce, una copie adeverită se va trimite Alteţei Sale Regale Principelui Moştenitor al României.

Făcut astăzi 28 Maiu, anul 1893, în oraşul Bârlad, în dublu exemplar, unul pe hârtie ordinară care rămâne la tribunalul Tutova şi unul pe hârtie timbru conform legei.

Semnat, *C. N. Corbu.*

La această pagină cuvântul „Eparhiot“ scris la rândul cinci pe de-asupra după cuvântul „Episcopului“ este scris cu sciinţa mea.

(ss) *C. N. Corbu.*

Urmează autentificarea tribunalului Tutova la No. 469 din 28 Maiu 1893, Lit. C. repert. autent.

VIII

BARLAD, 1906 DECEMVRIE 31. *Testamentul olograf al defunctului Andrei Catzaiti.*

Testament

„Subsemnatul Andrei Catzaiti proprietar, domiciliat în oraşul Bârlad, văzând că omului nu-i este dat să-şi cunoască sfârşitul vieţei sale şi dorind să regulez mai din vreme, cele ce doresc să se săvârşească cu averea mea, după încetarea mea din viaţă, până sunt încă în întregimea facultăţilor mele mintale, am făcut testamentul meu precum urmează:

Din averea mea totală mişcătoare şi nemişcătoare, de lei 103488,95 după cum se vede în condica situaţiunei averei mele, care se compune din imobile, acţiuni, scrisuri financiare rurale, cum şi din mobilele caselor unde locuesc şi numărătoare.

Las un legat de 70000 lei spitalului Bârlad şi Elena Beldiman din oraşul Bârlad, cu următoarele condiţiuni:

1. Să iei dela Cassa de Depuneri Consemnaţiuni şi Economie din Bucureşti, venitul lor de 3500 lei anual, bineînţeles în două semestre, care venit este a capitalului vorbit mai sus şi care se formează din următoarele 26 (două zăci şi şase) bucăţi scrisuri funciare rurale de 5% de a Primei Societăţi de Credit Funciar Român din Bucureşti, din care 11 (unsprezece) bucăţi sunt a câte 5000 lei (cinci mii) fiecare bucată sub No.

011924, 016607, 030468, 030783, 032453, 034426, 034427, 034431, 034432, 034433, 037095 şi 15 bucăţi a câte 1000 lei (una mie) fiecare bucată sub No. 00 098, 001382, 001735, 005202, 010858, 010860, 010861, 0 0862, 010863, 013769, 066132, 066133, 074856, 100325, 100737 ; toate scrisurile vorbite mai sus, sunt cu cupoanele lor începătoare cu cele de Iulie a a anului viitor 1907 (una mie nouă sute şapte) şi care scrisuri sunt din grupurile depuse de mine, în păstrarea Cassei de Depuneri şi la dispoziţia mea, cu recipisa Casei de Depuneri sub No. 095904 din 31 Octombrie anul trecut 1905 şi care cum va eşi la sorţi, pentru plata lor, să le înlocuiască spitalul cu altele tot de a acestei societăţi, sau de a le statului Român şi orice pagubă întâmplătoare, se va resfrânge şi asupra obligaţiilor de mai jos, ce impun spitalului, prin reţinerea fiecărui relativ, profitul însă, va fi în folosul spitalului; mai notez, că cupoanele acestor, se vor lua în consideraţie, acele ce se vor găsi la ele în momentul când voiu înceta din această viaţă, după cum se constată din petiţiile mele, cu care am cerut la fiecare dată: recipisa este în lada mea de fer.

2. Din suma de mai sus de venit, de lei 3500, oblig spitalul Bârlad şi Elena Beldiman, săd ea lunar următoarelor instituţii şi persoane :

a) Să dei spitalului rural din târguşorul Bujor, din judeţul Covurlui, plasa Horincea-Prut, comuna Bujor, câte 40 (patru zeci) lei pe fiecare lună pe vecii, pentru întreţinerea de bolnavi în acel spitul, în amintirea mea.

b) Să dei comunei oraşului Bârlad, câte 30 (trei zeci) lei pe fiecare lună, pentru a avea să vină îu ajutorul oamenilor săraci şi neputincioşi de a munci.

c) Să dei comunei Jorăşti, din judeţul Covurlui, Plasa Horincea-Prut, câte 50 (cinci zeci) lei pe fiecare lună, tot pe vecii, pentru a avea să vină în ajutorul oamenilor saraci şi neputincioşi de a munci.

d) Să dei lui Gherasim Catzaiti domiciliat în oraşul Bârlad, câte 50 (cinci zeci) lei pe fiecare lună, pe timp cât va fi în viaţă, odată trecut din această viaţă, se anulează de la sine această obligaţie rămânând de drept spitalului.

Să dei nepoatei mele Penelopi C. I. Comşa, născută Bălăşescu, câte 60 (şase zeci) lei pe fiecare lună, tot pe timp cât va fi în viaţă, odată trecută din această viaţă, se anulează de la sine şi această obligaţie, rămâind dat de drept spitalului.

3) Restul de 61 (şase zeci) şi unu lei şi mai bine pe lună rămân de drept spitalului, la care o să se adăugească şi acelor cari vor trece din viaţă, vor forma un venit de lei 171 (una sută şaptezeci şi unu) de lei lunar, pentru care spitalul va avea pentru întreţinerea a unui pat în veci, în amintirea şi în numele meu, în care bolnavii vor găsi alinarea suferinţelor lor.

4) Asemenea las şi leg spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, atât casele mele din oraşul Bârlad, Str. Sf. Gheorghe şi Str. Paloda de sub No. 785, cumpărate de mine prin Tribunalul de Tutova, cu actul No. 446/1895, cât şi casele mele din strada Dobranici No. 3, în care locuesc, cumparate de mine prin Tribunalul de Tutova cu actul sub No. 181/1891, care acte se găsesc tot în lada de fer, ca din venitul lor. să se facă ce va găsi de cuviinţă spitalul, spre amintirea mea şi a părinţilor mei, Teodor şi Vasilca.

5. Asemenea las şi leg comunei Jorăşti, din judeţul Covurlui, plasa Horincea-Prut, casele mele din acea comună, ramase moştenire de la mama mea Vasilca Catzaiti, după moartea mătuşei mele Ileana Şelariu, care locueşte acuma în ele şi care trebue să locuiască în ele până la moartea ei.

6. Banii ce vor mai rămâne disponibili, de orice natură, în momentul încetărei mele din viaţă, se va plăti ori ce rest vor avea de luat servitorii, după partida fiecărui, leafa cuvenită cât şi pe şease luni de zile mai mult, ca recunoştinţă; se va cheltui cu înmormântarea mea într'un mod modest, care nu va întrece peste 1000 (una mie) lei.

Să se deie nepoatei mele Penelopi C. I. Comşa, născută Bălăşescu, (una mie) 1000 lei, restul ce va mai rămâne, vor rămâne spitalului şi va face ce va găsi de cuviinţă în amintirea mea.

7. Cealaltă avere ce mai rămâne disponibilă şi care se compune numai din mobilele şi a menajului caselor unde locu-

esc, rămâne nepoatei mele Penelopi C. I. Comşa, născută Bălăşescu, fără nici o socoteală.

8. Executori ai acestui testament, las pe onorabila epitropie a spitalului „Bârlad şi Elena Beldman“ din oraşul Bârlad, care o rog să execute întocmai această ultima mea voinţă.

9. Făcut scris întocmai şi subscris de mine însu-mi, în oraşul Bârlad, astăzi una mie nouă sute şase, Decembrie în treizeci şi una“.

(ss) **A. Catzaiti**

Bârlad, 31 Decembrie 1906

IX

BÂRLAD, 1907 IUNIE 4. *Testamentul defunctului Gheorghe T. Neghină, autentificat la No. 963/1907.*

Testament

„Subsemnatul Gheorghe Teodor Neghină, comerciant (cismar) domiciliat în urbea Bârlad, judeţul Tutova, văzând că din căsătoria mea cu iubita mea soţie Paraschiva (Chiţa) Gheorghe Neghină, născută din părinţii Neculai şi Maria Fălceanu, nu am descedenţi (copii), care să poată veni la succesiunea mea, şi ţinând seamă de faptul că în tot timpul traiului meu, cu iubita mea soţie, am fost respectat de către ea, am hotărât de pe acum când sunt în deplină sănătate, cele ce urmează :

Toată averea mea mobilă, fie în obiecte fie în bani, sau în creanţe, sau în efecte de orice natură şi sub orice denumire, precum şi ori ce avere imobiliară proprietatea mea, după încetarea mea din viaţă, o las în conformitate cu art. 800, 802 şi 805 c. civ., în proprietatea nudă a Epitropiei Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“ din Bârlad, iar din uzufructul zisei averi, va folosi şi iubita mea soţie mai sus numită Paraschiva (Chiţa) Gheorghe Neghină, pe tot timpul cât va fi în viaţă, ca o recunoştinţă din partea mea, pentru buna armonie dintre noi, în tot timpul duratei căsătoriei noastre,

In privința mobileior casnice, usufructuara se va folosi de ele, conform art. 528 c. civ., iar la încetarea uzufructului, ele vor fi predate Epitropiei Spitalului, în starea în care se vor afla; în fine pentru cealaltă avere uzufructuară, va beneficia de drepturile acordate de lege uzufructuarilor, privind'o pe ea obligațiunile ce izvorăsc din lege în contra uzufructuarilor.

Indatorirea cea impun Epitropiei Spitalului Bârlad și Elena Beldiman este acea de a mă înmormânta și a-mi purta grijile creștinești, cheltuind în aceste scopuri, sumele ce va binevoi a aprecia.

Acest testament l'am făcut din libera mea voință, azi la 4 Iunie 1907, la domiciliul meu din Urba Bârlad, strada Ștefan cel Mare No. 122 și l'am iscălit prin punere de deget, neștiind carte".

(ss) **Eu Gheorghe T. Neghină**

X

BARLAD, 1909 IANUARIE 25. *Testamentul olograf al defunctului Ioan A. Vâlcovici.*

Testament

„Subscrisul Ioan A. Vâlcovici, proprietar domiciliat în orașul Bârlad, în plinătatea facultăților mele intelectuale, fac următoarea dispoziție asupra averei mele mobile și imobile.

După încetarea mea din viață, las în deplină stăpânire iubitei mele soții, Aglaea, toate casele cu locul lor ce le am situate în acest oraș, începând dela podul din Domneasca, până la hanul din colț; de asemenea las soției mele, Aglaea, toată averea mobilă aflatoare în aceste case și în ograda lor.

Hanul din colț cu locul său și atenansele sale, din piața Domnească și via de pe dealul Țuguetei, din acest oraș, situată între via defunctului Toader Pascu și acea D-lui Eni I. Vasiliu, le las Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman" din acest oraș, cu îndatorire de a-mi face în fiecare an câte o panahidă la capela Spitalului, în ziua Sft. Ioan Botezătorul, pentru pomenirea mea și a părinților mei, Anton și Maria.

Uzufructul acestui han şi a viei, îl las soţiei mele, Aglaea, pe cât timp va trăi.

Am făcut acest testament, scris şi subscris de mine, astăzi 25 Ianuarie 1909, în casele mele din oraşul Bârlad".

(ss) **Ioan A. Vâlcovici**

XI

BARLAD, 1910 IANUARIE 31. *Actul de donaţie al Cassei Obştiei Târgu Bârlad, autentificat la No.* 180/1911.

Act de Donaţiune

„Subsemnaţii Epitropi ai Casei Obştii târgului Bârlad, în virtutea autorizaţiei date nouă de proprietarii obşteni ai moşiei târgului Bârlad, prin procesul-verbal înreg. la No. 2248 din 20 Decembrie 1910, precum şi pe baza proceselor-verbale de şedinţă ale acestei Epitropii No. 1015 din 13 Iunie şi No. 1443 din 19 August 1910, declarăm că Epitropia Casei Obştei târgului Bârlad, face donaţiune veşnică Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beluiman", următoarele două porţiuni de loc viran obştesc, situate în partea de nord a oraşului, având demensiunile şi megeşiile următoare :

Intâiul trup de loc

141 metri 50 c. m.	faţa la apus, pe lângă şoseaua naţională Bârlad Vaslui.
143 „ 50 „	latura la miazăzi şi pe lângă locul liber al Spitalului, rămas neîngrădit, de 5 metri 50 c. m.
114 „ 50 „	fundul la răsărit, pe lângă proprietăţile D-lor Herşcu Edelştein şi Gavril Luverdis.
138 „	laturea la miază noapte, pe lângă proprietatea D-lui Vasile D. Vasiliu şi locul liber obştesc.
537 metri 50 c. m.	Adică cinci sute treizeci şi şapte metri

cinci zeci centimetri liniari, măsuraţi de jur împrejur, cuprinde această porţiune de loc obştesc, donată Epitropiei Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, de către Epitropia Casei Obştiei, prin deciziunea din procesul-verbal No. 1015 din 13 Iunie 1910.

Al doilea trup de loc :

66 metri	laturea de miază zi, pe lângă locul obştesc ce urmează a se scoate în vânzare.
€2 „	laturea tot de la miază zi, pe lângă locul obştesc prevăzut în trupul întăi, destinat a se dona Spitalului.
120 „	laturea dela apus, pe lângă locurile D-lor Vasile D. Vasiliu şi alţii, cum şi a lui Nuta Aron, terminându-se în zaplazul locului def. M. Coffer.
90 „	laturea la miază noapte pe lângă def. M. Coffer, D. Burghelea şi locul ce s'a cerut spre vânzare.
84 „	laturea la răsărit pe lângă strada Speranţa, lăsându-se 2 metri pentru trotuar
20 „	tot laturea de la răsărit, formând un mic unghiu la fundul locului, ce urmează a se scoate în vânzare.

442 metri Patru sute patru zeci şi doi metri liniari, măsurat de jur împrejur, loc viran obştesc, aprobat a să dona Epitropiei Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, prin deciziunea din procesul-verbal No. 1443 din 19 August 1910.

Aceste două trupuri de loc obştesc, arătate mai sus, în mărime totală de 979 metri 50 centimetri liniari, le facem donaţiune Epitropiei Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, în mod irevocabil şi fără nici o condiţiune şi va fi proprietatea perpetuă a acestui Spital, care va întrebuinţa terenul donat, aşa cum îi va dicta interesele sale“.

Făcut astăzi 31 Ianuar anul 1910.

Epitropi
(ss) Gh. Cheşescu
(ss) V. Câmpianu
(ss) Th. S. Dragomir
(ss) V. C. Cioflan
(ss) C. Brăescu

XII

BÂRLAD, 1910 IUNIE 24. *Testament autentic sub No. 668/910 Trib. Tutova, al D-nei Ruxanda Constandache.*

Testament

„Subsemnata Ruxanda I. Constandachi, văduvă, proprietară fără ascedenţi nici descedenţi în viaţă, domiciliată în oraşul Bârlad, strada Epureanu, declar că, după o matură chibzuinţă şi în plină libertate de spirit, revoc şi anulez orice dispoziţiuni testamentare, făcute până astăzi, 24 Iunie 1910, şi voesc ca la încetarea mea din viaţă, să se urmeze cu averea mea arătată mai jos, în modul următor:

I. Jumătatea de moşiei Tunseşti de sus, din cotuna Tunseşti, comuna Bogdăniţa, judeţul Tutova, de circa 365 (trei sute şease zeci şi cinci) hectate cu tot ce se găseşte pe dânsa şi sub toate denumirile ei, o las la moartea mea în plină proprietate şi posesiune, Epitropiei spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" din Bârlad, cu următoarele sarcini şi condiţiuni.

a) Epitropia Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" se plătească odată pentru totdeauna, când va intra în stăpânirea moşiei ce-i leg, una mie (1000) lei D-nei Steriana T. Cărbunescu, născută Buşilă, din Bârlad.

b) Epitropia Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman", să servească una sută lei, pe fiecare lună, copiilor în viaţă ai soţilor Mihai Carp şi Maria M. Carp, născută Avrămescu din Bârlad. Suma de una sută de lei pe lună, se va servi cu începere de la încetarea mea din viaţă şi până la încetarea din viaţă a celui din urmă dintre copiii soţilor Mihai şi Maria M. Carp din Bârlad.

c) Epitropia Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" să plătească la stat, în locul copiilor soţilor Mihai şi Maria M. Carp, odată pentru totdeauna, suma ce se va cuveni ca taxă de înregistrare, pentru imobilul din oraşul Bârlad, pe care îl leg copiilor în viaţă ai soţilor Mihai şi Maria M. Carp, sub No. *II* din acest testament. Această taxă de înregistrare se va plăti când copii legatari, vor trebui să intre în posesiunea imobilului ce-l leg lor sub No. II.

d) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ se întreţină în Spitalul din Bârlad, trei paturi, din cari unul să poarte numele de „George Mogâldea“, al doilea de „Ruxanda Constanstandachi“ şi al treilea de „Iancu Maximescu“.

e) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ să suporteze cheltuelile înmormântărei mele, se facă un monument la mormântul meu, să-mi facă grijile creştineşti până la al şeaptelea an şi două panahide la 7 Ianuarie şi 23 Aprilie a fiecărui an până în vecie.

Toate aceste se vor face potrivit cu posiţiunea mea socială.

Jumătatea moşiei Tunseşti de sus, pe care o leg prin acest testament Epitropiei Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman“, liberă de orice ipotece, este recunoscută ca exclusivă proprietate absolută a mea, prin actul de învoială autentificat de Tribunalul Tutova sub No. 850 din anul 1900 şi transcris la No. 570/1900, intervenit între mine şi nepoţii mei George, Nicu şi Vasile Constandache, singurii moştenitori ai soţului meu decedat, Iancu Constandache, şi se compune din două trupuri adică:

1). O hliză mărginită la nord şi la sud cu răzăşii din Bogdana, la apus cu Similişoara seacă şi la răsărit cu moşiea Suceveni.

2). Un trup de moşie încorporat cu cealaltă jumătate a moşiei Tunseşti de sus şi limitat la nord cu răzăşii din Bogdana şi moşia Suceveni, la sud cu restul moşiei Tunseşti de sus, şi la apus cu Similişoara seacă; iar la răsărit cu moşia Schitu, Bogdăniţa.

II. Imobilul meu din Bârlad din strada Epureanu, în care astăzi locuesc eu, compus din loc cu case şi dependinţe, grajd, fântână, vie, precum şi tot ce se va găsi în casă şi bucătărie, la încetarea mea din viaţă, le las la moartea mea copiilor ce se vor afla atunci în viaţă, a soţilor Mihai şi Maria M. Carp, născută Avrămescu din oraşul Bârlad.

III. Trăsurile, caii şi hamurile ce se vor afla în fiinţă la încetarea mea din viaţă, le las finului meu de botez Ernest Oprişan fiul D-lui George Oprişanu avocat şi proprietar din Bârlad.

In fine, numesc executor al dispoziţiunilor din acest testament, pe D-l George Oprişanu, avocat şi proprietar din Bârlad

în care am toată încrederea și pe care îl rog să primească această sarcină de executor testamentar.

Acest testament, făcut după povața inimai mele, cu deplinul meu consimțământ și fără a fi întru nimic și de nimeni influențată, este expresiunea exactă și fidelă a ultimei mele voință și ca a atare îl prezint Onor. Tribunal de Tutova, spre a fi învestită cu forma autentică.

Făcut în Bârlad, astăzi 24 Iunie 1910, scris fiind de o altă persoană și iscălit cu propria mea iscălitură".

(ss) **Ruxanda Constandache**

XIII

BARLAD, 1912 August 11. *Testamentul Elenei Dr. Luchi, văduvă.*

Testament

Subscrisa Elena Dr. Luchi, din Bârlad, asupra averei mele dispun după moartea mea a se urma astfel:

Toată averea mobilă ce se va găsi la moartea mea, consistând în lucruri, bani, ori creanțe de ori ce fel, o las fratelui meu Constantin Alexe, referendar la Curtea de Compturi din București și surorei mele Maria Iacomi, văduvă din Bârlad, cu următoarele îndatoriri: 1) Să mi facă cheltuelile de înmormântare și grijile creștinești, 2) Să plătească în termen cel mult de un an dela moartea mea, Creditului Urban din Iași datoria întreagă ce apasă asupra casei mele din Bârlad strada Carol No. 9 pentru ca această casă cu tot locul ei, cu megieșiile: la răsărit cu D-na Smaranda Ioan, la apus cu drumul ce o desparte de casa fostă Chenciu, la miază zi cu strada Carol și la miază noapte cu proprietatea fostă Neacșu, o las după moartea mea în plină proprietate și fără nici o sarcină Epitropiei Spitalului Bârlad și Elena Beldiman din Bârlad, care va fi anume îndatorată și dânsa: a) De a-i păstra acestui legat numele de: Donațiunea Elena Dr. Constantin Luchi b) de a face în fiecare

an în ziua de Sf. Constantin şi Elena la mormântul meu sobor preoţesc, pomenindu-se numele meu al soţului meu şi al membrilor familiei mele. 3) Fratele meu Constantin Alexă şi sora mea Maria Iacomi, mai sunt îndatoraţi încă a-mi pune un monument pe mormânt în valoare bine constatată de una mie lei şi a îngriji ca osemintele D-rului Constantin Luchi să fie puse în mormântul meu, iar mormântul să fie încunjurat cu un grilaj de fer.

Acest testament este scris de altu din libera mea voinţă şi cu consimţământul meu: am toată cunoştinţa de întregul lui cuprins şi sa datat şi semnat de mine.

Bârlad în 13 Aprilie 1912.

(ss) **Elena Dr. Luchi.**

Costatăm că astăzi 11 August 1916 s'a deschis prezentul testament în faţa părţilor D-nii Maria Iacomi şi C Alexa care au semnat.

Preşedinte (ss) *D. Budu* (ss) *Maria Iacomi*
Grefier (ss) *G. Guriţă* (ss) *C. Alexa*

XIV

BARLAD, 1917 Iulie 17. *Testamentul lui Vasile Chiriac Gheorghiu.*

Testament

Subsemnatul Vasile Chiriac Gheorghiu, proprietar, domiciliat în oraşul Bârlad, de cât-va timp fiind bolnav de ficat şi rărunchi, fiind însă sănătos la minte, şi fiind că omul nu poate şti ceasul când Dumnezeu va chema la sine făptura sa, mam hotărât să regulez prin acest act de ultima voinţă, cum să se urmeze cu avutul meu după încetarea mea din viaţă, cu atât mai mult, cu cât nu am nici copii sau coborâtorii din copii şi nici părinţi; deci am dispus şi dispun de avutul meu precum mai jos arăt prin acest testament al meu în intregime de mâna mea şi sub scris de mine.

Las toată averea mea mobilă şi imobilă, cât se va găsi la încetarea mea din viaţă, Spitalului Bârlad şi Elena Beldiman, din oraşul Bârlad, cu următoarele îndatoriri:

Oblig Spitalul Bârlad şi Elena Beldiman ca să mă îmormânteze potrivit cu starea mea socială: asemenea pun îndatorirea Spitalului Bârlad şi Elena Beldiman ca la fie care aniversare a încetărei mele din viaţă să facă o panahidă, pentru pomenirea mea, a copilului meu încetat din viaţă Alexandru şi a părinţilor m.i Chiriac şi Smararanda Gheorghiu.

Cu venitul averei mele Spitalul Bârlad şi Elena Beldiman va înfiinţa atâtea paturi pentru îngrijirea bolnavilor, cât se va putea cuprinde cu venitul averei mele, paturile ce se vor face să se adauge la numărul existent de paturi ce se găsesc în Spital. Soţiei mele, Profira V. Gheorghiu, născută Ioan Nacu, fiind că i-am trecut ca vânzător înainte de a mă cununa, ca o asigurare, un loc viran în piaţa Ocolului de vite din acest oraş şi din cauză că cât am trăit cu ea au avut purtări rele şi desordonate faţă de mine, apoi nu-i mai las nimic. Fiind că fratele meu Neculai Chiriac Gheorghiu şi sora mea Maria Mihai Borş conform testamentului părintelui nostru Chiriac Gheorghiu şi conform cu actul nostru de împărţială autentificat de Tribunalul judeţului Tutova, au trei părţi din succesiunea părintelui nostru, iar eu nu mai a patra parte; apoi eu nu le mai las nimic din avutul meu. Orice dispoziţiune testamentară făcută de mine înnainte de testamentul acesta o revoc în totalitate şi deci nu se va ţine seamă. In caz când Spitalul Bârlad şi Elena Beldiman nu ar accepta legatul acesta al meu; atunci cu aceleaşi indatoriri Comuna Bârlad pentru á înfiinţa un orfelinat pentru copii găsţi şi în acest caz în fundaţiune va pune şi numele meu, iar în caz când nici Comuna nu ar accepta legatul acesta, atunci las şcoalei Profesionale Neculai Roşca Codreanu din Bârlad, reprezentată prin Epitropia Neculai Roşca Codreanu, tot cu îndatoririle prevăzute pentru Spitalul Bârlad şi Elena Beldiman.

Făcut în Oraşul Bârlad astăzi 17 Iulie 1917 şi sigilat cu ceară roşie, în 5 puncte, colţurile şi mijloc cu iniţiala A.

(ss) *Vasile Chiriac Gheorghiu.*

XV

BARLAD, 1918 FEVRUARIE 20. *Testamentul Elenei C. Pruncu Major, prin care, între altele, lase casele sale din Cotu-Negru pentru azilul de copii orfani al Societății Doamnelor Bârlădene, și 2000 lei școalei Profesionale Neculai Roșca Codreanu, ca fond pentru premierea elevelor din clasa VII, la finele anului, apreciate ca bune lucrătoare.*

Testamentul meu

Subsemnata *Elena Major C. Pruncu*, văduvă, domiciliată în Bârlad, în deplină sănătate, am luat dispozițiuni asupra averei mele mobile și imobile și am scris testamentul meu.

Las ca executori testamentari pe averea mea mobilă și imobilă pe d-l *Victor Baranga* avocat, domiciliat în Târgoviște, pe d-l *Theodor Marinescu* avocat, domiciliat în Bârlad, cum și pe d-l *Alex. Atanasiu* avocat tot din Bârlad, cu rugămintea a'mi îndeplini toate legaturile de mai jos, cum și dorința de cum să fiu înmormântată care o doresc foarte simplă. Mă vor îmbrăca cu una din rochiile negre ce am, îi rog să dea ordine să nu lasă să mă facă caricatură, gătindu-mă altfel ca de obiceiul meu; să suprime toate cheltuelile nefolositoare mie, un preot va fi deajuns, carul funebru cu 2 cai fără draperii și accesoriile sinistre și ridicole. Desgropându-se osemintele scumpului meu bărbat, se vor așeza alături de corpul meu și se vor transporta la *București* la cimitirul *Belu*, punându-ne în mormântul scumpilor mei părinți, pentru care las două mii lei (2000 lei) ca cheltueli cu această transportare și ori ce ar necesita în această împrejurare. Tot în acest gând să se dea patru mii lei (4000 lei) *direcției cimitirului Belu*, ca din venitul ce rezultă (bine înțeles fiind în bonuri *împrumutul național*) din acest capital să se îngrijească cu întreținerea mormântului și să se facă rugăciuni la zile anumite pentru serbarea morților. Acest capital va forma un fond inalienabil. La caz de nu se primește acest fond cu condițiile făcute de mine v'a trece la capital până la alte dispozițiuni. Mormântul părinților mei se va găsi sub numele de: *Ioan Zoe și General Comănescu.* Grilagiul care va rămâne dela mormântul bărbatului meu, se va dărui chiar în acea zi oricărei

familii va sosi cu mort şi-l va primi. Casele mele din str. Cotu-Negru le las pentru *azilul de copii orfani* al **Societăţei d-nelor Bârlădene** care dirijează ca bine facere. Din mobilierul casei d-nii executori testamentari vor da tot ce vor găsi de cuviinţă la predarea acestui azil, mai cu seamă sufrageria, dulapuri, vor rămâne azilului. Acest azil va purta pe frontispiscul casei «*Azilul* **Elena, Constantin Maior Pruncu.**

Casa brutărie din str. Paloda o las ca suvenir de bună afecţiune d-şoarei *Rodomontha I. Athanasiu*, avocat din Bârlad.

Rog *Comitetul D-nelor Bârlădene*, a şi da mult interes pentru întreţinerea azilului, cum şi d na *Directoare* să supravegheze cu milă şi interes atât interioru azilului cât şi grădinele, copacii a nu fi rupţi de copii ori de slugi cât şi gardurile'

Cu mare mâhnire am văzut asemenea dănii pentru binefacere neglijate ba maltratate fără nici un interes ori milă la întreţinerea imobilului. Indiferenţa şi meprizul chiar pentru bunul sentiment al donatorilor care o fac pentru binele obştesc şi civilizarea în localitate. Din nou adresez *Comitetului D-nelor Bârlădene* adunate la deschiderea testamentului meu (In caz de se poate) rugămintea mea cea mai caldă pentru a-şi da iubirea sufletească ca acest azil să aibă bun mers şi pentru a li se pomeni numele d-lor în cartea de înscriere ce s'ar forma la acest azil.

D-l *Victor Baranga* v'a primi ca onorariu (6000 lei) şase mii lei din capitalu ce am în hipoteca d-nu Huluba, agricultor din Dragomireşti, jud. Tutova, asemenea o lampă pe picior de sticlă verde cu flori de bronz înaltă cu abat-jour-oglinda stil veneţian. (Suma numită mai sus va servi ca cheltueli pentru deplasare şi îndeplinirea acestui testament).

D-nilor avocaţi *Theo: Marinescu* din Bârlad cum şi *Alex. Atanasiu* avocat, le las ca onorariu pentru executarea acestui testament al meu le las câte (4000 lei) patru mii lei de fie care din doi.

Lavabou din iatac cu oglindă mare, un vas garnit cu cireşi de porţelan, o toaletă nikel cu mesuţa iei şi orice covor i-ar plăcea, o mesuţă de lemn negru încrustată cu o placă neagră cu floare albă cum şi (12000 lei) două sprezece mii lei, două candelabre de bronz, le dăruiesc d-şoarei *Olga Major C. Palada*,

D-şoarei *Marutza Ghiorghiu Paveliu* îi las ca bun suvenir de afecţiune (10000 lei) zece mii lei.

Bunei şi nepreţuitei mele prietene d na *Smara Căpitan Ioan* îi las (3000 lei) trei mii lei.

In suvenirea iubitului meu soţ las (4000 lei) patru mii lei, împrumut naţional, *Regim. XII Infanterie Bârlad*, ca din venitul acestui fond cel declar inalienabil, să se împarte premii la cei mai buni trăgaci la ţintă, când împlinesc termenul de serviciu, numindu se: „Premiul *Maior C. Pruncu*".

Tot în acest bun gând pentru iubitul meu frate *General A. Comăneanu* las danie (4000 lei) în bonuri, Imprumut Naţional, *Batal. I. de Vânători* din venitul cărui fond cel declar inalienabil să se împartă premii la cei mai buni trăgaci la ţintă, când împlinesc termenul de serviciu, numindu-se: „Premiul *General A. Comăneanu*".

Se va da d-şoarei *Marie Bărbulescu* profesoară (2000 lei) două mii lei, în semn de bun suvenir.

Se va da (2000 lei) două mii lei la *Şcoala profesională Roşca Codreanu Bârlad*, pentru premierea d şoarelor din clasa 7-a la terminarea cursurilor pentru finele anului, apreciate ca bune lucrătoare. Bine înţeles numai venitul ce se va forma a acestui capital inalienabil şi se va numi: Premiul *Elena C. Pruncu.*

Las tinerilor *Virgil* şi *Georgel Căpitan D. Cocea* câte una mie lei (1000 lei) de fie care.

Las d nei *Elvira Audesio* directoarea azilului de orfani (2000 lei) două mii lei, în bunul suvenir de afecţiune.

Las copiilor *Şerban, Vivi Victor Baranga* câte una mie lei (1000 lei) de fiecare copil.

O broşe émail albastru cu floricică perle şi diamante, o mesuţă de marmoră gris pe picior de bronz, un şal turcesc alb pătrat o farfurie de metal argintat oval, o broşe cu portretul iubitului meu bărbat, două teracote (evrei), serviciul Sevres pentru ceai, ce se află prin cufere în camară, un candelabru Sevres, o pereche candelabre şi pendula lor cu garnitură de argint le dăruesc d-nei *Lalla R. Smeureanu*, avocat,-Ploeşti.

O pereche cercei diamante cu antici albe, un şal turcesc alb cu flori, un bahut de lemn cu bustul lui List le dăruieşc d-nei *Lucreţia Victor Baranga.*

Două vasoane mari porțelan stil oriental, un ics X încrustat cu sidef (stil oriental) cum şi un évantail écaille negru, le dăruiesc bunei mele prietene d-na *Eugenie Colonel C. Davidoglu.*

Samovaru de argint care are şi un tripied pentru spirt, zaharniță de argint, oglinda rotundă cu cadru argintat le las d-şoarei *Adela General M. Priboianu* din Bucureşti.

Paravanu pictat pe atlas negru, serviciul de vin, de şampanie, pomiere de fructe, două statuiete pe bronz negru, tabloul aquarelă semnat „Voinescu" cum şi un tablou icoana Maica Domnului, o farfurie metal argintat rotundă pentru bucate, album care îi va plăcea cum şi 2 covoraşe, le dăruesc d-nei *Marie Major C. Palada.*

Un tablou semnat „*Voinescu*" şi ori care alt tablou de prin odăi, o mesuța de lac crém, or ce album i-ar plăcea cum şi din bibelouri de pe pereți fie din salon fie din alte camere cum şi plante le dăruiesc d-nei *Evanthie Căpitan D. Cocea*,-*Bârlad.*

Ş foniera cu oglindă cu toată lingeria şi napagiul aflate în dulapuri, scaunele de fantezie, samovaru de nickel, tingirile cum şi tacămurile le dăruiesc d-şoarei *Marutza Gheorgiu-Paveliu*,-profesoară.

Lampa de bronz cu picior înaltă, un tablou care îi va plăcea, din bibelouri, oglinda Psiché, o masă de lemn incrustată cu motive tot din lemn colorat, tabloul brodat din salon le dăruiesc d-nei *Smara Căpitan Ioan.*

Tabloul pictat floarea Cactus, mesuță fantezie având o țesătură de sârmă cum şi ce îi va plăcea din bibelouri, tava de metal oval care îi va plăcea, le dăruesc ca bun suvenir de prietenie d-nei *Marie A. Pantazi*, avocat, Bârlad,

Săculețul meu de argint, canapea de de pluş, o dormeuză cum şi din alte obiecte ca perdele, fotoliuri se vor da d-nei *Elvira Audesio.*

Maşina de cafea de argint cu ibricele ei, lingura de peşte de metal le dăruiesc d-nei *Lala R. Smeureanu*-avocat,-Ploeşti.

Din obiecte din camară şi magazii, cufere, se vor înpărți de d-nii executori testamentari cum vor.

Inventarul capitalului meu din care să se împartă legaturile de mai sus numite, cum şi a obiectelor de valoare care trebu-

esc vândute la licitație. La această licitație rog de se poate pe d-nii executori testamentari să asiste d-nii Prefect, Primar, Președintele Trib. Tutova, cum și perso ne experte, asemenea și din public amatori. Suma care va rezulta, d nii executori testamentari o va împărți după dorința mea exprimată în testament și fără întârziere.

Capitalul meu:

16.000 lei (șeai spre-zece mii lei cu procentul la, acest capital rămas în urmă cu plata din Octombrie 1916, în hypoteca ce o am la d nul *Const. Huluba* proprietar în Dragomirești-Tutova.

4.500 lei patru mii cinci sute lei, în hypoteca ce o am la d-nul *Mihaiescu Filip*,-procentul în întârziere, proprietar-Bârlad.

3.500 lei trei mii cinci sute lei, în hypoteca ce am la d nul *Ioan* Botez, mecanic-Bârlad.

9.000 lei îi am în numerar în casă.

8.000 lei opt mii lei în bonuri împrumutu Național.

1.000 lei una mie lei bonuri Cooperativa Banca Moldovei de jos Bârlad.

24.000 lei două zeci și patru mii lei împrumutu tezaurul apărărei Naționale.

Inventarul obiectelor de valoare care se vor vinde la licitație imediat de se va putea după înmormântarea mea,

1. Inel de aur cu un brilliant greutate aproape 8 carate.
2. Marchiză-inel cu safir înconjurat cu 36 briliante.
3. O brățară aur cu email albastru sistem vechiu cu un briliant mare înconjurat cu briliante mici.
4. Un ceasornic remontoir pentru damă.
5. Trei volane dantelă Point d'angletere, 23 or 25 metri (metru acestei dantele sau cumpărat cu cinci sute lei (500 lei) astfel să se observe că este de o mare valoare, având și alte valoane mai înguste tot de această calitate.
6. Trei volane și un mare colț de dantelă chantily negre.
7. O pereche cercei mari sistem vechiu cu diamante.
8. O pereche cercei cu briliante în email negru.

9. Un şal turcesc de aproape 5 metri culoare închisă de asemenea de mare valoare.

10. O pereche pistoale legate în aur, sistem vechiu.

11. Piedistalul de marmură roşie cu o statue reprezentând pe Mefistofeles în bronz închis.

12. Doi piepţeni de argint masiv sistem vechiu.

13. O tabacheră de aur masiv mică frumos lucrată.

Din tot acest capital ce ar rezulta şi din vânzarea obiectelor de valoare, aşi dori la caz de cumva legea taxelor de moştenire permite ca să se plătească taxele legaturilor aşa că toţi moştenitorii să intre integral în capitalu dăruit. In caz contrar or ce sumă va rămânea după toate cheltuelile făcute chiar şi slugile care vor fi pe lângă mine să se dea cât 200 lei (două sute lei) de fiecare, cum mă exprimai mai sus, nepermiţându-se de lege să se verse la fondul *„Azilului de copii orfani* din casele mele.

D-zeu să ajute care vor îngrădi cu dragoste, milă şi muncă cirstită la azilul sus numit şi binefăcător, adăpostind fiinţi absolut desmoştenite şi expuse mizeriilor vieţei.

Scris şi iscălit de mine azi 20 Fevruarie 1918 Bârlad.

Elena Maior C. Pruncu

20 Februarie 1918, Bârlad

XVI

BÂRLAD, 1918 DECEMVRIE 13. *Costantin K. Nicolau donează un fond de 2000 lei şcoalei de fete N. R. Codreanu, pentru premierea în fiecare an a unei fete sărace şi silitoare, din ultima clasă, — în amintirea decedatei sale soţii.*

Act de Donaţie

Subsemnatul Constantin K. Nicolau, propietar, domiciliat în oraşul, Bârlad B-dul Regina Elisabeta No. 5, având durerea a-mi perde soţia, care era absolventă a şcoalei Profesionale „N. R. Codreanu" din Bârlad şi dorind a i se păstra o amintire perpetuă la şcoala în care ea a primit îndrumările necesare vieţei şi care i-au permis a fi o mamă bună şi o soţie model,

donez Casei Şcoalelor suma de *două mii lei*; ca din venitul lor să se dea în fiecare an un premiu de una sută lei celei mai silitoare la lucru dintre elevele ultimei clase şi care pe cât posibil să se aleagă dintre cele mai sărace.

Premiul se va da alternativ într'un an pentru secţia Crotoriei şi în celălalt pentru secţia Lenjeriei.

Casa Şcoalelor va interveni la Direcţiunea sus arătatei şcoalei, ca să primească din partea mea două tablouri reprezentând pe decedata cu soţul ei, fiecare tablou fiind însoţit de o mică biografie. Unul din tablouri se va păstra în cancelaria şcoalei, iar celalt pe cea mai fequentată sală a şcoalei cât se poate în văzul elevelor.

Direcţiunea şcoalei va fi obligată a ánunţa în fiecare an din timp pe donator (după moartea sa pe descedenţii săi) de deciziunea corpului profesoral şi data decernerei premiului invitându-l să asiste la serbarea încheerei anului şcolar.

In fiecare an se va încheia de către Corpul Profesoral un proces-verbal în patru exemplare în care se va arata numele elevei premiate şi motivele ce au determinat consiliul profesoral la decernerea lui; ele vor fi scrise pe un formular pe care donatorul îl va da imprimat în mai multe sute de exemplare, dându-le la Direcţiunea Şcoalei o dată cu tablourile. Un exemplar se va păstra la dosarul respectiv, al doilea se va da elevei premiate, al treilea se va preda donatorilor, în lipsa lor li se va trimete prin poştă la domiciliu şi al patru ea se va afişa în sala şcoalei unde va sta tot timpul anului într'o ramă alături de portretul donatatorilor.

In cazul când dintr'un motív oare care Şcoala Profesională „Neculai Roşca Codreanu" va fi desfiinţată, această donaţiune va trece cu toate obligaţiunele ei Şcoalei Primare No. 2 de fete „Maria Ştefan Gâlcă" din Bârlad, unde soţia mea a învăţat clasele primare.

Suma de două mii lei este depusă la Administraţia Casei Şcoalelor în două titluri provizorii ale Imprumutui Naţional 5% emisiune 1916 sub No. 51041 şi 51042 a câte una mie lei fiecare împreună cu borderoul lor; a cărei primire este confirmată cu adresa No. 7078 din 23 Septembrie 1918.

Drept care am făcut prezentul act de donaţie autentificat de Tribunalul Tutova la No. 1886 din 13 Decembrie 1918.

(ss) **Constantin Nicolau**

XVII

BARLAD, 1919 OCTOMVRIE 6. *Raul Fernandes, Brazilian, donează oraşului Bârlad un fond de 8000 lei, în favoarea şcolei profesionale de fete „N. R Codreanu", pentru premii, — în amintirea răposatei sale soţii, Raluca Alexandrina Fernandes, născută Capitan T. Udrea din Bârlad.*

Donaţiune

Subsemnatul Raul Fernandes Brazilian, domiciliat la Rio de Janeiro, Deputat al Statului de Rio de Janeiro la Camera Federală, văduv de D-na Raluca Alexandrina Fernandes, născută căpitan Teodor Udrea, la Iaşi 17 Noembrie st. n. 1890; — dorind să lege amintirea soţiei sale de Oraşul Bârlad într'un chip statornic şi folositor pentru societate şi fiind sigur că această dorinţă ar fi bine primită de zisul Oraş, căci defuncta a onorat în streinătate în acelaş timp naţiunea românească şi ţara moldovenească, — în sânul căruia nobilul său caracter s'a format şi înaltele sale virtuţi au luat rădăcini, dăruesc Comunii Bârlad suma de 8000 opt mii lei, sumă pe care D-l Primar prin scrisoare este autorizat să ridice dela Banca Marmorosch-Blank din Bucureşti, în scop de a cumpăra titluri ale datoriei publice Române ce au procente de 5% pe an şi să le înscrie la Birourile competinte ca proprietate perpetuă a zisului oraş, care la momentul oportun va lua măsurile necesare pentru ca anual suma produsă de zisul capital să fie atribuită celei mai meritoase dintre elevele sărace absolvente a şcoalei profesionale „Neculae Roşca Codreanu" din Bârlad. Atribuirea acestui premiu, care v'a purta numele de „Raluca Alexandrina Fernandes", va fi făcută de un Comitet format din Primarele oraşului sau ori ce altă autoritate îi va înlocui în viitor atribuţiunele, de Prezidentul Tribunalului Tutova şi de un membru al familiei Teodor Udrea prin desemnarea elevei luată de pe o listră ce Direcţiunea şcoalei

o va forma de elevele sărace şi meritoase, lista ce va purta indicaţiuni utile pentru a lumina alegerea arbitrilor.

Dacă în viitor şcoala „Roşca Codreanu" ar dispare, Comuna Bârlad, va trebui să transfere premiul în aceleaşi condiţiuni unei alte instituţiuni de instrucţiune, profesională sau literară destinate tinerilor eleve.

Subsemnatul D. Costandache în calitate de Preşedinte a Comisiei Interimare Oraşului Bârlad accept donaţiunea.

(ss) **D. Costandache**

(ss) **Raul Fernandes**

Urmează autentificarea Tribunalului Judeţului Tutova cu No. 1897 din şase Octombrie, anul una mie nouă sute nouăsprezece.

Certific exactitatea
(ss) *Secretar Guriţă*

XVIII

BARLAD, 1925 Iunie 4. *Grigore D. Vasiliu, avocat, vice preşedinte Senatului, fost prefect, îşi lasă toată averea sa spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman.*

Testament

Las toată averea mea Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman" din Bârlad, care va plăti amicului meu Mihai Turburi din Bârlad suma de 200.000 (două sute mii) lei ce-i datorez dintr'o asociaţie.

Bârlad, 4 *Iunie 1925*

(ss) **Grigore D. Vasiliu**

Văzut de Preşedintele Trib. Tutova la 29 Iulie 1925.

Panigirice şi Necroloage

I

Moartea Doctorului Emanoil Costin

8 Fevruarie 1871

(Din „Semenatorulu" No. 7, Bârlad, 14 Fevr. 1871)

Respectatul, bunul şi neuitatul Doctor în medicină **Emanoil Costin**[1]) unul din descendenţii celei mai nobile şi mai preţuite familii române, a Costineştilor din Bucovina, la 8 Februarie şi-a dat ultimul său respir; iar Mercurea trecută la 10 ale curentei, rămăşiţele acestui mare bărbat romàn, au fost depuse la cimitirul „Sfântului Dimitrie" în mijlocul unui public foarte numeros din toate clasele societăţii, la care au asistat toate autorităţile civile şi militare ale judeţului. Doliul ce se vedeà pe feţele fiecăruia la această respectuoasă ceremonie funebră, este nedescriptibil.

Consiliul comunal al Urbei Bàrladului a fost şi de astădată la înălţimea chemărei sale; Primăria apreciindu-i eminentele servicii în interesul umanităţei suferinde, oferite cu un rar devotament Comunei, în timp de 30 de ani, a decis ca: înmormàntarea repausatului Doctor să se facă cu spesele Comunei.

Discursul Domnului Profesor Ioan Popescu

Fraţilor,

> „Sosit'a ora de care ne-am temut, cu toată amărăciunea ei! trebue să ne despărţim şi de rămăşiţele pământene ale pre bunului, prea stimatului şi prea iubitului nostru... amic! Momente serioase! ce pătrund adâncul inimii noastre!
>
> *(M. Călinescu, Cernăuţi, la moartea lui A Pumnul).*

Cu inima sfâşiată de durere vin a îndeplinì una din cele mai triste datorii, virtuţile — rare în ziua dn astăzi — ale acestui

---

1) A murit de ptizie, tuberculos fiind, după cum mi-a spus D-l profesor Drouhet, astăzi 17 Iulie 1907.

nobil frate și amic ce câteva momente încă și ne părăsește pentru eternitate, mi-a impus această sarcină, căçi douăzeci și unu de ani sunt de când am cunoscut acest nobil suflet, douăzeci și unu de ani, de când am avut fericirea a trăì în apropiere, a lucrà împreună, și a stà în relațiuni necontenite până în ultimul moment al vieții sale.

Cercâud a îndeplinì această dureroasă datorie, nu voi venì, fraților, a vă descrie amărăciunile vieței omenești, amăgirile ei, cărora omul este victimă, durerile, la care este expus bietul muritor dela naștere până la negrul mormânt, nici paharul despărțirei ce trebue să bem, toate aceste grele ce ne consumă trebue alinate în loc de a fi excitate, și moartea repaosatului nostru frate și amic, nu trebue să ne surprindă deși ne copleșește de o durere neconsolabilă pentru pierderea sa nereparabilă, căci precum se exprimă însuși, în ultima sa dorință: „Hotărâtu-s'au pentru mine ca să mor din momentul naşterei mele, căci după legile naturii, tot ce se produce în natură, după natură trebue să se și desfacă odată". Dar voi cerca numai a face trăsurile principale ale vieței și bunurile ce au împodobit pre repausatul.

Prea bunul, prea iubitul și prea respectatul nostru amic Doctorul *Emanoil Costin*, un fiu meritos al strălucitei și vechei familii a Costineștilor, familia de renume istoric încă dela Ștefan cel Mare, născut la anul 1807 Ianuarie 1, în satul Sipenitiu, moșia străveche părintească în Bucovina, duioasă fiică înstreinată a Moldovei, părintele său, nepot al cronicarilor, patriot devotat națiunei române, Miron și Neculae Costin, a îngrijit a da amicului nostru o educație conformă cu pozițiunea socială a acestei adevărate nobili familii. Studiile sale elementare le-a făcut la Cernăuți, cele gimnaziale si de filozofie în Lemberg, și medicina în faimoasa Universitate a Vienei.

La 1839, din deosebite îndemnări a trecut în Moldova, mai întâi la Iași, de unde după trecerea de un an, în 1840, prin stăruințele private ale unor amici, s'a rezolvit a se așeza la Bârlad. Aici a ocupat mai multe funcțiuni, mai întâi Fisicu de Circumscripțiune, pe trei ținuturi, apoi Medic la spital, Membru onorific în comitetul școlar, iar la anul 1857, fu ales în unanimitate Deputat al Urbei Bârladului la Divanul Adhoc, pentru așternerea

bazelor Constituţiunei noastre de care ne bucurăm astăzi. Iar în sesiunea anului 1868-1869, adunarea legislativă a României, în consideraţiunea frumoaselor sale merite, câştigate în serviciu neîntrerupt, în timp de 30 de ani, ca Medic învăţiat şi zelos şi bun patriot, i-a votat o recompensă naţională viageră.

Repausatul avù un caracter rezolut dar amabil; solid dar blând, nutreà în pieptul său focul sacru al patriotismului până la religiositate demnă de ilustrii săi străbuni ori ce idei liberale şi progresiste, ori ce mişcare naţională ori ce năzuinţe spre consolidarea şi întărirea românismului, îl pătrundeà până la însufleţire, şi lucru de mirare, cu cât repausatul înaintà în etate, cu atât aceste sentimente de virtuţi civice, se desvoltau în el şi mai mult.

Probe despre toate aceste, participarea lui la atâtea şi atâtea lupte grele pentru realizarea marilor principii de existenţă şi tărie a Românismului, Unirea, Autonomia, guvern Constituţional şi Domn strein de viţă Latină, tesele Divanului Adhoc dela 1857, pe care le-a susţinut cu căldură şi demnitate ca Deputat.

Casa lui în tot timpul de regenerare naţională, erà locul de întrunire şi desbateri, căci ca patriot învăpăiat şi caracter nedependent, ştià a înfruntà ca şi strămoşii săi orice ameninţări în timpurile nefaste şi antiliberale, când întrunirile publice, graiul şi presa erau oprite.

Iaca trăsurile principale ale caracterului său ca Român şi om politic.

Ca medic, el unia ştiinţa solidă cu practica profundă cu un zel neobosit, blândeţea, duioşia, punctualitatea şi manierile cele mai dulci către cei pacienţi, un devotament exemplar în timpuri grele, găsindu-se santinela neadormită la patul pătimaşului, bogatului şi săracului deopotrivă; cu un curaj decis *în cinci holere*[1]) şi atâte alte epidemii grele, un devotament către misiunea, care nu a lăsat a lipsì din loc numai de două ori în curs de 30 de ani, odată la familia sa şi odată la una din cele mai delicate misiuni naţionale, ca Deputat la Divanul adhoc.

Ca om în societate, onestitatea şi probitatea lui erà ridi-

1) A se vedea *picăturile anti-holerice* întrebuinţate de Dr. COSTIN în 1848, 1855, 1865 şi 1866 amintite în „Semănătorul" No. 8 din 15 Noembr. 1870.

cată la cult, astfel că se poate zice despre el ceiace se zicea despre Fabricius la Romani „Că mai uşor este a abate soarele din calea sa decât pe Fabricius dela onestitate".

Tocmai aceasta erà durerea repausatului cea mai mare, care-l consumà necontenit şi care i-a grăbit ducerea dela noi, căci se temea că nu va putea face onoare în viaţă, la nişte mici datorii în care căzuse, alunecând a se ocupà cu nişte posesiuni de moşie; pentru care el şi apellează în ultima sa dorinţă, la cetăţenii Bârlădeni „de a-i ridica această durere de pe sufletul său". Probă încă că singurul său venit sigur, recompensa naţională, menită pentru îndulcirea zilelor grele, îl dădea, şi l'a dat chiar şi pe lunile boalei sale, în plată de datorie, expunându-se pe sine absolutei lipse, dacă nişte generoşi amici, plini de recunoştinţă către repausatul, nu i-ar fi venit în ajutor în ultimele zile de suferinţă.

Generozitatea şi liberalitatea lui, la orice binefaceri publice şi private erà dintre cele mai rari, una din cauzele ce au şi contribuit foarte mult la lipsele lui din urmă.

Cei din urmă zece ani ai repausatului însă amărându-i viaţa prin mai multe lovíri morale, căci numai în aceşti din urmă trei ani, a pierdut 6 iubiţi membri din familia sa, 3 fraţi, 1 soră şi 2 nepoate şi atâţi alţi amici afară şi aici; şi atâte lovituri materiale au precipitat morbul în care au fost aruncat de cât-va timp, şi după o zăcere de peste trei luni, consumându-se din ce în ce, lunea trecută, întâia zi a sfântului post mare, după ce a împlinit datoriile creştine, mărturisindu-se şi împărtăşindu-se, la 11 ore ale zilei, şi-a dat virtosul şi marele său suflet în mâna Creatorului, în etate de 64 ani, în mijlocul a mai multi amici duioşi, care mângâiau ultimele lui zile fără încetare.

Onorabilul Consiliu al Urbei Bârladului, apreciindu-i adevăratele sentimente române şi umane, zelul şi devotamentul în serviciile făcute oraşului, acestui timp de 30 ani, ca medic şi patriot, a pretins pentru sine onoarea a-i arătà un semn de recunoştinţă şi respect luând deciziunea în unanimitate a-i face ultimele onoruri cu spesele comunei, acomodându-se însă ultimei dorinţi a repausatului, care din iubirea de simplicitate ce-l caracteriză, a lăsat să fie înmormântat numai de preoţii dela Biserica Sfântului Dimitrie, de care ţineà.

Astfel sunt fraţilor pe scurt trăsurile cele de căpetenie ale vieţei, caracterul şi virtuţile repausatului amic şi frate *Doctor Emanoil Costin*; şi ca să închei, cred că nu voi face mai bine decât făcându-mă interpretele celor din urmă cuvinte din ultima dorinţă a repausatului ce ne-a lăsat scrisă:

„Rog să mă ierte toţi cărora voi fi făcut vre-o supărare, nu provenită din voinţă, ci din neputinţa omenească; iert şi eu pe toţi cari m'au supărat vreo dată, chiar şi pe acela dela care cunosc lovitura mea cea mai decisivă, de a mă aruncă în boala de care mă sfârşesc atentând în public asupra onorabilităţii mele, ce mi-a fost mai scumpă decât viaţa!

„Doresc fericire de tot felul Urbei Bârladului!

„Unire, Libertate, Mărire României, pentru care sufletul meu a simţit atât de mult şi bate cu înfocare şi în supremul moment de faţă!...

„Frate unic şi soră din depărtare! rude şi amici! m'aţi iubit, şi v'am iubit cu sinceritate, vă las ultima mea sărutare, rămâneţi cu bine! şi nu mă uitaţi!!!"

Fie că patriotismul strămoşesc al repausatului, devotamentul către datorie, onestitatea, probitatea şi umanitatea acestui suflet nobil şi amic sincer, să ne însufleţească cu spiritul de a ne îndemnà la tot ce este folositor, bun şi onorific pentru naţiune, patrie şi omenire.

NOTA.—La petrecerea solemnă, dela înmormântarea D-rului Costin, am luat şi eu parte ca elev, fiind în clasa III primară. Toţi profesorii şi institutorii cu elevii şcoalelor din Bârlad au luat parte. Fiecărui elev i s'a dat câte o lumânare albă şi cu crep negru.

II

Constantin Costachi

(mort la 10 Ianuarie 1883)

Din ziarul „Paloda", No. 110, Bârlad, 2 Martie 1883.

„Procurându-ne discursu onor. D-nu Popescu, profesoru la liceulu nostru, pronunţatu la mórtea multu regretatului nostru amicu şi concetăţénu distinsu **Constantin Kostaki**, îl dămu mai la vale in estenso, după cererea mai multoru amici."

Tristă Adunere !

Cu inima pătrunsă de durere vin a împlini una din cele mai triste datorii.

Décă am luatu curajulu a mă face eu ecoulu sentimentelor generali, ale tuturoru acelora cari au cunoscutu pe distinsulu bărbatu, ce zace în acestu momentu înaintea noastră, părăsitu de ori-ce simţire este, că 33 de ani de cându am cunoscut acest nobil suflet, 33 de ani de când am avutu fericirea a trăi în apropiare, a'lu cunósce, a lucrà împreună şi a stà în relaţiuni mai neîntrerupte.

Cercându a implini acèstă durerósă datoriă, nu voiu veni fraţiloru, a descrie amărăciunile vieţei omenesci, amăgirile ei, căroru omulu cade adese-ori victimă, nici durerile la care este espusu bietulu muritoriu dela nascere până la negrulu mormântu, nici paharulu despărţirei ce trebue să golimu : tóte aceste grele, ce ne apésă trebuescu alinate, şi nu mai multu aţiţate, căci de doue óre privimu sbucimările de profundă durere ale pré scumpei şi pré devotatei soçie, şi ale pré iubiţiloru loru fii, de doue óre privimu zugrăvite durerea şi lacrimele pe feçele diferiţiloru membri ai familiei şi numeroşiloru amici ; şi mórtea neuitatului nostru frate şi amicu nu trebue să ne surprindă, deşi ne copleşesce de o durere neconsolabilă, căci scimu cu toţii, că otărîtu este pentru omu ca să moară din momentulu nascerei sale, căci după legile naturei, totu ce se produce prin natură, după natură trebue să se şi desfacă odată.

Mă voi cercà déră numai a face trăseturele principali ale vieţei şi bunuriloru ce au caracterizatu şi distinsu viéţa lui Constantinu Costachi.

Descendinte din ilustra, nobila şi vechea familiă Română de renume istoricu, Constantinu Costachi s'a născutu la anulu 1826. După ce şi-a primitu educaţiunea scolastică a timpului, încă de tênăru a imbrăţişatu cariera armeloru, îndemnatu la acésta de tradiţiunile familiei de a servi patriei, şi de temperamentulu seu vioiu şi energicu, din care se retrase cu gradulu de Locotenente în viaţa privată la moşia sa Ciortolomulu, aplicându-se la agricultură, profesiunea independente de predilecţiune a Românului, căci aspiraţiunile lui de libertate şi de o activitate mai întinsă pentru redicarea patriei sale din marea decadenţă în

care ajunsese, nu încăpea în strîmta uniformă de militaru, în care în acelu timpu nu o putéa servi.

De acéea, dotatu cu foculu sacru alu patriotismului românescu, după-ce âncă de tênăru a luatu o parte activă la mişcările din 1848, apoi mai în urmă fù unulu din Campionii celui mai mare şi mai naţionalu actu ce ţéra nóstră în timpii moderni a îndeplinitu pentru întărirea şi fericireu elementului românescu, când inimicii patriei usàu de tóte midilócele pentru îngroparea sentimenteloru patriotice, cându vitregulu guvernămênt de pe atunci alu Moldovei, persecutà prin midilóce violenti pre conducătorii ideiloru liberali; Constantinu Costachi cu caracterulu seu resolutu, se ridică prin o independenţă de caracteru demnă de laudă, şi prin o energiă patriotică, greu de crezutu pentru cei ce nu l'au văzutu luptându în primele linie pentru Unire, autonomiă şi independenţă, libertate şi egalitate.

De acéea după unirea ţereloru Române prin îndoita alegere de Domnu, în persóna lui Alesandru Ión Cuza, 5 — 24 Ianuarie 1858/59, energiculu nostru luptătoru pentru Unire şi principiele de regenerare naţională, fú înălţatu de Marele Domnu la gradulu de Căpitanu şi Adjutante alu seu şi numitu primulu Prefectu alu Tutovei după Unire. După acéea alesu Deputatu făcù onóre principieloru liberali, prin votarea egalităţii civice înaintea drepturiloru, şi sarciniloru, şi spriginirea projecteloru improprietărirei clacaşiloru, chiaru prin unu separatu projectu alu seu.

Casa lui dela moşia Ciortolomu, şi în urmă dela Bârladu, au fostu pururea în timpii cei grei de lupte pentru regenerarea naţională loculu de întrunire şi de resoluţiuni, căci naţionalistu infocatu, caracteru resolutu şi independinte scià înfrunta caşi strămoşii sei ori-ce ameninţări şi loviture în timpuri de urgiă, cându sub atâtea asupriri întrunirile, graiulu şi pressa erau oprite.

In viaţa sociale modelu de onestitate: în viaţa familiară, soçiu adevăratu, tată de familiă devotatu.

Eacă liniamintele principali ale vieţei lui Constantinu Costachi.

Insă unu morbu seriosu, mai bine de 12 ani, l'a scosu din rôndurile luptătoriloru activi, aşià că generaţiunea de astăzi mai nu'lu cunosceà. Eacă pentru ce am simţitu de détoriă a împlini eu acéstă sarcină gré pentru puterile mele, căci fiindu mai de etate l'am cunoscutu bine, am lucratu multu împreună.

Mórtea lui răpesce societății unu bunu și distinsu cetățeanu, patriei unu devotatu luptătoru și familiei columna edificiului. In schimbu însă ni lasă o dulce și scumpă amintire peste totu; iar familiei în parte tesaurulu celu mai prețiosu: onórea la care s'a închinatu, patriotismulu care l'a însufețitu; până cându în fine, Luni la 7 óre de séră, 10 Ianuariu curente, după ce s'a mărturisitu și împărtășitu cu st. comunicătură ale st. nóstre Religiuni, căreia a fostu credinciosu fiu — familia lui modelu de antică religiositate și pietate cristiană — și a datu creatorului ultima respirare, fiindu unu mare tată de familiă și cu acéstă ocasiune căci înainte cu câte-va momente chiămatu la patulu de mórte pe fii și fiice și li-a inspiratu ultimele sale dorințe, iubirea de onóre, iubirea de romanismu, iubirea de patriă,

Permiteți acum, tristă adunare, a mă face interpretele seu.

Scumpă soçiă, cu care am împărțitu dulcele și amarulu vieței, fii, fiice și gineri; scumpă soră, cumnați și cumnată, veri și verișoare, și voi amici cu cari am petrecutu și zile bune și zile rele, D-zieu să vă ajute a străbate fără multe dureri calea ce vi-va fi dată să parcurgeți pe acéstă lume: m'ați iubitu și v'am iubitu, primiți ultima mea sărutare, rămâneți cu bine, și nu mă uitați!!!

Iar noi cu toții, cu ochii ridicați spre ceriu să zicemu: D-zieu să'lu ierte, să'lu priméscă în céta celoru buni, și la revedere! Amin

III

Biografia profesorului de Lyceu Frederic Pagano.

1813 — 1884, mort în 14 Noemvrie 1884

Născut în Messina (Sicilia) la 11/23 Septembre 1813, fiu legitim al lui Tomaso Pagano advocat și al Domenicei Rizzo, nepot din tată a marelui jurisconsult Francesco Mario, profesor universitar la Neapoli [1]), nepot din fratele tatălui, Episcopul Mario

1) Vezi dicționarul enciclopedic La Rousse și istoria regatului de Neapole.

Pagano, cancelar la vatican. Rămas orfan de la 12 ani, fu luat sub îngrijirea lui Tomaso Rizzo, armator în Constantinopole, unchiu matern, care'i procură toate mijloacele pentru studii, trimețându-l spre a se perfecționa la Atena, Viena, și Paris, de unde s'a reîntors la Constantinopole, cu calitatea de profesor de limbi și literatură. Frederic Pagano cunoștea în perfecție 7 limbi: latină, italiană, franceză, germană, greaca, turcă și arabă. La 1842 în etate de 29 ani păși pentru prima dată pe pământul României, însoțit de monseniorul Sarti, episcop catolic, care venia la Iași. Cu această ocaziune, prin consulat, se făcu cunoscut multor familii boerești ca: Balș, Șuțu, Sturdza din Miclăușeni, etc. cari se grăbiră a-l lua și recomanda tuturor ca eminent profesor. Prin recomandațiunile boerilor și al deaconului de scaun Calinic Miclescu (în urmă Mitropolit al Moldovei) s'a bucurat de cunoștința și favoarea Mitropolitului Veniamin Costache, care i-a apreciat mult vastele cunoștinți precum și virtuțile, recomandându-l cu insistență familiei lui Alecu Forăscu din Fălticeni, Millo și Botez de la Ciubucani.

Peste câți-va ani a părăsit țara, însărcinat fiind de acești boeri cu supravegherea câtor-va tineri la München în Bavaria, unde a exercitat tot de o dată și funcțiunea de profesor de retorică Italiană la colegiul Iezuiților. Acolo legă strânsă prietenie cu Dimitrie Sturdza, cu Câmpineanu, inginerul Georgescu și pictorul Panaiteanu Bardasare (directorul școalei de bele arte din Iași).

O legătură de inimă cu tânăra Henrietta Meindl (mai târziu ducesă morganatică de Vallersee) pe care voia s'o ia de soție, îl hotărâse a rămânea la München. Având însă de însoțit în România tinerii încredințați de familiile respective, și fiind tot deodată avizat că la Rusciuk avea o moștenire de la un văr al său anume Luca Clicianu (pașă turc) se reîntoarse în România trecând apoi în Bulgaria. Din Bulgaria se opri la Iași spre a'și îmbrățișa pe amicul Bardasare, care cu toți, români cunoscuți din München, sosiseră în țară.

Pe acea vreme Doamna Obrenovici având a sta mai mult timp în Tecuci cu fiul său Milan (fostul rege al Serbiei) Pagano nu putu resista insistențelor familiilor Catargiu și Mavrocordat,

consimţi a'şi prelungi şederea în ţară, ducându-se la Tecuci, unde fu profesorul micului principe Milan timp de 6 luni, pentru care a fost retribuit cu 30 galbeni lunar.

După terminarea însărcinării sale către Doamna Obrenovici în acele 6 luni şi altor lecţiuni predate în diferite familii boereşti, Pagano începuse să'şi ia rămas bun de la cunoştinţe, când într'o noapte, întorcându-se acasă de la o serată a Prefectului Alexandrescu, care nu-i fu mirarea când se văzu complect devalizat de tot ce poseda şi chiar în imposibilitate de a pleca din ţară. A doua zi chiar a reclamat autorităţilor competinte care puseră totul în mişcare spre a găsi hoţii, bani şî bijuteriile furate. Aceste demersuri au durat câte-va luni, în timpul cărora răposatul V. A. Ureche (fratele vitreg al prefectului) şi alţii, propuseră lui Pagano să rămână în ţară, oferindu-i tot concursul, până la înfiinţarea gimnaziului din Bârlad, unde avea să fie numit ca profesor.

Pagano disperat de promisiunea făcută la München tinerei Henrietta şi lipsa de mijloace de a o lua în căsătorie, nemai putând prezenta garanţia bănească ce se cerea de la străini, cari aveau a se căsători cu o bavareză, el se resemnă aşteptând evenimentele.

Cu acestea toate timpul trecea şi vara anului 1858 cu bâlciul din Tecuciu la 24 Iunie sosise. Cu acest prilegiu, Doamna Luca venise la Tecuciu însoţită de D-şoara Maria Genin, franceză, directoarea unui pension din Focşani.

Pagano fu aşa de bine întortochiat de Doamnele din elita Societăţii, de Prefect şi alţi, că în acelaş an, la 15 August, îl căsătoriră cu D-ra Genin, născută la Chamberg (Savoia). Care nu-i fu surprinderea lui Pagano, când, după naşterea primului copil (o fetiţă) la 1859 Iunie 24, banii şi giuvaericalele iau fost înapoiate de poliţaiul oraşului, fără a se dovedi hoţul. Cu ocazia botezului fiicei lui Pagano, prefectul care fu naş, dimpreună cu toată familia, el zise zâmbind: Ai văzut, *păgânule*, cum se opresc oamenii de anu pleca? furtul nu fusese de cât o înscenare de glumă spre a-l reţine în ţară. La 1860 fu numit profesor la liceul din Bârlad, după cum se constată din dosarul actelor anexate, pentru limba francesă şi Italiană. In timpul profesoratului de la liceu, Pagano a dat gratuit timp de 2 ani lecţiuni la

şcoala normală, de învăţători, după cum se constată din acte. A dat gratuit lecţii la şcoala secundară de fete, etc. La 1877 a căpătat indigenatul de cetăţean român cu dispensă de stagiu, epocă când a demisionat din funcţiunea onorifică de agent diplomatic al Franţei şi Italiei, după 17 ani de servíciu gratuit adus acelor state, recomandând după latitudinea dată de consuli generali respectivi pe D-l Andrei Thierry (fost advocat la curtea imperială din Paris, doctor în drept), după cum se constată din procesele verbale existente.

Ca om în societate Pagano era mult căutat şi iubit pentru calităţile sale. Bun din fire, vesel şi sclipitor de spirit, societatea de elită Bârlădeană îl supranumise rosa societăţii. El îşi făcea datoria în conştiinţă şi elevii lui de astă-zi, cari mai trăesc, o pot spune.

A ţinut şi un internat de băeţi de care s'a ocupat mult şi a adus roade folositoare. Pagano scria şi mici articole în Semănătorul şi Paloda. Politică n'a făcut nici o dată ca principiu de şi bunicul şi tatăl s'au remarcat ca republicani înfocaţi[2]).

Pagano crecut cu multă evlavie, era pios şi caritabil. A scris în limba Italiană, inedit, *creştinismul religiunei de progres*, manuscris dat lui Misail spre traducere în limba română, dar din care s'a văzut în revista literară fragmente cu semnătura Misail, pentru care fiica lui Pagano, reclamând redacţiei, publicarea a încetat.

A avut 2 copii : o fată Ida, căsătorită întâiu cu poetul şi publicistul Al. Vlahuţă şi a doua oară cu sublocotenentul Gh. Mihail din regimentul 12 Dorobanţi, actualmente maior veteran pensionar, şi un fiu născut la 1860, Emanoil Garibaldi Pagano, veteran al răsboiului Independenţei 1877|78, actualmente ziarist în Bucureşti.

Pagano muri orb la 1884 Noembre 14, în etate de 69 de ani. El se bucură până la ultimul moment al vieţei de întregul salariu cu gradaţiune pentru catedra de limba italiană şi suplinirea catedrei de limba francesă, cursul inferior; acesta prin deosebită favoare a repauzatului V. A. Ureche, ministru de culte şi instrucţiune la acea epocă.

---

2) Vezi istoria regatului de Neapole.

Văduva defunctului Pagano abia după 5 ani de la moartea soţului putu să obţină prin lege o pensie viageră de 150 lei lunar, de care s'a bucurat până la moarte, 1895 Decembre 24 în etate de 69 ani în oraşul Piteşti,

Ida Maior Gh. Mihail
născută Pagano

1908, Martie 29.
Bucureşti, Str. Buzeşti No. 67 bis.

IV

Moartea D-rului Constantin Codrescu

în Bucureşti la 30 Ianuarie şi înmormântat la Bârlad, la 2 Februarie 1891.

(Din jurnalul „Tutova", Nó. 361, Bârlad, 7 Febiuarie 1891).

D-tor Const. C. Codrescu nu mai este!

S'a stînsu din mijlocu societăţei bârlădene una din figurile cele mai valoróse: Unu distinsu medicu, un barbatu cultu şi de mare meritu, unu cugetătoru entusiasmatu pentru ori-ce manifestare a activităţei romănesci; unu părinte de familie integru, o virtute cetăţenească încarnată, un patriotu fără sémănu.

Acesta este doctorulu *Costache Codrescu*, pe care mórtea ne-milósă ni-'lu răpi, în cea mai frumósă vrâstă a vieţei sale, în ziua de 30 Ianuarie, după o crudă şi învincibilă suferinţă!

Născut la 1840 în Bârladu, primele studii ale copilăriei şi le face la vechea şcólă primară No. 1 din loculu seu natalu[1]), iar liceulu îlu termină la Octombrie 1859 în Iaşi, de unde, ca unul din cei mai distinşi absolvenţi ai acelui liceu, trece ca bursieru alu statului, la universitatea din *Paris*, şi la Iunie 1865, se reîntórce în ţară, ca doctor în medicină.

Epitropia casei sântului Spiridon din Iaşi îlu numesce îndată în acelu anu, ca medicu secundaru la spitalulu Centralu, de unde, după unu scurtu timpu, reveni în multu adoratul seu locu natalu, ca medicu alu spitalului filialu din Bârladu, dependentu de acea casă.

De aici începe activitatea acestui ne-obositu şi inteligentu fiu al Bârladului; aici îşi sacrifică munca, energia, sciinţa şi de-

1) După ce făcuse începutul la şcoala a doua dela bis. Domnească, (vezi în urmă pag. 74).

votamentul indiscriptibilu pentru sânta causă umanitară şi patriotică, lăsând în urma sa unu monumentu neperitoru: *Spitalulu „Bârladu şi Elena Beldiman“,* care va reaminti în veci, memoria scumpă a bărbatului de sciinţă!

Elu îşi zice — şi cu dreptu cuvântu: *„Cá stipendistu alu statului dobândisem instrucţiunea cu banii poporului, cătră acestu podosu trebuia să manifestez recunoscinţa mea“.*

Da, la anulu 1865, doctorulu C. Codrescu găsesce spitalulu din Bârladu în cea mai tristă stare de decadenţă; ast-felu că numărulu paturilor era redus la 15 — într'un localu ruinatu, cu acoperemântulu putredu şi zidurile negre de umezeală.

Unu sentimentu nobilu de împlinirea sântei datorii îlu mişcă, de a părăsi frumósa posiţiune ce dobândise ca medicu la spitalulu centralu din Iaşi, a reveni în mijlocul Bârlădeniloru şi a-'şi spune nobilele sale cugetări în privinţa modului şi mijlócelor, pe care le credea mai nimerite, pentru a scóte din mizeria îngrozitóre în care se găsea pe atunci spitalulu din Bârladu.

Voinţa fermă a barbatului de inimă triumfă; îlu vedem în fruntea unei idei măreţe, de a clădi prin subscripţiuni publice, unu palatu monumentalu, unde se voru adăposti în scurgerea timpurilor, mii de suferinzi ai oraşului şi judeţului.

In adeveru, în sara de 17 Ianuarte, anulu 1867, *Doctorulu Costantin Codrescu,* în mijloculu unei afluenţi de totu ce avea Bârladulu mai distinsu, înconjuratu de fruntaşii cetăţeni ai oraşului nostru, ţine o conferinţă memorabilă, în măreţu scopu: *a fondărei spitalului „Bârladu şi Elena Beldıman“.*

Cetăţenii Bârladului mişcaţi de măreaţa ideie a înţeleptului şi energicului medicu, îi încredinţează direcţiunea lucrăriloru pentru construcţiunea edificiului.

Zidirea începe cu paşi repezi şi la 26 Aprilie a anului 1881, acestu grandiosu edificiu se inaugurează prin o serbare, remasă memorabilă în analele oraşului nostru, întinzându-şi umanele sale braţe de a primi în sinul seu omenirea suferindă.

Zelulu şi devotamentulu, pusu de regretatulu d-toru Codrescu, la fondarea acestui spitalu, la râdicarea acestui măreţu edificiu şi la organizarea lui pe baze scienţifice, fu recompensatu cu o cunună de stejaru, care în ziua de 2 Februarie, după zece

ani se vedea depusă pe sicriulu fericitului bărbatu, reamintindu cu respectu şi admiraţiune virtuţile sale cetăţenesci!

Oare putem zice că prin fondarea şi organizarea spitalului doctorulu C. Codrescu îşi sfârşesce întreaga sa activitate sciinţifică şi patriotică?

O scurtă ochire asupra activităţei sale fecunde în oraşulu nostru în răstimpu de 26 de ani, ne pune în evidenţă fapte, care vorbescu în de-ajunsu şi cari, pentru omagiulu ce datorimu memoriei sale, ne îndeamnă a le reaminti, de şi o facem acésta într'o schiţare fugitivă a unui cadru de ziaru.

Doctorulu Codrescu este unu muncitoru ne-obositu, unu scriitoru seriosu, unu profesoru eminentu de hygienă şi medicină populară la liceulu „Codreanu" şi la şcóla normală din Bârlad.

Scrierile sale, ce adaugă la înavuţirea operelor didactice de resortu sciinţificu, sunt: unu tratatu de hyigienă, operă premiată de Academia Română; unu manualu de medicină populară, studiu asupra apelor minerale de la băile Slănicului, o scriere de valóre asupra stărei deplorabile a localurilor de şcóle şi îndemnulu energicu de a se clădi unu localu propriu pentru liceulu „Codreanu".

Ca profesoru, cine nu-'şi reamintesce în prelecţiunile d-rului Codrescu pe magistrul integru, pe naţionalistulu înfocatu, pe părintele blându şi povăţuitorul înţeleptu alu junimei studióse?

Cursurile sale făcute, cu convincţiunea şi metoda profesorului stăpân pe sciinţa sa, înălţia prestigiul catedrei sale şi tinerimea studiósă 'lu iubiea, 'lu respecta, ca pe unu scumpu părinte spirutualu.

Eşitu din şcóla naţională, din fericita pleiadă a tineriloru anteluptători pentru unirea ţeriloru surori, Doctorulu Constantin Codrescu 'şi distribui activitatea şi forţele sale intelectuale pe tóte căile deşteptărei scumpei sale naţiuni.

Ca Vice-Preşedinte alu Ateneului din Bârlad, prin memorabila sa conferinţă ţinută asupra *microbiloru,* redeşteaptă în inimele concetăţeniloru sei, gustulu, sciinţa şi îndemnulu la o viaţă literară-sciinţifică în oraşulu nostru.

Ca medicu îlu vedem pretutindenea, atâtu ca civilu, câtu şi ca militaru. Işi servesce ţara cu cel mai raru devotamentu în

timpulu resbelului dela 1877, alinând prin activitatea, sciinţa şi caritatea esemplară, pe la spitalele şi ambulanţele din câmpulu lui Marte suferinţele răniţiloru luptători ai indepedenţei române. Pentru aceste servicii şi merite necontestate, regretatulu Dr. Cocrescu este numitu *medicu militaru* în reservă înaintatu treptatu, până la gradul de *locotenent-colonel.*

Ca barbatu politicu, doctorul Codrescu ocupă loculu de fruntaşu şi luptătoru neşovăitoru la tóte mişcările cele mai însemnate ale vieţei nóstre politice, ce s'au succedat de la 1866, până la mórtea sa.

Judeţul Tutova şi oraşul Bârladu se întrecea de a'şi discuta onórea de a poseda pe doctorulu Codrescu în fruntea sa: ca consilieru judeţianu şi comunal, aducându-le cele mai eminente şi desinteresate servicii.

Mare şi multu iubitu ai fostu o sufletu blându şi nobil, de concetăţenii tăi; resplata ta astă-zi este o respectósă amintire a fapteloru tale!

Voiu termina dar întru amintirea ta, cu adevărulu ziselor poetului: *„Fie-care individ este o lume întrégă, ce cu dânsulu se nasce şi cu dânsuln móre; sub fie-care piatră funebră zace o istorie universală!...*

Da, scumpu şi neuitatu barbat; sub rămăşiţele tale pământesci, sub modesta ta petricică sepulcrală, zăcè-va în eternu o neştérsă memorie a concetăţeniloru tăi iubiţi, cari au pierdutu prin doctorulu Constantin Codrescu pe unul din cei mai scumpi fii, pe unulu din cei mai fruntaşi cetăţeni ai săi! Lasă-mă dar o umbră sfântă să depunu cu veneraţiune o lacrimă de adâncă durere, pe veciniculu tău mormântu!

St. N. (ŞTEFAN NEAGOE)

IMORMANTAREA

In ziua de Mercuri, 30 Ianuarie pe la orele 2 jum. *Doctorulu Constantin Codrescu* îşi dă ultimulu respiru în capitala României încunjuratu în aceste supreme şi durerose momente de inconsolabila sea socie d-na Cicilia Codrescu şi în veciu nemângâetului seu frate Iancu C. Codrescu.

Trista scire a decedărei distinsului nostru concetăţeanu fu transmisă prin firulu electricu în acea'şi zi Bârlădeniloru.

O consternaţie, o jale şi o tristeţă generală cuprinde sufletele tuturoru. Ca fulgerulu este transmisă scirea în toate colţurile oraşului, aşa că, în această zi de mare doliu pentru noi Bârlădenii, se vedeau lacrimi de durere curgând în ochii tutuloru, fără distincţiune de culori politice seau naţionalitate, căci — multu dar foarte multu, era iubitu şi stimatu distinsulu concetăţean de toţi câţi îl cunoscură!

In acea'şi zi îndată, unu mănunchiu de bărbaţi aleşi din societatea bârlădeană transmitu în numele oraşului şi judeţului o telegramă de condolenţă sdrobitei soţie d-nei Cecilia Codrescu, constituindu-se totu de o dată în comitetu aranjatoriu alu înmormântării.

Se schiţează programa înmormântării şi se chibzuesce asupra primirei defunctului, al cărui sosire se aştéptă cu trenulu de a doua zi Joi séra 31 Ianuarie. Cu 2 ore încă înainte de sosirea trenului, totu oraşulu era în mişcare. Peronulu şi vastele salóne ale gărei erau ticsite de lume, circulaţia era literalu întreruptă, representanţii tutuloru autortăţiloru civile şi militare, bărbaţi, femei, copii din tóte treptele societăţei, aşteptau cu înpacienţă sosirea trenului.

La orele 6 şi 40 minute, trenul sosesce, jalea e indiscriptibilă, la apariţiunea secriului, unde pauzează pentru vecie unu scumpu fiu alu Bârladului.

Procesiunea de la gară până la casa mortuară a defunctului este imposansă. Lumea în mişcare. Trista sărbătóre funerară se termină pentru acéstă zi.

Ziua de 2 Februarie. La orele 12 din zi cortegiulu înconjuratu de o afluenţă de lume ne-mai pomenită în Bârladu, pleacă de la locuinţa decedatului, percurge strada Epureanu şi strada Principală şi ajunge în faţa Spitalului, monumentulu predilectu, copilulu resfăciatu alu Doctorului Costache Codrescu.

Aici, d-lu Costache Nanu, preşedintele Epitropiei Spitalului mişcă inimele numerósi asistenţe printr'un discursu ce stórce lacrimi.

Cortegiulu d'aici înaintéză pe strada Principală în ordinea următóre: 1) unu plotonu de călăraşi, 2) capetele cu stégurile biserriceloru, 3) Scólele din Bârlad cu steagurile loru purtându

doliulu şi a nume: Scólele primare, Scóla normală, Gimnasiulu realu, Liceulu Codreanu, 4) corul scólei normale condusu de profesorulu scólei d-lu Lascar Herjescu, 6) preoţii bisericiloru în frunte cu Prea Sânţia Sa Părintele Episcop Silvestru alu Huşiloru, 7) Decoratiunile defunctului, între care Crucea trecerei Dunărei, serviciulu credinciosu, medalia Bene-merente clasa I, ordinul corónei României, de cavaleru şi oficeru, 8) carulu funebru, 9) Familia şi amicii decedatului, 10) corpulu Didacticu al oraşului, medicalu şi alu advocaţiloru, membrii Ateneului din Bârladu, Societatea pentru învăţătura poporului Românu, secţiunea Tutova, 12) Societatea Meseriaşulu, 11) Musica Militară condusă de d-lu Locotenentu Daniel Hinke, 14) armata teritorială.

Cortegiulu pornitu în ordinea susu arătata se opresce în faţa gimnasiului realu, unde unu elevu alu scólei normale rosti câte-va cuvinte fostului seu profesoru.

De aici continuă cortegiulu până în piaţa bisericei catedrale *Domnésca*, unde se opresce pentru a se oficia prohodului obicinuitu. Aici d-l Dr. G. Bercaru ţine unu discursu.

După terminarea prohodului, cortegiul înaintează în perfectă ordine pe strada Carol I, traverséză calea Tutovei spre cimitirulu „Eternitatea".

In faţa liceului Codreanu, unu elevu din cl. VII pronunciă unu discursu regretatului seu profesoru, ca omagîu de respectu adusu din partea elevilor liceului.

Ajunsu la loculu de vecinicie, unde se vor depune pentru totu d'auna osemintele celui mai iubit copilu al oraşului nostru, stimatulu nostru concetăţeanu şi profesoru licealu d-lu Stroe Belloescu, unulu din cei mai devotaţi amici ai reposatului, pronunţă un discursu improvisatu în momentulu când cosciugulu se depunea pe marginea mormântului, care stórce lacrime de durere din partea membrilor familiei şi a numeroşilor amici ai decedatului.

Se amintim că cordónele fură ţinute pe rîndu, de următorii 12 domni concetăţeni ai noştri.

a). De la domiciliulu decedatului până la spitalu de d-nii Ión Popescu, Nic. Bujoranu, Stroe Belloescu şi Lascar Costin.

b). De la spitalu până la biserica Domnéscă de domnnii: Gr. Soutzo, Cost. Nanu, Iorgu Juvară şi Colonel Cociturescu.

e). De la Domnésca până la cimitirulu „Eternitatea" de d-nii: Ştefan Neagoe, Dr. Calalb, S. Haliţă şi Lazăr Bistriţianu.

Un caru funebru premergea carului mortuaru, încărcatu de 27 coróne depuse în amintirea regretatului Doctoru, conuni în adevăr demne de ilustrulu barbatu, pe care îlu perdem, şi al cărui golu fórte cu greu se va umple în cetatea nóstră.

Iată coroanele depuse în memoria Doctorului Codrescu:

1). Coroana de stejaru, oferită D-rului C. Codrescu, de cetăţenii Bârladului, la inaugurarea Spitalului în Aprilie anulu 1881. 2). Din partea mumei defunctului. 3). Fratelui şi cumnată. 4). Ión Popescu. 5). Socrului şi sócrei. 6). Surorile şi cumnaţii. 7). Nepoţiloru şi nepoteloru. 8). Epitropia Spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman". 9). Stroe şi Raluca Belloescu. 10). Maria Ştefan Gâlcă. 11). Primăria oraşului Bârlad. 12). Comitetulu Permanentu de Tutova. 13). Ateneulu din Bârlad. 14). Profesorii Liceului „Codreanu". 15). Funcţionarii Spitalului. 16). Elevii şólei normale. 17). Elevii Liceului Codreanu. 18). Doctorul Ciurea din Iaşi. 19). D-ru Davidoglu. 20). D-na Maria şi Gh. Perticari. 21). D-na Euphrosen Mavrogheni. 22). N. I. Bujoreanu. 23). D-nu Jean I. Pallade. 24). Familia Cociuturescu. 25). Societatea pentru învăţătura Poporului Român, Secţiunea de Tutuva. 26). Corpul medicalu. 27. Un anonim (coroana de flori naturale).

Cuvântulu rostitu de D-nu C. Nanu

Inaltu Prea Sfinte,
Sfiinţi Părinţi,
Onorabili Concetăţeni!

Evenimentulu în faţa căruia ne aflăm astă-zi a umplutu de adâncă întristare inimile nóstre şi a întregei societăţi bârlădene şi judeţene: *Doctorulu C. Codrescu,* excelentulu părinte de familie, demn concetăţeanu alu nostru şi patriotu destinsu, medicu eminentu, profesoru de igienă la şcólele publice din Bârlad, unulu din membrii Epitropiei Spitaluluî „Bârlad şi Elena Beldiman", mediculu primaru şi Dîrectorulu acestui spitalu, nu mai este. Mórtea în nesaţiulu ei 'i-a curmatu firulu vieţei prea timpuriu, răpindu'lu dintre noî la etatea de 50 ani. Şi cum să nu ne întristăm pentru pierderea acestui barbatu, care, însufleţitu de sen-

timente nobile şi de virtuţi cetăţeneşti, tótă viaţa sa n'a luptatu şi n'a lucratu de câtu în binele concetăţeniloru sei şi a ţărei, care, mai presusu de ori-ce interese personale, a pus ştiinţa şi capacitatea sa, cu activitate şi onestitate exemplară, în folosulu omenirei suferinde.

Doctorulu Codrescu, dispare dintre noi regretatu de familia sa, de toţi amicii şi cunoscuţii sei şi de întreaga societate în mijloculu căreia a trăitu, pentru că prin conduita sa exemplară şi prin faptele sale umane a ştiutu a'şi atrage asupră'şi stima şi respectulu tuturoru. Elu a muritu, dar numele lui trăieşte şi va trăi în veci; căci faptele sale bune nu se potu uita.

Spitalululu „Bârlad şi Elena Beldiman" astă-zi în doliu pentru perderea regretatului Doctoru Codrescu, este opera lui. Şi în adevăru, regretatulu D-ru Codrescu, după terminarea studiiloru sale la Paris, întorcându-se în ţară acum 25 ani, s'a pus la serviciulu micului spitalu din Bârlad, de pe atunci, care se afla în stare fórte próstă, mărginitu la 15 paturi, fără localu propriu alu seu şi de multe ori lipsitu de cele necesare. Elu, neputând suferi acea stare de lucruri, cu sentimentulu de umanitate ce'lu însufleţea şi în dorinţa de a face ca oraşulu Bàrlad să fie dotatu cu unu spitalu mare şi în condiţiuni bune de a fi folositoru omenirei suferinde, a întrebuinţatu tótă activitatea sa, stăruind fără pregetu, necruţându nici ostenélă nici sănătate şi chiar nici punga sa, până când a reuşitu a face ca prin mijlócele oferite de unele case publice şi de diferiţi donatori, cari au ajutatu cu averile loru, să clădească din temelie spitalulu de astăzi pe cari apoi totu elu la organisatu în aşa cnndiţiuni, în câtu din tóte punctele de vedere este privitu ca uniculu şi celu mai bunu spitalu din ţară, faptu pentru care orăşenii Bàrlădeni cu ocasiunea inaugurărei acestui spitalu în anulu 1881, dreptu mulţumire, au încununatu pe Doctorulu Codrescu, cu acéstă coroană de lauri, care s'a păstratu până astă-zi în sala Epitropiei spitalului şi pe care astă-zi o depunem pe sicriulu seu ca o decoraţiune dobândită de elu pentru meritele sale civice.

In acestu spitalu, în care funcţionéză peste 60 paturi şi la care regretatulu Doctoru ţinea ca la un copil al seu, prin ajutorulu seu medicalu, prin o deaprópe şi părintească îngrijire cu

blândeța și cu dragostea ce'lu caracteriza, mai multe mii de bolnavi au găsitu alinarea suferințeloru loru, au recâștigatu sănătatea și chiar viața loru, pentru care bine-cuvintéză numele lui, precum bine-cuvintéză și pe alu tuturoru acelora, cari au contribuitu cu averile loru la clădirea acestui spitalu.

Spitalulu „Bârlad și Elena Beldiman", acestu monumentu mărețu, înaintea căruia stăm și care este fala orașului Bârlad, creațiune a regretatului Dr. Codrescu, va duce numele său la posteritate, precum duce și numele tuturor donatoriloru cari, cu iubirea loru de omenire, au contribuitu cu averile loru la clădirea și întreținerea acestui spitalu, și biserica spitalului se va ruga pentru odihna sufletului seu în fiecare anu în ziua de 30 Ianuarie, data sevârșirei sale din viață, făcându-se panachidă, precum se face regulatu în toți anii și pentru donatorii cari au făcutu și aducu daruri în folosulu spitalului.

Astă-zi când regretatulu D-ru Codrecscu face cea din urmă visită spitalului creatu de elu spre a'și lua unu ultim adio de la dânsulu, Epitropia acestui spitalu recunoscătóre lui pentru serviciele ce a adusu omenirei suferinde în timpu de peste 25 ani, 'lu încununéză cu acéstă coroană, și 'i zice: Iubite Doctore! suflete nobilu și virtuosu! odihnește-te în pace; nu te îngriji de viitorulu spitalului creatu de tine; fii sigur că elu va merge totu înainte, prosperându după dorința ta; inimi generoase se vor găsi între concetățenii noștri cari vor susține opera ta. Iubitu ai fostu pe pământu, vei fi iubitu și în ceruri; fie-ți țărâna ușóră și memoria ta eternă!..

Cuvântulu rostitu de D-l S. Belloescu

Intristată adunare,

O crudă și neprasnică mórte răpesce din mijloculu nostru, pe unulu dintre fruntașii cugetători ai minței omenesci, pe unu demnu apărătoru alu naționalităței române, pe unu convinsu liberalu și unu scumpu odoru alu orașului seu natalu. Elu era o podóbă în societatea bârlădeană, elu pururea a purtatu în pieptulu seu, foculu celu sacru: credința în Dumnezeulu părințiloru sei și în viitorulu Patriei. Elu pururea a lucratu cu mintea și ănima, ca România să devie unu statu mare, puternicu și să mérgă înainte și totu înainte pe calea progresului.

Regretatulu nostru Doctoru C. Codrescu avea ca devisă: munca şi moralitatea, şi cu aceste arme sacre a ajunsu prin măreţele sale fapte, să fie stimatu şi respectatu de tótă lumea, lăsând în urma sa atâtea lacrimi de durere.

Eu, care, timpu de 25 ani, am fostu unulu dintre bunii sei prieteni şi unu momentu nu l'am părăsitu, urmărındu'lu, 'l-am secundatu în politica sea naţională şi liberală, în lucrările séle de la spitalulu „Elena Beldiman-Bârlad", alu cărui creatoru este, şi în tóte instituţiunile nóstre culturale, cetăţenesci şi filantropice, unde elu tot-d'auna ocupa primulu locu. Cu greu, fórte cu greu va putea fi înlocuitu, în toate lucrările séle de utilitate publică, éră câtu privesce familia, socia, şi drăgălaşii lui copilaşi, vor remânea pururea neconsolaţi.

Ah nemilostivă mórte! primesceţi victima şi potoleşteţi setea cu veninulu ce a'i revărsatu în ănimele nóstre!

Cu Cumnezeu, sufletu nobilu şi generosu! dute în ceruri, şi fii sigur că şi îngerii vor fi mândri de unu óspe ca tine.

V

Moartea Profesorului Stefan Neagoe
la 21 August 1897

Dın ziarul Paloda No 9, Bârlad, 28 August 1897

DOLIUL NOSTRU

„Omul e o taină, viaţa lui un vis,
„Spiritelor blânde cerul li e deschis".

Cu inima sfâşiată de durere, cu mâna tremurândă de îngrozitórea lege a naturei „mórtea", anunţăm în aceste colóne cernite perderea ilustrului cetăţén:

Stefan Neagoe nu mai este!

Nemilósa mórte l'a smuls dintre cei vii, Sâmbătă 23 curent, órele 1 p. m.

Cruda mórte l'a râpit din sinul iubitei sale familii şi din mijlocul numeroşilor săi amici, din mijlocul societăţei, după o lungă şi incurabilă suferinţă.

Stefan Neagoe, falnic şi majestos la fisic, ager şi pătrunzător la minte, blând şi afabil la suflet, s'a dus dintre noi, fără a mai reveni printre noi.

Stefan Neagoe, iubitul nostru concetăţén, veneratul, inteligentul şi neobositul nostru profesor, decanul presei bârlădene nu mai există.

Viaţa lui brodată de bucurie şi de amărăciunile acestei lumi, a apus întocmai ca o stea, care, după ce a licărit pe orizontul lumei sensibile, s'a stins, lăsând în urmă-i un întuneric adânc în sufletele supraveţiitorilor săi.

Cu tóta puterea lui de viaţă, falnic ca un brad al Carpaţilor, Stefan Neagoe, doborât de suferinţi, a trebuit să-şi facă rêndul, şi să se supună actului final, ultimul episod al vieţei, unde tot omul este silit fără văia lui a recunósce că totul în acéstă viaţă trecătóre, în valea plângerilor, este peritor, că nimic stabil pe acest pămênt, că trebue să reflecte o clipă din viaţa sa, că mai pre sus de vanităţile şi aspiraţiunile omenesci, există în afară de lumea sensibilă o fiinţă supremă de la care emană viaţa nóstră conscientă şi simţitóre.

Stefan Neagoe, a cărei dispariţiune ne a sfărîmat inima, până mai ieri avea duh de viaţă cu consciinţa de sine şi de semenii săi şi, în virtutea puterei sale de viaţă, se bucura de existenţa sa, de strălucitórele raze ale sórelui, de glasul mângâetor al odraslelor sale, de fenomenele fermecătóre ale Naturei.

Dar, vai! întocmai ca fulgerul, săgéta nourilor, şi ca roua dimineţei la primele raze ale sórelui, neuitatul Stefan Neagoe s'a dus dintre noi, în Eternitate.

Da, în Eternitate, căci mórtea nu este de cât Eternitatea.

Stefan Neagoe a murit, dar Eternitatea îl păstréză pentru mângâerea tuturor celor cari l'au cunoscut şi iubit.

Viaţa din punct de vedere al firei omenesci confirmă zisele Psalmului: „Omul ca iarba, zilele lui ca flórea câmpului..." întocmai ca şi versusile poetului:

„Omul e o taină, viaţa lui un vis,
Spiretelor blânde cerul li e deschis!"

Dacă însă considerăm viaţa din punctul de vedere al naturei universale, lumea sau mai bine zis specia umană este neperi-

tóre şi mórtea pentru némul omenesc este ca somnul pentru individ.

De când există crieri omenessi, problema morţei a preocupat spiritul, încercând să esplice acest act final ce pune capăt întregului ocean al patimilor omenesci.

Omul de la apariţia sa pe glob s'a întrebat şi se întrébă necontenit: Cine este, de unde vine şi unde merge? Problemă grea de rezolvat şi sciinţa pe cale embirică şi fiziologică se încércă în zadar a da răspunsul.

O singură rază de speranţă, chiar şi pentru cei mai sceptici, este: Credinţa. *Acolo unde sciinţa te părăsesce, credinţa te îmbrăţişéză.*

De aici Religiunea, care, ca un balsam răcoritor, împacă spiritul cercetător, cu simţimântele, cu durerea, şi pe cât timp durerea va exista, Religiunea va exista în infinit pentru mângâerea şi echilibrul vieţei omenesci.

De aci speranţa într'o viaţă viitóre, eternă nesfârşită; ceia ce a fost, este şi va fi, nimic nu piere, totul este o unitate care variază necontenit în imensitate şi eternitate.

Nimic nu piere; un grăunte de nisip nu se nimiceşte; deci o moleculă, un act omenesc, viaţa nu se nimicesce.

Ce a devenit grăuntele de nisip? Unde este el şi ce rol jócă el în acest moment în lume?

Nu scim nimic, dar el este şi îşi urméză destinata lui după legile cari conduc lumea universală.

Vênturile, apele l'au dus din Orient în Occident, de la miază nópte la miază-zi; era pe vîrful unui munte, acum se află în fundul mărilor, va fi mâine într'un pahar cu apă; acest grăunte se perpetuéză schimbându-şi locul, timpul, forma, asociându-se la o lume nouă în locul lumei vechi.

Nu suntem noi óre cu toţii în ochii lui D-zeu, nişte grăunţi de nisip? Ca şi dênşii avem o lege specială care guvernéză destinul nostru, suntem din neant, participăm din eternitate şi imensitate, suntem cu misiunea de a ne afunda în nóptea timpurilor şi de a forma oglinda lui D-zeu.

Fie-care din vieţele ce au procedat vieţele nóstre actuale, fie-care generaţiune a strămoşilor noştri trăesc în mijlocul nostru, în noi. De şi noi n'avem nici o reamintire de tot ce am fost, dar

óre n'am uitat noi tot ce am zis, ce am făcut și gândit cu o oră mai înainte? N'am executat noi óre o mulțime de acte involuntare, neobservate de noi și despre a căror amintire habar n'avem? Ce să zicem óre despre timpuri mai depărtate, dacă ceia ce se petrece în noi acum, rămân în mare parte neobservate de noi?

Scim noi óre cărora din morții carì ne-au precedat, datorim noi în parte bucuriile, sănătatea, inteligența, cinstea, activitatea sau chiar suferințile, mizeriile de care suferim?

Nu e numai tatăl sau mama, ci să ne urcăm tot mai sus în ascedenții cei mai depărtați.

Legenda (sic) lui Adam și Eva, nu este o fabulă; strămoșii noștri se bucură în noi de virtuțile lor, și sufăr în noi de greșalele lor și dânșii așteaptă ca noi să-i scăpăm de rău, prin propriile nóstre merite.

Iată dar că sufletul nu móre, ci trăesce și își urméză opera sa de viață prin viața viitóre. *Ceia ce este, a fost* și *va fi.*

Iertați-mi, cititorilor, aceste reflecțiuni provenite din durerea ce încércă sufletul meu la disparițiunea celui ce a fost între noi.

Figura simpatică a lui Neagoe s'a dus, nu scim unde, în ce colț a Universului, dar candidul său suflet trăesce și se oglindesce în ființa D-zeirei, care, avênd milă de suferințele morale ce a îndurat de la *unii din semenii sei,* l'a scos din locașul îngust ale unei materii schimbătoare, pentru a fi degagiat de veninul pe care cu profusiune îl vărsase asupra vieței sale cei rei și perverși.

Originar din văile de peste Carpați, dintr'o familie de nobili, român adeverat și mare patriot, Stefan Neagoe fusese devotat Românismului.

Venit în țară, după ce trecuse prin magistratură, chemarea sa a fost catedra, întâi la Focșani și apoi la Liceul Codreanu, unde la început profesor de limba Latină, a fundat cel d'întâiu catedra de limba și literatura română, căreia și-a consacrat întreaga sa viață, până în ultimii săi ani, când trecuse la pensie.

Activitatea sa neobosită nu s'a mărginit numai la catedră. Dânsul, condus de sentimente patriotice s'a aruncat în arena luptelor politice și fu primul care fundă ziarul *„Semănătorul“* prin care a servit cu credință partidul liberal, expunându-se celor mai mari peripeții, el și familia sa, numai pentru dragostea de a-și face datoria de cetățén.

In anul 1881 Martie în 5 fundă ziarul *Paloda,* recunoscând de proprietar pe tipograful d-l George Caţafany şi prin care pana sa ageră într'un stil virulent a propagat iubirea de patrie printre concetăţenii sei.

Veşnic prin articolele sale a combătut pe falşii liberali cari n'aveau în vedere de cât interesul de gaşcă.

Cinstea şi probitatea erau încarnate în sufletul decedatului şi devotamentul sincer şi leal al bravului ziarist a fost cununa de lauri a distinsului cetăţian.

Dar, vai, amară decepţiune pentru dânsul! Căci răsplata meritului şi a muncei sale a fost trădarea falşilor sei amici liberali.

Acéstă ingratitudine cu care a fost răsplătit în ultimii sei ani, când putea, înaintea ori-cărui, să i se facă un loc de onóre în Parlament, i-a înveninat sufletul seu blând şi nobil.

Durerea morală şi decepţiunea, l-au desconcentrat într'atât în cât a fost destul ca o suferinţă fisică să-l nimicéscă numai în vârstă de 59 ani.

Constituţia Fizică de care se bucura, putea să-i ducă viaţa la mai adânci bătrâneţe pentru fericirea familiei sale şi binele concetăţenilor sei.

Dar aşa a fost lumea de la începutul ei.

Aristide, supranumit cel drept, la Atena, a fost supus Ostracismului, pentru serviciile reale aduse patriei sale.

Un Ştefan Neagoe, pentru serviciile sale materiale, intelectuale şi morale, a fost supus trădărei, spre a face loc imbecililor, ceia ce i-a grăbit mórtea.

Ştefan Neagoe acum în urmă se înscrisese ca membru în partidul Constituţional.

Ştefan Neagoe a murit nemângâiat, trebue să o spunem cu durere, lăsând în urmă-i o soţie neconsolabilă de pierderea soţului seu, fiică şi nepoţi ce plâng azi pe mormîntul neuitatului lor părinte şi pe numeroşii sei amici care depun cu veneraţiune tributul lor în lacrămi de neuitată amintire pe rămăşitele celui ce azi nu mai este, Ştefan Neagoe.

Cât pentru voi, suflete pângărite de veninul cu cari aţi otrăvit viaţa acestui om, voi, cari v'a plăcut să-l visitaţi numai când l-aţi văzut fără suflare, în genunchi dinaintea mormîntului

ce a înghiţit pe nepreţuitul şi meritosul cetăţian Ştefan Neagoe a cărui amintire va fi etern în memoria celor ce l-au iubit şi stimat.

Iar tu regretat coleg de luptă pe arena publicităţei, tu, victimă a politicianilor fără scrupul, din înălţimea ceriului de unde sufletul tău privesce în linişteа eternă la cei de jos, rógă-te lui D-zeu să ierte pe cei păcătoşi, căci nu în zadar, în timpul cât ai parcurs acéstă vale a plângerilor repetai tu însu-ţi:

„Omul e o taină, viaţa lui un vis,
„Spiritelor blânde cerul li e deschis.
(Teodor Riga) HERODOT

D-l S. Mândrescu, profesor, a rostit următorul discurs funebru la cimitirul Eternitatea:

Onorată şi întristată adunare,

O tristă ocasiune ne-a adunat pe toţi aci: Ştefan Neagoe, iubitul nostru coleg, profesor şi prieten se duce la locuinţa-i de veci. Durerea de a şti, că de azi înainte n'o să-l mai vedem, ne-a făcut să alergăm, ca să aruncăm o ultimă privire asupra lui. Şi dacă am venit într'un număr atât de însemnat, e bine să ne întrebăm, cine a fost Ştefan Neagoe, ce a făcut în spinósa cale a vieţei, ca să merite regretele nóstre ale tuturora.

Născut la 1838 Noembrie în 18, în comuna Micăsasa din Transilvania, din părinţi cu o stare materială mijlocie, prin silinţa sa a făcut, să nu fie o povóră pentru părinţii sei în creşterea ce i-au dat-o. Terminându-şi cu distincţiune studiele sale liceale, s'a înscris la academia de drept din Sibiu, unde a întrecut prin talentele sale pe mulţi colegi de neam străin. Transilvania cu piedicele puse de unguri, ne-oferindu-i un câmp de activitate destul de vast, se hotărăşte să vină în România, vroind să urmeze drumul, pe care atâţi alţii s'au ilustrat, lucrând pentru ridicarea şi prosperarea patriei lor adoptive.

Numit procuror în Bucureşti, căsătorindu-se, se mută la 1861 în Focşani pentru a întemeia cel dintâiu gimnaziu în Focşani. In Focşani a condus ca director acel gimnaziu, şi un pension până la anul 66, când cere permutarea la Bârlad. La Bârlad a fost mai întâiu profesor de limba latină şi română la curs inferi-

or şi mai pe urmă a fost mutat la curs superior, unde a predat limba română până la 93, când a eşit la pensie, regretat de colegi şi de elevi.

Nu s'a mulţumit numai cu datoria sa de profesor, de a preda elevilor cunoscinţele limbei române după cercetările altora, ci a căutat să fixeze singur regulele, ce avea să le predea, şi de aceea publică Gramatica limbei române, cuprinzând Etimologia şi Sintactica. V'aş întreba, care dintre D-vóstre, generaţii mai noi, n'aţi profitat fie aci, fie în alte localităţi de Gramatica decedatului nostru coleg, Ştefan Neagoe.

Cei în drept au înţeles importanţa acestor lucrări şi i-au oferit decoraţia „Bene-merenti" ca semn de distincţiune pentru scrierîle sale, iar mai târziu a fost decorat cu „Coróna României." Sînt elevi de a-i sei, cari mărturisesc şi ne spun despre rolul, care-l punea Ştefan Neagoe în a preda elevilor. Şi să notăm bine: Ştefan Neagoe nu era numai om de carte, era şî om care ştia să înveţe pe elevi a fî Români, a deveni ómeni folositori patriei din tóte punctele de vedere. A insufla elevilor iubirea de patrie, iubirea de limba lor strămoşască, încrederea în puterile şî vitalitatea Românilor, acésta era ţinta lui Ştefan Neagoe. O sumă de elevi, astă-zi ómeni cu posiţiuni sociale înalte dau dovadă de rezultatul obţinut.

Acesta a fost Neagoe ca profesor.

Activitatea lui Ştefan Neagoe nu s'a mărginit numai în şcólă. Venind în Bârlad lucrează pentru fondarea tipografiei Unirea şi a ziarului „Sămănătorul," l'a care n'a încetat de a scrie pentru a face educaţiunea politică a cetăţenilor, în mijlocul cărora se stabilise. Acéstă luptă o continuă în Paloda, pe care o fondă la anul 1881, silîndu-se a răspândi ideile liberale în clasele de jos. A îngrijit de interesele comunei, fie ca consilier comunal, fie numai ca om cu dragoste de târgul său, fie ca ctitor al vre-unei biserici, acésta era dorinţa sa, pentru realisarea căreia a luptat timp de 31 de ani. Il auziam, cu cât foc ne vorbea de rolul, ce ajunse să-'l aibă România faţă de alte popóre, cu câtă bucurie o vedea la înălţîmea, la care este astăzi, el, care a asistat în viaţa sa la diferitele schimbări, prin cari au trecut în timpul din urmă.

Acesta a fost Neagoe ca cetăţian.

Dar nici aci nu s'a mărginit cercul activității lui Neagoe, a fost și un bun tată de familie, ba, ce e maî rar — și un părinte pentru nepoții și rudele sale. Cu o familie numerósă, om cu mijlóce materiale la început restrînse, ș-a crescut copiii cu multă abnegațiune — secundat, bine înțeles, de iubita sa soție.

Acesta a fost Neagoe ca tată de familie.

Iată meritele, cari au făcut, ca Ștefan Neagoie să fie iubît în viață și regretat, când se duce dintre noî.

Profesorii liceului, pătrunși de durere, au venit, iubite coleg, să-și exprime pentru ultima óră admirațiunea pentru lupta, ce cu atâta abnegațiune ai purtat-o în viață pentru mărirea neamului românesc și pentru prosperarea familiei. Tu, iubite coleg, nu mori cu desăvârșire. Amintirea ta va fi vecinic în inimele urmașîlor tăi și numele tău va fi pronunțat cu respect de aceia, cari se vor mai adăpa de învățăturile date de tine. Prin purtarea ta ai devenit călăuzul nostru în viața dăscălească, iar învățătura, răspândită de tine va servi pentru luminarea multor altor generații. Lucrările tale literare pentru îmfrumusețarea limbei strămoșești vor fi un monument neperitor de munca șî dragostea depusă pe această cale. De acum odihnește-te, iubîte coleg, căci datoria de profesor de cetățian, de tată de familie, indeplinită cu atâta sfințenie îți dă dreptul la o recunoștință eternă!

Acesta a fost Neagoe ca tată de familie.

Onorată adunare,

Plecând acum spre locașul etern, nu póte să nu-și spună ulimul cuvânt cătră toți aceia, cu care a trăit împreună.

Rămas bun, iubita mea patrie, scumpă Românie! De acum nu voiu mai putea lupta pentru tine, dar mă despart liniștit de tine, dar mă despart cu convingerea, că:

„Viitor de aur
România are.“

Rămas bun, iubiți colegi! Urmați pe calea, la deschiderea căreia am contribuit și eu după puterile mele. Eu nu voiu mai veni printre voi, ca să mă interesez de resultatele, ce dă liceul nostru, nu voi mai putea fi printre voi, pentru a vă încuraja în spinósa carieră, ce v'ați ales.

Rămas bun, iubiţi cetăţeni! Lucraţi cu toţii în unire pentru interesele ţării, pentru interesele vóstre comune. Eu nu voiu mai avea fericirea, să vă văd la lucru, să vă încurajez cu condeiul sau cu fapta. De v'am greşit ce-va, vă rog să mă ertaţi.

Rămas bun, iubită soţie, iubită fiică şi ginere, iubiţi cumnaţi şi cumnate, nepoţi şi nepóte! Eu mă duc acolo unde supărare nu mai este, unde veţi veni cu toţii, să ne unim în viaţa de veci. Impliniţi-vă datoria vóstră ca membri în societate, şi mă veţi onora mai mult de cât prin ori şi ce. Nu mă plângeţi, căci de la mine sa îndepărtat ori-ce durere, ori-ce întristare. Urmaţi pe calea, pe care v'am îndrumat eu şi terminând-o veţi veni la mine cu aceiaş linişte sufletéscă, cu care mi-am terminat eu calea vieţei.

Din ziarul „Paloda" No. 9, Bârlad, 28 Aug. 1897.

VI

Moartea profesorului Ioan Popescu

11 Iulie 1901

DISCURS FUNEBRU

Rostit de A. Paul la înmormântarea lui Ioan Popescu din Bârlad, în ziua de 13 Iulie 1901

Jalnică adunare!

La poalele munţilor maramureşeni, din vârful cărora se vede patria lui Dragoş-Vodă, care în secolul XIV a descălecat în partea de dincoace, întemeind Moldova, se află situată comuna Coaş pe malul râului Lăpuş. Comuna Coaş numără astăzi 1142 de locuitori şi este o comună pur românească.

In această comună, care face parte din districtul istoric „Cetatea de Piatră", a văzut lumina zilei la anul 1830 Ianuarie un prunc care botezat la biserica cu hramul SS. Arhangheli, primi numele de Ioan.

Ajuns la vrăsta de şcoală, tânărul Ioan cu numele de familie Popovici, fu dat la şcoala primară din oraşul apropiat Baia-Mare, pe care absolvind-o trecu la gimnasiul părinţilor minoriţi din acel oraş. Terminând gimnasiul cu bun succes, se duse în

capitala Transilvaniei, la Cluj, unde fu primit bursier la colegiul învăţaţilor călugări, numiţi piarişti.

Aici 'l-a ajuns anul istoric 1848, când toţi tinerii români erau cuprinşi de o însufleţire fără margini şi de un dor nemăsurat de a frânge cătuşele iobăgiei în care zăcea până atunci poporul român. Ioan Popovici se înrolă ca voluntar şi fu numit „conducător de gloate", ataşat cu gloatele de sub conducerea prefectului Florian Micaş, trupelor comandate de colonelul Urban. Ca atare luă parte la ciocnirea, ce s'a dat între români şi unguri pe şesul de lângă Săcălăşeni, în apropierea comunei sale natale. Românii erau înarmaţi primitiv, iar ungurii aveau puşti şi tunuri. Rezultatul acestei ciocniri a fost pentru români dezastros, iar tinerii „conducători de gloate" erau căutaţi, ca să fie spânzuraţi, după legea marţială.

Popescu scăpă ca prin minune.

***

Permiteţi-mi acum, să vă istorisesc un episod întâmplat cu 38 ani mai târziu:

La 1886 eram de faţă la adunarea generală a societăţei pentru fond de teatru român, Şomcuta-Mare, centrul districtului „Cetatea de Piatră".

Un bărbat cu părul alb, originar din acele părţi, însă acum departe de plaiurile, unde şi-a petrecut copilăria, veni la acea adunare şi luă cuvântul, cerând să fie înscris între membrii fondatori, şi depunând taxa prescrisă de 100 fiorini.

Sfârşindu-se şedinţa, văd pe acel bătrân, cum se apropie de o venerabilă matronă, octogenară şi-i sărută mâna cu mult respect.

Acea matronă era văduva preuteasă din Remetea, în casa căreia a găsit adăpost cu patru decenii în urmă bătrânul de astăzi.

Era seara târziu... Preotul Ioan Pop din Remetea se culcase... In odaia din dos povesteau despre evenimentele revoluţiunei preoteasa Domnica Pop n. Delea, fiica ei Anica în etate de vre-o 14-15 ani 'şi un tânăr conducător de gloate care aspira la mâna Anicăi. De odată se aud zuruituri de săbii... Husarii!...

Era după ciocnirea din Săcălăşeni!

Preoteasa cu o prezenţă de spirit admirabilă, ascunde re-

pede pe tânăr, iar dânsa eşind în uşă ca cloşca, când îşi apără puii... spune husarilor: „Vă rog nu intraţi în această odae, avem prunci la ţâţă şi se sperie de arme".

Ori cât de răsboinic ar fi un husar maghiar în timp de revoluţie, în faţa unei mame, ce'şi apără copiii, se simte înduioşat. Husarii trecură în odaia părintelui, îşi făcură formalităţile, iar în acest timp tânărul scăpă.

Acel tânăr era Ioan Popescu, care după patru-zeci de ani sărută mâna preotesei, care i-a salvat viaţa, iar preoteasa era... bunica mea şi Anica pe care avea de gând s'o ia de soţie era... mama mea. Toţi trei sunt astăzi într'o lume mai fericită. Dumnezeu să le ierte păcatele!

*
* *

Scăpă Popescu de primejdia momentană, dar nu scăpă de urmăriri. Ca să scape de aceasta trecu în Bucovina, unde se afla refugiat şi boerul Iorgu Radu din Tutova. Acesta îi dădu o recomandaţie cu care veni la Dealu-Mare, unde găsi ocupaţie pe moşia numitului boier.

Bărbat cu studii serioase, care chiar şi astăzi vorbea lătineşte aproape ca şi româneşte, nu stătu mult timp laDealu-Mare. El avea un ideal pe care dorea să-l realizeze. Dorinţa lui coincida cu tendinţa spre cultură şi renaştere naţională, ivită în principatele Dunărene după memorabilii ani de la 1848.—Popescu veni la Bârlad pe la 1851 ca profesor la şcoala primară numită şcoala împărătească, unica şcoală pe atunci în acest oraş.

De atunci şi până în ziua de astăzi a participat la toate mişcările politice şi culturale, cari au creat România de astăzi, liberă şi independentă. Nu există în Bârlad şi judeţ o singură instituţie, fie culturală, fie filantropică, la întemeiarea căreia să nu fi participat în cele mai multe cazuri ca iniţiator, în tot cazul însă ca colaborator şi reposatul.

Nu vorbesc de spitalul din Bârlad, creat de Dr. Codrescu, neuitatul său elev şi mai pe urmă prieten la care cu alţi bărbaţi de inimă a cooperat şi defunctul; nu vorbesc de mulţimea de şcoli secundare şi primare din oraş, la formarea cărora a participat şi dânsul mai tot d'auna ca iniţiator, cu cuvântul, cu sfatul şi cu fapta; nu vorbesc de activitatea lui politică încă de pe vre-

mea unirei principatelor; nu vorbesc nici chiar de activitatea lui conştienţioasă pe terenul pedagogico-didactic timp de 41 ani, ci relevez mai ales „Societatea pentru învăţătura poporului român, secţia Tutova", al cărui preşedinte a fost răposatul timp de mai bine de trei decenii.

Popescu n'a fost teoretician, care să lanseze numai idei şi să lase altora executarea lor.

El era par excellence omul executării.

Spirit luminat şi inimă caldă, el a recunoscut, că în ţara aceasta e nevoie să fie luminat poporul de la ţară prin învăţători harnici, pricepători nu nu numai la învăţături transcendentale, ci mai cu seamă la nevoile zilei, de gospodărie, de lucru manual, învăţători pătrunşi în ncelaşi timp de spiritul creştin şi naţional. In sensul acesta a educat el sucrescenţa de învăţători ca director şi profesor timp de 21 ani la şcoala normală, creată de societate, prin iniţiativa lui şt întreţinută până la trecerea la stat, — de spiritul de jertfă al colegilor lui, astăzi trecuţi şi ei în mare parte în cele vecinice.

A mai priceput răposatul o altă mare nevoie a ţărei, nevoia unei clase de industriaşi naţionali. De aceia tot prin sprijinul societăţii a trimis mai bine de o sută de ucenici în Transilvania, unde au învăţat diferite meşteşuguri. Intorşi acasă, cei mai mulţi au devenit harnici şi muncitori industriaşi şi pe mulţi dintr'înşii îi văd astăzi prezenţi în această tristă adunare, unde cu lacrimile în ochi au venit să dea ultimul onor vrednicului bărbat!

*
* *

A lucra mai bine de o jumătate de secol pentru binele neamului său, involvă în sine şi enorme dificultăţi.

La noi, cari suntem un popor tînăr încă, ca popor alcătuitor de stat, — iniţiativa privată întîmpină o mulţime de pedeci din cauza lipsei de încredere reciprocă în onorabilitatea noastră. Trebue să mai adaog aici şi lipsa de încredere provenită din deosebirea de profesiune politică.

Greutăţile, pe care le-a biruit Popescu, erau atât de mari, în cât ori care altul, aflându-se în locul lui, ar fi sucombat ori s'ar fi retras disgustat. El însă nu. Nu în zadar era el din

„Cetatea de Piatră", căci piatră de granit îi era întreaga ființă și nu în zadar numele comunei sale natale, pe românește însemnează „cremene", căci adevărată cremene a fost caracterul lui, de care multe lovituri de amnariu s'au atins și rezultatul acestor atingeri n'a fost de cât scânteile de lumină pentru iubitul său popor.

Și să nu creadă cine-va, că activitatea lui a fost activitatea unui Sisyphus din mitologie, condamnat a rostogoli la deal în sus o povară mare pe care, ajuns aproape în vârf, o scapă iarăși la vale. O nu! Cu toate aparențele înșelătoare, rezultatele activității lui Popescu au fost splendide!

Cuvintele lui, exemplul lui, conducerea lui, excursiunile făcute cu elevii școalei normale prin țară și prin Transilvania, toate acestea a fost opera sămănătorului din s. scriptură. Nu vor fi căzut, în adevăr, toate semințile pe pământ roditor, dar nu e mai puțin adevărat, că multe mii de minți și inimi, răspândite în toată țara s'au adăpat la lumina minții și s'au încălzit la căldura inimii lui și lucrează astă-zi pentru prosperarea neamului și a țării românești.

Toți aceștia vin astăzi să depună o sărutare pe mâna veștedă a învățătorului lor, cum a venit unul dintre iubiții lui elevi din prima promoție a școalei normale și stând mult și cu lacrimile în ochi lângă patul lui de agonie s'a plecat și i-a sărutat mâna, plin de recunoștință pentru bine-facerile primite înainte cu un patrar de secol.

O! dragostea inimilor românești, dragostea de care se bucură la toți românii adevărați, sunt o covârșitoare recompensă pentru dânsul și combat cu energie cuvintele lui Ovid, citate mai zilele trecute într'o broșură scrisă de distinsul defunct:

„Vix duo tresve de tot superestis amici
Caerteri fortunae, non fueratis mei" !

O nu! Nu doi trei amici Ți-au mai rămas ilustre bărbat.— Tot neamul românesc Îți este amic. Amică Îți este istoria țării și cu deosebire a părților moldovene, care Îți va săpa numele în piatra nemuririi. *Exegisti monumentum aere perennius!*

Așa vei viețui Tu în veci pentru posteritate ca exemplu viu de sobrietate, de muncă, de energie și de dragoste de neam.

*
* *

Mai stați vă rog puțintel. Mai stați iubiți Bârlădeni, între care văd sute din fiii mei spirituali. Mai stați numai cinci-zeci și două de secunde împrejurul mormântului meu deschis, numai cinci-zeci și două de secunde, pentru cei cinci-zeci și doi de ani, ce i-am petrecut între zidurile voastre ospitaliere! Mai stați în arșița soarelui numai atât timp până îmi voi lua rămas bun de la iubiții mei:

Mă adresezi înainte de toate fiului meu Pompeiu, căruia îi mulțumesc de îngrijirile ce mi le-a dat, împreună cu nora mea Elena, în boala crudă, care m'a răpit din mijlocul vostru! Vă iert greșelile, de care nici un om nu este liber și vă rog să mă iertați și voi, dacă v'am greșit!

Apoi mă adresez fiicelor mele Lucreția, Emilia și Cornelia, pe cari mult le-am iubit și cărora le doresc să petreacă în pace, cât vor fi pe pâmânt și să-mi ierte greșelile, de care nici un om nu este liber, precum le iert și eu pe ale lor.

Ginerilor mei Panaite Chenciu, Lazăr Bistrițeanu și Gavril Onișor le dau de pe marginea mormântului, în care intru, ultima sărutare și-i rog să-mi erte greșelile, de care nimeni nu este liber, precum le iert și eu pe ale lor.

Nepoților mei, Tiberu, Caiu și Pia, le doresc prosperitate și le trimit sărutarea de dragoste din poarta eternității.

Sufletul meu sboară acum peste Carpați, la casa părintească, părăsită de atâta vreme, unde locuește sora mea Maria, căreia îi dau ultima sărutare de frate.

Mă adresez apoi Sf. Sale Părintelui Carp, vechiul meu coleg de la liceu, care a venit să-mi îngrijească sufletul, administrându-mi sfânta cuminecătură.

Doctorilor Nițulescu și Cerchez, care au întrebuințat toate mijloacele oferite de știință, spe a-mi prelungi existența în această vale a plângerilor.

Prietenilor mei de mulți ani: Părintele Diacon Albu, Andrei Ionescu, Iancu Codrescu, Stroe Belloescu, Părintele Antonovici, Lascăr Hârgescu, Iorgu Gâlcă și P. Drouhet și tuturor celor cari m'au sprijinit în viața mea pământească, le trimit ultimul adio!

De acum mă duc pentru vecie!

VII

Elisa Theodor Ioan

Moartă în Bucureşti şi înmormântată la Bârlad
în ziua de 2 Noembrie 1906.

Cu cea mai adâncă mâhnire, anunţăm perderea timpurie şi ireparabilă a D-nei *Elisa T. Ioan*. Telegraful ne-a adus îngrozitoarea ştire şi încremeniţi nu credeam că, un aşa trist desnodământ o aştepta la Bucureşti, unde s'a dus pentru operaţie.

Regretăm din inimă această crudă lovitură pentru mult încercata familie, prieteni şi cunoscuţi. Ne lipsesc cuvintele d'a arăta deprimarea produsă în oraş d'astă fulgerător de dureroasă veste.

Rugăm cerul să dea familiei şi devotatului soţ D-l T. V. Ioan, ca să resiste cu bărbăţie la o aşa de grea încercare.

Cum să nu fim îndureraţi, când cu toţii am cunoscut şi apreciat drăgălăşia, voiciunea, şi inteligenţa răposatei.

Cine din Bâılad, — şi toate straturile societăţei au avut cinsea d'a o cunoaşte — n'a apreciat pe spirituala şi culta defunctă ?.

Sub modestia cea mai aleasă se ascundea o comoară de gingăşie, amabilitate şi afabilitate. Pe câţi n'a încurajat prin fapta şi vorba sa. Ce putem face? Să ne revoltăm contra destinelor, n'avem putere.

Primim lovitura cu resemnare şi neputincioşi la chemările soartei ne supunem.

Aducem cele mai sincere condoleanţe familiei şi mult întristaţilor soţ şi copilă, rugându-i să bine voiască a primi expresiunea celor mai afectuóse regrete.

Depunem abundente şi curate lacrămi la căpătâiul D-nei *Elisa T. Ioan*.

După ziarul „Legalitatea", No. 3, Bârlad, 2 Noembrie 1906.

† ELISA T. IOAN

O adevărată emoţie care a zguduit întreg oraşul, atingând inimele tuturor fără deosebire a fost trista veste a morţei unei din cele mai distinse figuri ce a avut Bârladul *Elisa Th. Ioan.*

Cine a cunoscut'o și chiar acei ce numai au văzut-o pe stradă într'un mers majestuos și tramșant, cu ochii vii și cu figura blândă și surizătoare, au putut să-și dea seamă ca în firea ei, plutea ce-va artistic, ce-va superior, ce-va care se apropia de perfecțiune.

De o inteligență frapantă, de o cultură serioasă — această femee a avut ambele podoabe cari ridică și înalță pe un om, cultura spiritului și a inimei.

Dar ea a fost femee în adevăratul sens al cuvântului. Bunătatea și blândețea ei au făcut'o să fie iubită de toți, atât în saloanele bogate cât și în căsuțele sărăcăcioșilor. Elisa T. Ion a știut să-și plece urechea și să înțeleagă rostul lucrurilor.

Ea a înțeles nevoia celor mici și de aceia ea a fost totd'auna bună și miloasă,

Moartea ei a provenit pe neașteptate, după o suferință scurtă și iremediabilă.

Intreg orașul iea parte la doliul fruntașului cetățean Teodor Ion ca și la durerea perderei unei figuri atàt de senină și atât de distinsă ca Elisa T. Ion.

După ziarul „Paloda" No. 45, din 2 Noembrie 1906.

VIII

Profesorul Petru Drouhet

Mort 16 Iulie 1909.

† PETRU DROUHET
1837—1909

Cu P. Drouhet s'a stins încă una din figurile, care pe timpuri, au făcut fala Barladului.

In adevăr, cine n'a cunoscut, sau n'a auzit măcar vorbindu-se de Drouhet? Pensionatul, pe care dânsul, dimpreună cu devotata sa soție, l'a condus timp de atâția ani, a fost odinioară unul din cele mai de seamă din partea de sud a Moldovei.

Toți părinții de familie, nu numai din localitate, dar și din orașele limitrofe, care se gândeau la o educațiune mai îngrijită din toate punctele de vedere, își trimeteau copilele să studieze la pensionatul lui Drouhet. Și cu drept cuvânt; căci acest barbat

întrunea în persoana sa, în cel mai înalt grad, toate calităţile unui bun educator. Şi a fost tot atât de distins *educator şi profesor*, pe cât de *exemplar soţ* şi *duios părinte* de familie.

Ca *educator* şi *profesor*, foştii săi elevi şi mai ales foastele sale eleve îşi vor aduce pururea aminte de frumoasele sfaturi şi învăţături morale, ce dânsul le dădea, de modul cum să se poarte în lume şi în genere în viaţa socială. Cu o minuţiozitate plină de răbdare insista asupra celor mai mici amănunte. Era profesorul model, sclav al datoriei, pe care şi-o îndeplinea cu cea mai mare conştiinţiozitate.

De şi străin de naţionalitate, totuşi prin cunştinţele sale profunde şi prin seriozitatea sa s'a impus tot-deauna elevilor sei, de care niciodată n'avu a se plânge, căci ştiea a se face nu numai stimat, dar şi iubit de ei.

Ca *soţ devotat* şi *duios părinte de familie*, gingăşiea, dragostea şi bunătatea nemărginită, cu care înconjura pe ai sei, vor fi pururea întipărite în inimile şi minţile lor. Nimenea nu-şi poate închipui străduinţa şi zelul ce-l depunea, precum şi dorinţa ce avea de a-şi vedea copii fericiţi. Iar ostenelele sale n'au rămas zadarnice: toţi copii sei ocupă astăzi onorabile poziţiuni sociale şi fac onoare nu numai familiei, dar şi oraşului lor natal.

In ralaţiunile sale cu prietenii şi cunoscuţii era de o delicateţă înnăscută: tot-deauna prevenient, tot-deauna plin de atenţie şi modestie, niciodată îndărătnic sau încăpăţânat, de şi poseda un fond solid de cunoştinţi în orice direcţiune.

Iată şi câteva notiţe asupra vieţei sale.

Petru Drouhet s'a născut în Franţa la anul 1837 Mai 31, în târguşorul Blaye de lângă Bordeaux, din părinţi francezi, de religie romano-catolică.

Tatăl său se numea Charles Drouhet şi a fost doctor în medicină, iar mama sa Maria-Zilia Drouhet, născută Chery de Bellecouche.

Părinţii sei au căutat a-i da o educaţiune cât se poate de îngrijită. După ce termină şcoala primară în oraşul său natal, fu trimis să facă clasele secundare la liceele din Bordeaux şi Touluse şi obţinu cu un strălucit succes diploma de bacalaureat; după acea merse la Paris pentru a face studii universitare. Aici,

potrivit dorinţei părintelui său, se dedică studiilor medicale, de şi încă din liceu manifestase mari predispoziţii pentru matemateci, pe cari le studiase cu profesori foarte buni. Se înscrise deci în 1856 la facultatea de medicină, pe care o frecuentă regulat până în anul 1860, obţinând 14 inscripţiuni. In anul 1860, din cauza morţei părintelui său, fu nevoit a-şi întrerupe studiile şi a da lecţiuni, timp de 6 luni, la un pensionat din Paris.

De aici a venit la Bâlad, unde, pe lângă lecţiile, pe care le preda copiilor prin casele unor familii boereşti, a fost angajat a propune unele studii şi în pensianatul D-nei Olivares. Aici a făcut cunoştinţa D-rei Nathalie Olivares, cu care se şi căsători în 24 Aprilie 1864.

Din această căsătorie avu mai mulţi copii, dar numai 4 sunt în viaţă: d-na Maria Priseceanu, soţia distinsului avocat Priseceanu din Bucureşti; d. Charles Drouhet, profesor la liceul sf. Sava din Bucureşti, actualminte în concediu pentru studii la Paris; d. Eduard Drouhet, locotenent de artilerie şi d-na Nathalie Ciobanu, institutoare, soţia meritosului institutor Ciobanu din Galaţi.

Printr'o lectură continuă şi variată, acest distins barbat îşi complectă cu prisosinţă studiile universitare întrerupte; nu era problemă, nu era chestiune ştiinţifică sau literară, care să-i fie străină, sau pe care să n'o trateze cu multă competenţă; cunoştea bine filosofia, istoria şi limbele clasice, mai ales limba latină, pe ai căror scriitori mai însemnaţi îi citea cu mare plăcere în original. Nici chiar artele aşa zise *d'agrément* nu-i erau străine; din contra le studia şi le aprecia totdeauna cu multă pricepere. Din copilărie învăţase de la scumpa sa mamă muzica şi în special pianul, pe care îl cunoştea foarte bine; aşa că, pe lângă lecţiile de studii şi limba franceză ce le preda în familiile boereşti, dădea şi lecţii de piano.

Bazat deci pe soliditatea cunoştinţelor sale, de şi străin, se prezentă la concursul pentru catedra de limba şi literatura franceză dela liceul din localitate ce se ţinu la Universitatea din Iaşi la 28 Decembrie 1868 şi reuşind, fu numit în 1869, profesor cu titlul provizor la această catedră, pe care o ocupa cu onoare până în anul 1899, când eşi la pensie.

In timpul carierei sale profesorale a dat la lumină o lucrare didactică intitulată: *Traité de versification française a l'usage des lycées.*

Dar acest barbat de merit, de îndată ce a venit în România a căutat să se asimileze cu noi, alipindu-se cu inima şi sufletul de această ţară, pe care totdeauna a considerat'o ca doua patrie a sa, dând dovezi de bun român, înzestrat cu cele mai nobile sentimente.

Ast-fel dânsul este unul din membrii colegiului donatorilor „Spitalului Bârlad şi Elena Beldiman" şi a fost în permanenţă membru al „Societăţei pentru învăţătura poporului român din Bârlad".

Pentru meritele sale didactice şi cetăţeneşti îi fu uşor a căpăta împământenirea, care îi fu acordată în anul 1884; pe lângă aceasta, i s'a mai conferit medalia Bene-merenti clasa II şi ordinul Steaua României în gradul de cavaler.

După o muncă încordată şi neîntreruptă, după o viaţă consacrată mai mult pentru binele şcoalei, al familiei şi al societăţei în mijlocul căria a trăit, în urma unei îndelungate boale, datorită oboselei şi extraordinarei sale activităţi, s'a stins din viaţă în dimineaţa zilei de 16 Iulie a. c., cu inima arsă de dorul iubitului său fiu Charles din Paris.

Deşi a muncit o viaţă întreagă, deşi a dus un trai modest dânsul muri sărac, dar onest şi putem zice, fericit, căci şi-a văzut toţi copii bine aranjaţi.

La ultimul locaş a fost însoţit mai numai de familie şi de foarte puţini prieteni şi cunoscuţi.

De şi prin testament îşi exprimase dorinţa, ce-i fu în totul respectată, ca înmormântarea să-i fie simplă şi fără pompă *„fără coroane, fără discursuri şi fără muzică"*, totuşi o jale te cuprindea, văzind puţinul număr a celor ce formau cortejul funebru. Iar când te gândeşti că aproape toate doamnele elitei bârlădene au trecut prin pensionatul său, când te gândeşti că la serbările ce dânsul le dădea în pensionat, mărețele sale case din str. Dunărea — unde acum e instalată primăria — şi grădina lor erau prea mici pentru a cuprinde lumea învitată, ţi se umple sufletul de mâhnire, văzând cât de mare poate fi indiferenţa

omenească; căci, din mulţimea prietenilor de altă dată, deabia 2-3 l'au condus până la mormânt.

De aceea neputându-se lăsa nebăgată în samă, trecerea din viaţă a acestui om de valoare, i s'au consacrat aceste rânduri în dorinţa, ca amintirea să-i remână eternă.

Fie-i ţerina uşoasă.

Din ziarul „Tutova" No. 19, Bârlad, 23 Iulie 1909.

IX

Moartea profesorului Alexandru Fotino

la Abazia, 10 August 1909.

(INVITAŢIE)

Profesorii Liceului „Codreanu" din localitate roagă pe colegii, rudele, prietenii şi cunoscuţii repausatului profesor AL. FOTINO, să binevoiască a asista la ceremonia religioasă ce se va săvârşi pentru pomenirea lui, Duminecă 27 Sept. a. c. orele 9 a. m., în biserica Domnească.

Bàrlad 25 Septembrie 1909.

NOTĂ. In lipsă de un Necrolog anume, publicăm această Invitaţie, până ne vom puteà procurà note detaliate asupra vieţii şi activităţii profesorului de limba franceză, Fotino, la cursul superior al liceului din Bârlad.

Fotino, soţul nemângâetei Eleonora Fotino, născută Armaşu, profesoară de matematici la şcoala normală de fete „N. R. Codreanu", a fost un exemplar profesor şi un excelent coleg.

A murit de inimă la Abazia, în ziua de 10 August şi s'a înmormântat acolo, a treia zi la 12 August.

Serviciul religios pentru pomenirea lui, de care se vorbeşte mai sus, s'a făcut de mine pe când mă găsiam şi eu, în 1909, ca profesor la amintitul liceu.

X

Moartea Colonelului Gheorghe Teişanu

la 13 Ianuarie 1910

Aflăm cu părere de rău despre încetarea din viaţă a colonelului George D. Teişanu, unul dintre ofiţerii noştrii de valoare. Defunctul a fost lovit de o boală crudă acum patru ani, pe când ocupa locul de comandant al brigăzii a 13-a de infanterie din Galaţi.

După o suferinţă atât de lungă, distinsul ofiţer a murit la 13 Ian. Mercuri, la orele 2 noaptea, în vârstă de 52 ani.

Colonelul George Teişanu şi-a făcut primele studii militare la Bucureşti. Fiind elev în ultimul an al şcoalei militare, el a luat parte la războiul pentru independenţă şi a fost înaintat pe câmpul de luptă la gradul de sublocotenent.

După războiu, distinsul ofiţer a plecat la Bruxelles, unde a făcut studii militare la şcoala superioare de războiu. El s'a reîntors în ţară cu gradul de căpitan brevetat de statul major.

Pentru meritele sale, colonelul Teişanu a fost mult timp şef de stat major al corpurilor de armată, funcţiune de care a ştiut să se achite cu multă pricepere.

Dar colonelul Teişanu mai era şi un aprig naţionalist. E destul să reamintim manifestaţiunile de simpatie ce'i s'au făcut acum câţi-va ani la Iaşi, când o piesă de teatru a lui Teişanu „Visul României" fusese prezentată pe scena Teatrului Naţional de acolo. In „Visul României" ţările subjugate în chip de femei frumoase, apăreau pe scenă şi 'şi plângea deslipirea de sânul patriei mume. Pentru iredentismul său, colonelul Teişanu a fost pedepsit atunci cu mai multe zile de arest acasă, însă studenţii i-au făcut mari manifestaţii de simpatie.

Ca ofiţer, camarazii lui George Teişanu plâng în el pe unul dintre eminenţii generali ai armatei noastre, grad la care ar fi ajuns repede, dacă boala şi moartea nu veneau să sdrobească o atât de frumoasă carieră.

Din viaţa Colonelului Teişanu

Ca bârlădeni, cari am avut în mijlocul nostru pe Colonelul Teişanu, cari l'am cunoscut de aproape şi i-am putut aprecia cu atâta dragoste şi mulţămire sufletească meritele şi calităţile lui strălucite, nu-l putem uita pe acest distins militar şi mare patriot.

Datoria sfântă ne chiamă, ca astăzi, când după grele suferinţi, moartea crudă a pus sfârşit zilelor sale atâta de amare în ultimul timp, când îşi perduse conştiinţa, noi să ne reînprospătăm în memorie pe omul datoriei şi pe bunul şi blândul părinte al ostaşilor. Noi l'am cunoscut ca Colonel, comandant al Reg 12

de infanterie din orașul nostru și foștii soldați din acele vremuri, nu pot vorbi nici o dată de timpul cel mai frumos din viața lor, fără a pomeni numele iubitului lor Colonel, când toate greutățile oștirei se spulberau în cuvintele de îmbărbătare și iubire părintească a Șefului lor. Regimentul 12 Cantemir a fost comandat mai mulți ani de Colonelul Teișanu și în tot timpul faima acestui Regiment a mers în toate părțile.

La toate manevrele Regimentul eșea victorios și ostașii plini de bucurie, uitau toate greutățile unei manevre și venerau pe Șeful lor. In cele din urmă, când Colonelul Teișanu a fost numit comandant de Brigadă și trebuia să plece de la Regimentul său, toți ostașii au simțit cel mai adânc regret și ne aducem aminte cum s'a despărțit el de băeții lui, de soldații Regimentului 12 Cantemir. A fost un moment solemn și de o duioșie nedescrisă. Era ziua Sf. Gheorghe, primăvara, și câmpul începuse a înverzi, iar ostașii regimentului Cantemir erau toți așezați în curtea Regimentului cu ofițerii în frunte și în mijlocul lor sta Șeful iubit, care venise să-și ia rămas bun de la ei.

Și nu știa viteazul Sub-Locotenent de la 77, că și înaintarea sa astăzi la gradul de general și despărțirea atât de măreț sărbătorită în aceste momente aveau să-i fie fatale. Vai și fatale i-au fost, căci bietul Colonel Teișanu plecat din Bârlad, a fost cuprins de o boală nervoasă și datorită poate și ocupațiilor sale încordate, creerul și-a pierdut limpezimea sa și Colonelul Teișanu n'a mai comandat Brigada la care a plecat.

Așa dar, ultimul său adio din cariera armelor și l'a luat la plecarea din Regimentul Cantemir din orașul nostru. Și poate tocmai de aceia, soarta a făcut ca acest adio să fie luat cu atâta solemnitate. Tocmai de aceia Colonelul Teișanu a sărbătorit dimineața întreagă la 23 Aprilie 1904 cu trupa, căci se despărțea pentru tot deauna de iubiții lui camarazi. Atuncea soldații cu lacrămi în ochii, priveau cu duioșie pe Șeful care pleca, iar unul dintre ei, soldatul din acel timp N. Dorin, astăzi d-l avocat N. Gh. Dorin, a eșit în fața trupei și cuprins de emoțiune a declamat următoarea odă ocazională, pe care având'o la îndemână dintr'o gazetă de atunci, o dăm în intregime:

D-lui Colonel G. Teişanu
(comandantul Reg. 12 Cantemir)

Natura reînviată tresaltă zimbitoare,
Precum al zilei Rege cu raze lucitoare
Se înalţă pe orizontul senin, fără hotară.
Şi toţi acum sunt tineri, căci dulcea primăvară
Renaşte'n noi speranţa şi dragostea de viaţă
Puterea noastră creşte şi inima măreaţă
Se simte fericită, iar câmpul înverzeşte
Şi 'n flori mirositoare cu drag se'npodobeşte.
Dumbrava ce-a fost tristă, se 'mbracă acum în verde.
Şi ochiul nostru gingaş privind în jur se perde.
Pe deal, pe şes, pe vale, pe vesela câmpie,
Odoare nestimate, iubita-ne moşie.
Zefirul Primăverei sburând pe lângă noi
In vălul ţărei, străbunilor eroi,
Şi'n taină parcă-aduce vre-o veste de la Raiu
De la bătrânul Mircea sau Ştefan sau Mihaiu!
Ca fulgerul scântee prin piepturi sacrul foc
Şi tot Românu-i gata să încerce al său noroc,
Mergând cu arma'n mână să 'nfrunte pe duşman,
Precum au mers strămoşii la ori care tiran.
Un Regiment aicea, sărbând Şeful iubit,
Pe bunul său părinte, voinic nebiruit.
Mereu aşteaptă semnul să plece însătat,
La gloria străbună ce'l cheamă ne'ncetat.
El ne-a nutrit cu sfaturi frumoase şi dor,
Născând în noi credinţă de un falnic viitor,
Când fraţii noştri liberi nu vor mai lăcrima,
Când Mureş Prutul şi Tisa nu vor mai suspina.
El ne-a deprins la jertfe sub steagul fără preţ,
Simbolul ţărei mame şi-a veşniciei vieţi!
Spre El dar fraţi de arme, voi camarazi iubiţi,
Cu drag întoarceţi ochii şi veseli îl priviţi,
Căci El e tatăl nostru şi lui se cade acum
Cu cinste şi credinţi iubirea să-i plătim.
Alăturaţi cu mine dar glasurile vii,
Ca să 'nălţăm spre ceruri voioase melodii
Strigând cu bucurie: Mulţi ani fii fericit,
Ilustre Şef părinte şi camarad iubit.

Iată dar cum era sărbătorit colonelul Teişanu în Regimentul său, iată ce credeau şi spuneau soldaţii săi despre el şi după această sărbătoare, Colonelul Teişanu a luat masa cu toată trupa în curtea Regimentului, împreună cu ofiţerii garnizoanei şi ridicând paharul atunci în sănătatea tuturor, şi-a luat rămas bun făcând legământ că nu-i va uita.

Se cuvine dar ca astăzi, când el şi-a luat rămas bun şi din lume, să-i spunem şi noi că nu-l vom uita.!

(Din ziarul „Tutova", No. 45, Bârlad, 17 Ianuarie 1910.)

XI

Moartea avocatului Lascar Costin

27 Februarie 1910

După ziarul „Tutova" No 51, din 4 Martie 1910.

S'a stins încă unul din marii bărbaţi ai judeţului nostru, unul dintre acei care au avut o activitate prin care n'au ilustrat numai familia şi pe ei, ci a ilustrat oraşul şi judeţul întreg, ba chiar ţara. Lascar Costin al cărui glas a răsunat ca advocat la bară pentru dreptatea celor asupriţi şi nedreptăţiţi nu mai este.

Acest om a pus toată puterea, toată ştiinţa şi tot talentul său în în sprijinul celor prigoniţi de soartă. El în forma măeastră a gândirii a ştiut să îmbrace cuvântul greu şi strident al dreptăţei, care căpăta mlădiere şi dulceaţă captivând inimele şi conducând raţiunea la soluţiile favorabile prin care se spăla pecetea ruşinei de pe fruntea bănuiţilor ce tremurau pe banca acuzărei sub baionete.

La curţile cu juraţi, glasul lui Lascar Costin fermeca şi convingea până întru atâta, că din moment ce se vestea că pledează Lascar Costin la un proces, lumea năvălea de nu mai încăpea în sală. Lascar Costin s'a distins nu numai la bară, ci şi în parlament şi ca cetăţean în politică a fost un patriot convins şi un adeversar loial care lupta cu toată energia şi cu toată cinstea.

Pentru meritele lui, şi-a atras simpatia tuturor şi aceasta s'a dovedit şi mai mult în timpul din urmă. Astfel se explică şi participarea la înmormântarea lui a unui mare număr de bârlădeni şi a întrgei elite.

In adevăr, la înmormântarea lui Lascar Costin, la moşia Banca, au luat parte foarte mulţi Bârlădeni, iar înmormântarea s'a făcut cu un ceremonial cum foarte rar se vede.

Au plecat preoţii din Bârlad şi corul sub conducerea d-lui E. Bulbuc, au depus frumoase coroane familia, rudele, prietenii, cunoscuţii şi baroul de Tutova, care a trimis şi o delegaţie în frunte cu Decanul baroului d-l M. V. Cristescu, iar din satele şi comunele vecine cu Banca au sosit sute şi mii de oameni. Toţi au venit să verse o lacrimă de jale şi să spună cuvântul de durere pentru plecarea din lume a lui Lascar Costin.

Lacrimile tuturor şi duioşia ce le-a cuprins inimele sunt toată răsplata şi recunoştinţa pentru meritele defunctului şi pentru bine-facerile sale.

Iată persoanele cari au luat parte la înmormântarea D-lui Lascar Costin în ziua de 1 Martie 1910.

Membrii familiei, D-l Grigore D. Vasiliu, Prefectul judeţului, Gh. Vidra Primarul Bârladului, M. Tulburi Inspector Agricol, D-na şi D-l Th. Emandi, I. Em. Paladi Deputat, D-na Profira Davidoglu, D-l, D-na şi D-ra Tache Juvară, D-na şi D-l Dimopol.

NOTĂ. Lascar Costin a murit Sâmbătă dimineaţa, 27 Februarie 1910, la Banca, în mod grabnic, ne fiind acolo nime din familie. Dânsul erà plecat spre paralizie de vr'o doi ani. Inmormântarea i s'a făcut la 1 Martie, în cavoul din pridvorul bisericii făcută de el acolo, unde îi era moşia, la Banca.

A fost elevul lui Caiol, care şi-a avut şcoala, pe locul unde răposatul Costin şi-a făcut şi are casele, în mahalaua Muntenii.

XII

Inmormântarea lui Gh. Munteanu

26 Maiu 1910

La 26 Maiu a. c. a avut loc înmormântarea regretatului Gh. Munteanu, tipograf din oraşul nostru.

Dacă scriem aceste rânduri pentru memoria def. Gh. Munteanu, aceasta o facem pentru că ne simţim datori faţă de el, căci dacă Gh. Munteanu n'a fost un om care să ocupe cine ştie ce trepte sociale înalte în societate, sau dacă n'a fost un om de familie mare, el a fost un om cu suflet mare şi curat, a fost un modest şi cinstit tipograf, care sub greutatea grijei zilelor de

mâne şi sub sbuciumul vieţei, n'a uitat să fie un bun român, care îşi iubea neamul cu patima cea mai nobilă şi cu sacrificiile cele mai mari. El n'a uitat asemenea pe cei săraci din jurul său, cari totdeauna au găsit sprijin şi încurajare la el. Dânsul ca fiu modest al unei familii fără mijloace, a străbătut în viaţă cu mari greutăţi, fiind ucenic de tipografie 9 ani, după care timp, cu muncă stăruitoare şi chibzuială, el reuşeşte la 1882 şi deschide prima tipografie *„Naţională“* în Bârlad.

Odată ajuns aci, Munteanu conduce cu prevedere atelierul său şi treptat progresează până în timpul din urmă, reuşind să lese o frumoasă avere pentru familie şi fiind în toată viaţa un om de o corectitudine exemplară. In societate, cum am spus, el n'a ocupat trepte înalte, însă a ocupat trepte de o mare încredere, fiind până în ultimele momente casierul *„Societăţei Meseriaşilor“*, demnitate pe care a parăsit'o cu fruntea senină şi cu sufletul împăcat, cum a părasit însuşi viaţa.

Munteanu nu avusese fericirea să aibă o cultură înaltă, care de altfel, nici nu se reclama la meseria sa, dar ca om activ, el îşi asîmilase multe cunoştinţi folositoare şi prin caracterul său ales şi prin viaţa demnă şi lipsită de vicii, a ţinut să fie totdeauna în contact cu oameni aleşi şi culţi, de la cari a ştiut să se folosească.

El ca naţionalist convins a fost un asămănător cu vechii tipografi editori şi diriguitori în cultura naţională. A scos un timp îndelungat gazeta *„Vocea Tutovei“*, la care colaborau studenţi şi profesori, cu cari Munteanu era zilnic în contact, pentru care avea o deosebită consideraţie şi dânşii la rând îi răspundeau la fel. S'au perindat multe serii de studenţi cari au colaborat la gazeta *„Vocea Tutovei“*, au ajuns profesori, doctori, etc., unii au plecat şi alţii le-au luat locul şi Munteanu totdeauna a fost simpatizat de dânşii, ca unul care se silea să-i înţeleagă şi să-i ajute, conlucrând cu dânşii la ridicarea neamului.

Când s'a înfiinţat în Bârlad Secţia *„Ligei Culturale“*, Munteanu a fost printre cei dintâi care s'a înscris şi a fost membrul cel mai devotat, fiind ales în urmă casier al acestei instituţii naţionale.

Acestea toate, ne obligă pe noi faţă de memoria lui Gh.

Munteanu ca să-i consacrăm acest articol, mult meritat prin viața și faptele frumoase a defunctului.

De altfel însuși ceremonialul impunător al înmormântărei lui Munteanu, a fost pentru toți o dovadă strălucită a meritelor sale din viață, cari trebue să fie exemplu pentru toți. Cu ocazia înmormântărei def. Gh. Munteanu s'a dat dovadă pentru toți, că un om din ori-ce treaptă socială ar fi, poate prin viață să-și apropie ca prieteni sinceri pe cunoscuții din toate clasele sociale.

In adevăr la înmormântarea lui Gh. Munteanu, de și timpul era foarte rău la început, totuși lumea nu mai încăpea în jurul carului funebru, căci toți prietenii și cunoscuții lui Munteanu erau obligați să vie ca să spună ultimul adio celui mai cinstit și devotat prieten. S'au pronunțat cuvântări pline de duioșie și de jale în care s'a bine-cuvântat memoria defunctului, aducându-se mângâere și încurajare familiei și rudelor.

A vorbit la plecarea de a acasă a cortegiului, D-l avocat *Dorin,* arătând calitățile alese, munca și sentimentele frumoase ale defunctului, cari vor rămâne cea mai înaltă mângâere pentru urmași.

A vorbit D-l *Gregoriade* din partea Societăței meseriașilor, făcând elogii defunctului, care era un membru devotat al Societăței și a administrat avutul ei cu mare cinste până în ultimele momente.

Cortegiul a parcurs străzile principale cu muzica în frunte, iar carul funebru era acoperit de mai multe coroane depuse de familie, rude și prieteni. Asemenea au fost cele trei steaguri naționale îndoliate împreună cu membrii societăților respective: Societatea meseriașilor, Corporația și Banca Populară *„Deșteptarea“,* cari au condus carul funebru până la cimitirul „Eternitatea".

D-l avocat *V. Arteni,* înainte de scoborârea cosciugului în groapă, a ținut o cuvântare foarte mișcătoare, arătând frumoasele calități a defunctului și lăudându-i viața care a fost așa de aleasă și curată. A arătat meritele lui Gh. Munteanu și sacrificiile ce a făcut el ca naționalist sincer, care nu pregeta nimic pentru cauza națională.

In jalea tuturor, D-l Arteni spune ultimul adio lui Gh. Munteanu, cari nu va muri nici odată în inimele acelor cari la cunoscut și pe cari el i-a iubit totdeauna.

Astfel a plecat din lumea noastră, trupul neînsufleţit a lui Gh. Munteanu, şi între noi rămâne caldă şi vie amintirea lui de om cu inimă largă, muncitor cinstit, cetăţean şi părinte de familie model, căruia îi spunem: *D-zeu să-l ierte!* iar familia să aibă o dulce şi sfântă mângâere în amintirea lui scumpă şi curată.

(Din ziarul „Tutova", Bârlad, 3 Iunie 1910)

XIII

† Natalia Drouhet

1843-1912

In ziua de 14 Ianuarie a. c. s'a stins din viaţă în Galaţi la ginerele său d. N. Ciobanu, institutor, Natalia Drouhet soţia defunctului profesor P. Drouhet.

Vestea morţei sale a surprins pe toţi cunoscuţii; căci cu toate că atinsese vârsta aproape de 70 ani, totuş era bine conservată, iar prin obişnuinţa cu munca îşi oţelise natura şi părea rezistentă unei vârste şi mai înaintate.

Deşi de la încetarea din viaţă a soţului său a părăsit Bârladul şi trăea retrasă pe lângă iubita sa fiică şi ginere din Galaţi; totuşi mai toată viaţa şi-a petrecut-o în Bârlad unde multă vreme a fost mai întâi directoara unui distins pensionat, în care şi-au primit educaţiunea cele mai bune din d-nele societăţei bârlădene, ba şi o mare parte din cele ale oraşelor vecine cu bârladul; iar în urmă a fost directoarea Externatului secundar de fete din Bârlad, de la înfiinţare până la transformarea lui în şcoala profesională.

Fiind deci una din persoanele care a contribuit, după putinţă, la renaşterea şi mişcarea culturală a oraşului nostru, credem a ne îndeplini o datorie, de a nu lăsa nebăgată în samă trecerea sa din această viaţă.

Natalia Drouhet s'a născut în anul 1843 Decemvre în 25, în comuna Găeşti judeţul Iaşi. Părinţii săi se numeau Gheorghe şi Profira Olivari. După moartea părinţilor săi mama sa se mută la Bârlad şi deschise în 1857 un pensionat de fete, unde îşi făcu studiile primare şi secundare şi N-lia Drouhet. In anul 1864

Aprilie 24 căsătorindu-se cu P. Drouhet, care preda lecţiuni de limba franceză în pensionatul mamei sale, Natalia Drouhet după doi ani (în 1866) luă însăşi direcţiunea pensionatului, pe care îl conduse cu multă demnitate până în 1887, când a fost numită directoare la Externat.

Chipul cum Natalia Drouhet, şi-a îndeplinit datoriile ca directoară, atât în pensionatul său cât şi mai în urma la Externatul secundar, poate servi de model seriozitatea şi tactul cu care ştia să conducă şcoala, impunea respect şi chiar admiraţie oricărui a avut ocaziunea s'o viziteze.

Cu colegele profesoare, ca şi cu toată lumea, tot deauna era delicată şi prietenoasă: şi totuş ştiea a se face cu uşurinţă respectată.

Cu elevele, blândă şi serioasă: prin atitudinea şi manierile sale ştiea nu numai să le atragă simpatia şi stima, dar să se şi facă ascultată de ele cu cel mai mare drag. Când o elevă nu-şi făcea datoria, numai o observaţiune din parte-i era deajuns pentru a o corija pe viitor, fără a face uz ca azi prin unele şcoli, de pedepse umilitoare şi nepotrivite cu natura elevelor. Gosolănia, trufia şi alte asemenea defecte i-au fost cu totul necunoscute; din contra şi prin vorbele şi prin faptele sale căuta să ţină sus prestigiul şcoalei în fruntea căria se afla.

Din această cauză, Externatul din Bârlad, atât cât a fiinţat era clasat printre cele dintâi şcoli secundare de fete din ţară; iar meritele vrednicei directoare au fost apreciate, după cuviinţă, de autoritatea şcolară superioară, care i-a conferit „Răsplata Muncei" pentru învăţământ.

In viaţa privată numai familia şi în special scumpii sei copii de care s'a despărţit acum pentru tot deauna, pot şti mai bine ca ori cine, câte însuşiri alese şi rari o împodobeau. Durerea lor nu poate avea margini, căci cu adevărat au perdut pe o bună şi duioasă mamă al cărei devotament pentru ei nu-l egala de cât iubirea ce le-o păstra; de acea nu a cruţat nimic numai şi numai să-i vadă fericiţi. Cât nu s'a străduit şi câte sacrificii n'a făcut dânsa pentru ei.

Deci ca omagiu adus muncei şi conştienţiozităţei în îndeplinirea datoriilor, de care a dat destule dovezi în viaţă Natalia

Drouhet, ne-am crezut datori a-i consacra aceste rânduri; iar în numele celor ce-au putut-o aprecia și stima după cuviință, îi zicem! *să-i fie amintirea veșnică și țărâna ușoară!.*

(După ziarul „Viitorul", No. 44, Bârlad, 1912, Ianuar 29)

XIV

Moartea lui Stroe Belloescu, prin asasinare

20 Octombrie 1912

SPRE NEMURIRE

„Per aspera ad astra"

Pe firmamentul nostru național a apărut o stea strălucitoare, a cărei mărime va crește, în cursul vremurilor.

Steaua marelui naționalist, a neuitatului Stroe Beloescu n'a apus, n'a căzut în văzduhul uitărei; dimpotrivă ea a răsărit și cu cât timpul va trece va străluci, va împrăștia lumină în jurul ei, trezind mințile întunecate și îmblânzind inimile feroce, a căror victimă el însuși a fost.

Ilustrul dispărut toată viața și-a închinat-o ridicărei celor mulți năpăstuiți și oropsiți de soartă și de împrejuri, din mijlocul cărora, pare că, s'au ridicat, orbiți, călăii vieței lui sfinte.

Straniu sfârșit, nedeslegată enigmă, care reamintește Calvarul din Evanghelie.

Stroe Belloescu prin origină Ardelean, fiu de gospodar rural cuprins, crescut în dragoste de neam și de muncă continuă și cinstită, a primit învățătura primară și secundară în București, sub influența romantismului înflăcărat al lui Heliade Rădulescu, care preamărea trecutul nostru istoric de glorie și de cinste, s'a desăvârșit în streinătate în Belgia, țară unică, de muncă intensivă și de ordine; astfel bine preparat și solid format a îmbrățișat cariera frumoasă a profesoratului, în epoca lui clasică și a fost far luminos, într'o lungă și frumoasă carieră, la Liceul nostru; în politică a întrupat idealul școalei lui Barnuțiu de naționalism extremist și puritanism în politică.

Școala acesta barnuțiană a fost trâmbița, care ne a deșteptat din adormire, de aceia Stroe Belloescu a fost pururea deștept

şi gata de luptă. In viaţa lui întreagă a fost luptător în primele rânduri ale partidului naţional liberal, al muncei cinstite, al economiei şi cumpătărei cu adevărat stoice. Cu aceste calităţi şi cu o deşteptăciune sclipitoare s'a impus tuturor.

Noi ne-am mândrit cu dânsul; expansivitatea lui n'avea hotar.

Au rămas de la dânsul monumente de cultură şi de credinţă neperitoare, în toate ţinuturile româneşti; prin şcoalele lui se vor lumina minţile şi încălzi inimile; în bisericele lui se va preamări Cel a tot puternic, păzitor şi ocrotitor al neamului, al ţărei şi muncitorimei.

Simplicitatea şi rusticitatea funerariilor, care se armoniza cu întreaga lui viaţă, a sguduit adânc inimele, aşa că o durere imensă plana şi acoperea întregul cortej funebru.

Noi, admiratorii virtuţilor lui, suntem datori, să-i perpetuăm amintirea; să-i ridicăm un monument neperitor, care reprezentându-i figura înaintea iubitei lui „Case naţionale" să-l arate viitorimei în toată strălucirea; iar la 20 Octombrie în fiecare an, în ziua îngrozitoarei crime, să se organizeze pelerinagii la Griviţa lui drăgălaşă, unde se odihneşte corpul lui, celui care n'a cunoscut repausul şi a cărui întreagă activitate a fost închinată neamului şi patriei.

Astfel se câştigă nemurirea: per aspera ad astra.

RAMNICEANU

TESTAMENT

In numele sfintei Treimi

Las următoarele mele dispoziţiuni după încetarea mea din viaţă.

Indată ce corpul meu va fi scăldat, să fiu aşezat în Casa Naţională, de unde într'un car cu 2 boi să fiu dus şi îngropat în biserica din comuna Griviţa şi carul cu boi să fie daţi unor însurăţei săteni.

Averea mea este, astăzi 9 Iunie 1912 de 15000 lei în trei scrisuri funciare rurale 5 la sută, în casa mea de fer şi 8500 lei la Banca Moldovei de jos. Total 23.500 lei.

Las 8000 lei pentru şcoala din cotuna Palerma, 3000 lei

fond la casa școalelor din București, cu al cărui venit să se ajute la întreținerea școalei din Grivița, 2000 lei fond la Casa bisericei din București din a cărui venit să se ajute întreținerea bisericei din Grivița, 3000 lei plata d-lui Lăzărescu pentru atelierul din Grivița, 5000 lei zestre copilei Marietta, fiica nepoatei mele Marița I. Terțescu. Cu restul să se cumpere carul cu boi și înmormântarea mea.

Doresc ca la înmormântarea mea să nu se ție cuvântări, nici coroane și de se poate cor vocal și nici de cum instrumental.

Bârlad, 9 Iunie 1912, scris, datat și subscris de mine.

STROE S. BELLOESCU

Inmormântarea lui Stroe Belloescu

Când zicem *înmormântarea* lui Stroe Belloescu, nu știam dacă acest cuvânt mai are noțiunea obicinuită, căci asistând la ceremonialul plecărei dintre noi a corpului neînsuflețit a celui mai modest și simpatic om, mai curând am putea spune că Stroe Belloescu acum s'a renăscut ca să apară veșnic în fața tuturor cu întreaga splendoare a măreției lui sufletești.

In viață era modest la costum și în pretenții, dar era prea mare în voință de a face bine și această voință a făcut din el un uriaș, pe care nu știm cine îl va putea ajunge vre-o dată.

Om sărac de tânăr, născut din părinți modești cari duceau greul vieței cu muncă și suferință, Belloescu învățase din copilărie să asculte glasul durerei și prin muncă încordată și-a creat o situație, de unde cu o sete neînvinsă a mângâiat suferințele tuturor. Sunt mii de ființi, a căror dureri au fost alinate fără reclamă și pompă, de inima duioasă și de mâna largă a lui Stroe Belloescu și toate aceste inimi bat astă-zi pline de durere, căci s'a dus mângâerea lor. Sunt zeci de instituții, școale și biserici și alte așezăminte, clădite cu sudoarea lui sfântă, și trebue să plângă țara toată, că s'a stins viața care a încălzit inima acestui apostol al generosității. Plâng frații peste hotare, căci în elanul lui de iubire și de jertfă, Belloescu a mângâiat și a ajutat pe Transilväneni, pe Bucovineni și pe ceilalți, dând sprijin la biserici și creând burse la școli, așa că inima lui a cuprins întreaga suflare românească și de aceia Românimea plânge cu țara întrea-

gă, pe cel mai mare filantrop, căzut în modul cel mai mişelesc sub mâna sacrilege a unui asasin. Şi dacă acel odios făptaş, ar fi avut un moment măcar limpezimea cugetului, să vadă cine a fost Belloescu în viaţă, s'ar fi prăbuşit la pământ în clipa când a atins trupul acestui martir al binelui, iar dacă astă-zi acel monstru vede cine a fost Belloescu pentru care plânge o lume, el trebue să cadă sfărâmat înaintea conştiinţei sale şi să se svârcolească în mustrări până ce va dobândi ertare să poată intra într'un mormânt. Este ruşinea unei ţări întregi, că s'a putut găsi într'ânsa un criminal atât de grozav, care a stâns cea mai strălucitoare viaţă şi este datoria noastră să spălăm memoria lui Belloescu. Dar până aci, n'am vorbit de loc de înmormântare şi se vor mira cititorii că am părăsit subiectul, însă am spus de la început că Belloescu nu e înmormântat, ci a plecat numai cu trupul dintre noi, iar faptele şi întreaga lui figură a răsărit acum mai luminoasă ca oricând în faţa tuturor.

Până la plecare, corpul neînsufleţit al regretatului Belloescu a fost depus la „Casa Naţională" opera lui, clădită cu mari sacrificii de defunct, pentru înfrumuseţarea şi luminarea oraşului nostru. Acolo l'au vizitat pe rând tot Bârladul, de la bătrâni până la copii şi ţăranii din împrejurimi cu învăţătorii şi toţi foştii lui elevi. Toţi a îngenunchiat, au plâns şi şi-au luat ultimul adio de la acest erou al vieţei.

Marţi la ora 12 a pornit carul funebru tras de boi, cum ceruse defunctul, iar rămăşiţele lui pământeşti au fost aşezate cu coşciugul între covoare naţionale şi între flori, fără a se ţinea nici un discurs tot după cererea defunctului. De alt-fel discursurile nici nu erau trebuitoare, căci faptele lui Beloescu vorbesc atât cât n'ar fi putut spune nici cel mai mare orator.

Lumea toată spune că în Bârlad n'a fost nici odată un cortegiu mai mare ca la Belloescu, deşi au fost înmormântate aci şi persoane cari ocupase în viaţă fotolii ministeriale. Străzile erau în adevăr baricadate de lume şi cortegiul începea de la farmacia Frenkel pe toată strada Principală până la bariera Tecuci la capătul oraşului. Onorurile militare au fost date de un batalion de infanterie cu muzica în frunte şi de un escadron de cavalerie.

A fost tot clerul, toate şcoalele secundare de fete şi de bă-

eţi, tot corpul didactic, toate autorităţile, Prefectura, Primăria, Tribunal, Barou, Magistraţii, Medici, Ingineri, în fine tot ce are Bârladul, dar absolut tot, de bărbaţi în vârstă şi până la copii de şapte ani, şi asupra acestor copii avem de admirat că ei au mers pe jos până la Griviţa însoţind carul funebru. Cortegiul acesta atât de mare şi atât de trist a însoţit carul funebru tot parcursul până la Griviţa, iar corul Liceului şi al şcoalei Normale au cântat până la locaşul de veci. Parte din lume a mers cu trăsurile şi parte cu un tren special, iar restul pe jos.

Locuitorii din Griviţa şi din Palermo, unde defunctul le terminase acum în toamnă o frumoasă clădire de şcoală au eşit întru întâmpinare şi împreună cu învăţătorii respectivi şi toţi elevii au mers la Griviţa şi corul copiilor au cântat.

Satul Griviţa era adevărat invadat de lume şi toţi se mişcau cu mare greutate mergând pe rând să vadă biserica, şcoala şi monumentul lui Cuza Vodă cu C. Negri şi M. Kogălniceanu, toate, lucrări frumoase executate cu măestrie de marele filantrop Stroe Belloescu, care aduna ban cu ban şi clădea şcoli şi biserici.

Satul acesta va deveni un fel de Ierusalim al nostru bârlădenii, cari avem de acuma acolo mormântul sfânt al marelui filantrop Stroe Belloescu.

Intre şcoală şi biserică şi la spatele statuei lui Cuza-Vodă, între patru brazi şi la cap cu un tei, este cavoul unde, după oficiarea prohodului, a fost coborât trupul rece şi nemişcat al blândului şi duiosului Stroe Belloescu, în care a bătut cea mai caldă şi iubitoare inimă, inflăcărată de cele mai înalte idealuri naţionale şi de cele mai înalte sentimente de umanitate.

Au plâns bătrânii şi tinerii, copiii şi femeile şi lacrămile tuturor să fie mângâerea familiei îndurerate şi a noastră prieteni şi cunoscuţi, cari am perdut această ilustră figură, această scumpă fiinţă, care de mult nu era numai a familiei, sau a partidului naţional-liberal, ci era al ţărei întregi.

D-l I. I. C. Brătianu, şeful partidului Naţional-Liberal, auzind de trista veste, a trimes fruntaşului nostru D-l Gr. Vasiliu următoarea telegramă:

„Aflu cu cea mai adâncă mâhnire marea nenorocire care ne isbeşte. Stroe Belloescu al cărui suflet era încălzit de cele

mai înalte aspirațiuni naționale a fost între D-voastră și între noi toți o pildă.

Partidul nostru îi va păstra amintirea cu recunoștință și dragostea)".

ION BRĂTIANU

Acum cu lacrămile în ochi să spunem încă odată: Dumnezeu să-l ierte, fie-i țărâna ușoară; căci el în viață a ușurat durerea tuturor.

(După ziarul „Viitorul", No. 31, Bârlad, 31 Octombrie 1912)

XV

Moartea lui Gheorghe Vidră

30 Octombrie 1912

Mercuri 30 Octombrie a. c. ora 4 p. m. se respândi ca iuțala fulgerului trista veste, că o moarte fulgerătoare secerase în puterea vârstei pe acest vrednic fruntaș liberal, ce a fost Gh. Vidra.

In mai puțin de zece zile, după moartea atât de tragică și de neașteptată a lui Stroe Belloescu, încercăm o pierdere și mai mare și mai neașteptată prin încetarea din viață a lui G. Vidra.

De numele acestui ilustru răposat este legată amintirea unei activități foarte rodnică și binefăcătoare, de mai bine de patruzeci de ani în cele mai înalte demnități din oraș și din județ. Incă de pe la 1866, G. Vidră a ocupat rând pe rând funcțiunile de substitut de procuror, membru supleant, judecător de ședință, procuror, judecător de instrucție și președinte de tribunal. Prin muncă și exemplara lui corectitudine a sădit în opiniunea publică din județul Tutova credința în destoinicia și nepărtinirea instanțelor noastre judecătorești.

Eșit din magistratură în 1880, a fost puțin după aceea ales decan al corpului de avocați din localitate; apoi consilier județian și președinte al comitetului permanent și puțin mai târziu deputat al colegiului II de Tutova. Infine în 1895 a fost ales primar al orașului Bârlad, reales în 1901 și în 1907. Pe urma lui a rămas multe îmbunătățiri realizate de el atât încât privește lucrurile de edilitate cât și în ce privește reorganizarea serviciului interior al comunei.

Peste tot G. Vidra a lăsat amintiri neşterse de magistrat capabil, cinstit şi îndatoritor. Sinceritatea şi statornica lui hotărâre, isvorâtă din adâncă convingere, erau îndulcite de bunătatea sufletului şi afabilitatea manierilor sale.

Golul ce-l lasă în sinul societăţii bârlădene acest ilustru fruntaş va fi adânc simţit, iar cei cari l'au cunoscut şi iubit îşi vor aduce aminte totdeauna de el şi vor regreta vecinic perderea lui.

In politica bârlădeană G. Vidra a fost un factor puternic, pentru determinarea unui curent de neîncetată evoluţiune a partidului liberal în sensul ideilor înaintate, manifestate în timpurile din urmă pretutindeni. Până la ultima suflare Vidra a fost protagonist al modernismului liberal, un soldat entusiast, care îmbrăţoşa cu căldură causa celor mulţi.

Am dat multe lupte împreună şi am avut satisfacţiunea de a vedea realisat idealul nostru. In 1880, fiind abia trei la număr: G. Vidra, regretatul Ioan Liga şi subsemnatul, am întreprins lupta, încoronată de succes, contra fracţiunei libere şi independente, spre a o sili să se contopească cu partidul naţional-liberal. La această luptă s'au asociat mai tărziu: Iancu Sturdza, C. Nanu, Lascar Costin, Iorgu Gâlcă, Iorgu Juvară, Iancu Costandachi şi alţi iluştri răposaţi. Ajutaţi şi de venerabilul Andrei V. Ionescu, pe atunci primar al oraşului, am avut fericirea să vedem realisat visul nostru: întemeierea partidului naţional-liberal din Bârlad.

Câte discursuri înflăcărate şi pline de miez nu s'au pronunţat în vechea clădire a teatrului şi sala Renaşterea.

La căpătăiul celui, care dispare pentru totdeauna din mijlocul nostru, unde de obiceiu nu se aud decât plânsete şi suspine, mi-am permis a evoca luptele politice la care a luat parte însemnată G. Vidra, căci din viaţa lui, cea mai mare parte închinată ţărei, trebuie să tragem învăţăminte din care să se inspire urmaşii, cari vin după el şi cari îi vor lua locul.

In faţa mormântului încă deschis a lui G. Vidra înalţ cugetul şi inima mea către cel A Tot Puternic şi într'o rugă fierbinte'L rog, ca să facă ca din ţărâna lui G. Vidra să răsară cetăţeni vrednici, cari să păşască pe urmele lui, spre fericirea

neamului. Dumnezeu să primească sufletul seu în ciata marilor patrioţi.

Familiei lui îndoliate ii adresăm sincere şi adânci păreri de rău şi alături cu ea voiu îngenunchia pe mormântul scumpului meu prieten.

T. IOAN

(Din ziarul „Drapelul", No. 8, Bârlad, 2 Noembrie 1912)

XVI

Moartea lui Ştefan Dobrescu

1 Decembrie 1913

Duminica trecută a încetat din viaţă, după o îndelungată şi grea suferinţă, profesorul *Ştefan Dobrescu,* de la Liceul din localitate.

Inmormântarea a avut loc Marţi la orele trei, când cortegiul funebru foarte impunător, a plecat de la biserica Sf. Ilie, şi a condus corpul defunctului până la cimitirul „Eternitatea". In biserica Sf. Ilie, după serviciul divin ce s'a oficiat, a vorbit d-l *Gh. Alexandrescu* din partea profesorilor din Bârlad. D-sa arată meritele defunctului ca profesor, descriindu-l în culorile cele mai vii, şi dându-l ca exemplu de bunătate şi corectitudine.

Vorbeşte apoi, d l profesor *Dimitrie Mironescu,* din partea partidului liberal-naţional, al cărui fruntaş era defunctul Dobrescu. D-sa descrie virtuţile cetăţeneşti şi statornicia ideilor acestuia, regretând că oraşul pierde un cetăţean de o valoare netăgăduită, iar partidul liberal un soldat devotat.

La Liceu a vorbit elevul Dobrovici, iar la cimitir elevul Butunoi, amândoi arătâd dragostea cea mare ce-o aveau elevii pentru profesorul dispărut din mijlocul lor.

*
* *

Inzestrat cu cele mai frumoase calităţi sufleteşti, stimat şi iubit în toate cercurile societăţii noastre, defunctul lasă în urma lui regrete unanime.

Ştefan Dobressu s'a născut în com. Crasanii de jos, jud. Ialomiţa, la 2 Noembrie 1856. A fost pe rând funcţionar la administraţia poştelor, institutor, profesor suplinitor şi în fine, după

ce a luat licenţa în litere şi filozofie, a fost numit prin concurs profesor definitiv.

Toţi acei cari l'au cunoscut, îi vor păstra o frumoasă amintire. Bunătatea lui bine cunoscută, delicateţa extremă ce'l caracteriza, şi înaltul simţimânt al datoriei de care a fost animat până în ultimele momente, l'au făcut iubit şi stimat de toţi acei ce l'au cunoscut.

Prin moartea lui Ştefan Dobrescu, dispare dintre noi un prieten drag, un profesor conştiincios, şi un cetăţean demn şi un membru scump al familiei sale.

(*După ziarul „Viitorul", No 33, Bârlad, Duminică 8 Dec. 1913*)

NOTĂ. Cu 2 zile înainte de a-şi da sfârşitul, colegul iubit, a fost mărturisit şi împărtăşit de mine. Dacă ar fi trăit făceà o şcoală în satul lui natal.

XVII

Moartea lui Grigore D. Vasiliu

la Paris, 27 Iulie 1925

Cu adâncă părere de rău anunţăm încetarea din viaţă a lui Grigore D. Vasiliu, vice-preşedinte al Senatului şi şeful partidului naţional-liberal din judeţul Tutova. Ştirea aceasta tristă ne vine dela Paris, unde regretatul nostru fruntaş se dusese să-şi caute sănătatea.

Cariera politică a lui Grigore Vasiliu a fost aceia a unui democrat convins şi a unui iubitor al ţărănimei, la a cărei înălţare morală şi bună-stare materială a centribuit o viaţă întreagă.

Ca prefect al judeţului Tutova, pe care l'a administrat mulţi ani, Grigore Vasiliu a avut prilejul să pună în practică ideile sale democratice. Incă dela 1907, pe vremea răscoalelor, regretatul defunct a dat dovadă de tact şi pătrundere a nevoilor clasei ţărăneşti. Judeţul Tutova a fost unul din acelea în cari revoltele au fost potolite fără să fie nevoie de represiune, căci cel care îl administra a ştiut să dobândească încrederea populaţiunei.

Bărbat cu idei înaintate, dar şi om de acţiune, Grigore Vasiliu a înzestrat judeţul Tutova cu căi de comunicaţie, a clădit numeroase şcoli, a înfiinţat obştii şi bănci populare, biblioteci, spitale, etc.

Nu mai puţin bogată a fost activitatea sa ca prefect de Tutova, în timpul războiului, când energia şi priceperea sa au fost puse la grele încercări.

In anii din urmă a părăsit activitatea administrativă propriu zisă, pentru a-şi consacra calităţile de barbat politic operei legislative. Ca deputat şi senator el aducea un spirit larg, democratic, o adâncă cunoaştere tuturor chestiunilor, mai ales a celor administrative şi sociale. La elaborarea Constituţiei şi la reforma administrativă, Grigore Vasiliu a luat parte activă, lucrând în diferite comisiuni parlamentare.

Partidul naţional-liberal pierde în Grigore D. Vasiliu pe un fruntaş stimat, pe un credincios, vechiu şi devotat partizan al principiilor liberale, pe un om de acţiune cum nu sunt mulţi.

Deplângând moartea prematură a acestui om de muncă în folosul obştesc, trimitem familiei greu încercată expresiunea celor mai sincere păreri de rău pentru pierderea ireparabilă pe care a suferit'o.

(Viitorul din Bucureşti)

Telegrama D-lui Ioan I. C. Brătianu

(Primul ministru al ţărei şi şeful partidului Naţional-Liberal)

„Aflu cu adâncă mâhnire încetarea din viaţă la Paris a valorosului amic Vasiliu al căruia concurs a fost atât de vrednic în vremurile cele mai grele la înfăptuirile cele mai mari.

Rog anunţaţi familia şi prezentaţi condoleanţele mele.

IOAN I. C. BRĂTIANU

Grigore D. Vasiliu moare în vârstă de 52 ani, în plină vigoare a vârstei, când putea încă să aducă reale servicii. Născut din părinţi răzăşi din pătura chemată a împrospăta prin însăşi puterea ei de viiaţă, energia şi priceperea conducătorilor, moare tocmai când învingând printr'o muncă pe cât de grea tot pe atât de pricepută toate greutăţile care-i se opuneau în cale. Eşit victorios pe arena luptelor mai grele dar şi a onorurilor mai evidente dispare tocmai când valoarea lui începuse să fie cunoscută, personalitatea lui apreciată. Avocat distins, găsind cu uşurinţă soluţiile cari dădeau magistraţilor putinţa de a se pronunţa în spiritul legei, el

iubea cu pasiune profesiunea de avocat pe care ştia să o ridice la înălţimea unui cult, nu a unei simple îndeletniciri rentabile. Stimat de magistraţi, iubit de colegi, căutat de cei cari aveau nevoie de sfaturile lui, cu o vorbire curgătoare, pe cât de simplă tot pe atât de concisă, cu o argumentare strânsă, întemeiată pe logică, soluţiile lui se impuneau prin însăşi evideţa lor.

Ca om politic luptător de mâna întâia, energic, hotărât a pune în serviciul democraţiei toate frumoasele lui însuşiri. Avea darul de a împrăştia în jurul lui simpatia. Autoritatea lui de conducător fusese câştigată printr'o victorie a cărui conducător fusese. Ştiia pe deasupra patimilor de partid să pună de acord interesele drepte şi legitime cu spiritul de legalitate, cu acel tact de împăciuire care caracteriza frumoasele sale calităţi. Ales deputat în opoziţie, prefect în timul războiului, a dat armatei tot sprijinul pentru aprovizionare, răniţilor din spitale dragoste şi iubire, supraveghind îndestularea lor.

Ales şef al partidului liberal din localitate a dat o direcţie bună acestei organizaţii, purtând în fruntea ei lupte glorioase care a dat frumoase succese întregului partid.

Ca vice-preşedinte al Senatului se impunea stimei tuturor, iar în chestiunile de organizare, de legiuiri şi-a spus cuvântul său cu autoritate şi competenţă.

Menit a urca cele mai de sus trepte, pe care le ating cei aleşi, moare pe neaşteptate, iubit şi plâns de prieteni, regretat de toţi.

N. SIMIONESCU

GRIGORE D. VASILIU
şi
Mişcarea economică din oraşul şi judeţul nostru

Fiind convins că buna stare economică a unei ţări stă în legătură cu buna stare a locuitorilor săi, Grigore D. Vasiliu pentru oraşul şi judeţul nostru a fost o forţă creatoare, întemeind instituţiuni financiare şi directive ce vor rămânea.

Indrumător, alături de regretatul V. Diaconescu, a băncilor populare, creiază în Bârlad cu ajutorul locuitorilor mărginaşi, banca populară „Deşteptarea", care astăzi este într'o stare înflo-

ritoare. A luat iniţiativa şi a fost conducătorul băncii „Tutova" din Bârlad, astăzi sub conducerea amicului nostru D. Constandache. Intemeiază banca „Tache Protopopescu" un puternic aşezământ de credit, pe care o conduce cu pricepere 12 ani, lăsând-o în plină prosperitate. Activitatea lui pe acest teren va rămânea, căci moartea ia ceeace este al ei, trupul, dar amintirea despre oamenii buni şi harnici rămâne. Amintirea lui Grigore D. Vasiliu va supraveţui alături cu operile pe care le-a înfăptuit.

Cu ocaziunea morţii iubitului nostru şef, organizaţia partidului liberal din localitate şi familia au primit numeroase telegrame şi scrisori de condolenţe din partea numeroşilor amici şi cunoscuţi ai regretatului dispărut. Organizaţia partidului nostru şi familia mulţumeşte cu recunoştinţă tuturor celor cari cu această tristă întâmplare şi-au manifestat regretele lor pentru cel pe cari l'au iubit şi stimat cu toţii.

(Din ziarul „Viitorul" No. 1, Bârlad, 6 Aug. 1925)

Funeraliele lui Gr. D. Vasiliu

Fost Preşedinte al Organizaţiei

Partidului Naţional-Liberal din jud. Tutova

Fost Vice-Preşedinte al Senatului

LA CONSTANŢA

Marţi, 1 Septembrie, a sosit în portul Constanţa corpul regretatului Grigore D. Vasiliu, mort la Paris în ziua de 27 Iulie 1925. La sosire în port, corpul iubitului nostru amic a fost primit de o delegaţie, compusă din D-nii: Mihai Turburi, prezidentul Camerei agricole din jud. Tutova, Ştefan Galin senator, Victor Stoenescu deputat, Eugen Bulbuc profesor, Gh. Dimitriu directorul prefecturei şi Emil Vasiliu nepotul fostului nostru şef.

S'a oficiat un serviciu religios de P. S. S. Arhiereul Gherontie al Dobrogei, în prezenţa organizaţiei partidului liberal din Constanţa şi a unui public numeros. Episcopul oraşului, a dat salutul de onoare, iar D-rul C. Alimănişteanu, deputat de Constanţa, a rostit o mişcătoare cuvântare, depunând şi o coroană din partea organizaţiei din Constanţa.

După terminarea serviciului religios, cosciugul frumos de

stejar, purtând pe o placă de bronz numele regretatului dispărut, a fost îmbarcat în vagon şi transportat spre Bârlad.

LA BARLAD

In gara Bârlad, Mercuri 2 Septembrie, s'a adunat un public foarte numeros, compus din amicii şi cunoscuţii, cari au ţinut să-şi manifesteze sentimentul lor de pioasă amintire. La coborârea sicriului din vagon, preotul paroh Ştefănescu, a oficiat un scurt serviciu religios, după care cosciugul purtat pe braţe de D-nii: N. Simionescu prezidentul organizaţiei, I. Bontaş primar, N. Neştian prefect, St. Galin senator, V. Stoenescu deputat, a fost aşezat în dric, după care cortegiul a parcurs într'o solemnă şi impunătoare tăcere strada Gărei şi Regală până la Capela Spitalului, unde cosciugul a fost expus. Amintim că mult regretatul dispărut a lăsat toată averea lui Spitalului Bârlad şi Elena Beldiman.

S'au depus numeroase coroane din partea D-lor: I. I. Brătianu prim ministru, M. Ferichide preşedintele senatului, C. Diamandi, ministru nostru la Paris, din partea organizaţiei partidului naţional-liberal din Tutova, din partea D-lui N. Simionescu preşedintele organizaţiei noastre, Prefectului de Tutova, primăriei Bârlad, a Tribunalului, Baroului, Spitalului, Federala băncilor populare, Comunitatea Israelită, a D-lor Mihai Turburi preşedintele Camerei agricole, Şt Galin senator, V. Stoenescu deputat, C. Lupaşcu deputat, Gh. Mihalache deputat, a funcţionarilor primăriei şi poliţiei, a locuitorilor împroprietăriţi din Bârlad, din partea familiei precum şi foarte multe flori şi jerbe din partea numeroşilor amici, cunoscuţi şi fruntaşi ai oraşului.

INMORMÂNTAREA

Pentru solemnitatea înmormântărei din ziua de 4 Septembrie a corpului regretatului Gr. D. Vasiliu, un tren special a adus mai multe personalităţi din Bucureşti, în frunte cu D-l *Tony Iliescu,* vice-preşedintele senatului, D-l *D. Arfăreanu,* secretarul general al partidului naţional-liberal şi D-l I. Eraclle secretarul senatului, D-l *D. Gussi,* senator de Covurlui şi fost director al Poştelor şi D-l *V. Pella,* senator de Iaşi, au venit D-l *Gh. Mârzescu,* ministrul justiţiei cu o delegaţie de deputaţi din Iaşi, D-nii *Victor Emandi* deputat, senator *Eraclie,* şeful de cabinet *Gheor-*

ghiu, o delegaţie a judeţului Tecuci în frunte cu şeful partidului D-l *Anghel Mihailescu,* D-nii: *Colonel Turtureanu* prefect de Tecuci, *Iorgu Hiotti* senator, Căpitan *Ioan* deputat, *Liţă Crăescu* avocat, şi foarte mulţi săteni.

Delegaţiile noastre de la sate în frunte cu şefii organizaţiilor fiecărui sat, cu placarda lui încoronată în frunze de stejar, au ţinut să ia parte la trista solemnitate a aceluia care a fost şeful lor.

La ora 2, a început slujba funebră de *P. S. S. Iacov Episcopul Huşilor,* înconjurat de mai mulţi preoţi în prezenţa D-lui Ministru al justiţiei, a delegaţiunilor şi a tuturor organizaţiunilor din judeţ. O lume imensă a ţinut să ia parte la trista solemnitate, a aceluia care a fost Gr. Vasiliu şi toată curtea spitalului cum şi bulevardul erau înţesate de lume.

Celdintăi vorbeşte d-l *Gh. Mârzescu,* ministrul de justiţie, din partea guvernului. D-sa a arătat cine a fost Gr. D. Vasiliu, cum a luat parte la cele mai importante evenimente pentru reconstrucţia României şi cum la marile evnimente: 1907, revoluţia, 1914, exproprierea şi votul universal, 1916 războiul, 1918 împroprietărirea, a fost un factor determinant, care şi-a servit şi partidul şi ţara în momentele grele prin care trecea.

D-l *Tony Iliescu* din partea Senatului, a ţinut o cuvântare caldă şi plină de duioşie pentru acela care a fost Gr. D. Vasiliu, modest, timid, plin de calităţi. Intr'un timp când nulităţile îşi fac loc cu uşurinţă, el stătea deoparte, respectat însă de aceia care au cunoscut meritele.

D-l *Teodor Alexandru,* prezidentul Trib. Tutova, a arătat meritele defunctului, care, ca avocat, a făcut cinste Trib. Tutova, unde niciodată n'a pledat decât afaceri curate şi drepte.

D-l *Th. Marinescu,* avocat, din partea Baroului de Tutova, a arătat meritele lui Gr. D. Vasiliu, ca avocat şi bun camarad. Delicaţ, plin de tact, Gr. D. Vasiliu a fost avocatul stimat şi iubit, camaradul respectat de colegi.

D-l *N. Neştian,* prefect, din partea judeţului, a arătat meritele lui Gr. D. Vasiliu ca prefect, când, cu tactul său, în timpul revoluţiei dela 1907, a ştiut să facă ca în judeţul nostru să nu cază o picătură de sânge. Ca prefect a mai clădit 47 localuri pentru şcoală.

D-l *I. Bontăş*, primarul oraşului, din partea oraşului şi a spitalului „Bârlad şi Elena Beldiman", căruia regretatul defunct îi lase întreaga avere, a arătat meritele defunctului ca om politic, bun, afabil de o corectitudine demnă, pentru timpurile de acum când materializmul tronează.

După cuvântarea d-lui I. Bontaş, slujba religioasă a continuat, iar corul întona „veşnica pomenire". Sicriul ridicat de prieteni, a fost dus pe braţe din curtea spitalului până în bulevard, unde un car tras de 6 boi de o frumuseţe neasemănată, aveau să ducă în chip simplu, dar imp unător, pe acela care a fost Gr. D. Vasiliu.

In faţa carului funebru, 3 care cu flori, date de amici şi de organizaţiile politice din: Bucureşti, Constanţa, Tecuci şi Bârlad. Cordoanele erau ţinute de către d-l Ministru de justiţie şi de către prietenii defunctului.

In faţa clubului liberal, D-l *Nicu Simionescu*, şeful partidului naţional-liberal, a ţinut din balconul clubului, o cuvântare în care a luat ultimul salut dela regretatul Grigore Vasiliu. D-sa a arătaţ meritele lui Gr. D. Vasiliu, ca preşedinte al organizaţiei şi solidaritatea cu care regretatul defunct ştia să-şi ţină în jurul său prietenii, graţie căreia a repurtat cele mai frumoase succese.

Cortegiul urmat de armată, câte o formatiune din fiecare unitate, a parcurs străzile: Regala, Carol şi Ştefan cel Mare, îndreptându-se spre „cimitir". In urma unei scurte slujbe de pomenire, după ultimul salut al prietinilor, şi ultimul onor dat de armată, prin salve de puşti repetate, corpul regretatului Gr. D. Vasiliu, fu coborât în mormântul de veci, corpul aceluia care cu optimismul lui senin, ştiuse s'arate în cele mai grele timpuri că a ştiut să fie la înălţimea datoriei.

(Din ziarul „Viitorul", No. 4, Bârlad, 9 Septemvrie 1925)

Memorii

I

Memoriul

Scris şi subscris de Ioan Vasiliu, Institutor onorific

La Intrebările ce ia-m făcut, pe când se aflà în viaţă şi aveà etatea 63 ani, — a răspuns următoarele:

1. Născut în anul 1844 Ianuarie 15[1]*)*, în oraşul Bârlad. Părintele meu a fost *dascal*, cântăreţ şiî nvăţător. Cântăreţ la biserica Sfântul Gheorghe; ca învăţător, avea şcoala în chiliele bisericei. Şcoala tatălui meu avea două divisiuni: în prima divisiune, ce era mixtă, băeţi şi fete, se învăţa târtaşul, bucoavna, ceaslovul, pisaltirea, scrisul şi socotitul; în adoua divisiune, unde se primeà băeţii din divisiunea întăi, mai ales aceia cari voiau să se facă cântăreţi sau preoţi, se învăţa rânduiala bisericei, octoicul şi pisaltirea.

Până la înfiinţarea şcoalei catehetice, din şcoala tatălui meu eşiau tineri, cari se însurau şi pe urmă mergeau de primiau hirotonisirea dela episcopul de Roman, de care ţinea oraşul şi judeţul nostru. Până la înfiinţarea şcoalei No. 1 care se numia la început *şcoala domnească,* unii îi ziceau chiar *şcoala împărătească,* şcolarii, cari terminau prima divisiune din şcoala tatălui meu, se aplicau la comerţ, meserii şi prea puţini la funcţiuni. Fiii de ţerani vineau să înveţe carte numai aciià, cari aveau dorinţa şi menirea de a se face preoţi.

Pre cât mi-aduc aminte, dintre fecorii şi ficele celor mai fruntaşi cetăţeni ai acestui oraş, între mulţi alţii şi multe altele, care au învăţat la tatăl meu, au fost Gheorghe Velescu, vărul d-lui Nicolae Nicorescu şi d-na văduva Gheorghiu, soacra d-lui profesor Gheorghe Costantinescu-Râmniceanu.

---

1) A murit la 14 Iunie 1918, în etate de 74 ani. N'a fost căsătorit.

2. Cu înființarea școalei împărătești, școalele bisericești, căci, așeà se numiau, între care și a tatălui meu, s'au desființat și elevii fruntașilor orașului s'au dus la școala împărătéscă și uniia, între care și Gheorghe Velescu, Panaiti Chenciu și alții s'au dus la Academia Mihăileană dela Iași.

3. De religiune creștin ortodox și de naționalitate română.

4. Numele tatei Vasile și al mamei Elena. Numelele surorilor Catinca și Maria. Numele fraților, Ioan, Nicolae și Vasile. Tatăl și mama au murit într'o vârstă înaintată. Cel dintăi dę apoplicsie și cea de a doua de o boală de inimă și de paralizie. Dintre surori și frați, sora cea mai mare, Catinca, la începutul juneței, a murit de pojar. Ceilalți trei sunt în viață.

5. Cu începutul cunoscințelor din prima divisiune a școalei tatălui meu, m'am dus în anul 1856 la școala împărătească sau domnească, după ce fusesem aproape un an ca ucenic în băcănia moșului meu, Stan Popa. După-ce terminasem clasea ânteiu și trecusem în clasea a doa, ducându-mă la *librăria și galantăria d-lui Demetrie Gheorghiu*, care era tocmai în locu unde este astâ-zi cofităria Boroda, ca să-mi cumpăr cărți pentru școală, patronul acelei librării și galantării, adică d-l Demetrie Gheorghiu, a început să mă sfătuiască, ca să părăsesc școala și să vin băet în prăvălie. Eu am spus părinților această împrejurări și ei, se vede, ca să scăpe de o cheltuială, m'a sfătuit să mă duc, că poate să-mi fie bine și să ies și eu vre-un negutitor, mai ales de gălăntărie.

Am stat patru ani la acea magazie, adică până la în 1860, când, sfătuit de profesorul Ioan Popescu, care trecuse dela școala primară la *gimnasul clasic,* ce era înființat de pe la 1858, am părăsit magasia de gălănterie și am venit se urmez clasa III primară. In vacanța de vară am a preparat clasa IV și, la început anului școlar 1861-62, am trecut în clasa I a gimnasiului.

Terminând gimnasiul în anul școlar 1865-1866, și, cam pe la jumătatea lunei lui August, același an școlar, m'am îmbolnăvit de tifos, boală, ce m'a întors în două rânduri, în cât am fost

bolnav vre-o patru luni, din care cause am trebuit să întrerup studiile.

6, Cât timp am fost elev al gimnasiului, am primit o bursă de la stat în sumă anuală de 100 lei.

7. Ca amintiri de şcoală, în primul loc, vine atitudinea demnă şi corectă a profesorilor, întregul personal de instrucţiune şi de educaţiune a gimnasiului. Profesorii, fără escepţiune, aveau o pregătire complectă şi erau stăpâni pe materia lor. Când veniă profesorul în clasă, elevii aveau atâta de multă încredere în el, în cât îl credeau un adevărat învăţat, un desăvârşit cunoscător de materia lui. Profesorul de limbă latină, chiar din clasa II-a, începea să întrebe şi să eserceteze pe elevi a vorbi latineşte. Morala era începutul, pot să zic, a fie-cărei lecţiuni. Elevii aveau atâta pătrundere de datoria lor, că nu puteau să-şi învoiască cea mai mică distracţie, primblare la grădina publică, asistarea la o piesă teatrală, primblarea pe stradă la zile de serbători sau de părăzi, fără a avea învoirea directorului gimnaziului.

In societate, chiar în clasa cea mai înaltă, profesorii ocupau primul loc. Casele persoanelor celor mai distinse ale oraşului le erau dischise şi primiţi cu cinste şi cu deosebită consideraţiune. Îmi amintesc un eveniment, ce s'a petrecut în casa d-lui Iacob Fătu, persoană cunoscută de cei ce sunt astăzi în viaţă.

Mă aflam în clasa II gimnasială. D-l Fătu avea două fete, Anica şi Elisa, şi un băet, Alfons. Pentru prepararea băetului, ce se găsia în clasa I gîmnasială, a fetei Elisa, ce era în clasa I primară, şcoala No. 1, şi Anica ce făcea cunoscinţele (învăţă) a-casă, mă angajase pe mine, după recomandarea directorului gimnasiului, ca să-i prepar, dându-mi, în schimbul muncei mele, locuinţă, hrană şi o modestă remuneraţie în bani, care pentru mine era mai mult de cât mare.

Din întâmplare, o familie polonesă, bărbat şi femee, oameni culţi, cu cunoştinţi de limbi străine, musică şi joc, se angajase de d-l Fătu, tot în condiţia mea, locuinţă, hrană şi o remuneraţie bănească, de sigur mai mare de remuneraţia mea, ca să instruiască copii în cunostinţele de mai sus: limbi, musica şi joc. La

cursurile familiei poloneze, afară de copii d-lui Fătu, ce erau sub privigherea mea, mai erau şi copii, băeţi şi fete, a familielor Coroiu şi doctorul Lăjescu.

Aproape de sfârşitul carnavalului de iarnă, când copiii familielor de mai sus, împreună şi cu mine, ajunseserăm să învăţăm toate jocurile ce se jucau pe atunci într'un bal, d-l Fătu, văzând că copii sei erau ascultători şi aveau multă silinţă la carte, s'a hotărât să dee un bal, în care se nu joace de cât copiii, dinte cari eu nu putiam să lipsesc, şi după bal să urmeze o copioasă şi aleasă gustare.

Invitaţii la această petrecere erau familia Lăjăscu, Coroiu şi toţi profesorii dela gimnaziu. Jocul, sub privigherea celor de mai sus, a început la oara 8 şi a continuat până la oara 12. Fie-care joc se termina în aplausele de *bravo* ale asistenţei. După joc a urmat masa, la care a luat parte părinţii, învitaţii şi toţi copiii.

Deschizându-se seria toastelor, sau mai bine zis, seria discursurilor.Profesorii toastează toţi. Toastele lor sunt desbrăcate de ori-ce pasiuni şi conclusia lor este *morala*. Gasda, d-l Fătu, face resumatul discursurilor, mulţămeşte cu aprindere şi recunoscinţă şi conclusia este: *frăţia şi dragostea*. Eată, cum se făcea educaţia în famelie pe acele vremuri,

8. Din viaţa socială, mi-a remas impresiunea a două figuri, eşite din talpa ţărei, de care voi vorbi pe rând.

Eram copil, între 6-7 ani, părintele meu, în zile de lucru, mă lua la şcoală, ca să mă deprindă cu ea; în zile de sărbători şi de duminici, mă lua la biserică, ca să mă deprindă cu rânduiala ei: să ţin isonul la strană, să puiu foc şi tămâie în cadelniţă, să duc şi să aduc sfeşnicul în mijlocul bisericii, să ţin tabla cu nafură, să escortez băeţii, care duceau colacii şi coliva a casă etc.

In cea mai modestă cameră a chiliilor bisericei Sfântu Gheorghe, veţuia un bătrân, pe care noi, copiii, îl numiam *moşul Ioniţă*. Vârsta acelui bătrân, pe când eu eram între 6-7 ani, era trecută de peste 50 ani, cred că nu era departe de 60 ani. Mic la corp, faţa uscăţivă, dar vânjos, părul pletos şi ondulat, barba lungă şi în furculiţi, una şi alta aproape albe, îmbrăcămintea sa

era călugărească. Nu-mi amintesc, dacă până la moarte a mai avut şi al doilea costum.

In zile de lucru, ca şi în zile de duminică şi sărbători, dela tóca înteia şi până la eşitul din biserică, căci pe atunci slujba în biserică se făcea în toate zilele, moşul Ioniţă sau mai bine zis, *călugărul Ioniţă, schivnicul Ioniţă,* se aşeza în străna dela uşa bisericei, lângă masă, unde se vindea lumânările de ceară, într'o postură plină de umilinţă, cu mânele la pept, cu faţa spre catapiteazmă, cu ochii în lacrămi, asculta toată slujba bisericească până la eşire, când lua sfânta nafură şi mergea umilit făcând des sămnul sfintei cruci, ca să între în modesta lui chiliuţă, ca să-şi ia gustarea, ce era mai mult din vegetale,

Care era ocupaţiunea acestui schivnic? Când era să se îmbrace icoanele bisericei sfântului Gheorghe cu argint şi cu aur, când era să se facă sau să se refacă catapiteasma bisericei, când era să se facă candele, cadelneţe, vestminte preuţeşti, reparaţia bisericei etc. călugărul Ioniţă îşi atârna de gât o cruce ş o pungă, cu toiagul în mână parcura stradele, intra în casele bogaţilor, unde era primit cu mult respect, şi zicea: „daţi bani şi îi aşezaţi în această pungă, căci ei sunt pentru biserică şi pentru a ajuta pe cei săraci". El umbla şi în celelalte oraşe ale ţerei. In Iaşi, capitala Moldovei, era cunoscut de toată boerimea. Palatul domnitorului îi era deschis ca la unul din cei mai înalţi demnitari ai ţărei. Atât domnitorul pre cât şi boerimea, îl încărca de bani şi daruri. Călătoria o făcea pe geos, şi, dacă cineva i-ar fi oferit trăsura, el o refusa. El zicea: pe geos au mers apostolii *mântuitorului,* pe geos merg şi eu".

Idialul lui moş Ioniţă era biserica şi persecutatul de soartă. Nu numai îngrijirea bisericei Sfântului Gheorghe era idialul lui. La toate hramurile bisericilor din oraşul nostru, lumânările policandrelor, ale sfeşnicelor şi olieul candelelor se cumpărau cu banii strânşi de pe la cei avuţi şi păstraţi în punga lui. Când mântuia cu ale bisericei, alerga prin mahalale şi căuta bolnavul, căuta văduva, căuta orfanul, căuta fetele sărace bune de măritat,- şi le aducea doctorul de cercetat, medicamentul de luat, lemnul de încălzit, hrana de trăit şi banul de înzestrat.

Desele preumblări ale lui moş Ioniţă pe la Iaşi. vederea şi

cercetarea turnului monastirei Goliei produse asupra lui o impresiune aşa de mare în cât a zis: „cu ajutorul lui Dumnezeu am să ridic un asăminea turn pe lângă biserica Sfântului Gheorghe dela Bârlad". Cu toiagul în mână, cu crucea şi cu punga legate de gât, moşul Ioniţă colinda satele, colinda oraşele, bate cu toiagul în uşa palatului Domnitorului, umple punga de bani, începe turnul bisericei, îl ridică până unde se vede astăzi; când moare şi cu dânsul a murit şi isprăvirea turnului. Abia, cu chiu cu vai, dupăce a trecut zecimi de ani, a putut să se tencuiască şi să-i se facă căciula, unde stă pompierul ce priveghează asupra oraşului isbucnirea vre unui incendiu.

Eată, în scurt, cine a fost moş Ioniţă, un om din popor, om fără ştiinţă de carte, dar om cu frica lui Dumnezeu, om de bine, marinimos până la cel mai înalt grad.

Adoa figura purta numele de Ivanciu Boiu, noi, copiii ce ţineam isonul la strana mare dela biserică, îi ziceam: cuconul Ivanciu; era negustor cu vază, negustor fruntaş între fruntaşi. Era poporan şi epitrop al bisericei Sfântul Gheorghe. Cea mai mare parte din negustorimea din timpul copilăriei mele erau poporăni ai zisei biserice, de aceea şi biserica se numia biserica neguţitorilor.

Cuconul Ivanciu Boiu aveà prăvălii de băcănii pe strada Ştefan cel Mare, în apropiere de piaţa bisericei Domneasca, cele mai mari băcănii şi cele mai încărcate cu mărfuri curate şi alese. Prăvăliile lui erau despărţite; prăvălii, unde se vindea pentru ţărănime, căci pe atunci ţărănimea trăia bine, nu ca astă-zi, în timpul civilisaţiei; prăvălii pentru boerime, boerimea întreagă era muşteriul lui cuconul Ivanciu.

Ucenicii prăvăliilor lui cuconul Ivanciu se alcătuiau din băeţi de negustori, din băeţi de clerici şi din băeţi de ţerani. Primea cu preferenţă băeţi, care învăţaseră prima divisiune în şcoala tatălui meu. ***Dacă unii din ucenici nu aveau cunoscinţă de carte, atunci îi trimetea după toaca de sară la şcoala lui tată-meu ca să îi înveţe scrisul, socotitul şi puţin cetitul.*** Intr'un an îl dădea gata, şi băiatul era escelent băet de prăvălie. Pentru această muncă, tatăl meu primea toată băcănia gratis dela cuconu Ivanciu.

Condiţiunile de angajament ale ucenicilor dela prăvăliele lui cuconul Ivanciu erau acestea: măi băete, zicea cuconul Ivanciu, de astăzi înainte eu îţi sunt tatăl tău şi soţia mea, este mama ta. De vei fi harnic, de vei fi supus şi ascultător, de vei fi cinstit, de vei merita sfânta împărtăşanie de două ori pe an, de te vei duce drept la biserică şi te vei închina cu suflet curat, când te voiu trimete eu, atunci mă îndatoresc, când vei ajunge flăcău, să-ţi caut o fată bună şi să te căsătoresc, să-ţi închiriez o prăvălie, să ţi-o umplu cu marfă, să te pun la parte şi, când vei ajunge să poţi conduce prăvălia fără ajutorul meu, să ne despărţim şi să rămâi tu stăpân.

Intre ucenicii la una din prăvăliele lui cuconu Ivanciu era şi un frate al tatălui meu, prin urmare un moş al meu, care se numia Stan Popa, a luat pronumele de Popa, căci bunicul meu era preot şi se numia părintele economul Ioniţă Bâgu, şi era dohovnicu boerimei de pe acele vremuri.

Moşul meu, Stan Popa, după ce a terminat prima divisiune la şcoala tatălui meu, a fost luat de bunicul meu şi încredinţat lui cuconul Ivanciu, zicându-i: „pe acesta voesc să mi-îl faci negustor".

Când moşul meu a ajuns flăcău, cuconul Ivanciu l-a însurat cu o fată de negustor, anume cu fata lui Vasile Săidăcariu, ce avea săidăcăria pe strada Strâmbă, soră cu Costache Vasiliu, care a fost substitut al Trib. de aici. Şi mătuşa lui Gh. Vasiliu, care astăzi este institutor la şcoala No. 2 de băeţi de aici, i-a închiriat o prăvălie în dughenele lui Vasilache Chenciu, tatăl lui Panaite Chenciu, i-a dat marfa, l-o pus la parte şi, după câtă-va vreme de tovărăşie, moşul meu fiind harnic şi econom, s'a despărţit de cuconul Ivanciu şi a remas singur stăpân.

Cuconu Ivanciu era o figură, mai mult de cât simpatică. Un corp de o mărime peste mijlocie şi bine desvoltat, sau cum zice românul, bine îndesat. Avea o vorbire desgheţată şi plină de blândeţe. El n'avea noţiunea vorbelor deşerte şi a clivitirei. Pe incorecţi îi numia oameni cu păcate şi ruga pe D-zeu să-i erte; pe cunoscuţii corecţi şi amici îi numea fraţi; pe tatăl meu îl numea frate Vasile. Era religios în sensul propriu al cuvântului şi iubitor de ţara lui ca un adevărat bun român. Nu cred să-l fi

auzit cine-va înjurând cele sfinte. Injurâtura lui se mărginea în acestea vorbe: „Dumnezeu să-ţi plătească".

Cuconul Ivanciu a fost căsătorit de două ori. Cu prima soţie s'a dus la Ierusalem, ca să se închine şi să sărute mormântul Salvatorului, de unde s'au înapoiat amândoi soţii cu numele de „Hagii". Din această căsătorie au urmatu patru copii: doi băeţi şi două fete. In fie-care Duminică şi sărbătoare mare, cuconul Ivanciu cu soţia sa şi cu toţi patru copii viniau la biserică la Sfântul Gheorghe înainte de a se începe sfânta leturghie şi, dupăce mergea cu toţii de făceau închinăciuni şi metanii pela toate icoanele împărăteşti şi se presentau la uşa altarului, ca să presinte leturghia preutului, atunci se aşezau toţi în locul încovăiat, între strana mică şi capătul, unde vine aşezată icoana Maicei Domnului, toată îmbrăcată în aur.

Această exemplară familie, compuse din şease suflete, stăteau în picioare, cu mâinele la pept şi cu smerenie, cu faţa spre sfânta catapiteasmă şi confundaţi într'o atenţiune profundă, arătând, prin semnul crucei şi punerea în genunchi, când se cetià evanghelia, sau rugăciunile pentru ertarea păcatelor, că gândul lor, în acest moment atât de solemn, este înălţat către înălţimele cerurilor, către puternicul Dumnezeu. Aghesmele, paraclisele, sfintele masle şi pomenirile nu lipseau şi se făceau regulat în casa lor. Mi-amintesc că la aceste sfinte rugăciuni tatăl meu mă lua, ca să ţin isonul la cântare, şi se zic: doamne miluește. Bucuria mea nu era mică, că mă înapoiam a-casă cu parale, pe care mama mea mi-le punia într'o oală, aşezată într'o săpătură din fundul supatului, iar cu câte-va zile înainte de Duminica Floriilor, le scoatea şi îmi cumpăra haine de Paşti.

Din cei patru copii din prima căsătorie, băeţii au murit: cel mai mare, în floarea tinereţii; cel mai mic, în puterea bărbăţiei. Din cele două fete, amândouă sunt în viaţă: cea mai mare a avut de bărbat pe Petrache Ganciu, negustor, mort de vre-o două-zeci de ani; cea mai mică, măritată cu Andrei V. Ionescu, fost mare negustor, primar al oraşului şi deputat în mai multe rânduri, este încă în viaţă. Dela fata cea mai mare, cuconul Ivanciu n'a avut nepoţi; dela fata cea mai mică, a avut şease

nepoţi şi o nepoată, dintre care numai un nepot a murit, cei-l-alţi sunt toţi în viaţă şi au situaţii destul de bune şi fericite.

Cuconul Ivanciu, fiind om sănătos, om păzit, a contractat a doua căsătorie cu o femee curată la suflet şi demnă de el. Au plecat amândoi căsătoriţii la Ierusalem şi s'au înapoiat, căpătând şi pentru adoua sa soţie titlul de *Hagiică*. Viaţa lor a fost o viaţă de aur. Cuconu Ivanciu nu scia, caşi în prima căsătorie, de cât prăvălia, casa şi biserica. Dumnezeu pentru consolarea lor, le-a dăruit două fete, care nu erau pentru ei decât doă mărgăritare, pe care le iubeau cu frenesie şi le îngrijiau şi le păziau ca pe ochii din cap. Amândouă fetele sunt măritate: una, cea mai mare, Maria, este căsătorită cu d-l profesor Ştefan Dobrescu; adoua, cea mai mică, Natalia, este căsătorită după d-l Căpitan de geniu, Mihail Neda. Cuconul Ivanciu nu mai este în viaţă, el a murit sunt vre-o două-zeci de ani. Soţia sa trăeşte încă, consolată de amintirile valorosului şi virtosului ei soţ, râdıcat acolo sus, în înălţimele cerurilor, la dreapta celui Atot-Puternic, amestecat între îngeri şi consolată încă şi de fericirea fiicelor sale, pe care Dumnezeu le-au norocit cu adevăraţi şi buni soţi.

9. Pentru postul de Institutor, ce am ocupat în învăţământul primar urban, am depus două concursuri înaintea comisiunei, ce s'a instituit de On. Minister al Instrucţiunei publice, la liceul din acest oraş: un concurs pentru postul de Institutor cl. I la şcoala primară de băeţi No. 4 pe atunci, astă-zi No. 3, în anul 1867 luna Septembrie; al doilea concurs în anul 1871 luna Decembrie pentru postul de institutor de clasa IV şi director al şcoalei No. 1 din oraşul Cahul (Basarabia).

10. Prin ordinul ministerial No. 9807 din 1866 Septembrie 24 sunt numit Institutor suplinitor la cl. I-a şcoala No. 4 din Munteni acest oraş (astă-zi şcoala No. 3) decret iscălit de derectorul ministerial A. V. Ureche; prin ordinul ministerial No. 11386 din 1867 Octobrie 24 sunt numit Institutor provisor la aceeaşi şcoală, ordinul iscălit de ministrul Demetrie Guste; prin ordinul ministerial No. 93 din 7 Ianuarie 1872 sunt numit Iustitutor provis6r de clasa IV-a şi director la şcoala No. 1 din Cahul (Basa-

rabia), ordinul iscălit de directorul ministerului Demetrie Ghidionescu; prin decretul Domnesc No. 9269 din 1872 Septembre 11 sunt permutat şî numit definitiv Institutor de clasa IV-a şi derector al şcoalei No. 3 de băeţi C. D. Robu (astă-zi No. 2), decretul iscălit de ministrul Cristian Tel.

11. Am predat la clasa I şcoala No. 4 de băeţi (astă-zi No. 3) abecedarul, lectura, rugăciunile, cele patru oberaţiuni aritmetice cu numere semple, caligrafia şi dictandul. Oarele pe săptămână: Lunea, Marţia, Mercurea, Vinerea şi Sâmbăta câte 5 oare, trei dimineaţa şi două după amiază; Joia numai trei oare dimineaţa, după amează recreaţie.

La clasa IV-a dela şcoala din Cahul ca şi la clasa IV-a dela şcoala No. 3 (astă-zi No. 2) din acest oraş am predat din religie: cele trei virtuţi mari credinţa, speranţa şi caritatea, precum şi partea morală socială; din învăţământul limbei: etimologia şi sintacsă; din istoria patriei: primele popoare ale Daciei, colonizarea Daciei de Romani, invasiunea barbarilor, întemiarea principatelor cu toţi domnii români şi regatul; din geografie: România, ţerele române vecine, globul (Europa, Asia, Africa, America şi Oceania) şi noţiuni de cosmografie; din aritmetică: cele patru operaţii cu numere zecimale şi fracţiuni ordinare, sistemul metric, regule de trei simple şi compuse, regule de dobândă de scont şi de asociaţie şi de repartiţie; din geometrie: măsurare de lungimi, de suprafeţe şi de volume; desemnul, caligrafia, dictandul, composiţie şi începuturi de lucru manual.

Oarelc de studiu au fost tot acelea, ce s'au arătat şi la clasa I. In oarele de recreaţie din zilele lucrătoare se făcea de elevi exerciţii de gimnastică în curtea şcoalei, unde erau aşezate aparate gimnastice; în zilele de sărbători, când timpul era frumos, se făceau excursiuni cu elevii până la depărtare, dus şi întors, de zece chilometre.

12. N'am avut alte însărcinare, afară de catedră, de cât am fost delegat de comună sau de judeţ, ca să iau parte în comisiuni asăminătoare, conform legei din 1864, pentru concursuri de Institutori, de învăţători şi de bursieri ai comunei sau ai judeţului.

13. Am scris un manual de geogräfia județului Tutova pentru școala primară urbană și rurală numai partea școlarilor, un al doilea manual tot de geografia județului partea școlarului și partea învățătorului, un manual de geografia României, un manual de Geografia Contenentelor și un curs de istoria patriei. Aceste din urmă trei lucrări: geografia României, geografia Contenentelor și Cursul de Istoria Patriei pentru usul claselor III-a și IV-a primară urbană și rurală. Cursul de geografia județului și cursul de Istoria Patriei s'a tipărit în mai multe ediții, dar cursul de geografia României și de geografia Contenentelor s'a tipărit numai într'o ediție. Toate lucrările arătate mai sus s'au tipărit în tipografia Cațafane din orașul Bârlad.

Am scris *globul terestru*, în care am concentrat într'un singur volum România, Contenentele și noțiuni de cosmografie, ilustrat cu vederi și hărți. Acest volum manuscris s'a presentat comisiunei de cercetarea cărților didactice și a fost găsit bun și recomandat On. Minister al Instrucțiunei publice, care l-a aprobat ca carte didactică pentru cl. IV primară urbană și divisiunea III anul al II școala rurală. Acest volum manuscris și aprobat nu s'a putut tipări din lipsă de fonduri.

14. Sunt pensionar, păstrez o atitudine rezervată și privesc cum se scurg evenementele zilei.

15. Cu ocasiunea manevrelor din toamna anului 1882, ce au avut loc în împrijurimele orașului nostru, M. S. Regele, având cartierul, pe tot timpul manevrelor, în oraș, a bine voit să visiteze școalele, între cari și școala, unde funcționam eu, întovărășit la această visită, pe lângă alți mulți demnitari, și de Ministrul de Instrucțiune publică, Gheorghe Chițu.

M. S. Regele a visitat și a pus întrebări din diferite obiecte din program la toate clasele, dar în special, la elevii din cl. IV, unde funcționam eu în calitate de Institutor. Intrebările, ce s'a pus de M. S. Regele, a fost asupra Istoriei Patriei: domnia lui Mihaiu Viteasul; din geografie: țerele române din imperiul Austro-Ungar. Răspunsurile sigure, clare și precese ale elevilor a mulțămit pe M. S. Regele și d-l Ministru al Instrucțiunei pu-

blice, care, acest din urmă, adresându-se cătră mine, mi-a zis: „Vei fi decorat din ordinul M. S. Regelui".

D-l Ministru al Instrucţiunei publice cu ordinul No. 1831 din 24 Februar 1884 îmi înaintează brevetul No. 1458, prin care M. S. Regele îmi conferă: *ordinul coroana României în gradul de cavaler.*

Brevetul poartă sub semnătura M. S. Regelui, a d-lui P. Aurelian, Ministru al Instrucţiunei şi Demetrie A. Sturdza, Ministrul de Ecsterne.

D-l Ministru al Instrucţiunei publice prin al doilea Ordin cu No. 18432 din 17 Mart 1899 îmi înaintează al doilea brevet No. 3, prin care M. S. Regele îmi conferă medalia de *Răsplata muncei pentru învăţământul primar clasa întâia.* Brevetul pentru conferirea zisei medalii poartă iscălitura M. S. Regelui şi S. Haret, Ministru al Instrucţiunei publice.

16. In timpul, cât am fost în învăţământul primar, până ce am trecut la pensie, am scris în ziasul Paloda articole, privitoare la învăţământ, fără pseudonim, numai doâ conferinţe, ţinute la cercul conferinţial, *importanţa şi metoda Istoriei Patriei* şi *treptele formale aplicate la studiul artimeticei,* amândouâ aceste subiecte aplicate în învăţămàntul primar urban şi rural, au fost sub iscălitura mea.

Un mare număr de conferinţe şi discursuri la solemnităţi şcolare nu le-am dat publicităţei.

Modestele mele lucrări au fost publicate la tipografia Gh. Caţafane din acest oraş.

17. Intre persoanele, ce cunosc că au conlucrat la cultura poporului, vom cita pe cetâţianul, dispărut dinte cei vii, Constantin Dimitriu Robu. Acesta a fost un fiiu al poporului, om de muncă, om de cinste şi om de bine.

Constantin Dimitriu Robu, cu banii săi proprii, adunaţi prin munca cinstită şi economisiţi printr'o abnegaţie ecsuberantă, a ridicat un falnic local de şcoală primară în condiţiunile legei învăţământului, pe frontispiciul căria stă scris cu litere de aur scumpul său nume, ce va râmânea neperitor în viaţa neamului.

18. Am profesat şi profesez principii liberale. Am avut şi

am un cult pentru toţi barbaţii politici, cari au lucrat cu mintea, cu inima şi cu averea lor la râdicarea neamului românesc. N'am făcut şi nu fac o politică militantă. In discuţiile mele zilnice, critic ideile adverse ideelor mele, dar nu ating cu un cuvânt cât de genant persoanele ce le profesează. După o discuţie, unde s'au ceocnit ideile, strâng mâna adversarului meu şi îl salut cu respect.

Poate, dacă n'aţi fi fost luminător al poporului şi n'aşi fi rămas cu ideile ce recomandam elevilor că toţi românii, fără deosebire de culoare politică, suntem fraţi, fii ai aceleiaşi ţări şi că trebue să ne iubim şi să ne respectăm în deopotrivă, poate, zic, m'aş fi aruncat în politica militantă şi aş fi dat zbor patimelor.

Spun, ce am fost şi ce sunt în momentul, când scriu aceste rânduri. Nu pot însă să spun ce voi fi mâine. Sfinţia-Voastră, părinte Antonovici, care scriţi monografia oraşulut meu natal, până la terminarea acestei importante lucrări, şi se dee Dumnezeu s'o terminaţi cu bine, aveţi să mă urmăriţi şi să modificaţi de voiu face vre-o schimbare în viaţa mea politică.

Trecerea unei oşti turceşti prin Bârlad

Intrasem în al şeaselea an al copilăriei mele. Era într'o lună de vară, de sigur, dacă nu în Iulie, apoi în August, căci îmi amintesc de-o căldură înăbuşitoare, mai mult îmi amintesc că sufeream de nişte friguri, provenite din nişte verdeţuri, ce mâncasem. In acelaş timp de căldură, în acelaş timp de boală, venise la noi, la casa părintească, o soră a mamei mele din satul Jorâşti, pe care eu o numiam: *leliţa Ioana,*

De mai multe zile, auziam că se vorbea în casa printească, unde se adunau şi multe vecine, care mai de care cu lucrul în mână, câmeşi, ceorapi etc., auziam, zic, că să vorbea că are să vină Turcii. Nu trecu câte-va zile, şi iată că vine la noi o mătuşă a mea, mătuşa Margheola a lui moş Dumitrache Chirânuş, care avea vânzare de vin şi cu mâncări de frupt şi de post, pe care le făcea mătuşa Margheola şi cum intră în casă, cam speriată şi mult îngrijată, adresându-se mamei mele, zice: *cumnată Ileană*, vai, râu de noi, a venit astă-zi la dugheană, ca să facă

o zacuscă, Gheorghe Crudu, cinovnic la poliție, și ne a spus, că a sosit în oraș un ofițer turc, cu câți-va soldați turci, și cer să le se pregătească provisii: pâne, păseri, unteț, pentru o oaste de una mie soldați turci. Vai, ce bocete, n'auzeai de cât vorbe de aceste: unde se ne ascundem noi, femeele; unde se lăsem copilașii noștrii; unde se îngropăm avutul nostru!

Cu o zi nainte de sosirea oastei turcești, încă nu se făcuse ziuă bine, și toboșarii călărașilor pedreşti, ce erau înpărțiți pe la poliție și pe la comisie, de unde însoțiți fie-care toboșar de câte un cinovnic, se împrăștiera prin măhălale și băteau tabele din care eșeau niște sunete, ce te umplea de groază și, oprindu-se la fie-care râspintie, cinovnicul scotea o hârtie scrisă și cetia: oameni buni, mâni pela prânz, vine oastea turcească; băgați de seamă, că pe stradă, în calea Turcilor, nu pot să se arate de cât oameni bâtrâni, bărbați în vârstă, femei bătrâne, femei învârstă, băeți mai geos de 15 ani; femeele tinere, fetele mari, băeți și flăcăi le este cu totul oprită eșirea din casă pe tot timpul, cât vom avea pe Turci musafiri în orașul nostru.

Deși mă cuprinsese oarecare frică de Turci, totuși doriam să-i văd și mă ceream la mama să mă lasă să es la uliță, ca să-i privesc. Văzând că nu mă poate opri și fiind că eram și după o boală, și chiar în momentul acela tot nu eram așa de bine, ca să nu mă mai supere, să mă întoarcă boala din nou, să adresează mătușei mele și-i zise; *Ioană,* puneți tulpanul în cap, ridică-l până la gura, lasă-l până aproape de ochi; îmbracă rochia cea de cit și cam zoiosă, polca cea cu halbarale și încinge-te pe la mijloc cu bata lui bădițit-o Vasile (tatăl meu), apoi ia pe Ionică în brațe, eși la uliță, așează-te lângă taraba dughenei lui jupân Mitrea, fratele cumnatului *Signion* (tatăl căpitanului Simionesc), căci și *Mitrea și Signion* sciu a vorbi turcește, în cât puteți privi fără grije.

Abia lelița Ioana se așeziase pe taraba lui jupân Mitrea, ținându-mă și legănându-mă pe brațele sale, ca să fiu treaz si să nu adorm, că mare era arșița soarelui, de o dată auzim în depărtare, despre bariera de miază-zi a orașului, pe unde vin asiàzi cazarmele dorobanților și ale roșiorilor, un sunet de tobe și de goarne, care amestecătură de sunete deveniau cu atât mai

tare, cu cât se apropriau de locul, unde mă aflam. Când acele sunete ajunseră să fie aşa de puternice, că îţi lua auzul, iată şi oastea turcească; în frunte, colonelul; după el, toboşarii şi gorniştii, grosul oastei, compuse din soldaţi imbrăcaţi, în opinci, tunice şi pantaloni de postav, cu fes roş în cap, cu tesac la şold şi cu arma la umăr. Pironirea privirei mele asupra acelei oaste de o mie de oameni m'a obosit întru atâta, că am adormit în braţele leliţei şi nu m'am deşteptat de cât a-casă, când am auzit glasul duios al mamei mele, atingând, cu mâna sa, fruntea mea cea învăpâiată: „Ionică, dragul meu, nu ţi-i rău!"

Porunca colonelului era, ca soldaţii să nu fie gâsduiţi pe la casele oamenilor, ci să fie împărţiţi prin mahalalele oraşului şi să-şi aşeze şi cazanurile de pregătirea bucatelor. In mahalaua poştei-vechi, unde erau şi se găsesc încă casele părinteşti, se hotărâse miedianul, pe unde vine astă-zi casele, proprietatea Neacşu; şi casele, proprietatea Chiru şi la spatele caselor noastre părinteşti. Intr'o clipă medianul s'a umplut de Turci, cari, la comandă, se descărcau de amoniţie, îşi înfingiau corturile şi îşi întocmiau cazanele, unde avea să fiarbă gustosul pilav turcesc.

Cu câteva zile înainte de a sosi oastea Turcească, ispravnicul judeţului, cu toţi vorniceii, cu toţi mazilii, cu toţi storoşii, într'un cuvânt cu tot aparatul administrativ de pe acea vreme, dăduseră straşnice porunci dintr'unul într'altul ca să sălnicească pe ţerani, să strângă mii şi mii de pui, sute şi sute de ocă de unt de vacă, sute şi sute ocă de miere, sute şi sute de berbeci bătuţi, sute şi sute de putini de brânză, sute şi sute de pometuri coapte, să le plătească toate acestea cu banii lor şi să le care cu carele sau pe socoteala lor la oraş. Pe cuconul Gonstantin Jămnarul, care avea brutărie în locul, unde vine astă-zi casele cu două rânduri, proprietate a lui Panaite Mihaiu, i-a dat poruncă să pregătească câte trei jemne de câte o ocă pentru fiecare soldat Turc, în totul trei mii de jemne de câte o ocă. Toate acestea merinde s'au distribuit după numărul medianurilor şi soldaţilor ce erau să încapă în fie-care miedian.

După ce trecuseră vre-o trei ceasuri dela aşeziarea corturilor şi dela odihnirea soldaţilor, în care vreme bucătarii avuseră tot răgazul să pregătiască mâncărurile, începură a se întinde

nişte mese lungi, să se aşeze pe ele tingiri cu pilafuri de găine ce pluteau în unt, tavale cu bucăţi de berbeci fripţi şi rumeniţi cu unt şi posmagi pisaţi şi jemne întregi albe ca zepada şi coapte bine. La sunetul goarnei, toţi soldaţii se aşeziară în jurul mesei în picioare şi strâşi unul lângă altul. Nu ersu ca privitori la acest ospăţ de cât câţi-va barbaţi in vârstă, între care era şi tata; şi câţi-va copii, unii de etatea mea şi alţii mai mari, între cari eram şi eu. Imi amintesc, că, după ordinul unui ofiţer, care asista la acest ospăţ, ca să păzească ordinea, a poruncit să se întindă o masă deosebită, a aşezat pe ea o tingire de pilaf, o tavă cu fripturi, brânzeturi, pomete şi jemne şi ne a poftit să ne aşezăm şi noi la masă şi să ospătăm.

Gând soarele trecuse după dial, soldaţii nu mai erau la masă, erau grupe grupe, cântau manele, că te făcea să laşi lacrimi, şi, când amurgise de tot, nu se mai auzia nici o şoaptă, medianul devenise un cimitir; ei dormiau somnul dus; ei viseau mărirea neamului!

O jumătate de zi, ce am întrebuinţat-o ca să privesc oastea la sosire şi să azist la masa soldaţılor din miedian, ba chiar să şi mânănc şi eu a fost destul, ca să mă obosească întru atâta că, cum am ajuns a-casă, am căzut de oboseală, şi am adormit îmbrăcat. M'am trezit, după ce se rădicase soarele de o suliţă pe cer şi, când m'am dus în median ca să mai văd soldaţii Turci, n'am găsit de cât locul pustiu; ei plecaseră. Mama mi-a spus: „când m'am sculat în zor-de ziuă, ca să mulg vaca, ei erau îm„brăcaţi cu toată amoniţia şi gata de plecare. Când m'am întors „dela mulsul vacei, ei nu mai erau; auziam numai tropăitul pa„şilor, pe urmă sunetul tobelor şi al goarnelor, apoi tăcerea, „parcă nici n'a mai fost Turcii!

La vârsa mea de şease ani începuţi, n'am putut să-mi dau seamă de ce au trecut Turcii prin oraşul meu şi pentru-ce mergeau la Iaşi, căci aşa vorbiau tata şi mama, că ei merg şi au să se oprească la Iaşi. Dar după ce am trecut prin şcoli şi am învăţat istoria *patriei mele*, m'am pomenit că, cu un an mai înainte, adică pe la 1848, urmase o revoluţie în principatele române, Muntenia şi Moldova, astă-zi România, că armatele ruseşti şi armatele turceşti întraseră în Bucureşti, căci acolo era

revoluția mai mare, cea din Moldova fiind stânsă de domnitorul Mihaiu Sturza, că, în sfârșit puterile Rusia și Turcia, se învoesc și inchee la Balta-liman în 1 Iunie 1849 o *convenție*, prin care hotărăsc ca domnii sau gospodarii, în amândouă principatele, să fie puși numai pe șeapte ani, hotărându-se chiar: Barbu Știrbei pentru Muntenia și Grigore Ghica pentru Moldova. Acum am înțeles, că oastea turcească ce trecuse pe la noi, mergia la Iași ca să țină liniștea și se așeze pe domnitor în scaun.

Venirea Rușilor și a Nemților

Trecusă cam vre-o trei ani dela sosirea Turcilor în oraș, când și eu ajunsesem vârsta de opt ani, în cât putem iar să cercetez, să cunosc și să rețin mai bine în minte lucrurile ce se petreceau. In această din urmă vreme, ispravnic al orașului și județului era un boer mare, anume cuconul Lăscărache, cari avea casa în mahalaua Munteni, în apropiere și în dosul locului pe unde vine astă-zi școala de băeți și fete. El era înalt și uscățiv, dar de o fire aspră. De el se zicea, că bătia la scară cu mâna lui nu numai pe robii sei, pe sărvitorii săi, pe cetățenii pe cari îi bănuia că îl hulesc de răutatea lui, ci bătea la scară chiar și pe slujbași.

Polițaiu al orașului, prin urmare polițaiu al lui cuconu Lăscărache, era cuconul Ioan Leahul, care avea locuința în mahalaua Podeni, în casele cu două rânduri, ce vin în apropiere de biserica Sfântului Nicolae Tuchilă, unde locuiește astă-zi o fiică a sa, văduva Tasca, pensionară, căci bărbatul său a fost slujbaș în administrație. Cuconu Ioan Leahu fusese în sărviciul marelui boer Alecu Sturdza, părintele lui Ștefan, Iancu și Mihai Sturdza, ce nu mai sunt în viață, și a lui Dumitru Sturdza cu locuință în orașul Iași, ce trăește încă și fiind că el, pe tot timpul cât a sărvit pe boer, a avut o bună purtare, a putut, prin mijlocirea stăpânului, să capete o boerie de gradul al treilea și prin urmare să aibă dreptul să capete și o slujbă de stat.

Comisar în mahalaua *poștei-vechi*, unde sunt casele mele de la părinți, era cuconul Gheorghe Tașcă, care fusese și el în sărviciile casei lui cuconul Ioan Leahu. Cuconu Gheorghe Tașcă

nu ştia nici ceti nici scrie, ci numai putea să iscălească. Ca secretar al său era un anume Gheorghe Botezatu, ovreiu botezat, botezat de însuşi comisar, dându-i chiar numele său de Gheorghe. Acesta conducea toată cancelaria, el făcea concepute, el le scria pe curat, el le cetia comisarului, el îl povăţuia, cum are să le aplice şi comisarul numai aplica subsemnatura sa pe fiecare lucrare.

Locuinţa lui cuconul Gheorghe Taşcă era tot în mahalaua *poşta-vechi*, în locul, unde vine astă-zi casele preotului Sava Alexiu, în apropiere de biserica Sfinţilor Mina şi Haralambie, iar cancelaria comisiei era în nişte căsuţe mici pe atunci, unde astă-zi sunt nişte case mari ale unor ovrei, în faţa casarmei Pompierilor. El era însurat, dar n'avea copii, era în bună prietenie cu părinţi mei, vinea la noi la zile mari, la patroane, ba chiar şi la petrecere, câte o dată cu mese şi cu lăutari.

Intr'o zi, cam pe la începutul primăverei, a opta primăvară a vieţii mele, cuconul Gheorghe Taşcă vine la 'noi, se adresează tatălui meu şi îi zice: „vere Vasile, căci de acest termen se serviau prietenii pe atunci, şi acest termen era exprimat din adevărata curăţenie a inimei, află, că ăstă-zi am fost adunaţi toţi slujbaşii la isprăvnicie; isprăvnicia pe atunci era în nişte case, unde astă-zi sunt magasiile ce se numesc Plevna, proprietate a lui Nicolae Nicorescu. Ispravnicul, cuconul Lăschărache, cu lacrămele în ochi, cu vorba tremurătoare, cu un glas duios şi plângător, ne-a spus că domnitorul a fugit din Iaşi, că Ruşii au ocupat Iaşii şi a luat în mâni toată administraţia, că au primit poronci că oşti mari ruseşti trec Prutul şi vin spre noi spre a trece în Turcia, că noi, comisarii, fie-care în quartatul lui, să ne îngrijim să avem câte un om, care să ştie ruseşte şi să ne sărviască de fartelnic, să ţinem pe loc, să nu iasă din oraş, pe toţi oamenii cu carele cu boi, pe toţi oamenii cu căruţele cu cai, să observăm să nu se atingă coşarele cu porumb, hambarele cu grâu, cu secară, cu ovăs şi cu orz, stogurile de fân, şurele de pae, în sfârşit totul ce se cere pentru locuitul, pentru căratul şi şi hrănitul armatelor ruseşti, ce au să treacă pe la noi.

Măhălaua poştei-vechi, ce făcea parte din quartalul lui cuconul Gheorghe Taşcă, presenta o deosebită importanţă econo-

mică. Partea cuprisă între strada Principală, începând de la magazia Cerbul de Aur, şi strada Traian până la Gară, era locuită aproape întregul de locuitori, cari se ocupau cu agricultura, cu recoltarea viilor, cu creşterea vitelor şi cu cărăturile cerialelor în portul Gălaţi. Nu numai moşia oraşului, dar şi dealurile moşiilor Odaea Bursucanu, ce era pe atunci moşie închinată la Greci şi era stăpânită de un egumen grec, şi mai toată moşia Dealul-Mare, ce era pe atunci proprietate a fraţilor, Nicolae şi Gheorghe Roşca-Codreanu, fondatorii liceului de aci, toati acestea erau arendate de locuitorii din mahalaua poştă-veche, cari locuitori se mai ziceau şi munteni, se vede că aveau şi acest nume, întru cât aveau ocupaţiunea locuitorilor de la munte.

Aproape toţi locuitorii din această mahala erau fruntaşi şi fie-care fruntaş era aşezat pe o întindere de loc destul de mare, pe care se vedea o casă de locuit cu toate adaosile ei, saivanuri bine făcute şi încăpătoare, unde puteau să se adăpostească ca într'o casă toate vitele, ce se rădicau la unii fruntaşi până la 30 capete, şoproane cu poduri mari, unde se aşeziau carele uriaşe şi unde se punea nutreţul tăiat de stohuri, ca să fie uscat şi să-îl mânânce vitele cu gust, o grădină plină cu copaci, mai ales *aguzi, căci fie-care gospodină să ocupa în timpul verei cu creşterea vermilor de mătasă,* dela care avea un folos destul de mare şi *table de verdeţuri,* aproape toate verdeţurile ce trebuesc la o gospodărie, coşere pline de porumb, chiliere cu două despărţituri, într'una se păstra secară, ce se măcina şi se făcea în casă de către gospodine pâinea de secară, şi în cea-l-altă despărţitură se păstra orzul, cu care se hrănia caii, căci fie-care fruntaş avea şi o căruţă cu unul sau cu doi cai, şi, în fine coteţe, unde se creşteau câte patru sau cinci scroafe cu purcii, căci fruntaşii cu toţi sărvitorii lor, de cum se începea iarna şi până se isprăvia, se hrănia cu carne de porc curată şi gustoasă, ce provinea din porcii lor.

Dacă fruntaşii locuitori se ocupau cu cele din afară ale gospodăriei, plugăria şi transportul cerialelor la Galaţi, apoi femeele lor se ocupau cu cele dinăuntru ale gospodăriei. Mulsul vacilor, căci fie-care fruntaş avea până la cinci vaci cu viţei, transformarea laptelui până la unt şi brânză, căci fie-care fruntaşi

avea în zemnice putıni de brânză și de unt; țesutul pânzăturilor de in, cânipă și bumbac, din care se preparau toate albiturile familiei întregi, precum și țesutul scoarțelor sau covoarelor de lână, cu care se mobila casa înfreagă, crescerea păserelor ce dau oule ce este hrana cea mai gustoasă și mai hrănitoare a omului, toate acestea erau încredințate brațelor viguroase ale femeei.

Nașterea copiilor era ce mai mare bucurie a unei familii, era un mare eveniment, era un mare dar ceresc. Mama alaptà, mama creștea pe copii în frica lui Dumnezeu și le înspira sentimente de cinste și de hărnicie. Copiii, pe acea vreme, erau un mare ajutor pentru părinți. Băeții secondau pe tații lor la plugărie și la cărături; fetele secondau pe mamile lor la toată gospodăria internă: țesut, mulsul vacilor etc. Duminicele și sărbătorile toti locuitorii munteni curați și bine îmbrăcați viniau la biserica Sfinților Haralambii și Mina, aducând fie-care leturghia sa preotului, ca să se roage pentru sănătatea sufletelor în viață și liniștea acelor ce au despărut dintre cei vii. Dintre acei fruntași ai mahalalei ce formau pe atunci bogăția ei, n'au rămas de cât moștenitori din Țiplica, Găitânarul, și alții, iar în locul acelei bogății descrisă mai sus, nu se vede de cât o adevărată mizerie, ai putea crede că a trebuit să treacă niște hoarde de căpcăuni, ca să lase o aseminea ruinâ, ai putea să zici că este Babilonul în decandența sa, unde Arabul nici nu mai venea ca să-și așeze cortul său.

A doua parte din cuartolul lui cuconu Gheorghe Tașcă, ce se numea tot mahalaua poștei-vechi, vinea în stânga stradei Traian, cum mergi spre gară, strada Principală, str. Sfântu-Gheorghe, strada Pompieri până la râul Bârlad și de acolo râul Bârlad până la podul Trierarhi, în care parte se află bisericele Sf. Gheorghe și Sfinții Treierarhi. In cea mai mare parte aceste măhălăli se aflau locuitori fruntași, ce se ocupau cu plugăria, creșterea vitelor și cărăturile, restul însă era ocupat de locuințele negustorilor, cari aveau prăvălii în centrul orașului, de meseriași cismari, cari lucrau ceobote cu tureatca până la genunchi, de fabricanți de *brahă, ce preparau o brahă gustoasă și hrănitoare și care era băutura principală a muncitorului, căc pe*

atunci se bea foarte puțin vin, se bea numai la zile de sărbători și foarte puțin, nu se vedeau oameni beți, cum se văd în ziua de astăzi, de ciiezari, adică negustori, care făceau strânsoare de vite, le îngrășiau pe bogatele imașuri ce se aflau pe moșia târgului, pe văile Horoetei, Trestianei și Jeravățului, le vindeau sau le tăiau la sahanaua, ce era construită în apropiere. de malul râului Bârlad și în derecțiunea Gărei.

Intre fruntașii locuitori, din această parte, se înseamnă famelia Bujoränilor, unii se ocupau cu plugăria, creșteree vitelor și căräturile, alții erau cirezari și alții erau cismari; moș Vasile Epure, tatăl l'ui Ilie Epure, care este institutor, era renumit pentru carele sale uriașe și cu carânb, pentru boii săi grași, înalți și cornorați.

Dar între cirezarii, care strângeau până la o mie de vite și treceau cu ele în Ungaria, sau în Turcia sau Rușia, erau cuconul Ioniță Chirănuș, care avea locuința în casele de lângă biserica Sfânt Gheorghe, care astăzi le stăpânește o nepoată a sa d-na Tinca Teodor soția lui Vasile Teodor defunct, și cuconul Ștefănică Gâlcă, ce locuia în casele, unde vine școala No. 2 de fete. Cucoana Marioara, soția lui cuconul Ștefânică, a făcut localul școalei și, după moartea sa, a dat școalei și casele sale. Atât cuconul Ioniță Chirănuș, cât și cuconul Ștefănică Gâlcă áu purtat până la moarte costumul vechiu, vara, șapca, antereu de cutnie subțire, taclit și fermenea; iarna, căciulă, antereu mai gros, taclit, cațaveică și giubea. [Prin curte și chiar în casă, purtau ghicilicuri.

Se vede că quartalul lui cuconul Gheorghe Tașcă era cel mai bogat, căci locuitorii lui puteau să pună la dispozițiunea unei armate străine tot ce i-ar fi trebuit, de aceea și ispravnicul cuconul Lascarache la el s'a adresat mai mult, la el s'a burzuluit și a bătut din picior, pe el l'a amenințat, de va face vre-o greșală cu îndestulare armatei rusești ce avea să treacă pe la noi, numai în ceea-ce l-ar privi, că va fi adus în curtea sa, îl va pune înaintea scărei și îl va lovi însuși el cu biciul plumbuit. Vai, îmi aduc aminte, cum bietul cuconul Gheorghe Tașcă tremura, că îi clențeneau dinții în gură, când spunea tatei și mamei poronca ispravnicului. *Bietul om își blestema soarta, că a*

ajuns să fie comisar sub regimul regulamentului organic și mai ales pe vremea trecerei armatei rusești.

Prin batere de tobe, se vestește în fie-care quartal și, prin urmare în tot orașul, că vin rușii. Sosesc cei intăi quartelnicii ruși, cari, împreună cu comisarul, cuconul Gheorghe Tașcă, secretarul său, Gheorghe Botezatu și quartelnicul, cuconul Gheorghe Grec, care știa rusește și care locuia în mahalaua Podeni, merg din casă în casă și înseamnă cu creta numărul de ordine și numărul de soldați ce avea să găsduiască casa însemnată, numere ce trebuia să se respecte și să se păziască cu sfințenie de locuitori, căci la abatere erau bătuți cu biciul pe râspintiele orașului. Erau scutiți de a găsdui soldați ruși servitorii bisericești, preoții și dascalii, supușii străini și treptele boerești. Acești din urmă priviligiați puteau, dacă aviau voință, să primească gradele ofițerești.

In timpul acesta, pe când toate avalelele cădiau numai pe betul român, căci pe atunci român se înțelegea acela ce nu era nici preot, nici dascal, nici boer, nici supus, ci curat muncitor și producător, un flăcău, Gheorghe Gâitănarul, ce este încă în viață, fiul unui fruntaș țăran din satul Ivești, veni în oraș și se însoară cu o fată din mahalaua poștei vechi, fiica fruntașului locuitor Avram.

Nunta s'a făcut la casele miresei, ce vin chiar în locul, unde locuiește Gheorghe Găitănarul și cu soția sa, căci trăesc amândoi. Am fost și eu la acea nuntă. Am văzut din ce anume se compunia zestrea însuraților: două care mari, fie-care car câte cu șase boi de mărime uriașe, cum se mai vede astă-zi pe la unii locuitori din satul Ivești, o căruță cu doi cai, două vaci cu vițăi, tiancuri de covoare, valuri de dimie, buccele pline cu sculc de mătase galbenă și albă, valuri de pânzeturi, scroafe cu purcei, cusce cu păsări, într'un cuvânt o bogăție, totul complect pentru o nouă gospodărie. Eată în ce consta zestrea pe vremea aceea! Părinții, când căsătoriau pe fiii lor, le zicea: „iată mijloace, muncește și trăește bine și cinstit"!.

Gheorghe Găitănarul și cu soția sa aveau un trai bun. Erau în toată mahalaua model de iubire, model de hărnicie și model de cinste!. In scurt timp acești căsătoriți întreise averea, ce a-

veau dela părinții lor; începuseră chiar să fie alăture, ba chiar să întreacă, pe moș Țiplica, moș Vasile Epure, moș Ion Bujoran, încât aceștia priviau cu bucurie, nu cu ură și cu răutate, zicând: „măi, da harnicu-i Gheorghe! Așa om se cuvine să-l strângi în brațe".

Pe acea vreme de cotropiri de armate străine, ce treceau pe la noi, toată negustorimea, care nu putea să capete un titlu de boerie, căci negusto.ii, ca și țeranii, n'aveau dreptul să ocupe funcțiuni la stat, negustorii erau eșiți dintre țerenime, boeriile se căpătau din născuții din boeri și acei ce erau în sărviciulu boerilor, cum a fost cuconu Ioan Leahul și chiar cuconul Gheorghe Tașcă, toată negustorimea, zic, ca să scape de avalele ce le se impunea, când treceau armatele străine, erau nevoiți să se facă supuși și, mulți, cu adevărat, s'au făcut supuși, mai ales supuși austriaci. Pe cea mai mare parte a prăvăliilor fruntașilor negustori vedeai ț'ntuită o placă de fer, cam de trei decimetre pătrați, pe care se vedea pajura austriacă, vulturul cu două capete, semnul că negustorul este supus autriac, semnul că el este scutit de bir și de toate avalelele.

Consul austriac, în orașul nostru, pe acea vreme, era un oare-care Volanschi, frate cu socrul lui Lascar Hârjescu, de origină polon, și de secretar avea pe Teodor Vâlcoviciu, care mai este în viață un nepot al său, iar cancclaria consulatului era în casele de lângă Sfântul Ilie, ce s'au dărâmat și s'a făcut hala de verdețuri de astă-zi. Consul Volanschi, fiind un om lacom de bani, cum erau toți străinii de pe acea vreme, găsește un mijloc, ca să se înbogățiască, care mijloc de îmbogățire începe să îl pună în practică prin chiar secretarul său, Teodor Vâlcoviciu. Acesta se precipită ca o lăcustă printre fruntașii din mahalaua poștei-vechi, fruntașii peste măsură de cuprinși, începe cu fel de cuvinte să-i amețească și să-i înșele, ca să se facă supuși austriaci, că numai astfeliu pot să scăpe de bir și de avalelele armatelor străine. Toți fruntașii au resistat cu bărbăție la așa uneltiri: „nici odată nu ne vom face supuși străini; suferim ori-ce, dar voim să rămânem robii țerii noastre". Unul singur, a căzut vicctimă acestei uneltiri, acestei lașități; și acela era Gheorghe Găitănarul. El, sermanul, s'a înșelat, n'a voit să mai fie robul

ţări sale; s'a pus sub protecţiunea consulului austriac, ca să nu plătească bir şi să fie scutit de avalele; s'a făcut deci supus străin.

Consulu Volanschi şi cu secretarul său, Toader Vâlcovici, au găsit acum terenul de exploatat, au început a lucra cu hărnicie şi cu perversitate şi, în curs de un an de zile, Gheorghe Găitănarul a ajuns să primească dela consulul austriac placa cu vulturul cu două capete şi s'o ţintuiască pe uşa casei sale, dar frumoşii boi, lăptoasele vaci, carele cu coramb în fine, aproape toată gospodăria lui, nu mai avea fiinţă; toată dispăruse; toată era, sub forma de monedă sunătoare, în busunarul lui Volanschi şi a lui Valcovici, Gheorghe Găitănarul a rămas numai cu placa cu pajura austriacă, cu vulturul cu două capete. Când el s'a deşteptat din somnul înşălăciunei, s'a văzut sărac. Mustrarea de cuget l'a cuprins, că a schimbat robia ţării lui; i s'a alterat puţin mintea şi de atunci trăeşte, cum se vede până în ziua de astă-zi; când se chefueşte câte puţin, începe să cânte cântice de jale!

Trecerea armatelor ruseşti prin oraş, începe să apară pela începutul primăverei anului 1853 şi a continuat până în vara anului, 1854. Nu era zi, nu era noapte, să nu treacă regimente de infanterie, de cavalerie, între cari se destingeau cazacii de Don sau Donţii, de artilerie, căruţi de ambulanţe şi şiruri nesfărşite de cară de pahonţi ce aduceau bagajele, proviziile pentru oameni şi cai.

După poruncile date de isprarnic tuturor comunelor din judeţ, toţi locuitorii satelor transportau la oraş productele trebuitoare pentru hrana cu propriele lor cară şi fără a fi plătiţi, făceau, cum se ziceau pe atunci, *beilic*. Munca câmpului rămânea pe seama femeelor şi a copiilor, căci tot ce era voinic în sat era luat cu sila şi pus în sărviciul armatei ruseşti. Erau mulţi locuitori, cari nu veniau acasă cu săptămânile, unii cu lunele şi unii chiar nu se mai întorceau de loc; mureau de oboseală, de foame şi de torturi. De multe ori, în timpul acestei invasie, au venit în ogradă la noi ţerani rupţi până la pele, flămânzi, că nu mâncaseră de zile, şi se plângeau, că şi-au perdut boii, că şi-au perdut carul, că au rămas săraci şi cereau mila: părinţii

mei le puneau la dispoziție hrana și prispa pentru dormit, în timpul verei; iarna, paturile din bucătărie.

Rușii intrau în oraș pe la bariera Iași și se opreau la podul de piatră, unde îi așteptau comisarii cu quartelnicii români și cu quartelnicii ruși și fiecare comisar își lua numărul de soldați ce încăpea în quartalul său. Mi se pare că văd încă, cum cuconul Gheorghe Tașcă, cu secretarul său Gh. Botezatu, cu quartelnicul Gh. Grecu ce știa rusește și quartelnici ruși, mergeau înaintea soldaților și se opreau la casa fiecărui locuitor și uitându-se pe ușa unde era însemnat mai de înainte numărul de ordine și numărul soldaților, zicea: aici, zece; aici cincisprezece; aici, douăzeci; și intra în curte numărul indicat. Odată ajunși în curte, totul era a lor; se desbrăcau, mâncau și dormeau ca la ei acasă. Un gest sau o vorbă de nesupunere a stăpânului era plătită cu înjurături și ghionturi rusești, cu capete sparte și chiar cu moarte.

După culesul popușoilor tatăl meu venea dela Trestiana cu un car plin de popușoi și pe mine mă așezase în car deasupra popușoilor. In apropiere de intrarea în oraș, pe unde erau așezate niște corturi de ruși, iesă înaintea tatălui meu un număr de soldați ruși și cer să le dea câteva banițe de popușoi și tatăl meu refuzând, unul dintre soldați ce avea o pușcă, îl lovește în piept și cade ametit. Eu, la vederea acestei nenorociri, am început să plâng și rusul, care se pregătea să dea o a doua lovitură, s'a oprit, mulțumindu-se a ne furà un sfert de car de popușoi. Cu mare greutate tatăl meu s'a sculat și s'a târât până acasă. De lovitura aceia a suferit toată viața sa.

Doi ani au durat dusul și reîntorsul armatelor rusești prin orașul nostru. Dusul, cum zice proverbul, cu râs, dar întorsul cu plâns. Dacă la dus carele cu boi și căruțele cu cai ale țăranilor se întrebuințau ca să transporte în josul orașului calabalâcul, provisiunile și odosiții armatelor rusești, cari curgeau ca furnicile, apoi la întors, pe lângă calabalâcuri, provizii și osteniți, mai căra și miile de răniți, că te cuprindea groaza de gemetele, de plânsetele și desperarea lor. Erau zile când, abia se crăpa de ziuă și până în amurg, uneori chiar și în timpul nopței, curgeau care și căruțe încărcate cu soldați răniți ruși. Toate stabilimen-

ele publice, şcoala No. 1 de băeţi, căci pe atunci era numai o singură şcoală, localurile administrative, în unele case ale locuitorilor, nenumărate bărătci făcute de scânduri, corturi de pânze, prin hambarele de cereale, prin podurile grajdiurilor, toate, într'un cuvânt, gemeau de răniţi.

La retragere, trecerea ruşilor prin oraş se făcea mai mult noaptea, mai rareori ziua, într'o reculegere şi într'o tăcere mormântală, că ţi se părea că nu se aude glas de om, că nu s'aude duruitul roatelor dela tunuri, parcă roţile erau învelite în smocuri de fân, că nu s'aude tropăitul cailor. Nici în timpul nopţii, nici în timpul zilei, nu se anunţa reîntoarcerea ruşilor prin cântări din gură, prin batere de tobe şi sunete de goarne, prin marşuri militare cântate de excelentele muzici, cum se făcea aceasta la ducere. Nici se putea altfel: la dus, cântau victorie; la reíntors, plângeau învingerea! Intr'o clipă n'a mai fost picior de rus prin oraş. Nici n'a apucat să zică lumea cuvântul: Doamne, bine că ne-ai scăpat de ruşi şi cuconu Gheorghe Taşcă vine la noi şi spune părinţilor mei că vin *nemţii.*

Cum se retrag ruşii din oraş, veniră la început, câteva escadroane de ulani, recrutaţi cea mai mare parte dintre germani, cari se retrag după şase luni şi în locul lor veniră două escadroane de husari, recrutaţi mai mult dintre croaţi, şi un batalion de catane, cea mai mare parte recrutaţi dintre români, restul din unguri şi secui.

Gradele erau încartiraţi pe la casele boereşti, iar soldaţii pe la casele locuitorilor. Această ocupaţiune străină era mult mai funestă decât acea a ruşilor, era un fel de *dragonadele franceze* din timpul lui Ludovic al XIV, cari, ca şi acelea, avea dreptul de proprietate asupra averei şi chiar asupra vieţei locuitorilor. Ei îşi fixau camerile de locuit, ce se goleau imediat de adevăraţii proprietari, scoteau din grajduri, dacă erau ulani sau husari, caiii proprietarilor şi aşezau pe ai lor, îşi apropia într'un mod absolut chileriul cu făină, zemnicul cu zarzavat, putinele cu brânză şi unt, beciul cu vasul de vin, stânjenul de lemne de ars, în multe împrejurări chiar atenta la onorabilitatea femeilor măritate şi la virginitatea fetelor, violenţe ce au dat naştere la omoruri. Ocupaţia rusească a fost, bătaia cu *biciul;*

ocupaţia nemţească, cum o numea poporul, a fost bătaia cu *scorpii*.

Dacă ocupaţia austriacă pentru ţărănime era o povoară însuportabilă, pentru boerime această ocupaţiune era un deliciu. Ofiţerimea austriacă devenisera pentru boerime, mai ales pentru cucoane, nişte adevăraţi intimi ai familiei. Splendoarea uniformelor, deprinderea jocului de cărţi, cochităriile de dan; şi de salon, faptul că erau străini şi se recomandau feciori de grafi şi de conţi, toate aceste lucruri deşerte înebunise pe unele femei ale unor boeri, că se credea cea mai nenorocită fiinţă pământească, dacă nu s'ar fi găsit în adoraţia unui ofiţer graf, sau ofiţer conte. Casele boerimei se transformaseră în nişte adevărate saloane de jocuri de cărţi, în nişte adevărate saloane de picnicuri, în nişte adevărate restaurante de libaţiuni, la cari ofiţerii austriaci erau primii învitaţi. Cucoanele, în conversaţiile lor, credeau o mare favoare, când ziceau: „astazi am avut la dejun pe graf ofiţer X, astăzi la jocul de cărţi pe conte ofiţer Y, cutare sau cutare este în relaţie amoroasă cu ofiţer baron Z, etc.

Dintre ofiţerii armatelor austriace, ce au ocupat aproape doi ani oraşul nostru, doi au demisionat din armata austriacă şi s'au căsătorit cu femei române, anume: căpitanul de cavalerie Şolţ şi maiorul doctorul Şamner. Acest din urmă a luat în căsătorie pe o fiică a lui Alecu Tuduri, ce şedea în casele unde astăzi este şcoala No. 4 de băeţi. Din această căsătorie este Doctorul Alexandru Şabner Tuduri, care a reprezentat oraşul şi judeţul ca deputat şi ca senator în adunările ţărei.

In urma tractatului dela Paris din 1856, care asigurase autonomia principatelor române sub numele de Principatele Unite, armatele austriace au trebuit să se retragă de prin oraşele ţării. Cu o zi înainte de plecare, tobele sunau prin mahalale şi anunţau locuitorii să fie deştepţi şi să nu doarmă toată noaptea, să-şi păzească ce le-au mai rămas, că a doua zi au să plece *nemţii*. Este adevărat, că a doua zi nu se mai vedea picior de neamţ; toţi plecaseră în zori de ziuă. Această ocupaţiune a fost ca nişte lăcuste ce se aşează pe un lan frumos de grâu şi, după ce se ridică, nu lasă decât pământul negru.

Trecerea domnitorului Grigorie Ghica prin oraş, căimăcanul Vogoride şi Cuza

După ce domnitorul Gr. Ghica îşi luase firmanul de aşezarea în scaunul Moldovei şi trecuse prin oraşele Galaţi şi Tecuciu, se anunţase sosirea sa în oraş. La bariera Tecuciu i se pregătise un frumos arc de triumf, împodobit numai cu flori artificiale, sau, cum se zicea pe atunci, flori de târg. Sosirea sa a avut loc cam pe la ora patru de seara; era un timp ploios. Se formase o călărime de vreo două sute de flăcăi din toate clasele societăţii: ţărani, negustori şi boeri, toţi îmbrăcaţi în costume naţionale. Această călărime a eşit înaintea domnitorului la hanul lui Epure. Domnitorul era într'o cupe, trasă de poştalioane, excortat de o sută de călăreţi înainte şi de o sută în urmă. Ajuns la arcul de triumf, cortegiul se opreşte, aerul răsună de urale, domnitorul se scoboară din cupeu, întoţit de un aghiotant, amândoi îmbrăcaţi în uniformă rusească, îşi scoate şapca din cap, se intoarce şi priveşte mulţimea, făcând în toate părţile închinăciuni. şi cu glas tare şi cam tremurător zice: „oameni buni, fiţi liniştiţi, a trecut potopul! Cu ajutorul lui Dumnezeu voiu cârmui ţara cu înţelepciune şi voiu aduce bine la toată suflarea omenească".

După ce a terminat cuvântarea către popor, domnitorul cu aghiotantul său s'a suit în cupeu, avànd înaintea şi în urma cupeului câte o sută de călăreţi, urmând apoi landourile boereşti, a apucat pe străda Principală şi a intrat în curtea caselor lui Alecu Sturza, unde trebuia să fie găzduit. Seara, după ospăţ, a adunat pe toţi boerii din oraş, pe cei mai însemnaţi neguţători şi un număr de fruntaşi ţărani şi au ţinut cu ei mare sfat. A doua zi, în zori de ziuă, a plecat spre Vaslui şi de-acolo spre Iaşi.

In urma tractatului dela Paris, domnitorul, care părăsise ţara din cauza ocupaţiei ruseşti şi austriace, se reîntoarce de a doua oară în scaunul Moldovei. De astă dată domnitorul pleacă dela Iaşi la Bârlad, era în timpul verei. Primirea s'a făcut la bariera Iaşi, unde era arcul de triumf. A fost condus în alai până la casa lui Alecu Sturza, unde era găzduit. După ce s'au făçut recepţiile şi prezentările obicinuite, s'a suit în cupeu urmat de

un şir de trăsuri şi a venit drept la şcoala No. 1 de băeţi. Ion Popescu, care era directorul şcoalei, concentrase pe toţi băeţii în sala dinspre râul Bârlad şi recomandă băeţilor să fie cuminţi şi să strige ura, când va apare domnitorul. Apare domnitorul, un om mic la stat, bine făcut, cu o căutătură binevoitoare. In câteva cuvinte spune elevilor scopul învăţăturei şi le recomandă silinţă şi ascultare. Cere lui Popescu să-i prezinte o carte de citire şi, după câteva momente, i se prezintă cartea ce se cetea pe atunci. El o ia în mâni, se uită pe prima pagină, trece la a doua, la a treia, pânăce ajunge la ultima, fixând câte un moment ochii la fiecare, încât ţi se părea că vrea să se convingă de conţinutul ei. Pe urmă o închide, o dă lui Popescu şi zice: „e bună". Pe urmă se uită din nou la copii, îi priveşte cu drag, parcă nu-i venea să se mai ducă, apoi pleacă capul, face o mişcare cam silită, zicând: „voi sunteţi viitorul şi fericirea ţărei! vă las sănătoşi"! A plecat!

După ce a vizitat mai multe părţi ale oraşului, între cari şi podul de lemn de peste Bârlad, s'a reîntors la locuinţa lui Alecu Sturza şi a doua zí a părăsit oraşul.

Potrivit tractatului dela Paris dela 1856, domnitorul Grigore Ghica s'a retras din domnie şi, până la alegerea domnitorului de adunarea ţărei, conform convenţiei din 1858, se numeşte căimăcan Vagaride, un nepot a lui Conache dela Ţigăneşti. In vara anului 1857, Vagaride trece prin oraş. La bariera Iaşi i se pregătise un arc, unde îl aştepta o mulţime de lume. In sfârşit soseşte. Se dă jos din cupeu. Era îmbrăcat în costum militar turcesc cu obişnuitul fes roş. Pe fes, pe mânerul săbiei şi pe bumbii dela tunică era *semiluna*, marca imperiuiui otoman. La un mic discurs ce i se adresează de către unul din boerii prezenţi, el răspunde câteva cuvinte, într'o românească stricată, în vârful limbei, cam cum vorbesc chelnerii greci de pe la cafenelele greceşti. Se sue în cupeu, urmat de un lung şir de caleşte şi se opreşte la casele lui Alecu Sturza, unde era găzduit şi cu care era în legătură de înrudire, după cucoana Smărăndiţa, soţia lui coconu Alecu, căci ea se cobora din familia Conache.

In timpul domniei lui Vogoride, începu mişcarea spre unirea principatelor. După tractatul de Paris, trebuia să se adune în

capitalele principatelor, Moldova şi Muntenia, *divanuri ad-hoc*, ce aveau să se pronunţe pentru starea de guvernământ a ţărilor. In oraş se constitui un comitet unionist, ce avea de preşedintc pe Manolache Epureanu, iar de membri marcanţi pe Toma Giuşcă, Iacob Fătu, Iorgu Radu şi alţii. Se închiriază o cameră în etajul de sus al magaziei unde vine astăzi cofetăria Boroda, se înfiinţează un birou de corespondenţe şi de sumarea discuţiunilor comitetului unionist, având acest birou de secretar pe preotul Robu, tatăl avocatului C. Robescu, căci era abil în ale cancelariei, cum nu mai era altul. Comitetul se întrunea cât de des şi discuta candidaturile pentru viitoarea Adunare Ad-hoc, ce avea să se ţină la Iaşi. Se ţineau şi întruniri publice, unde luau parte boerii şi negustorii aparte. In fine, se anunţă o mare întrunire populară la şcoala No. 1 de băeţi, la care putea să ia parte toate clasele sociale.

Cu câteva zile înainte de ziua alegerilor pentru divanul ad-hoc, se hotărăşte să se ţină acea mare întrunire populară. Inainte de ora hotărâtă, nu numai sala de întrunire, dar chiar în curtea şcoalei nu mai încăpea lumea, aşa că oratorii trebuiau să vorbească de pe terasă, ca să audă şi cei din sală şi cei din curtea şcolii. Pe când vorbea mulţimei Manolache Epureanu, tocmai atuncea sosise la magazinul de galanterie a lui Demetrie Gheorghiu, ce-i mai zicea şi Focşeneanul, unde serveam eu ca băiat în magasie, un sul cu tablouri dela librăria Ioanid din Bucureşti, ce representa *unirea principatelor*, tablouri ce se mai văd încă prin casele oamenilor şi pe la librării. Atunci patronul prăvăliei, Demetrie Gheorghiu desface iute un exemplar, mi-l încredinţează şi-mi zice: „aleargă iute la şcoala No. 1, unde se ţine chiar acum o mare intrunire şi încredinţează acest tablou lui cuconul Manolache Epureanu. Am pus mâna pe tablou, am alergat în goană, m'am strecurat ca o şopârlă printre mulţime, am ajuns până la cuconul Manolache Epureanu, care vorbea încă mulţimei şi i-am întins tabloul deschis, pe care l-a apucat cu o nervositate exuberantă şi într'o cuvântare caldă şi patriotică, a făcut explicaţia tabloului. Cuvântarea asupra *unirei*, prin mijlocul acestui tablou, a aprins întru atât auditorul, că nu se mai sfârşiau aplausele, că nu se mai sfârşiau uralele; sunase ora deşteptărei, sunase ora libertăţii, sunase ora înfrăţirei!

Se urmase două alegeri pentru divanul adhoc: una viciată ce s'a anulat, a doua s'a făcut în toată libertatea. Representanţi ai oraşului şi judeţulut au fost: pentru clasa boerilor, Manolache Epureanu, Iorgu Radu şi Grigorie Şuţu; pentru clasa negustorilor Vasile Nicolau, ce a fost directorul prefecturei pe timpul războlului dela 1877-1878, a căruia soţie, Sevastiţa Nicolau, trăeşte încă; pentru ţărănime, doi ţărani, unul din comuna Simila. Aleşii din Divanul Adhoc, după cum se ştie, s'au pronunţat pentru unirea priucipatelor, cu un principe străin.

Adunările ţărei, conform convenţiei dela Paris din 1858, aleg în 5 şi 24 Ianuar 1859 domnitor pe Alexandru Ioan I Cuza.

Până la unirea definitivă a principatelor, trecerea domnitorului Cuza dela o capitală la alta, se făcea prin acest oraş. Acest domnitor avea un dispreţ pentru alaiuri, le refuza şi nici nu se mai încerca să i le facă. Mi-amintesc de o împrejurare. Se anunţase sosirea domnitorului în oraş şi i se preparase un arc de triumf la bariera Iaşi, unde îl aştepta o mulţime de lume: oficiali şi notabilităţi ale oraşului. Cupeul domnitorului se opreşte ceva mai sus de grădina publică, cam la cantonul cu două rânduri a judeţuluî, unde îl aştepta un excadron de jandarmi călări. Noi, cari eram lângă arcul de triumf şi priveam în sus, vedeam că călăraşii se reîntorc înapoi şi cupeul domnitorului în loc să vină spre noi, apucă spre drumul ce trece pe lângă clădirile lui Nastea şi, călăraşii, cari sosiseră, ne spune că aşa a poruncit domnitorul. Ne-am întors toţi cu impresia, că am căscat gura.

Locul, unde se găsduia domnitorul Cuza, era casele Costache Costăchescu, ce vin mai sus de piaţa ocolului de vite. Acest personaj era aghiotant al domnitorului şi prefect al judeţului. După ce Costache Costăchescu a demisionat din aceste demnităţi şi prefect al judeţului a urmat Iordache Lambrino, ce era cumnat cu domnitorul, căci ţineau în căsătorie două surori, gâsduirea domnitorului se făcea la casa lui Lambrino, ce vine pe strada Speranţa, la o mică depărtare de podul-roş. De multe ori domnitorul, la ducere spre Bucureşti şi la reîntoarcere spre Iaşi, se opria la moşia Banca, proprietate a cumnatului său, mai ales când era să stee o noapte, ca să se repauzeze; trecerea prin oraş era absolut necunoscută.

In timpul prefecturei lui Costache Costăchescu s'a înfiinţat şcoala No. 2 astă-zi No. 1 de fete; şcoalele No. 3 astă-zi No. 2, No. 4 astă-zi No. 3 şi No. 5 astă-zi No. 4 de băeţi şi şcoalele de fete No. 2 şi No. 3 s'au înfiinţat prin stăruinţa prefectului Iordache Lambrino. Acest personaj avea în judeţul său o putere discreţionară şi o mare trecere pe lângă toate ministerele, încât o dorinţă a lui, privitoare la o instituţie publică, devenea imediat realisabilă. Avea multă dragoaste pentru şcoală şi multă consideraţiune pentru corpul didactic. Nu era capabil să mediteze o mică nesocotinţă pentru vre un membru al învăţământului. Era gata să înlesnească mijloace elevilor sărmani şi talentaţi, ca să urmeze cursuri mai înalte, sau să capete vre-o funcţiune.

Când s'a anunţat abdicarea domnitorului Cuza, Iordache Lambrrno a demisionat din funcţiunea de prefect şi s'a retras într'o viaţă retrasă şi solitară, unde a stat până la moartea sa, ce a survenit nu peste mult timp.

Robiia

Pe vremea copilăriei mele, avea fiinţă robia ţiganilor. Protependa, clasa boerilor celor mari, aveau în stăpânire sute de robi. Aceştiia se aduceau în piaţa ocolului de vite şi se vindeau. Intre familiile ce locuiau în oraş şi care aveau nenumărate cete de zigani, fie-care ceată pusă sub privigherea unui bulibaşă, se vor cita: Alecu Sturdza, casele unde este Administraţia-Financiară; Gheorghe Diamandi, casele unde este Palatul-Administrativ; Nicolae Greceanul, casele unde este avocatul Mihail Cristescu; Scarlat Miclescu, casele din Munteni; Nedelc Oprişan, casele unde este şcoala profesională N. Codreanul; Giurgea, casele de lângă doctorul Cerchez; Scânteiu, casele unde este căpitanul Udrea; Andronache Donicu, casele unde este inginerul Lăzărescu. Pe urmă veniau boerii cu rânguri de boeri mai mici, ce aveau câte un număr mai mic de robi.

Stăpânii aveau dreptul de viaţă şi de moarte asupra robilor. Aveau dreptul de a-i vinde sau de a-i da de zestre, familii întregi sau săpăraţi. Ei erau întrebuinţaţi la muncele câmpului, la lucrarea ferului, la construirea deosebitelor soiuri de clădiri,

ca bucătari şi ca lăutari. Robii n'aveau voe să se strămute dintr'un loc în altul, decât cu învoirea stăpânului. Ei erau împrumutaţi pentru munci şi în casul acesta, se puneau în mişcare, mânaţi de vătaji boereşti, cum se mână vitele şi, la cea mai mică nesupunere, erau loviţi cu biciul plumbuit până la sânge.

Moşia Simila, ce este astă-zi proprietate a oraşului, era pe atunci proprietatea lui Nicolae Greceanul. Biserica, ce exista încă poartă numele de sfinţii împăraţi, Constantin şi Elena. Se forma o întîndere mare de loc bine îngrădit, de vre-o câte-va fălci, pe unde erau construite curţile boereşti, o grădină cu boscheturi de felurite flori, de portocali şi de alămâi, restul pomi roditori, plopi, stejari şi fagi. Un canal, de forma unui cerc, cât ţinea periferia locului îngrădit, de lăţime cam de vreo doi stânjeni, era plin de apă, ce o aducea prin conducte din râul Bârlad şi dintr'un mare iaz, ce venea peste drum de grădina, la intrarea în sat. Pe acel canal erau mai multe vaporaşi, cari se mânau cu lopeţi de câtră robi.

La sfinţii împăraţi, Constantin şi Elena, ce cad la 21 Maiu, grădina era dischisă publicului. Era obiceiul că, în acea zi, plecau din oraş familii întregi cu mei fripţi, cu clondiruri de vin, cu fel de fel de mezelicuri şi zimbele pline de jemne. După ce se sfârşia slujba bisericească, la care asistă toată familia boerească, în frunte cu conul Nicolae Greceanu, ce era îmbrăcat în antereu de cutnie, cu taclit, cu fermenea şi cu işlicul în cap, eşiau toată lumea din biserică şi mergeau de se aşezeau pe iarbă, întinzând mese mari şi apoi începea gustarea şi cheful. Mai la fie-care masă era câte un taraf de lăutari, format din robii lui cuconul Nicolae Greceanul.

Cam pe vremea toacei, toată familia Greceanu cu toţi învitaţii, eşiau şi se preâmblau prin toate aleile, apoi se aşezeau pela diferite mese, ce erau întocmite de mai înainte, iar robii, unii aduceau tablalele cu dulceaţă, alţii tablalele cu cafele, alţii narghelele de fumat. Cea mai mică greşeală a unui rob se pedepsea chiar de către stăpâni sau invitaţi cu pumni în faţă, sau cu coada ciubucului peste corp, sau dacă avea la îndemână vre-un biciu plumbuit, începea al croi până ce ii ţişnea sângele. Cuconaşii cei mititei aveau arcuri cu sâgeţi, încapat cu un cuiu de

fer ascuţit şi, în loc să ţintească într'o pasăre sburătoare, o îndrepta şi chitia în pieptul, sau în spatele, sau în pulpa bietului rob. Noi, copiii, cari n'avem judecata formată, ne făcea o mare plăcere, ca să asistăm la aseminea priveliște barbare. Când dispăruse amurgul, toţi eram acasă.

Pedepsele robilor erau înfiorătoare. 'Mi amintesc o mulţime de casuri, dar voiu cita numai unul. Era cam pe la începutul primăverei când zăpada de iarnă se topia, era dar mai mult frig, de cât cald, că tot nu desbrăcasem hainele de iarnă, un rob, flăcău cam de vre-o 20 ani, înalt şi drept ca un stejar, cu picioarele goale, restul corpului înfăşiat în nişte strenţe, cu fiare în picioare, feară la mâni, un cerc cu două coarne fixate şi aşezate pe cap, era pedepsit să umble trei zile prin tot oraşul. Nu l-am văzut de cât ziua întâia şi adoa; a treia zi nu l-am mai văzut; am aflat mai târziu, că murise!

Cu venirea de adoua oară la domnie a lui Grigore-Ghica, s'a hotărât desrobirea. Decretul domnesc de desrobire s'a citit în tot oraşul prin sunare de tobă. Zile întregi, disrobiţii umblau prin oraş, cântând şi jucând, şi strigau: „ura, să trăiască Vodă" Familiile de zigani, ce se mai văd astăzi prin oraş, sunt discendenţi ai robilor. Ei păstrează încă aceleaşi profesiuni, ferari, lăutari, bucătari etc.

* *

Tirania, injusteţea, apăsarea, domnirea bunului plac, aduc după sine desnădăjduirea, dispreţul de viaţă! Acestea au dat naştere legendarilor haiduci; acestea au dat naştere, mai în urmă, hoţilor, ce îşi petreceau viaţa prin codri. Mi s'a povestit de către tătăl meu despre haiducul Chetrianu şi despre hoţul Munteanu; am văzut cu ochii mei şi am măsurat cu judecata mea pe hoţii Buzul şi Moacă. Iată ce îmi povesteşte tatăl meu despre Chetreanul şi Munteanul.

Mă aflam, în timpul toamnei, pe vremea culesului viilor, în comuna Lungeşti, unde mă dusesem să-mi culeg via. Cam pe la vremea mesei, văd că aleargă lumea spre casa obştiei[1]), mă cobor şi eu din dealul viei, unde mă aflam, şi ajung la casa obştiei. In mijlocul lumei, în faţa casei obştei, văd o căruţă cu doi cai şi în căruţă un om nalt, chipeş, cu o căutătură aspră, mâinele

1) Casa Comunală

şi piciarele încărcate de lanţuri, care se pregătea să se coboare şi, dintr'o săritură, căzu jos, producând o sguduitură mare, mărită şi mai mult prin zângănitul lanţurilor. Acesta era vestitul haiduc Chetrianu, de loc din oraşul Piatra, judeţul Neamţ, care devastase prin toate judeţele vecine, între care era şi judeţul nostru, şi care fusese prins în comuna Rădeşti.

După toaca de sară, ne-am dus mai mulţi să mai vedem pe Chetrianu, pe care l-am găsit afară, pe prispa casei obştei, cu lanţurile de mâini şi de picioare, sub paza vătejelor armaţi. Ne-am dat în vorbă cu el şi l-am rugat să ne spună căte ceva din viaţa sa. Ne-a spus multe lucruri minunate, de unele ne cuprindea admiraţia, de altele ne cuprindea mila şi de altele ne cuprindea groaza.

Mă găsiam, ne zice Chetreanu, cu 24 de tovarăşi călări într'o pădure, ce venia în crierii munţilor, la o depărtare cam de o poştă de oraşul Bacău. Ni se mântuiseră aproape hrana pentru noi şi cai. Nu ne eşiseră de câteva zile nici un trecător bogat, ca să-i cerem vama, afară de trecători săraci, pe care nu îi atăcam de loc, ci îi ajutam, când vedeam că sunt lipsiţi.

Pe când mă întrebam cu tovarăşii mei de ce trebuia să facem, mă pomenesc în mijlocul codrului, unde mă aflam, cu un flăcău, fiu al uneia din cei 24 de tovarăşi ai mei, care era în comunicaţii cu întreaga mea bandă, şi care, pe acea vreme, era rândaş de ogradă la cuconul Iordache Busdugan, mare şi bogat boer din oraşul Bacău, şi vinise să spună, că boerul, stăpânul său, vânduse toate productele de pe moşiile sale şi că încasase o mare sumă de galbeni, pe care îi ţinea într'o mare ladă de fer, ce era aşeziată în odaia sa de dormit.

Cum înserează, las benda mea de 24 în codru, şi plec călare, având alăturea cu mine pe flăcău, până la barierea oraşului, unde mă descalec. Flăcăul se sue călare şi eu îl urmez pe geos până la curtea boerească. Flăcăul duce calul în grajd şi pe mine mă ia şi mă duce în odaea boerului şi mă ascunde în fundul unui pat de culcare. Aceasta s'a petrecut, pe când boerul nu era acasă, căci flăcăul ştia timpul, când lipseşte boerul.

Trecuseră câte-va ceasuri dela amurgit, fiind-că boerul, după cum aflasem, jucase o partie de joc de cărţi la un prieten

al său, când se aude sunetul de deschiderea uşelor, tropăitul paşilor şi, în sfârşit, boerul ajunge în odaea sa de culcare. Pe când se desbrăcase şi se aşeziase în pat, eu, fără a face o mică întorsătorură, ca să nu spariu boerul, încep de odată să zic: „cucoane Iordache nu vă spăriaţi, fiţi liniştit, că nu sunt un om rău, sunt un prieten al d-v." Şi, abia am apucat să isprăvesc cel din urmă cuvânt al vorbirei mele, m'am şi văzut în mijlocul odăiei, înainte boerul, înarmat până la dinţi, cu pistoale, cu cuţit şi cu iatagan. M'am aruncat şi am căzut de o dătă în genunchi înaintea lui cuconul Iordache Băsdugan, care rămăsese înmărmurit şi îngrozit. După ce am stat câteva minute în genunchi cu capul plecat şi cu mâinele la piept, am auzit o voce tremurând: „da, bine Chetrene tu eşti? Vai, că mult mai îngrozit!"

M'am sculat din genunchi, m'am dus şi i-am sărutat mâna m'a aşezat pe scaun alăturea de dânsul şi mi-a zis: „spune Chetrene, ce nevoe mare te-a adus pe la mine". De câteva zile sunt cu banda mea în pădurea vecină; suntem istoviţi noi şi caii noştrii; am isprăvit totul. Vă rugăm, cu lacrimele în ochi cumpăniţi nevoele şi trebuinţele; daţi-ne un ajutor bănesc, care va fi şi cel din urmă, şi jurăm pe sufletele noastre, că nu să va mai mişca un fir de păr din viaţa şi averea d-voastră, cât mă va mai ţinea Dumnezeu pe mine şi pe tovarăşii mei.

Cuconul Iordache se scoală de lângă mine, se duce la lada cu banii, scoate un făşic cu una sută de galbeni, şi mi-l dă. După ce îi sărut mâna şi picioarele, mă adresez către el şi îi zic: „cucoane Iordache, ai un mare duşman în ograda d-tale; când vei auzi o detunătură de pistol, să ştii că ai scăpat de el". Era pela mezul nopţii. Flăcăul mă aştepta cu calul în mijlocul ogrăzei. Mă sui pe cal, scot un pistol din brău şi sdrobesc capul miserabilului, care vânduse pe stăpânul său.

Dupăce Chetreanu dormise o noapte în satul Lungeşti, soseşte în Bârlad, de acolo la Vaslui şi ajunge la Iaşi. Curtea criminal îl judecă şi îl condamnă la spânzurătoare. Pe platoul Copoului se râdică furcele şi ştreangul; corpul vestitului haiduc Chetreanu oscilează în spaţiu la privirea trecătorilor.

In copilăria mea se vorbea cu groază de doi bandiţi, care prădau oraşul şi judeţul în lung şi în lat. Ei treceau Prutul, şi

prădau în Basarabia; treceau Dunărea, și pradau în Bulgaria. Unul se numia Buzu, om scurt la corp, gras ca un butoiu, negru ca un corb, fioros ca o henă; altul, Moacă, înalt și ciolănos, de grosime potrivită, cu o căutătură șirată. Și unul și altul, dupăce au jăfuit și au omorât, au fost prinși, condamnați la închisoare pe viață și torturați.

Pedeapsa corporală, pe acea vreme, se executa la capitala județului, de unde era criminalul. Atât Buzu cât și Moacă au fost torturați sub ochii orășenilor. Se anunța cetățenilor ziua de tortura criminalului. El era pus liber într'un careu de călărași cu săbiile scoase, în afară de careu era un calaraș nearmat, dar cu un biciu plumbuit în mână, ce trebuia să aplice loviturile pe corpul vinovatului, doboșerii mergeau înainte și băteau tobele, din care eșeau niște sunete lugubre, ca cum ar fi fost niște sunete ce anunțau moartea cuiva, și înaintea doboșerilor era un amploiat dela ispràvnicie, îmbrăcat în uniformă rusească, căci pe atunci toți funcționarii administrativi purtau uniforme, care aploiat ținea în mână un sul de hârtie, pe care era scris faptele vinovatului și numărul loviturilor ce avea să primească. La executarea pedepsei lui Buzu și Moacă amploiatul care a cetit sântența, a fost Costache Ion, văr cu Gheorghe Vidră, cunoscut destul de bine, căci a murit în zilele noastre.

Cortegiul lugubru trebuia să se oprească în patru răspântii: piața Domnească, chiar la marginea stradei de intrare în curtea bisericei; în colțul stradei principale, visavi de magasinul Broder, pe atuci era prăvălia de bogasierie a lui Pavilică; colțul unde se încrucișiază strada Ștefan cel Mare și Paloda, unde a fost clădirea Teatrului; piața ocolului vitelor, în apropiere de locul, unde este o fântână. In fie-care din aceste puncte avea să se oprească cortejul. Amploiatul se suia pe un scaun, ca să fie văzut de lume, cetia săntența și însemna pe o bucată de hârtie numărul de lovituri hotărâte; vinovatul își expunea trupul gol și jandarmul aplica loviturile mortale; puțini putiau să sufere loviturile la cele patru răspântii; mulți cădeau amețiți sub lovituri; mulți muriau dela a doua sau dela a treia, sau dela a patra răpântie.

Curtea criminală din Iași, condamnase pe Buzu și Moacă la câte una sută de lovituri, adică câte două zeci și cinci la fie-

care răspântie. Costache Ioan ne spunea, că din toţi condamnaţii, singurii Buzu şi Moacă au putut să sufere loviturile, dar şi ei au trebuit să fie transportaţi la închisoare cu carul de unde se vede ce constituţie de fer aveau oamenii aceştia !.

Intr'o zi din luna Septembre, pe când Buzu nu era prins încă, veni la noi o rudenie din satul Lungeşti călare. Calul este legat la esle într'o poiată ce aveam şi şeaua cu frâul se pun pe prispă. Ne punem la masă cam întramurgul, dupăcum era obiceiul casei, şi, dupăce am sfârşit masa, tatăl meu spuse mamei: „Eleano, fă paturile, că eu cu vărul Costant'n ne ducem până la Andrei Surul, ce avea crâşmă chiar în locul, unde vin casele lui Dumetru Ursulescu, ca să mai vedem, cine mai este pe acolo şi să luăm câte un pahar de pelin".

Mama mea parcă avea o presimţire, căci să încearcă să-îl oprească şi să rămâe acasă, zicându-i: „omule, scii că săptămâna trecută Buzu a prădat pe părintele Iorgu Chiru şi i-a luat totul; stă-i acasă, că parcă am o presimţire acum. Tatăl meu şi cu moş Constantin n'au ascultat şi au plecat, ca să mai stee puţin la crâşma lui Andrei Surul. Luându-se cu vorba au zobovit, cam vre-un ceas, aşa spunea ei. Noi ne-am culcat. Eu, care eram cel mai mic, m'am culcat la sânul mamei. Mama nu adormise, aude lătratul şi pe urmă tăcutul câinilor, aude sunet de paşi de om, vede o mătăhală de om că se apropie de fereastra odăei, unde trăesc chiar astă-zi, şi lângă care fereastră era patul de dormit, râdică fereastra şi alunecă palma sa pe fruntea mea, încât mă trezeşte şi încep să plâng, mama începe să strige pe nume pe tata şi pe moş Constantin, atunci matahala să rătrage, închide fereastra, se duce în căsoiu, desleagă calul, ia şi şeaua cu toate ale ei de pe prispă şi pleacă. Când tatăl meu şi cu moş Constantin se întorcea dela crâşma lui Andrei Surul şi era în capătul stradelei ce conduce la casa noastră, un individ încălecat pe cal scăpăta de casele lui părintele Dediu şi au apucat pe strada ce conduce la str. Principală, căci se distingea foarte bine, că era o lună ca ziua. Intrând în casă, tata şi moşul, au găsit pe mama înmărmurită de frică şi pe mine plângând.

Trecuseră un număr de ani dela această întâmplare, Buzul se graţiase de la Ocnă, se hotărâse să se lasă de hoţie şi intrase

storuş la privighitorul Costache Chiru, care era vecin cu noi. Intr'o zi, cam pe după toacă, pe când şedeam noi toţi copiii' pe lângă mama pe prispa casei, vedem că intră Buzul în ogradă, îmbracat în haine de staroş, ca cum era îmbracaţi şi jandarmii, se apropie de noi, îşi scoate şapca din cap, se uită spre mama şi zice: „sărut mâinele cucoană Eleno, să-ţi trăiască copiii şi să le dea Dumnezeu minte şi noroc". M'am hotărât, zicea el, să mă retrag din storoşie şi să mă duc unde mă va îndrepta Dumnezeu. N'am voit însă să plec, fără a veni să-mi mărturisesc un păcat şi să mă rog să mă ertaţi, că poate să mă iee Dumnezeu, căci sunt bătrân şi amărât.

Vă aduceţi aminte, continuă el, sunt acum zece ani trecuţi, în'r'o noapte de toamnă, pe o lună luminoasă, ca zîua, un om a deschis fereastra casei (arătând anume odaea), a voit să intre, dar s'a retras, a luat şeaua de pe prispă, calul din căsoiu şi a eşit pe poartă; ace'a eram eu, vestitul Buzu! Ştiiam că soţul d-tale, cu un prieten al său, intrase la crâşma lui Andrei Surul, mă hotărâsem să intru în odaea de dormit să vă omor pe toţi, ca să vă iau toţi banii, căci aflasem că aveţi bani. Când am râdicat fereastra şi mi-a alunecat palma pe fruntea lui cuconul Ionică, care a şi început să plângă, atunci plânsul lui de copil nevinovat atâta m'a înduioşit, că m'am retras înapoi şi n'am mai voit să-mi îndeplinescu ticălosul plan. Acum cucoană Eleno iartă-mă, şi spre semn că mă ertaţi, dă-mi mâna s'o sărut; acum cucoane Ionică iartă-mă, şi spre semn, că mă erţi, dă-mi fruntea să ţi-o sărut. Cu ochii plini de lacrămi şi cu un hohot de plâns a zis: „rămâneţi sănătoşi; Buzu se duce; Buzu nu se mai reîntoarce"! Aceasta s'a întâmplat cam pe la 1860 şi de atunci n'am mai auzit că să mai vorbeşte de el.

Neculae Moacă, care, dupăce fusese torturat la cele patru răspintene ale oraşului şi condamnat ia munca silnică pe viaţă, a fost transportat să tae sare la ocnele dela Târgu-Ocna. El, ca şi Buzu, după un chin de zece ani, a fost graţiat în timpul domniei lui Alexandru I Cuza.

Cam către anul 1868, în restaurantul Venţel din Hanul Tălpău, ce era în locul unde astă-zi este otelul Europa, văd un om înalt, ciolănos, cu trunchiul corpului curbat, cu ochii în geos,

ca cum s'ar feri să fie privit de cineva, cu mersul încet şi greoiu, trecea de multe ori prin restaurant ducând şi aducând coşul plin cu carne, cu pâine şi cu alte lucruri trebuitoare ale unui restaurant, căra cu cofele şi cu secaua apă pentru bucătărie, era deci în calitate de rândaş la restaurantul lui Venţel.

Intr'o zi mă găseam la dejun cu Neculae Dospinescu, ce era pe atunci supleant la tribunalul local şi, pe când dejunam, iată că trece prin restaurant omul descris mai sus, încărcat cu coşuri de lucruri pentru mâncare. După ce omul nostru trecuse din sala restaurantului în bucătărie, Nicolae Dospinescu se reculege cam puţin şi cu o voce tremurândă îmi zice: „ştii cine este acesta? Este Nicolae Moacă, cel mai vestit haiduc? Am fost alăturea cu Costache Ioan şi am văzut, cum i s'a aplicat 100 de lovituri la cele patru răspântii".

Cu permisiunea patronului, am chiamat pe Nicolae Moaca şi l'am aşezat pe scaun lângă noi. Nu prea voea să şează, dar mai pe urmă s'a supus. A început să ne spună de suferinţele lui, care erau, cu adevărat, suferinţe de martir. Suferinţe în codri; suferinţe înaintea judecăţei, unde îl lovea până la sânge şi până la ameţeli; suferinţe în închisoarea din oraş, ce pe atunci era în locul, unde a fost casa obştei, în care inchisoare era aruncat într'o groapă umedă, fără aşternut şi fără lumină; suferinţele în cele patru răspintie ale oraşului, unde corpul său să sângera de lovituri şi mintea lui să aprindea până la nebunie; suferinţe în ocnele de sare, unde a petrecut aproape toată bărbăţia lui!

Nicolae Moaca devenise omul cel mai cinstit. Nu îşi apropria un paiu. Ne spunea patronul restaurantului „Venţel" că n'a putut să vadă om de atâta blândeţă, de atâta bunătate, de atâta hârnicie, de atâta bună credinţă. El zicea: un ticălos de grec, care m'a torturat, care mi-a necinstit femeia mea, m'a hotărât să mă duc în codru şi să jefuesc la drumul mare. N'am omorât, martur îmi este Dumnezeu, de cât numai greci.

Dupăce Nicolae Moacă sărvise în restaurantul lui Venţel vre-un an, într'o seară, pe când în restaurant era multă lume, vedem că apare şi ne se adresează cu aceste vorbe: „boerelor vă las sănătoşi; mâine, în zori de ziuă, plec; mă duc să-mi petrec restul zilelor la o monastire şi să mă rog lui Dumnezeu pentru

ertarea păcatelor mele, pe care le-am săvârşit din răutatea Grecilor; mă duc să mă călugăresc! Ne a cuprins pe toţi mila şi regretul de plecarea acestui om, ce era o distracţie plăcută şi instructivă pentru noi; ne-am grăbit şi am făcut o colectă de vre-o sută dn lei, casă-i săi sărviască în călătoria sa; cu lăcrămile în ochi ne-a luat pe rând şi ne-c sărutat mâna. Dupăce a primit banii şi a isprăvit sărutatul mànilor, a plecat. N'am mai auzit nici unde s'a stabilit, nici cât a mai trăit. N'am uitat însă timpurile, în care au trăit Moaca!

Pe vremea domniei lui Mihalache Sturdza, după povestirea tatălui meu, în piaţa ocolului de vite, s'a râdicat doă furci şi un odgon, unde s'a spânzurat vestitul bandit Munteanul. Corpul a stat o zi şi o noapte, pe urmă s'a săpat o groapă chiar lângă furci, unde s'a aruncat corpul spânzuratului şi s'a acoperit cu ţărnă. De multe ori n'am trecut noi peste pământul ce acopere corpul lui Munteanul! Dacă s'ar fi pus vre-un semn, de sigur, că l-am fi încungiurat! Corpul fără vieaţă, chiar al unui criminal, nu se profanează! *I. Vasiliu, pensionar*

1907 Maiu 28

II

MEMORIUL

scris şi subscris de Andrei V. Ionescu, fost Primar al oraşului Bârlad şi Deputat de mai multe ori.

Andriu V. Ionescu respunde veneratului Părinte I. Antoniciu la „foaia sf. Sale de întrebări" următoarele:

Sunt născutu în oraşulu Bârladu, la 26 April 1832 [1]) din părinţi Români, fiulu Pitarului Hagi Vasile Ioan, şi a soţiei sale Ileana. Părintele meu era comerciant fruntaş, având 2 Magazii, 1 de Manufactură şi alta de Lipscănie. Părintele meu au fost adeseori alesulu Casei Proprietăţei Moşiei Târgului Bârlad, unde s'au destins prin activitate şi asiduitate până la esces! După aceasta au fost ales membru la Municipalitatea oraşului în mai multe rânduri, aşa că pe la 1846 au fost numit Preşedinte al ei, fapt care pe atuncea era foarte ne cunoscut, ne putind fi un co-

1) Mort la 21 Februarie 1917, în etate de 85 ani.

merciant Preşedinte, de oare ce această onoare de prim magistrat al Oraşului era rezervată numai boerilor de baştină, de aicea se vede dar ce loc interesant ocupa părintele meu în societatea Bârlădeană. D-sa înbolnăvindu-se de lăngoare (Tifus) pe la anul 1839, a fost curarisit de reposatul doctor Emanoil Costin, descendinte din adevarata familie a lui Miron Costin, cronicarul Ţerei Moldovei .

Părintele meu, în boala sa şi în pietatea ce avea cătră Atot puternicul Dumnezeu au promis că îndată ce se va însănătoşa (scăpăndu cu vieaţă) va pleca la Ierusalim spre a se închina mormântului sfânt, astfel că la 1840, a plecat împreună cu soţia sa, şi 3 copii, căci atâţia avea pe atuncea şi anume : Andreiu, Gheorghe şi Costache, precum şi cu soacra şi cumnata sa, Tasiica, muma răposatului căpitan Vasile Manoliu, care, cu ocaziunea răsboiului de independinţă, au contractat nişte grave infirmităţi ; din acest pelirinaj ne-am întos cu toţii sănătoşi, şi deaceia ce mai mare parte din concetăţenii mei îmi zic Hagi Andreiu.

De Religiune sunt Ortodox, ca şi părinţii mei, cari au avut 8 fii toţi masculini, din care numai 2 mai supraveţuesc şi anume A. V. Ionescu şi colonelulu Neculai V. Ionescu, frate mai mic, şi care s'au stabilit în Bucureşti, iar cei lalţi fraţi au reposat la diferite epoci de boale incurabile, ca şi părintele meu, care au reposat la 1860 Aprilie 30, în etate numai de 55 ani, iară maica mea în etate de 72 ani, la 1886 Septembrie 19, au reposat.

Şcoala Primară sau Domnească, cum se numea pe atuncea, am învăţato în casele numite asfăzi a Ruxandei Gheorghe Cepescu, vis a vis de Piaţa sf. Ilie, numită de consiliul comunal, ce prezidam, Alexandru Ioan I-iu ; pe urmă sau mutat şcoala aceasta în chiliile Vovidenii, în care au locuit mult timp regretatul meu amic d-nu Ioan Popescu, acum Profesore onorifice ; de acolo împreună cu toată şcoala am pus temelie şcoalei No. 1, care gătindune casa pela 1842, sau mutat şcoala în această zidire nouă, fiind unica şcoală sistematică construită (astăzi transformată în uzina de lumină electrică). Tot în acest local s'au înfiinţat clasele „Fundaţiunii Gheorghe Roşca Codreanu" numai în 2 clase, căci numai atâtea clase superioare avea oraşul Bârladu. Se în-

văţa limba Latină pe lângă limba Română etc. Intre profesorii noi numiţi, când s'au construit aceste clase, era şi d-nu Iosif Patrici, Român din Banat, om erudit, care preda limba Latină cu mult succes; m'a sfătuit ca pronumele meu de Ioan să'l schimb în Ionescu, cea ce am şi făcut cu multă dragoste, căci îmi era simpatic, nu numai din cauza fizicului său frumos, dar şi din cauza metodului cu care îşi ezercită el greoa sa profesiune şi de atuncea am rămas Ionescu, cea ce mă numesc şi astăzi, înpreună cu toată familia mea.

Eu fiind foarte sirguitor la învăţătură, mă bucuram de multă iubire din partea d-lui Patrici, ast fel că la un moment dat, m'a numit şedator acestei clase, cu sediul în banca I, în capătu din această fondaţıune. Şi, ca să stimuleze pe elevii săı la învăţătură, au pus acest loc la concurs, încât mai în fie care zi eram concurat de elevii camazazii mei, care râvniau acest loc; dar eu, prin sirguinţa ce aveam, tot deauna 'i biruiam, spuindu-mi lecţia tot deauna fără greşeli. Şi astfel cât am stat în fundaţiune mi-am ţinut locul în banca I din capăt. Din camarazii mei de atuncea numai există astăzi de cât d-lu Colonel Costache Vrabie, în viaţă. Eşind din fundaţiune, părintele meu m'au dat se învăţ limba Greacă şi Italiană, la un savant profesor grec ce se numea Dimitrie Papastavru. Terminând ştiinţile şi acolo, în cursu de 3 ani de zile, părintele meu m'au dat la un bogat comerciant, Hagi Gheorghe Caloiu din Focşani, unde mi-am începutu studiile comerciale; după un tımp am eştit şi m'am asociat cu Ioan Curelescu cu 10% din câştigulu ce va da magaziea sa. Am stat vreo 3 ani de zile, şi, desfăcându-mă de d-lui, m'am asociat cu d-lu Dimitrie Ioan Gheorghiu din Focşani, ca să deschidem 1 magazie întovărăşie la Bârlad, unde am sosit la 17 Septembrie anul 1851. Această tovărăşie au existat până la Decembrie anul 1856, când m'am desfăcut şı am deschis singur 1 magazie cu obiecte de lux, care au existat până la anul 1887 Martie, când, din cauza marelor perderi ce am suferit, din o concurenţă ne loială, am încetat plăţile şi am lichidat, mai mult din răutatea omenească, decât din vina mea, care nu sunt nici beţiv, nici cartofor şi nici afumeiat ca să-mi perd averea mea adunată cu multă onestitate. Din această cauză am intrat într'o

criză teribilă, şi dezgustat de atâta răutate m'am retras acasă, unde am stat fără să fiu oprit de cineva 16 ani de zile, primind din când în când vizitile puţinilor mei amici, ce-mi mai rămăsese, între care vă prenumer şi pe sfinţia voastră, care de multe ori m'aţi bucurat prin prezenţa voastrâ. Astfel am petrecut aceşti 16 ani în casă, ne eşind prin oraş şi neducându-mă la nimenea.

La anul 1858 Ianuarie 30 m'am căsătorit cu domnişoara Safta, fiica cunoscutului comerciant d-nu Ioan Boiu, clucer şi decorat cu serviciul credincios; avea mai multe magazie de coloniale engros şi endetail. Din această căsătorie am avut 13 copii din care numai 2 fete, iar toţi ceilalţi băeţi. Astăzi nu am în viaţă de cât 6, adică 5 băeţi şi 1 fată, toţi şi-au făcutu studiile Primare şi Liceale aicea; după care am trimis pe Constans în şcolele militare din Iaşi şi Bucureşti, de unde, finind cursurile, au eşit sub-locotenent, şi prin servicii mai departe astăzi este căpitan, şi Şef al depozitului de recrutare din regimentul 12 Cantemir. Iară Gheorghe ş-au terminat studiile la liceul Traian din Turnu Severin. După care s'au stabilit în Bucureşti şi au început a studia Medicina, pe care terminând cu bun succes, la facultatea de Medicină din Bucureşti, au prezintat sub No. 830 Teza pentru Doctorat în medicină şi hirurgie, care fiind premiatâ de Juriul ezaminator „cu laude" au capatat titlul de Doctor în medicină şi chirurgie, stăbilinduse la Institutul Medico-legal, Morga Capitalei Bucureşti. Indată apoi au fost numit şi medic Primar al Judeţului Ilfov, după ce au fost mai înainte medic intern al spitalelor din Bucureşti. Din luna expirată Fevruarie anul 1906, este Doctor în medicină şi chirurgie cu diplomă şi liberu a practica această ştiinţă.

Fiul meu cel mai mare, Cezar, este casier la sucursala Băncei Naţionale a României din acest oraş, unde îşi face datoria cu multă demnitate, el este căsătorit şi are 2 băeţi cu totul drăgălaşi.

Al 2 fiu, mult regretatul Trajan, care după ce şiau terminat-studiile aicea şi la Bucureşti, l'am trimis la Paris, unde au stat 6 ani, făcându-şi specialitate din matematici şi ştinţele fizice, după care, întorcându-se în ţară, au căpătat profesoratu, fiind numit Director de liceu la Rămnicu Săıat, precum pi Revizor şcolar al

acestui judeţiu. După aceea şi-au luat concediu şi s'au dus la Brucsel unde şi-au terminat studiile la Facultatea liberă din acel oraş, căpătând cu laudă licenţia şi Diplomile de Matematice şi ştiinţele Fizice; iară după 3 luni după aceasta, voind a a depune examenul de Doctorat în aceste ştiinţe, s'au întors bolnav şi au murit de teribila boală a cancerului, care au repit ţării un savant fiu, căci el se pregătia să intre profesor la universitatea din Bucureşti şi era cu desăvârşire preparat; iară nouă familiei ne-au produs cea mai mare durere, la care şi sfinţia voastră v'aţi asociat ţiind un discurs funebru şi făcând necrologul său; el era decorat cu crucea „Coroana României" în gradul de Cavaler".

Fiul meu, Andrei A. Ionescu, al 4 fiu, finind studiile aicea, l'am trimis la Bucureşti la şcoala de Poduri şi Şosele, unde şi-au făcutu studiile, după care au fost numit Inginer Conductor al postului Tulcea ca şef al serviciului Hidraulic, acolo au stat mai mulţi ani şi pe urmă au fost transferat la Cerna-Vodă, înaintându-l în serviciu. Al 5 fiu, Vasile A. Ionescu, este funcţionar la primăria oraşului; iar al 6, fiica Virginia A. Ionescu, care, după şcoala Primară, au fost promovată la şcoala Secundară de fete, unde şi-au terminat ştudiile cu deplin succes.

La 1860, pentru prima oară am fost ales membru al Casei Proprietăţei moşii oraşului Bârlad, unde, după regulile stabilite prin Hrisovui Domnesc, în virtutea cărei se aleg membrii numai pe un an.

La 1861, am fost ales aseminea pentru prima oară membru la Municipalitatea oraşului Bârlad, cu plăcere îmi amintesc despre acest an, căci atuncea am propus paveluirea oraşului cu piatră de Putna, care lucrare costă 12.000 galbeni, încât au trebuit să se pue noi biruri şi adică de 8.000 galbeni, căci municipalitatea nu avea vinit de căt de 4.000 galbeni anual. Nu era absolut nici o înbunătăţire, gloderia era nemai pomenit de mare, astfel că în dosul Hotelului Brandes s'au înecat 1 cal şi altul vis-a-vis de Leizer Cofman pe strada principală, gloderie proverbială, încât prin măsurile luate atunci au început oraşul a se pava şi să continuă regulat până azi; din care iniţiativă avem azi şi câteva străzi pavate cu piatră

cubică. Fănarile de iluminat orașul erau în număr de 60 și se aprindeu cu lumănări de său.

La anul 1862, luna Ianuarie, urmând a se face definitiv Unirea Principatelor, am fost ales și trimis de comună la București, spre a asista la această celebrare măreață contopinduse atât adunările Deputaților Moldovei și Valahiei, precum și ministeriile lor într'un singur minister și o singură adunare a deputaților României cu titlu de Principatul României. Ajungând în București am fost încartерați de Primăria București, pe la diferite Hoteluri, luăm parte la Tedeumul dela Mitropolie, banchete și diverse festivități. Intre altele toți deligații aceștia au fost prezentați Mării Sale Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza, în sala tronului, iară Măriea sa sta pe Tron înbracat în haine de general de cavalerie cu mantia Domnească. Această prezentare s'au făcut de Președintele Consiliului de miniștri, reposatul Barbu Catargiu. Regula era ca deligații să se prezinte M. S. în 2 rânduri și ministru declară cu glas tare că prezentează deligații cutărui oraș sau județ, astfel că, când au venit și rândul meu și prezentându-mă Domnitorului, Măria Sa, cum de felul său era foarte curios, au întrerupt pe d-nu ministru spunându-i că mă cunoaște și întrebându-mă unde sunt găzduit, am răspuns respectuos că sunt găzduit la Hotelul Caracaș din strada Șalarilor; atunci s'au adresat ministrului spuindu-i să dei ordine Prefecturei de Poliție ca să-mi aducă bagajul la Palat, fiind găzduit într'o cameră alăturea de camera cumnatului său, d-nu Iordache Lambrino. M'au ținut 1 săptămână întreagă, luând masa cu M. Sa, după care m'am întors la Bârlad. Fiind că cheltuelile de trimitere la București să făcură de Comună și, rămăindu-mi 17 galbeni câți-va lei, i-am înapoit comunei, care nu vroia să-i primească, spuind că acești bani au fost destinați pentru mine; eu însă am persistat, și au trebuit să-i primească, după cum să poate vide din dosarul Primăriei, unde se află petițiunea mea de prezentarea banilor în chestiune. Am continuat cu pavarea și înmulțirea fănarilor, transformândule în iluminație cu petroliu, și alte multe înbunătățiri ce îmi scapă din memorie, fiind mulți ani trecuți de atuncea. Și eu astăzi bătrân de 76 ani, înplinind 75 de ani, la 26 Apriliu expirat, anul curent 1907.

Trebuie să vă spun că, fiind foarte june la 1856, iubiam până la esces libertăţile publice, dar din cauza regulamentului organic nu le putem egzercita!.. încât am fost silit pentru ca să fiu aparat de arestare şi expulzare, se mă fac supus Englez, cu care am cheltuit 6 galbeni şi am căpătat 1 pasport, din care se constată că sunt născut la Banta Serigo, în insulile Ionice, ce erau anexate la Angliea, şi care au stat până la 1861, când s'au ales Princepele Gheorghe de Danemarca Rege al Greciei. Cu această ocaziune Principele Gheorghe de Danemarca înrudindu-se cu curtea Angliei, au fost dăruite de Angliea Regatului Grecesc, făcând parte şi azi din regatulu Grecesc. In această calitate de supus Englez am stat până la 1858, când am părăsito, deviind iarăş cetăţean Român şi fiu de boer, în virtutea decretului ce poseda tatăl meu dela M. S. Alexandru Grigoriu Ghica Voevod ce au venit domnitor moldovei la 1849. Astfel că am putut lucra cu ardoare la Unirea Principatelor Române, precum şi la prosperitatea ţării mele scumpe, şi mult iubite. Din cauza aceasta, Prefectul de aicea, d-nu Alecu Diea, având ordine severe pentru aceasta au venit cu consulul meu Englez, precum şi cu 1 Poştă cu 4 cai ca să mă ridice şi să mă trimeată la Iassi spre a-mi lua pedeapsa; consulul meu în loc să mă susţină, el înclina cu prefectul. Insă Prefectul furios se adresează consulului că „vezi că supusul d-tale nu te ascultă"; eu atunci protestez şi le spui la amândoi că supuşii d-nului Consul sunt slugile sale, eară nu eu care sunt protejatul maestăţii sale Britanice şi, dacă nu mă lasă în pace, la moment voiu supune o telegramă majestăţei sale, cerându-i protecţiune, iară nu violarea drepturilor ginţilor. Văzând că eu nu şuguesc şi sunt capabil de aceasta, s'au muet amândoi şi de unde erau ca nişte lei, au devenit mei. Şi lucru curios, că, pe când se petreceau toate aceste, frate-meu, Ghiţă, deschidea nişte lăzi, ce-mi venise din Paris, şi-au scos nişte argintării şi cristale, din Paris, care pentru prima oară s'au văzut la Bârlad, încât d-nu Prefect, ca să mă înbuneze şi poate că avea necesitate, au cumpărat argintărie de 80 galbeni, şi aşa ne-am despărţit cu toţii veseli,

Dela 1858, am început a lucra în deplină libertate ca cetăţian Român; atuncea urma să se facă alegerile de deputaţi

pentru alegerea Domnitorului, care s'au efectuat la 1859 Ianuarie 5, în persoana Marelui Domnitor Alexandru Ioan I Cuza Voevod. Trebuia zic să se facă alegeria de deputaţi. Colegiul I, în care făceam parte, ca alegător, se compunia cam de vro 30 alegători, cea mai mare parte fiindu-mi rudenii şi amici, am isbutit se propun pe amicul meu domnu Gheorghieş Emandii, care s'au şi ales. Pe atuncea nu egzista partidul liberal şi cel conservator, ci numai partidul oamenilor cinstiţi şi buni patrioti; niminea nu se interesa ca să fie luptători afară de regretatul meu amic d-nu Ioan Popescu, dar care nu putea face nimic, căci erà supus austriac, ceia ce l'au făcutu se steà ca simplu spectator, aşà că la 1864, nemuritorul M. Cogălniceanu au împământănit pe toţi profesorii transilvăneni, şi atuncea Popescu au devenit alegător; ba trebuie se arăt, când, din cauza ambiţiunilor sale, mă combăteà şi vroià cu ori ce preciu să-mi iei locul de cap al partidului liberal de acole! ceia ce n'au putut de cât să fie şi el unul dintre capii de aicea!.

După alegerea nemuritorului Cuza, s'au designat 2 partizi şi adică partidul boerilor, numit conservator, şi partidul liberal compus din oameni cari doriau toate libertăţile pentru ţara lor. De atuncea am devenit adversari politici cu d-nu Gheorghieş Emandii, dar prieteni am rămas până la moartea sa, pe care o regret mult.

La 1864, transformându-se Municipolităţile în Primării, la alegerile ce sau făcut atuncea, după noua lege comunală, eu, deşi lipseam din ţiară de 3 luni, fiind la Paris, m'am ales în unanimitate în fruntea listei comunale, care, după legea de atunci, din cei 3 aleşi în fruntea listei, guvernul avea dreptul de a numi pe Primar.

La Paris fiind, am primit o telegramă prin care un număr de alegători, din Bârlad, îmi făceà cunoscut alegirea şi ca sigură numirea mea ca Primar, felicitându-mă în mod călduros. Din Paris, plecând în Elveţia la Geneva, unde de obiceiu de mult încă trăgém la Hotel du Lac, situat pe malul lacului Leman; alăturea de acest Hotel erà o cafinea, care se numea Café du Globe; acolo ducându-mă ca de obiceiu, să citesc jurnalele Româneşti, am dat şi peste jurnalul „Trompeta Carpaţilor" redijată de

Cesar Boliac; jurnalul era scos ca ediţie de lux, şi prin el sè aducea laude nemuritorului Cuza, pentru împroprietărirea ţăranilor, căci atuncea se făcuse. Observând acest ziar, găsescu publicat o depeşă a alegătorilor mei prin care protestau pentru ce nu m'au numit pre mine Primar, căcî eu avem dreptul şi nu d-nul Ión Coroiu, care erà ales pe la mijlocul listei şi nu aveà dreptul de a fi numit; dar cei în drept pretextau că n'am fost numit din cauză că eram prea june, şi astfel nu eram destul de serios. Eu pe atuncea eram în etate de 32 ani, şi prin urmare ajungea destul că m'au numit prim adjutor. Intorcându-mă în ţară, am găsit între amicii ce mă aşteptau acasă la mine, ca să mă felicite pentru bună venire şi d-nu Ioan Coroiu, care l'am primit cu bucurie şi nu am arătat nimic din nedreptatea ce mi se făcuse cu numirea mea; căci d-nu Coroiu era foarte îngrijit că nu voiu primi postul acesta; dară eu am tăcut şi am primit a fi prim ajutor de Primar, şi am lucrat în toată libertatea, căci d-nu Coroiu îmi făcea toate plăcerele, nu mă contrariia la nimic, încât de vis, eu eram adevăratul Primar. Atunci am creat o serie interesantă de îmbunătăţiri a oraşului punându-se noi biruri, care atingeau cifra de aproape 900.000 lei şi fiind aspru criticat numai eu de toate aceste.

Primiam zilnic scrisori anonime, care mă amenințiau, care cu moartea, care cu bătaea, încât din această cauză luasem măsuri de precauţiune, umblând necontenit cu un revolver de calibru 6 m|m în buzunar şi gata fiind a mă răsbuna în modul cel mai teribil pe acel ce ar îndrăzni să mă atace; gracie purtării mele active şi oneste, i-am dezarmat de astfel de ostilităţi şi am rămas numai cu ocara şi calomniile ce'mi debitau; care de altfel îmi producea multă amărăciune, când mă gândiam cu ce ură sunt tratat pentru că vreu să îmbunătăţescu oraşul şi să-l servescu cu onestitate fără de a fura după cum furau acii ce mă criticau. Atuncea am înmulţit fanarăle şi iluminaţiile cu gaz petroleu, râdicândule până la aproape 500; atuncea s'au început construcţiunea podurilor de lemn după un sistem nou american; înmulţirea stradeler cu pavaje noi, şi altile, care îmi scapă din memorie. La 1865, sau început şi îmfrumuseţarea grădinei Publice, construind bănci de fer, fănare de iluminat, care

nu erau; aranjând drumurile într'un mod sistematic; căci am tăet multă pădure din ea, numai ca să o aranjez cât s'au putut mai bine; atuncea am construit Pavilionul cel mare ca'n caz de ploaie visitatorii grădinei să aibă unde a se adăposti; atuncea am construit sere pentru păstrarea florilor tropicale, prevăzindu-le cu cuptoare care le încălziau; atuncea am adus apă, construind un basin, unde azi este aşăzat bustul lui G. Pallade, ceva ce te revoltă, că în loc de apă ce are nevoie grădina, să se puie un monument unui mort; nimic mai greşit de cât aceasta, căci în oraş sunt destule pieţe publice unde ar fi stat mai bine, şi unde era mai mult admirat de numerosul public, ce furnică pe acolo. La 1866, îmbolnăvindu-mă greu am fost silit să demisionez dela Primărie, şi să mă duc la Paris spre a mă curarisi, gracie căriea m'am însănătoşat. Din cauza multelor lucrări începute de mine şi acei ce m'au înlocuit în administraţia comunii, nefiind dibaci şi buni gospodari, au încurcat comuna cu enorme datorii, pe cari se vor videa în darea mea de seamă din 1875, cheltuind o mulţime de bani şi grevând cassa cu aproape 400.000 lei peste veniturile ei, cu dobânzi oneroase, care sunt anume specificate în Darea mea de seamă pe care v'o trimit anexat pe lângă aceasta cu rugămintea că, după ce vă veţi folosi de ea să mi-o înapoiaţi, căci numai acest exemplar mai am, din toate administraţiile ce am făcut la comună, şi care administraţii toate au avut Dările de seamă, dar numai ştiu ce s'au făcut, şi nici cine mi li-au luat; când am găsit acest exemplar nu puţin m'am bucurat, căci puindul la dispoziţia Sf. Voastre lesne vă veţi putea face o idei despre faptele mele dela Primărie în anul 1875; şi celelalte administraţii ale mele n'au fost mai pre jos de acele ce videţi în 1875. In cât tot eu am trebuit să o scap de aceste încurcături, care ea, casă publică, plătea procente de 18% şi 24%; şi, dacă socotiţi mai bine, erau mai multe procente, când procentele la unile obligaţiuni erau ca să se plătiască înainte, etc. După o mică pauză am revenit iarăşi la Primărie şi am continuat cu înfrumuseţarea oraşului; dar pe la 1874, ne mai putând face faţă plăţilor comunale am fost silit se propui consiliului comunal ce preşidam, ca să mă autorizeze a face un împrumut de 400.000 lei la Casa de Depuneri cu un procent minim de 9% pe an şi plata

în rate, ceia ce am şi izbutit a face odată 50.000 şi altă dată 350.000 lei, în total 400.000. Pe atuncea era foarte rar ca să găseşti bani cu 9% pe an, după o stăruinţă de aproape 3 luni ce am stat în Bucureşti şi până n'am finit nu m'am întors în Bârlad, viind cu banii necesari. La Bucureşti, fiind o Casă de Bancă, Abram Emanuel & fii, voind a face şi ea împrumutul, dar numai cu 12% pe an, îmi propune să-mi dea 4000 galbeni reşfert, ca să urc dobânzile din 9 la 12% cea ce cu indignare nu am primit. Tot în anul 1875 am înzestrat comuna cu stâlpi de fontă pentru iluminatul oraşului, care există şi azi şi să pot vedea pe străzile oraşului; am construit cimitirul de înmormântări, precum şi o capelă, cum se vede azi în cimitir.

Planul cimitirului l'am făcut la Paris. Tot la cimitir am construit şi casa pentru punerea morţilor şi casa servitorilor cimitirului. In piaţa Domneasca am construit un basin pentru apă, şi rezervorii pentru caz de incendii, ca să aibă apă abundentă şi să se poată lua cu lesnire. Vis-a-vis de magazinul lui Hagi Lazar Cambur, astăzi proprietatea d-lui Paveliu comerciant de coloniale, era o piaţă ce se numia a Otcupului, mlăştinoasă şi cu totul murdară, acolo staţionau carile cu poloboace de vin, adesa pentru disfacere, şi tot aicea se cotiau de însărcinaţii Primăriei. Am oprit de a se mai vinde vinurile acolo şi am strămutat otcupul în piaţa ocolului de vite; iară pe locul rămas fără nici un serviciu, am făcutu un scuar, prevezindul cu copaci, gazon şi flori, de către grădinarul comunei, adus de mine din Paris. După facerea împrumutului comunei la Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni, trecând 5 ani, s'au făcut convertirea acestui împrumut cu bilete la porteur. Din această operaţiune comuna au profitat diferinţa procentelor peste 9%, cam la 200.000 lei, profit ce au devenit real numai prin chibzuinţele mele neîncetate în toate sferile comunei noastre. Am fost alesul comunei dela 1861 şi până la 1886; în acest interval de aproape 26 ani, am fost ales şi numit de 5 ori Primar al oraşului Bârlad; tot în intervalul acesta, consiliul îmi vota 250 lei ca diurnă de trăsură, eu însă o lăsam în folosul casei comunale; aseminea din micul meu onorar de Primar, ce nu era mai mare de 400 lei mensual, eu dădem în folosul casei comunale câte 100 lei, astfel că atât din

onorar, cât și din diurna de trăsură dădeam 350 lei, pe fiecare lună; iară trăsura plătiam din proprii mei bani. etc.

Cât au ținut Camera de Comerciu sediul său în orașul Bârladu, totdeauna am fost alesul ei, și numit Președintele ei.

La 1867 am fost pentru prima oară alesulu orașului în Adunarea deputaților României, reprezentând la început colegiul III orășienescu, după cum era pe atuncia; a II oară, colegiul al II, și a treia oară colegiul I, încât am fost reprezentant al națiunei în 3 legislaturi, făcându-mi datoria cu multă independență; astfel că, când s'au votat înființarea domeniilor Coroanei, în cameră s'au pus votul cu apel nominal, și nu secret, încât eu am votat pe faciă contra acestui Domeniu. Și în tot timpul am fost independent, cu toată dragostea mea nemărginită ce aveam pentru marele și ilustrul barbat de stat d-nu I. C. Brătianu. Cu d-lui și cu d-nu C. A Roseti, am făcut cunoștință în cartierul latin din Paris.

Cu fericire îmi aduc aminte de aceste cunoștințe precioase, căci d-nu Brătianu și Rosetti erau egzilați acolo, pe cât îmi aduc aminte, cam pe la anul 1853. Și de atuncea am fost cel mai devotat amic politic al lor, până la moartea lor. In tot timpul acesta eram cel mai crezut om din acest oraș, astfel că schimbam și așezam pe cei mai înalți funcționari ai statului, ca Prefecți, Președinți de tribunal, Casieri, Directori ai creditului agricol, și alții, care nu erau oameni de treabă, cu oameni onești și activi, încât pentru ori ce afacere din Bârlad eram consultat și Prefecții ordonați a lua lămuriri în ori ce afaceri ale judeciului. De 3 ori mi s'a propus de d-nu Ministru Prefectura județului Tutova, și de 3 ori am refuzat'o fiind că după mine Prefectul și Polițaiul orașului sunt posturile cele mai detistabile, în cât ei trebuie se ezecute ordinele Guvernului fără să sufle, și eu preferam independența și onestitatea serviciilor. Incă din anulu 1868, am luat parte la înființarea unui spital sistematic în orașul nostru, fiind și eu unul din membrii fondatori donatori, care sunt în număr de 20. Regulamentul spitalului au fost făcut de D-r C. Codrescu și de mine, și într'o ședință de ale primăriei, ce preșidam, s'au votat și egzistă și azi în administrația spitalului „Bârlad și Elena Beldiman". Tot eu am fost norocitul să

preşidez mezatul când s'au antreprezuit spitalul; atuncea s'au prezentat 2 societăţi: una evreiască şi alta românească, compusă din: Inginer G. Vălescu et C-nía, cetăţean bârlădean. Am preferat pe români cărora li-am adjudecat'o cu 417000 lei, iară evreii îmi adusese 1 ladă de tutun Bectimis în valoare de 100 galbini şi deosebit 2000 galbeni, ca să dau lor antrepriza cu 470.000 lei, ceia ce batjocorindu-i bine am refuzat, cumpărând numai cu bani 100 galbeni tutunul ce-mi adusese şi oprindu-mi o parte pentru mine, restul l'am desfăcut pela oamenii mei care cu multă recunoştinţă îmi făcu elogii pentru buna sa calitate. Am făcut parte din Societatea Tipografiei „Unirea", care, prin intermediul meu la cassa amicului meu G. B. Popovitz din Viena, s'au cumpărat şi expediat la Bârlad.

Fiind la Paris, cam pe la 1878, s'au înfiinţat aicea o Societate de Bancă „Economia Bârlădeană" şi am primit o depeşă, prin care mă numia Preşedinte al ei, dar eu nu am primit această onoare, şi, refuzând, societatea au numit în locul meu pe N. Nicorescu, şi casier pe G. Răşcanu; rezultatul ne fast al societăţii aceştia este cunoscut cetăţenilor, care au perdut mulţi bani, în paguba lor, şi cu toate acestea niminea n,au reclamat îndestularea lor dreaptă etc.

La anulu 1882 Decembre în 24, cu brevetul No. 837, am fost decorat de M. S. Regele cu ordinul Caroana României în gradul de Cavaler.

Când s'au desemnat şi înfiinţat partidele politice, eu am făcut parte şi fac şi astăzi din partidul Naţional-Liberal. Pela 1867, fiind ca deputat, să făceau multe întruniri acolo în Bucureşti de către Profesorul Neculai Ionescu din Iaşi în scop de a recruta aderinţi la grupul său, ce se numia partidul fracţiunii Libere şi independente. Atât eu cât şi regretatul meu amic Panaite Chenciu am rămas neclintiţi membri fideli a partidului Naţional Liberal, iar amicii mei Iancu Codrescu şi Ioan Popescu au părăsit partidul Liberal, şi s'au înregimentat şi cu alţii în fracţiunea Liberă şi independentă.

In suburbia Podenii, unde nu era şcoală de fete, mi se pare cam pe la 1868, 1869, am înfiinţat ca Primar această şcoală care ezistă şi astăzi.

Regretatul Costache Dimitriu Robu, consultându-l în privința eraturilor comunale, care până atuncea erau antreprezuite la o societate Română Ebraică, am voit să cunosc ezact veniturile aceste, și, după esplicațiile ce mi-au dat Robu, am convenit ca d-sa să-mi garanteze cu averea sa Regia ce voìam să înființez ca să nu mai las să sugă compania aceasta ce ținea eraturile comunei, foloasele ce erau, ce voiam să rămâie comunii; astfel, convenind cu Robu, am acceptat garanția sa, cu condiție că tot ce va prisosi peste suma convenită să rămâie în profitul său, dândui dreptul de a se ocupa în persoană cu aceste venituri. Aceasta am făcuto în scop de a ști ezact care erau adevăratele venituri a eraturilor în chestiune. După câți-va ani de studii Robu s'au ales cu câteva mii de galbeni folos; atunci i-am propus că, de oarece nu are copii, cel mai bun lucru ar fi ca să renunțe la acest folos, în favorul comunei, zidind o școală pe numele său

Dar, viind eu din nou la Primărie Primar, am stăruit cătră d-nu Robu ca se nu-și nege promisiunea ce mi-a dat și să facă școala; atunci d-lui mi-a declarat că au dat 800 galbeni acelui Primar care are mulți copii și tot faptă bună au făcut, dar eu nu-l slăbiam de loc și în cele din urmă l-am decis să facă școala după un plan ce adusăsem dela Ministerul Instrucțiunii Publice, București. Văzându-l, a început a se văita că nu are mijloace de unde să construiască aseminea școală, atunci au scos o pungă cu 300 galbeni și mi-a dăruito mie cu codițiune ca să facă școala, dară să nu cheltuească mai mult de 2.000 galbeni. Eu nu am primit banii și l'am rugat mult timp ca să-și ție cuvântul și să îndeplinească acea promisiune care va fi o faptă măreață și cu care va străluci totdeauna numele său, care nu are copii, și nu are cine să-l pomenească, dar îl va pomeni toată tinerimea care va învăța în școala lui Costache Dimitriu Robu. Atunci după multă stăruință și trăgănări s'au decis și au început zidirea falnicii școli în suburbiia Podeni și cu care au cheltuit mai bine de 6.000 galbeni.

Fiind necesarii încă 2 școale: una a lui Ioan Gheorghiu și alta în Munteni, după ce am aranjat terenurile necesare, și ne mai putând veni la Primărie din cauza nenorocirei ce mă

lovise, aceste şcoli au fost zidite în primăria d-nului N. C. Budu, precum şi trotuarele cu bazalt artificial, studiate de mine, dar care, cum zic, s'au ezecutat de d-nu Budu, în semn de recunoştinţă pentru înlesnirile ce i-am dat la studii în Bucureşti, după cum să poate videa în Darea de seamă pe 1875, unde d-lui figurează ca bursier al comunei, şi după aceia l'am ajutat şi pus judecător de instrucţiune la Tribunalul Tutova, şi, dacă nu cădem, era să fie în curând numit Preşedinte al acestui Tribunal.

In indelungata mea Administraţie comunală n'am încetat de a-i neglija interesele, făcând zălnic, precum şi noaptea, inspecţiuni pela brutării, căsăpii şi iluminările oraşului; pe căsapi îi înbrăcasem în alb, având fie care câte o bonetă albă franceză în cap. Brutarii trebuiau să fie tunşi şi raşi, cu unghiile tăiate, înbracaţi anume în haine albe curate; fănările trebuiau să fie tot deauna curate şi aprinse până ce se făcea ziuă; pânea, carnea şi orice obiecte de îndestulare publică, trebuiau să fie drept măsurate; cafenelele, locantele şi crăşmile asemenea erau inspectate ca să fie în bune condiţiuni. Laptele se grădina în fiecare zi, cel rău se lăpăda la Bârlad; peştele sărat şi proaspăt aseminea se inspecta şi tot ce găsiam stricat îl trimetem afară din oraş şi acolo îngropândul cu var în pământ, în anumite locuri destinate pentru aceasta; cheltuiala îi privia pe vinovaţi; astfel că îi îndreptasem bine pe cei răi, încât numai făciau; căci ştiau de mai nainte că ertare nu au. Amploiaţii dela Primărie, Poliţie şi Comisarii tremurau de groază ca să nu păţească după cum au păţit membrii perceptori, şi amploiaţi dela Primărie, care, în număr de 14 şi-au luat pedeapsa la închisoare, fiind unu condemnat la ocnă pentru 10 ani, între care se afla şi casierul comunei o rudă a mea. Numai cu străşniciia aceasta am izbutit să a dministrez bine comuna.

Pela 1885 sau 1886, s'au înfiinţat aicea o companie din creştini şi ebrei, cari vroiau să iei eraturile comunale cu arendă pentru 5 ani; aceste erate studiate de mine să urcau la 380.000 lei şi societatea vroia să le ei cu 300.000 lei, astfel că, dacă le-aş fi dat în 5 ani, comuna ar fi perdut 400.000 lei, dar nu li-am dat până ce nu mi-a dat la licitaţie 380.000 lei. Trebue să arăt

că societatea aceasta îmi propusese să mă pue cu ei tovarăş, fără nici un capital, şi pe deasupra îmi mai dădea şi 100.000 lei reşfert, i-am batjocorit bine şi i-am refuzat, rămâind corect la datoria mea; dar triste consecinţe am avut din această îndeplinire a datoriei mele, căci înpreună cu adversarii mei, destul de numeroşi, s'au asociat şi mi-au dat ultima lovitură de care n'am mai scăpat nici azi.

Pe teritorul comunei trebuia construit un pod, peste Bârlad, la punctul ce se numia Comizopolo, acolo am construit acest pod mi se pare pela 1882, dar care pod au ajuns astăzi într'o stare rea, şi în curând are să se strice cu desăvârşire, dacă nu se vor lua măsuri serioase.

Fiind insurat mi-am luat un profesor de limba Franceză la care am învăţat, căci cu desele mele voiaje în francia aveam necesitatea de această limbă, încât am putut să mă servesc bine de această limbă.

In consecinţe, vă rog să bine voiţi a mă scuza că n'am ţinut ortografia ce se cuvine, din cauză că am uitato, şi în privinţa exprimării mele sunt cam greu, căci nu m'am prea ezercitat cu scrisul, dar sper că sf. voastră prin eruditiunea ce aveţi veţi netezi totul, astfel ca să vă puteţi folosi încâtva la scrisul Istoriei ce v'aţi propus şi cu notiţele mele cuprinse în aceste foi.

Dorindu-vă succes, în întreprinderea acestei scrieri, vă rog să bine voiţi a primi recunoştinţa mea pentru onoarea ce mi-aţi făcut.

Al sf. voastre venerate Părinte, cel mai adevărat amic, şi servitor!

A. V. Ionescu

Bârlad, la 7 Iunie 1907.

Anexata de 1 exemplar Dare de Seamă asupra administraţiunii comunei Bârladu, din 1874/1875, pe care voescu să bine voiţi a mi-l inapoia îndată ce vă veţi servi de ea, căci ţiu foarte mult să am acest singur exemplar.

Alte Răspunsuri la chestionarul veneratului părinte I. Antonovici

Despre Ioan Popescu. Regretatul Ioan Popescu s'au născut

în Şomcuţa-Mare, în Transilvania, din părinţi Români. Părintele său, Părintele Popovici, de religiune Greco-Catolică (unit) au dat naştere acestui valoros patriot la anul 1830.

In revoluţiunea dela 1848, Popovici fiul au schimbat pronumele în Popescu, şi fiind grav compromitat în acea revoluţiune ca să scape de perzecuţiile Ungurilor au trecut în Bucovina şi aicea făcând cunoştinţă iarăşi cu un revoluţionar tot de la 1848 anume boerul Iorgu Radu dela Dealul-Mare, au venit dela 1849, cu el în ţară şi au fost numit vechil pe moşiile sale; dar vocaţiunea sea fiind de Profesor, Iorgu Radu au stăruit la Iaşi şi au fost numit profesore la şcoala No, 1, de unde îndată ce s'au înfiinţat Gimnaziul sau Liceul de azi, au trecut profesor de limba latină.

La 1864, nemuritorul M. Kogălniceanu au împământenit pe toţi transilvănenii, în rândul cărora se afla şi Popescu. Şi de atunci au început a face politică, figurând ca unul din capii partidului Naţional-Liberal. La 1867, înfiinţându-se gruparea „Liberă şi independentă" a căriia şef era Profesorul de Universitate Nicolae Ionescu, au trecut în acest grup, înpreună cu Iancu Codrescu şi alţii, rămăind eu şi cu P. Chenciu nestrămutaţi în partidul Liberal. Ca politician şi profesor, mă scutesc de al aprecia, fiind că sf. voastră îi cunoaşteţi faptele sale de om politic şi de profesor de Liceu etc.

Gh. şi N. Codreanu. La Dealul Mare stătea bătrânul Codreanu a căria moşie era atunci, Codreanu, care era chior de un ochiu şi avea fii pe Gheorghie şi Neculae, şi o fiică Maria, măritată cu Ventura. Bătrânul Codreanu făcea parte din boerimea întăea a ţărei.

Fiul său Neculai Roşca Codreanu era hatsân, dar de o economie rară, aproape sgărcit; toată averea sea au testat'o pentru a pregăti bune gospodine şi a fi învăţate atât cât trebue unei femei gospodine, înfiinţându-se din averea sea, care, la moarte-i trecea de 1.000.000 lei vechi, o instituţiune în care să se înveţe şi să se pregătească aceste femei. Sf. voastră aţi fost şi sunteţi şi azi Profesore la acea instituţiune.

De aceia ca să fiţi mai bine edificaţi in această cauză, căutaţi şi vedeţi testamentul său care este făcut de amicul său laudatul profesor şi Preşedinte al Tribunalului, Toma Giuşcă. In

acest Testament veţi videa totul si cum se califică femeea etc.

Gheorghe Roşca Codreanu, fiind bolnav, a plecat la Viena, dar au murit, lăsând toată averea sa pentru înfiinţarea unei şcoale superioare; înfiinţându-se deocamdată 2 clase ce se numiau ale fondaţiunei Codreanu şi în care clase am învăţat şi eu; eşind apoi am fost dat la o şcoală Greacă şi Italiană la care am învăţat 3 ani de zile.

Ministerul de Culte şi Instrucţiune Publică, luând această avere, au înfiinţat, dacă nu mă înşel, pela 1858, Gimnaziul şi în urmă Liceul de azi, sub numile de Gheorghe Roşca Codreanu.

După cum vedeţi aceşti 2 fraţi au lăsat toată averea lor pentru scopuri culturale, în càt se cunoaşte că au fost adevăraţi nobili fii de boer mare şi patrioţi destinşi.

Protopopii: Ghinea, Vrabie şi Chiru. Ion Ghinea, Costache Vrabie şi Iorgu Chiru, toţi au fost protoirei. Cel dintăi era paroch la biserica sf. Haralambie şi Mina; era un om nant şi frumos, mare filantrop, căci, pe lângă mulţi copii saraci pe cari'i creştea pe cheltueala sf. sale, au avut parte numai de unul numit Vasile Buhnea, care, în urmă, după Unirea Principatelor, agiunsăse funcţionar înalt la Ministerul de Interne din Bucureşti. Sub stăruinţa şi auspiciile sf. sale s'au clădit biserica sf. Ilie din acest oraş, astfel că în Holera ce bântuia în anii 1865-6, stătea zilnic pe scaun în soare şi privighea biserica cum se construeşte; bun român, etc!.

Costache Vrabie au fost adus de boerul Cazimir, dela moşiea sa Pueşti, preot aicea la sf. Dimitrie şi Domneasca, în urmă mulţi ani protoiereu, luând parte în această calitate la mai multe catagrafii ce se făciau pentru aşezarea locuitorilor la bir. Serviciul divin îl celebra cu multă maestate, încât îţi făcea plăcerea să'l asculţi. Au avut 2 fii, pe unul Vasile şi altul Costache; cel întăi era profesor la Galaţi, cel al II era diplomat al şcolei de matematici din Paris, astăzi este colonel în retragere; despre fiice, câte au avut, ştiu numai că sunt călugăriţe; au lăsat frumoasă avere, compuse din o moşie Cărja, case în Bârlad şi bani în natură; au fost şi preşedinte al Municipolităţii oraşului Bârlad.

Iorgu Chiru se trăgea din familie de biurocraţi, cari aveau şi ranguri de boerie. El slujia aseminea frumos, protoiereu de merit, evlavios, dar nu fanatic!

Toma Giuşcă, nu cunosce din ce familie se trăgea. Toma Giuşcă, ştiu numai că era un om erudit şi cult în adeverata putere a cuvântului; era absolvent al Academiei din Iaşi[1]) şi numit cam pe la 1832 Profesor la Galaţi, unde au stat mult timp în această calitate, apoi au intrat în Magistratură; astfel că în copilăria mea l'am aflat Preşedinte al Trib. Tutova; în această calitate au stat mulţi ani. Eşind de acolo, au fost ales membru la Municipolitatea oraşului în anul 1861, când am fost şi eu ales membru; dar fiind bătrân, toţi membrii l'au cerut de preşedinte al ei, care au şi fost numit de ministerul de interne din Iaşi. Pe lângă că era cult, apoi era şi de o cinste rară şi original până la surprindere. Căci dacă îţi ştia vreun viciu, sau că eşti cinstit ori ai altă calitate, ţi le spunea aceste în faciă, când era lumea mai multă, el nu se jenia de nimic!.. Cu plăcere îmi aduc aminte că, pe când eram colegi, n'am venit vreo 2 zile la Municipolitate, astfel că a 3 zi, cam pela toacă, mă pomenescu cu d-lui la magazie şi văzându-mă au început a mă observa că de ce nu vin la Municipalitate, că cu cialalţi colegi nu se poate înţelege etc. I-am spus că sunt foarte supărat că a II zi, am de plătit 1000 galbeni şi poliţa trebue să mi-o prezinte mâne spre a o achita şi'mi lipsescu 300 galbeni şi nu ştiu ce să fac; căci, ca neguţitor român n'aş vroi să mi se protesteze. D-lui mi-a răspuns: să nu duci nici o grijă de aşa ceva! şi au eşit şi, pe când se amurgise bine, vine şi scoate la biuroul meu o batistă din care'mi numără 300 galbeni şi'mi spune că i-au luat pentru o lună de zile cu 33 de parale la °/₀, de lei pe lună dela evreul Moişa Herdan, bogat bancher, al căruia advocat era în toate pricinile sale.

Inainte de scadenţia de 1 lună m'am prezentat la bancherulu Herdan şi i-am spus că d-nu Giuşcă m'au însărcinat se plătescu acei 300 galbeni ce-i datoria. Jidovul odată cu prezentarea creanţei lui Giuşcă, mi-au dat şi un sul de tinichea în care se aflau documentele moşiei sale, pe care, primindu-le, am plecat

1) Erà absolvent numai a seminarului din Socola, în care cualitate a fost numit profesor la Galaţi în 1832 — Academia Mihaileană s'a înfiinţat după ce Mihai Sturza a venit ca Domn în anul 1834, — că de aceia doară acea Academie s'au numit Mihăileană.

la magazie, unde mă aştepta Giuşcă, căruia cu lacrimile în ochi i-am mulţumit. Şi i-am observat că de ce au făcut aşa, să-şi pună documentele amanet pentru mine; el mi-a respuns: că de nu făcea aşa poliţa mi se protesta şi eu eram ruşinat! ba poate şi declarat în stare de faliment, şi apoi că mă iubeşte că sunt bun neguţitor, şi bun român. Eşind dela Municipolitate, a fost numit membru la curtea de apel din Focşani, unde a stat mult timp, căci pe atuncea Curtea acolo'şi aveà sediul şi pe urmă în Galaţi; după aceea s'au întors la Bârlad în casa sa proprie, unde au şi murit. Indată ce ş'au dat tributul naturei, am fost înconoştiinţat de oamenii săi despre aceasta, şi fără nici o întârziere am telegrafiiat fratelui său, Gheorghe, la Iaşi, aseminea om erudit; iară eu am început a pregăti cele de înmormântare, căci bani nu s'au găsit, afară de puţin mărunţiş, că am scos punga şi i-am pregătit înmormântarea, într'un mod convenabil cu vrâsta sa şi cu demnităţile ce au ocupat. Pe atuncea, trecând dela Iaşi un regiment de infanterie, i-am angajat muzica, ca să-l petreacă până la mormânt. Când am sosit acasă la mort, am găsit casa plină de amici, care toţi îl jeleau şi întrebau ce avere au rămas; dar niminea nu vroia să dei ajutor la înmormântare. Fratele său Gheorghie, au sosit la timp şi mi-a mulţămit plângând! asigurându-mă că peste 2 săptămâini îmi va plăti banii cheltuiţi, căci acum nu-i are. Şi în adevăr că mi s'au plătit toate cheltuelile făcute cu înmormântarea şi grijile până la 40 de zile inclusiv. Cu această ocaziune birjile de transport m'au costat 10 galbeni, dar nu le-am pus la socoteală, ci le-am pus din propria mea pungă, în semn de respect pentru acest mare om.

Călugărul Sofronie Vârnav. Despre Sofronie Vârnav, el descinde dintr'o familie de mari boeri. Pentru studiile sale au fost trimis la Paris, unde au stat până la bătrâneţă; acolo au făcut cunoştinţă cu revoluţionarul Popa Şapcă dela 1848, precum şi cu alţii revoluţionari ca I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, şi alţii. După aceia Popa Şapcă, s'au călugărit şi au devenit Arhimandritul Iosafat; în unire cu acesta au înfiinţat Capela-Română în strada Rue Racine, cartierul Latin din Paris.

Deviza Capelei Române era un soare asupra căruia era scris: „Cu frică şi cu cutremur să vă apropiaţi". Adică veneau

toţi Românii la Biserică, unde era un cor de bărbaţi, femêi, şi copii Francezi, cari cântau la serviciul divin într'un loc deasupra altarului de unde nu se videau. Era ceva majestos! De multe ori îndueşat de acest cor, şi de dorul de ţară, plăngeam şi mă credeam cel mai fericit muritor. Iată ce va se zică Biserica, când estè bine condusă, cum face pe tot omul să fie fericit şi să-şi respecte religiunea sea! Dar ne trebue oameni pentru acest scop, şi ei sunt foarte rari.

Vărnav mireanul s'au călugărit la mănăstirea Neamţului, după ce au înbătrănit şi s'au întors în ţeară. Scopul său era să ajungă arhiereu şi Mitropolit al ţărei, căci de multe ori îmi spunea că n'avem în cler oameni la înălţimea lor, mai ales între arhierei etc.

Sfinţiea sa părintele Vârnav au venit la Bârlad în scop de a se alege Deputat, cea ce au şi reuşit, dar n'au avut noroc să intre în adunarea Deputaţilor, de oare ce au murit de Scorbut, în odaea de sus a magazinului Goiu, unde şedea. Publicul care era fanatizat de Vârnav, au scornit că jidovii l'au otrăvit, şi în noaptea aceea au început o revoluţie contra jidovilor, zdrobind şi devastând ori ce găsiau a jidovilor.

Vârnav era un om foarte cult, orator de prima forţă şi vorbia limba Franceză ca cum ar fi limba maicei sale; om pios şi virtos prin faptele sale de adevărat călugăr; dormea înbrăcat şi nici o femee care vinea la dânsul nu o primea sub nici un cuvânt; im era bun amic, de multe ori l'am ospătat în casa mea şi mă avea la o deosebită iubire şi consideraţiune, pentru care îi sunt tot deauna recunoscător.

Avea un frate mai mare, Doctor în Medicină, şi veniau înpreună adeseori la mine, pot zice mai în toate zilele. Ei se rudiau aicea cu cucoana Catinca a lui Iorgu Radu, născută Toderaş Sturdza.

Carol I la Bârlad 1867. In 1867. Vodă Carol, când au venit pentru prima oară în oraşul Bârlad, au tras în casele lui Iancu Greceanu, astăzi casele aparţin advocatului M. Cristescu-Vasiliu. La recepţiunea, ce s'au făcut de Vodă, am luat şi eu parte ca notabil şi fruntaş al comerciului, oprit fiind apoi la Masa Domnească, ce s'au dat în seara zilei acelia. Cum s'au

făcut nu ştiu, destul că părintele Vàrnav sta la masă alătureà de mine, şi vis-a-vis şădea Manolache Costache Epureanu, care cât am stat la masă n'au încetat de a tachina pe călugăr.

Dar sfinţia sa îl trăsnia cu răspunsurile ironice, într'un mod aşa de meşteşugit, încât Epureanu tăceà! şi aşa s'au tachinat amândoi cât am stat la masă. La un moment i-au adus aminte lui Vârnav de îşi mai aduce aminte de când jucau la „Mabil" cancanul, în cartierul latin din Paris, cancanul cu femeile cele mai depravate numite grizete. Această grădină aparţinea studenţilor şi femeilor demimondene, unde îşi petrec nopţile în cele mai vesele jocuri. Părintele Vârnav respunde că toate geniile Parisului de pe atunci, au trecut prin purgatoriul acesta şi ce au fost rău au perit, iară ce au fost bun au rămas, Oamenii cei mai mari ai Franciei care şau făcut educaţiuea de student la „Mabil" prin urmare nu era ceva anormal ca sf. sa ca student să nu petreacă acolo după cum petrecea şi d-nu Epureanu; şi alte multe vorbe de care nu-mi mai aduc aminte, fiind de atunci trecuţi 40 ani; altele nu sau petrecut între amândoi de cât tachinări, şi spirit! cât vrai!.

Am asistat la primirea lui Vodă Carol, dar n'am auzit că P. Chenciu ar fi ţinut un discurs în limba Francesă cu ocaziunea primirei lui Vodă.

Grădina publică. La 1834, viind de la Constantinopol Domnul Moldovii, Mihail Grigoriu Sturza Voevod, la masa Domnească au azistat boerii cu soţiile lor, între cari era şi eruditul boer Iordache Iamandi, cu soţia sa Marghioala, această femee de o frumuseţă rară şi foarte spirituală, au plăcut atâta lui Vodă, încât au dat ordin Ispravnicului de atunci ca să facă apel la toţi proprietarii din Tutova ca să trimeată cu cară de beilic pui de copaci din esenţia cea mai frumoasă, care, sub direcţiunea grădinarului Schteiner dela Epureni, au fost sădită grădina pe 10 fălci de loc, în partea de nord a oraşului Bârladu, căci în această parte domicilia partea boerească. Astfel că din cauza aceste-i frumoasă cucoane avem noi una din cele mai frumoase grădini din ţară.

Cuza Vodă. Cu adevărat că marele Domn al Românii s'au născut în oraşulu Bărlad, în mahalaua Munteni, chiar la mar-

ginea orașului despre nord. Chiar eu ca copil am vizitat de multe ori acele ruine. Dela acest mare Domn s'au format oștirea națională, s'au împroprietărit țaranii și au scăpat dânșii de beilic și pont. In fine el au unit Principatele Române sub un singur Tron, și au făcut România de azi.

Ma-și crede foarte fericit, dacă, prin relațiunele ce v'am dat, vă veți folosi în cât-va la scopul ce v'ați propus pentru Istoria culturală a județului Tutova.

In așteptare de a vă ceti cât mai curând istoria în chestiune, de oare ce ca bătrân mă tem că voiu muri înainte de apariţiunea ei. Vă salut cu deosebită stimă, pre venerate Părinte, dorindu-vă bun succes.

A. V. Ionescu

Bârlad, la 17 Iulie 1907.

P. S. Cuza Vodă, pe lângă că era fiu de boer mare, și mamă-sa cucoana Soltana o bătrână respectabilă, dară de naștere greacă, unde de multe ori am ospătat la casa sa din Galați, nu s'au sinchisit a scoate limba Greacă din biserici. Fiind pe atunci primar am avutu mult de lucru până ce am izbutit. Vodă Cuza, au făcut egalitate înaintea legei; Vodă Cuza au desființat rangurile de boerie etc.! la moartea sa am fost invitat la Ruginoasa, unde am asistat la înmormântare.

(Adaos). Am uitat să vă spun că, pe când mă aflam la Paris, arhimandritul Iosafat au venit într'o Duminică la mine, la otel, și m'au anunțat că fostul Domn Alexandru Ghica Voevod s'au sinucis cu o pereche de foarfici, dându-și mai multe lovituri în abdomen, și m'au rugat să merg cu el la „Melun" un sat în apropiere de Paris a căria proprietate era a sa.

Am plecat cu sf. sa la acel sat și am asistat la înmormântarea ce s'au făcut în luna lui August anul 1857 (?)

Al sf. Voastre care vă iubește și vă stimează cu multă distincțiune.

A. V. Ionescu

Adaos

I

Moartea profesorului Ioan Vârgolici,

29 Decembrie 1899

Notițe biografice

Ioan Vârgolici s'a născut la anul 1834, luna Decembrie în 30, Galați, unde locuiau părinții.

Fiu a lui Neculai Vârgolici, căminar, și al Ecaterinei; a fost cel mai mare dintre copii; a mai avut un frate Gheorghe și două surori, Sultana și Ana. Gheorghe Vârgolici a urmat dreptul și a fost magistrat: procuror la Brăila, unde, în urma unei răceli care n'a fost bine vindecată, a murit în vârstă de 28 ani.

Astăzi trăește numai una din surori, cea mai mare, Sultana.

A urmat la școala publică urbană din Galați, dupăcum se vede din atestatul scos dela acea școală și care poartă ca dată anul 1851 Sept. 28. Aici a făcut clasele normale și două reale, absolvindu-le cu notă eminentă. A urmat apoi șapte ani la Institutul Gimnazial din Iași, ale cărui cursuri le-a absolvit în anul 1856 (Se vede din atestatul cu data de 8 Octombrie 1856). La 28 Septembrie 1854, pe când era ca intern în această școală, a fost numit de Treb. Laurian pedagog în acest institut, cu 125 lei lunar. Apoi, în 1857 Iulie în 2, prin ord. Nă. 93, semnat Laurean inspector general, e chemat a intra în postul, ce devenise vacant, ca pedagog la Gimnazul din Iași.

Apoi, prin ordinul No. 142 din 15 Octombrie 1857, consiliul școlar „având în considerație silința și zelul la învățătură,

bună purtare prin care s'a făcut cunoscut", îl numeşte pedagog repetitor de limba franceză la Institul Gimnazial din Iaşi, unde director pe atunci era Papiu.

Din certificatul ce poartă data de 22 Octombrie 1859, se se vede că a frequentat facultatea filozofică şi juridică din Iaşi, depunând un examen public din diversele obiecte de învăţătură şi căpătând la toate notă eminentă.

Tot timpul cât a urmat în Institutul Gimnazial din Iaşi, a fost intern, bursier.

La 17 Septembrie 1872 s'a căsătorit, la Cahul, cu domnişoara Matilda V. Butza, fiica lui Vasile Butza din Galaţi, care fusese trimis ca Sameş la Cahul, unde avea şi o proprietate, pe lângă acea din Blăgeşti.

A avut cinci copii: doi băeţi şi trei fete. Cel mai mic dintre băeţi, Nicu, a murit la 26 ani, în vara anului 1905. Fusese unul dintre cei mai buni studenţi la Medicină, terminase cursurile universitare şi nu mai avea de trecut decât teza de doctorat.

Cezar, cel mai mare dintre copii, a urmat cursul celor şapte clase liceale din Bârlad, fiind cel mai bun pintre colegii sei; apoi a urmat dreptul şi literile la Universitatea din Bucureşti.

Inbolnăvindu-se de ochi, după doi ani a fost silit să termine numai dreptul, fiind numit apoi magistrat, slujbă în care se află şi astăzi.

Ecaterina, cea mai mare dintre fete, a urmat la pensionatul de fete al Doamnei Natalia Drouhet, dând examenele la externatul secundar din Bârlad. Astăzi e căsătorită cu Pompiliu Antonescu, din R. Sărat, arendaş şi proprietar.

Ana, a doua, a urmat la Şcoala Normală de institutoare din Iaşi — fiind ca bursieră. Astăzi funcţionează ca institutoare.

Natalia, a treia dintre fete, *urmează la Şcoala profesională* „Roşca Codreanu" din Bârlad.

La 4 Ianuar 1858, Ioan Vârgolici e numit, prin ordinul No. 59, ca profesor la clasa a patra, la şcoala primară dela „Trei Erarhi" din Iaşi.

Aici nu stă decât până la 10 Septembrie anul 1858, după cum se vede din ordinul No. 9377, care poartă data sus arătată;

prin care ordin se arată că, în urma recomandării Ministrului de Culte de pe atunci, prinţul Nicolai Konaki-Vogoride Căimăcan, îi întăreşte numirea ca profesor de limba latină, Artimetică, Zoologie şi Botanică, la Colegiul din Bârlad; iar printr'un nou ordin cu No. 9527 şi cu data de 13 Septembrie acelaş an, 1858, i se face cunoscut de către ministerul Cultelor „a regula de îndată începerea lecţiunilor conform programului", puindui-se totodată în vedere că onorariul ce va primi, va fi de opt mii de lei pe an, sumă prevăzută prin bugetul acelui Colegiu.

Acum, îşi dă dimisia din Divanul apelativ, unde intrase ca practicant la secţia întâia, la 28 April 1858, după cum se vede din atestatul eliberat la 17 Septembrie acelaş an. De aici (atestatul No. 3971) se arată că, dupăce a funcţionat două luni ca practicant în Divan, i s'a dat postul de scriitor la acea secţie „considerându-i-se, zice atestatul, meritele d-sale, a continuat această îndatorire cu toată demnitatea, având şi o bună conduită până la sfârşit, fapt pentru care Divanul îşi exprimă deplina sa mulţumire".

De acum înainte, rămâne ca profesor la Colegiul din Bârlad, apoi Gimnaziu şi în urmă liceul Codreanu, la a cărui înfiinţare şi mers bun, lucrează mult. Astfel la 1860 Septembrie 10 e numit director la liceu (pe atunci Gimnaziu), funcţionând şi ca profesor de limba latină, istoria naturală şi matematici. In acest timp nu erau la această şcoală de cât doi profesori. Cu începere dela data de mai sus, funcţionează ca profesor şi director, stăruind la înfiinţarea treptată a claselor liceale; în 1863 Septembrie, printr'un raport ce face, cere la minister să se înfiinţeze trei clase superioare ale programei pe atunci existente, la Gimnaziul din Bârlad.

In anul 1865 funcţiona şi ca profesor de matematică la cursul inferior şi ca profesor de Filozofie la cursul superior, în lipsă de profesori; în acest timp, orele de clasă, îi lua câte 16 ore pe săptămână; restul timpului îl întrebuinţa lucrărilor de cancelarie.

Ca director la liceu, de această dată funcţionează 16 ani, adică dela Septembre 1860 şi pănă la 30 Septembre anul 1876, când, încetând de a mai fi director, rămâne ca profesor numai.

In anul 1880, e numit director al şcoalei de meserii din Bârlad, post pe care îl ţine numai doi ani, căci în Septembre 1883, îşi dă dimisia. Din adresa No. 298, cu data de 25 Octombrie 1883, se vede că preşedintele comitetului administrativ al şcoalei de meserii, îi face cunoscut că „Comitetul de Administraţie întrunit la 18 Octombre acelaşi an, a hotărât că până la prezentarea unei persoane, care să întrunească condiţiile cerute de regulamentul şcoalei, îi respinge dimisia şi îl roagă să continue ca director, lucru pentru care comitetul e satisfăcut.

Fiind director la liceu şi dând mult interes pentru completarea cursului liceal, acolo unde erau lipsuri, în 1867, dă o telegramă Ministrului instrucţiunii de pe atunci şi alta lui Nicolai Ionescu, deputat: îi roagă în numele interesului instrucţiunii, să să propue şi să susţie în Cameră trecerea în bugetul respectiv şi a catedrelor de filozofie, ştiinţi-naturale şi limba franceză cursul superior, pentru complectarea liceului, reclamată imperios de interesul şcoalei.

In anul 1889 e numit pentru a doua oară ca director al liceului din Bârlad (luna Februar). De astădată, nu stă ca director decât până la anul 1892; la 1 Octobre al acestui an, demisionează din postul de profesor şi director la liceul din Bârlad, pentru a-si regula drepturile la pensie.

Certificatul eliberat de Ministerul Instrucţiuni publice, cu data de 17 Martie 1895, cu numărul 1594, arată că i s'a primit — spre satisfacerea cererei făcută — demisia din postul de profesor, dar a fost însărcinat în mod provizoriu dela data mai sus arătată (10 Octombrie 1892) cu girarea afacerilor direcţiunei liceului, post în care a funcţionat până la 30 Noembre 1894, când, demisionând, i s'a exprimat mulţumiri din partea Ministerului, pentrucă în mod conştiincios şi cu activitate s'a achitat de îndatoririle directoratului".

In anul 1861 este însărcinat de Minister (Ministru ad-interim Rosetti), a da toate lămuririle de ceia ce este mai deosebit în politie, satele sau locurile din district ca: ce se poate şti asupra apelor mari şi mici ale districtului, cu pescuitul lor, munţii, dealurile cu păduri şi mine, locurile şi zidirile mai însemnate, datinile locuitorilor, portul cu variaţiile lui, etc.

La 4 Iulie acelaşi an, este numit, de consiliul de ispecţie al şcoalelor din oraş, ca delegat examinator la clasa a doua primară dela şcoala publică din Bârlad.

In anul 1862, a fost numit de ministerul de Interne, membru în comisiunea agricolă judeţiană; iar ceva mai târziu, este numit vice-preşedinte al numitei comisiuni (pe când ca Ministru era N. Creţulescu).

In anul 1863 Iulie 31, prin adresa No. 25474, e numit de Ministrul Cultelor, în comisiunea pentru examinarea imprejurărilor şi socotelelor casei răposatului N. R. Codreanu.

Tot in anul 1863, figurează ca membru al comitetului de inspecţie al şcoalelor din politia Bârlad, se vede aceasta, din procesul verbal formulat în urma examenilor şcolare de fine de an, unde se dă amănunţită samă de progresele şi rezultatele date de fiecare şcoală.

In anul 1867, face parte din consiliul general de instrucţie; tot asemenea şi în 1890.

Prin adresa No. 1020, cu data de 28 Februar, anul 1877, i se face cunoscut de primarul de pe atunci a oraşului Bârlad, că împreună cu Iancu Galin, e numit delegat în comisiunea, pentru examinarea concurentelor ce aveau a se prezenta, pentru ocuparea provizoriu, a postului de institutoare la clasa întâia, dela şcoala din Brăila. Ocupaţiunile slujbei de profesor, nu i-au permis a primi această delegaţiune pentru numitul concurs, ce avea a se ţine în localul liceului din Bârlad.

La 1878 e numit împreună cu S. Belloescu şi cu P. Chenciu într'o anchetă la gimnaziul din Bacău, unde directorul venise în conflict cu profesorii dela acea şcoală.

Mai e numit în comisiunea pentru examinarea absolventelor şcoalei normale de institutoare din Iaşi; deasemenea e numit în câteva rânduri (odată în 1896) în comisiunea pentru examenul de capacitate al normaliştilor dela şcoala normală din Bârlad.

In anul 1863, traduce, modelând după cerinţele programului şi mintea copiilor, o aritmetică, intitulată „Aritmetica pentru trebuinţa şcoalelor primare din Principatele-Unite", tradusă din franţuzeşte. Această carte, e tipărită la Iaşi, la „Imprimeria Buciumului Român" şi e scrise cu caractere cirilice.

La anul 1885, figurează ca epitrop al biscricii Sfântul Ilie din Bârlad, unde a urmat a fi mai mulţi ani. A fost Preşedintele Soc. „Cassa de Economii".

In anul 1899, la înfiinţarea societăţii „Cooperativa", din Bârlad, a figurat printre cei dintăi membri ai săi; iar când Societatea a început a funcţiona, a fost ales preşedintele ei.

In anul 1899, dela 1 Mai şi până la 22 Iunie inclusiv, a funcţionat în calitate de preşedinte al comisiunei interimare al comunei urbei Bârlad.

In anul 1881, sub Ministrul V. A. Ureche, i se oferă medalia „Bene-Merenti" clasa a doua, pentru lucrări didactice (No. ord. 218). In anul 1884, prin ordinul No. 1459, sub Ministrul Cultelor P. S. Aurelian, i se oferă decoraţia ordinului „Coroana României, în gradul de cavaler. In anul 1889, prin ordinul No. 3577, semnat Al. Lahovari, Ministrul afacerilor străine, cancelar al ordinelor, i se oferă decoraţia cu ordinul „Steaua României", în gradul de Cavaler. In 1892, prin ordinul No. 217, semnat cancelar al ordinelor, Ministrul Al. Lahovary, i se oferă decoraţia, prin eare e numit membru al ordinului „Coroana României", în gradul de Oficer. In anul 1894, Iunie în 3, prin ordinul No. 2037, fiind Ministru al Cultelor Take Ioneccu, i se oferă decoraţia, prin care e numit membru al ordinului „Steaua României" în gradul de Oficer.

A făcut parte din partidul conservator, ales fiind de două ori deputat şi odată senator.

Senator, a fos ales în anul 1898/99. In această demnitate a şi murit, în anul 1899 Decembre 29, la Bârlad.

NOTĂ. Notiţele aceste mi s'au dat de mult regretata institutoare, Ana (Neti), a doua fiică a lui Vârgolici, cu puţin timp înainte ca dânsa să se îmbolnăvească şi să moară.

II

Moarte profesorului Panainte Chenciu

11 Ianuarie 1907

CUVANT FUNEBRU

rostit în biserica Domneasca, din Bârlad, cu prilejul prohodului răposatului Panainte Chenciu, în ziua de 13 Ianuarie 1907, de Economul Ioan Antonovici.

Trişti ascultători!

In numele corpului profesoral al liceului şi al şcoalei profesionale de fete, din Bârlad, vin cu sufletu-mi plin de mâhnire ca să vă vorbesc despre acela care, în decurs de aproape jumătate de veac, a fost, în această parte a ţării, — unul din fruntaşii dascali ai şcoalei şi un stăruitor apostol al redeşteptării noastre naţionale. Stradania variată şi activitatea rodnică ce a desfăşurat Panainte Chenciu în cursul vieţii sale, ne face să zicem cu drept cuvânt, despre el, — aceea ce zicea şi sfântul Apostol Pavel despre sine către iubitul său Timoteiu, la sfârşitul apropiat al activităţii sale apostolice: „Luptă bună m'am luptat, curgerea „am plinit, credinţa am păzit. Iară ce este mai mult, mi s'au „ales mie cununa dreptăţei, pe care o va da mie Domnul în „ziua aceea, dreptul judecător" (II Timot. 4, 7-8).

O luptă continuă este viaţa noastră, fraţilor, pe pământ; o călătorie anevoioasă facem pe marea cea viforoasă a acestei lumi, — unde însă nu toţi îşi conduc cu creştinească înţelepciune barca vieţei lor. Aşa, unii să strădănuesc a-şi îngrămădi avuţii fără nici un scop mai înalt, ba adeseori le agonisesc şi pe căi nedrepte, — dar aciia nu luptă, lupta cea bună; alţii năzuesc a se urca la onoruri pe scara ierarhiei sociale, fără vre'o altă trudă sau merit, ci numai prin silnicii şi felurite căi piezişe, — dar şi aciia nu luptă, lupta cea bună. Panainte Chenciu însă a fost din numărul acelora carii se silesc ca, numai prin muncă osârduitoare, cinste, sinceritate şi o lăudabilă statornicie, să-şi cucerească poziţiunea şi locul de cinste în mijlocul semenilor săi.

Râdicat din pătura de mijloc a societăţei, dânsul, dupăcum vedem, a ajuns să fie un factor însemnat în mişcarea culturală a timpului cum şi în consolidarea vieţii noastre sociale.

Panainte, fiiul negustorului Vasilache Chenciu şi al Mariei Chenciu[1]) s'a născut în mahalaua Pôdenii din oraşul nostru, la anul 1837 Iulie 23. După o îngrijită educaţie ce a primit dela părinţi, a urmat clasele primare la şcoala No. 1 de băeţi, ce era dinsus de biserica Vovidenia[2]), numită pe atunci şcoala Domnească,

1) Năcută Radu Enaru, — trăitor tot în oraşul Bârlad.

2) Unde azi e instalată uzină electrică.

şi ale cărei cursuri le-a sfârşit în anul 1851. După aceea îşi continuă învăţătura şi se înarmă cu feluritele cunoştinţi, ce-i erau de trebuinţă în viaţă, la Liceul şi Academia Mihăileană din Iaşi, unde a avut de coleg pe unul din conşcolarii săi din clasele primare pe Ioan Vârgolici, cum şi tineri de pe aiurea, ca de. al de Mărzescu, Dabija şi alţii, cari apoi au jucat roluri însemnate în ţară. Iar după isprăvirea studiilor s'a întors în oraşul său natal, unde, în anul 1859, a fost numit profesor de Istorie şi de limba franceză la gimnaziul „Codreanu", deschis în chiliile bisericei Vovidenia, gimnaziu, care, din anul 1867, a devenit liceu cu 7 clase, — unde răposatul a fost mai pe urmă şi Director. Tânăr cult şi plin de intuziasm, martor ocular al multor fapte măreţe ce se făuriau în Iaşi, pe timpul studiitor sale, — Chenciu fu îmbrăţoşat cu multă căldură de colegii săi dela gimnaziul din Bârlad, unde, dela început chiar, i se remarcă alesele-i calităţi sufleteşti. In anul 1867, când Vodă Carol I a vizitat pentru întâiaş dată oraşul Bârlad, colegii săi şi cetăţenii pe dânsul îl aleseră ca să le meargă în frunte la casele Greceanu[1]) şi să salute pe Domnitor, ţinându-i în limba franceză, pentru a pute fi înţeles, una din cele mai frumoase cuvântări, ascultat fiind de alesul lui Dumnezeu şi al Naţiunei cu multă plăcere şi admiraţinne.

Având ca colegi la liceu pe un Ioan Popescu, pe un Vârgolici, şi pe alţi distinşi dascali, Panainte Chenciu a colaborat cu ei, desfăşurând în decursul timpului o minunată activitate şcolară şi extraşcolară. In anul 1869, Chenciu a luat parte însemnată la înfiinţarea Asociaţiunei „Unirea" pentru aducerea primii Tipografii în Bârlad, cum şi la redactarea gazetei locale „Semănătorul", ce a eşit între anii 1870-1876, în care organ de publicitate a scris mai ales nişte remarcabile articole relative la politica internă şi externă a ţărei; iar în anul 1870 dânsul a luat parte la înfiinţarea Societăţei pentru învăţătura Poporului Român, secţiunea Tutova, al cărei vice-preşedinte a fost în tot timpul duratei ei, şi care Societate a şi întemeiat chiar din acel an, Şcoala Normală din Bârlad, unde dânsul a predat Istoria şi Geografia în mod gratuit, timp de 4 ani. Din această şcoală, după

1) Azi proprietatea d-lui avocat Mihai Vasiliu-Cristescu.

cum ştim, au eşit în 1874 un număr de aproape 60 învăţători cu cari s'au putut deschide atâte şcoale în judeţul nostru. Din acel an (1874), şcoala normală fiind luată însă de stat, Chenciu continuă a preda aceleaşi cursuri ca suplinitor până la anul 1885 de când se numiră profesori noi şi titulari pentru toate catedrele acestei şcoale. Iar Societatea pentru învăţătura poporului Român îşi îndreaptă acum activitatea în altă direcţiune, trimeţând mai mulţi băeţi ca să înveţe felurite meşteşuguri în afară din ţară,— dintre cari băeţi s'au aşezat unii şi în oraşul nostru. Răposatul a fost apoi ca membru în mod onorific şi aproape permanent în Comitetul şcolar al oraşului Bârlad şi jud. Tutova, cum era pe atunci, împreună cu Ion Popescu şi Ion Vârgolici, contribuind astfel la înbunătăţirea învăţământului public de aici; a luat parte ca membru în Consiliul General de Instrucţiune de mai multe ori, începând cu anul 1868, cu care prelejuri îşi depuse obolul său de activitate în folosul instrucţiunei ţărei.

Pe lângă aceste însărcinări, Panaite Chenciu a mai fost şi ca membru şi chiar casier al Curatoriei averei defunctului „N. R. Codreanu", în care calitate s'a aflat dela 1874 şi până astăzi, dând dovezi de cea mai mare chibzuială şi onestitate. Cine nu-şi aduce aminte, din cei mai deaproape, de câtă grijă era preocupat, împreună cu colegii săi din Curatorie, când cu deschiderea şi funcţionarea şcoalei Secundare-profesionale de fete „N. Roşca Codreanu",— în rândul întăi, atunci când această şcoală a ţinut 9 ani (1880-1889)? Cine nu cunoaşte sirguinţa şi economia ce a întrebuinţat ca să înmulţască capitalul averei Codreanu,— şi apoi cum a conlucrat cu ceilalţi curatori, acum pe urmă, la asigurarea şcoalei profesiooale, prin trecerea ei la stat?

Ales ca deputat şi senator în mai multe rânduri, Chenciu a reprezentat oraşul şi judeţul nostru cu multă demnitate.

In anul 1876, Panaite Chenciu s'a căsătorit cu Lucreţia Popescu, fiica amicului său, Ioan Popescu, cu care îl legă de aici înainte nu numai afecţiunile de colegialitate şcolară şi de politică, dar şi acele de familie.

Abia sânt 2 luni, de când dânsul avu nenorocirea să-şi peardă pe iubita sa soţie, plângând zilnic a ei lipsă şi lăsând în casă toate lucrurile după cum dânsa le aşezase, fără a mişca nimic de unde erau puse de dânsa.

Dotat cu o osebită inteligenţă şi inzestrat cu o serioasă cultură înaltă; având o inimă de o exemplară nobleţă şi plină de un ferbinte patriotism şi, pe lângă aceste, fiind şi cinstea personificată, Chenciu îşi îndeplinea toate datoriile cu multă pricepere, tragere de inimă şi conştienţiositate. Ca director şi ca coleg, în relaţiune cu profesorii, era de un tact şi amabilitate rară; la catedră era un excelent profesor; iar la tribună — un înflăcărat orator. Şi sămânţa cunoştinţelor şi a patriotismului aruncată în ogoare mănoase de Chenciu şi de colegii săi, a avut de rezultat că din elevii liceului din Bârlad să ajungă mulţi pe treptele cele mai înalte ale Societăţei noastre, ba şi consilieri de Tron. Cu cunoştinţele şi cu talentul său oratoric, Chenciu a făcut mult pentru răspândirea culturei şi a educaţiunei, nu numai în sufletele şcolarilor, dar şi în massa poporului. Nu era o întrunire şi nu era o solemnitate şcolară, unde dânsul să nu vorbească, — şi să vorbească dela inimă! Şi, fără a aminti de alte discursuri, de mai înainte şi de mai încoace, pe care am avut prilejul să le aud şi eu, mărturisesc că şi azi pare-că îl aud cum, cu glasu-i răsunător, ţinea un discurs la împârţirea premiilor ce s'a făcut ca de obicei pentru toate şcoalele din Bârlad, la şcoala No. 1 de băeţi, în anul 1873 Iunie 29, când eu eram în clasa III primară, şi din care discurs reţin şi acum istorioarile morale cu care şi-a ilustrat acea vorbire. Ca deputat, în Cameră, a stăruit şi a lucrat mult pentru şcoală şi corpul didactic. Localul actual al liceului se datoreşte în cea mai mare parte stăruinţelor lui. Apoi ca raportor al Legei gradaţiei, dânsul a fost ales,— dovadă că în secţiuni se distinsăse mult prin luminele aduse în discuţiuni.

In scurt, Panainte Chenciu a fost un profesor de frunte, un cetăţan model, şi, ca cap de familie, un soţ cu un suflet nu numai de un credincios şi devotat tovarăş de viaţă conjugală, dar — şi de un adevărat părinte.

Pentru serviciile ce a adus Şcoalei şi Neamului nostru, M. S. Regele l'a decorat cu Coroana României în gradul de Ofiţer şi cu Steaua României în gradul de Cavaler. De aseminea i-a acordat medaliile: Benemerente clasa I şi Răsplata Muncii, pentru învăţământul secundar, tot clasa I. Iar astăzi drept recunoştinţă, vedem depuse pe al său sicriu atâtea coroane.

Iată, fraţilor, cine a fost Panainte Chenciu; iată de ce liceul şi şcoalele din Bârlad plâng pe dascalul lor; iată de ce vedem în jurul coştiugului său atâta lume şi intristarea zugrăvită pe feţele tuturor. Dânsul a fost un vrednic soldat pe câmpul luptei acestei vieţi,— mânuind mereu arma cuvântului pentru edificarea tuturor şi îndreptându-şi neîncetat paşii numai spre lucrarea binelui. Deci, — pentrucă s'a luptat lupta cea bună, nu numai dânsul se simţea mulţumit în a sa senină conştiinţă; nu numai că societatea prin onorurile şi semnele de atenţiune ce i-au dat şi-i dau şi acum, cu această tristă a sa petrecere; dar şi Părintele ceresc nu-l va lipsi desigur şi de cununa dreptăţii în ziua răsplăţii sale celei drepte,— despre care şi sf. Ap. Pavel ne vorbeşte cu atâta încredinţare.

Şi acum, când momentul despărţirei noastre de răposatul se apropie, să ne rugăm celui Atot-puternic şi milostiv ca să-i ierte orice greşală şi să-l aşeze în lăcaşurile celor drepţi. Amin.

III

DISCURS

rostit de d-l T. V. Ioan la desvălirea statuei N. Roşca Codreanu, din Bârlad, în ziua de 6 Decemvrie 1908.

Domnule Ministru,
Domnule Primar,
Onorată Adunare,

Este un veac dela moartea lui Nicolai Roşca Codreanu. Născut în anul 1808 încetat din viaţă la 1854, cu el s'a stins o veche şi mare familie boerească înrudită cu mai multe familii domnitoare din Moldova.

Născut într'un timp de mari frământări europene, timp de transformări politice adânci şi încă şi de mai adânci transformări sociale, el face parte din marea generaţie de mari patrioţi cari au făcut România modernă.

La sfârşitul veacului al XVIII pleacă din apusul european acel fior de renovaţiune politică şi socială, care ca un fulger străbate continentul european dela apus la răsărit şi dă un program de lucru întregului veac XIX.

Ast-fel pe când Franța, țara de viță latină ca și noi, deșteptă conștiința națiunilor prin generosul său strigăt de libertate și solidaritate socială, și uimește lumea prin neasemănata glorie cu care se acoper armatele sale pe câmpul de luptă, țările române dela Dunăre, altă dată zidul de apărare al creștinătății, de care se isbise de atâtea ori invazia turcească, prinse de astă dată în ruina și descompunerea imperiului Turcesc, subt a cărui suzeranitate se aflau, se cufundau tot mai mult în ticăloșie. La patru ani după nașterea lui Codreanu, Moldova perde jumătate din teritorul său, adică: Basarabia, după ce cu câteva decenii mai înainte perduse Bucovina și capitala sa istorică.

Subt impresiunea acestor evenimente au crescut și s'a format marea generațiune de bărbați cari au făcut România modernă. Născută în timpul cel mai posomorât al niamului nostru și sub impresiunea generoaselor idei ale revoluțiunei franceze, barbații din această generațiune nu aveau, nu puteau să aibă alt ideal decât redeșteptarea sentimentului național, trezirea demnității omenești, regenerarea neamului. Descedent al unei vechi familii, N. R. Codreanu era debil ca toți ultimii reprezentanți al unei familii care se stinge. El n'a fost căsătorit precum căsătorit n'a fost nici fratele său Gheorghe Roșca Codreanu. Deci pentru el și mai mult decât pentru ori-care altul, toate aspirațiile lui se îndreptau spre regenerarea niamului din care făcea parte. In adevăr iată ce zice el prin testamentul său: „Adeseori când auziam vorbindu-se despre popor și drepturile omenirei, despre instituțiile și civilizațiunea țărilor străine, gândeam la nenorocita stare a patriei mele, dorind îmbunătățirea soartei ei". De aceia vedem că sub domnia lui Ghica-Vodă solicită și obține concesiunea de a face navigabile Prutul și Siretul.— Concepțiunea era grandioasă însă cam utopica: căci nu cu mijloacele bănești de care dispunea Codreanu se putea realisa acea măreață intreprindere, remasă în stare de proect și până astăzi.

Dar aceasta dovedește preocuparea constanta a lui Codreanu de a sacrifica propășirei Moldovei avutul vechii familii al cărui ultim representant era. Dar dacă N. Roșca Codreanu nu nimerise calea prin concesiunea ce solicitase, încurând însă a avut ocasiunea de a lega o prietenie mai strânsă cu un barbat de

seamă de pe vremuri, visător entusiast al înălțărei naționale, fără familie ca și Codreanu: Toma Giușcă. Bărbat învățat prin proprie silință, adăpat la cele mai curate isvoare ale filosofiei enciclopediste, păstrând însă originalitatea lui și cercetând la lumina culturei apusene, evenimentele și fenomenele sociale din propria lui țară, el a trebuit să sfătuiască pe Codreanu. Iată pe acești doi mari patrioți, liberi de preocupări familiare, ambii fiind deasupra nevoilor, mulțumindu-se fiecare cu ceea ce avea, iată-i stând de vorbă și sfătuind cum spune Codreanu prin testamentul său: „Singura mea plăcere era de a vorbi adeseori cu oameni învățați și experienți, a le face mii de întrebări asupra acelor lucruri pe cari din nenorocirea mea și întâmplările venite asupra casei părintești, nu le cunoșteam de fel, căci amar omului care trăind în lume, nu cunoaște aceea ce ar trebui să cunoască fieștecare om și vai de acei părinți ce nu se îngrijesc de buna creștere a copiilor lor".

Ce adâncă părere de rău avea marele boier, ca din înprejurări nu cunoștea cu deamăruntul toate acele evenimente din afară și curentul de idei care stăpânea mintea oamenilor din țările străine și să mângâe cu speranța zicând: „Că poate în curând și Moldova se va bucura de o soartă mai ferice și dacă Puternicul Dumnezeu nu va voi a-mi lungi viața, ca să mă bucur și eu de renașterea și înflorirea Patriei mele, ci mai înainte mă va chema către dânsul..." Suflet drept a lui N. Roșca Codreanu! sbuciumat de nenorocirea Patriei, din ceata drepților unde ți-au făcut loc faptele tale, fii liniștit, căci Moldova umilă și-au unit soarta sa nenorocită cu soarta tot așa de nenorocită a țărei de același sânge și tradiție și împreuna scuturând ticăloșia vremurilor trecute formează astăzi mândrul stat Românesc.— Cu prețul sângelui celui mai curat vărsat pe câmpul de luptă, Românii și-au câștigat neatârnarea și au ajutat la liberarea altor popoare creștine. Cum era și drept N. Roșca Codreanu încredințează condeiul său lui Toma Giușcă, rugându-l a-i face dispozițiunea testamentară prin care întreaga sa avere este lăsată în scop de bine-faceri.

Printre acestea cea întâi era o școală profesională de fete, ca ast-fel prin educațiunea femeei să ajute la redeșteptarea Țărei

căci zice testamentul: „Creşterea femeei este temeiul cel mai statornic al unei societăţi bine organizate; căci în zadar se silesc unii a nimici pe femee, dispreţuindu-i drepturile ei; ea a fost şi purure va fi partea intimă a neamului omenesc: tovarăşă nedespărţită a omului, ea îi pricinueşte cele mai mari bucurii şi mai vii dureri, îl îndeamnă la virtute, îl împinge spre viţii. Inger păzitor al copilăriei, idealul măreţ al tinereţii, obiectul celor mai vii afecţiuni a omului, visul necurmat al vieţii sale, mângâerea, sprijinul bătrâneţelor, femeea exercitează asupra omului neîncetat o înrâurire de care el nici odată nu se va putea înlătura". Cât de adâncă cugetare în vorbele aceste şi câtă părere de rău că el străbătuse singur calea spinoasă a vieţii.

Epitropia Casei N. Roşca Codreanu şi-a făcut datoria. Ea a încredinţat Ministerului de Instrucţiune o sumă de mai bine de 400.000 lei, a dat casa şi locul pe care se află astăzi măreaţa clădire a Şcoalei Profesionale de fete, care poartă numele nemuritorului filantrop.

Scriindu-şi testamentul, Codreanu avea speranţa că exemsău va fi urmat şi de alţii. Şi în adevăr, domnii mei, oraşul Bârlad nu a trădat speranţele lui Codreanu precum n'a trădat memoria lui. In Bârlad a bătut mai multe inimi încălzite la focul patriotismului de cât în alte părţi, şi suflete pioase aici mai mult de cât ori unde au clădit monumente pentru binele general: Bârladul are Liceul care poartă numele fraţilor Codreanu, la acărui temelie se găseşte bine facerea lor; are splendidul spital datorit stăruintei neuitatului Dr. Codrescu, la care au răspuns atâţi bine-făcători bârlădeni. Avem şcoli primare de băeţi şi fete datorite iniţiativei particulare. Şcoala profesională Roşca Codreanu se înzestrează cu o capelă datorită generosităţii d-nei Eamandi; în curând oraşul Bârlad va avea o bibliotecă datorită generosităţii inimosului patriot care se numeşte Stroe Beloescu.

Un alt bine-făcător bârlădean, neuitatul Iancu Epure a lăsat o avere de 5.000 galbeni care procentându-se timp de un secol cu acel capital să se înfiinţeze o universitate la Bârlad, acest capital este la Ministerul Instrucţiei de mai mulţi ani.

Precum vedeţi iniţiativa particulară a făcut tot atât de mult, dacă nu şi mai mult decât statul, pentru înzestrarea oraşului cu stabilimente de cultură şi de binefacere.

Epitropia Casei Codreanu a crezut de a sa pioasă datorie să îngrijască de rămășițele pământești ale marelui filantrop. In vară trecută, după cinci zeci și patru de ani de la moartea lui, rămășițile lui Codreanu au fost desgropate dela biserica S-t Ioan și în mijlocul unei imposante procesiuni transportate și înmormântate la cimitirul Eternitatea. Sub presiunea opiniunei publice, Epitropia a mai crezut de a sa datorie ca să scape de uitare imaginea acestui mare patriot.

Chipul lui N. Roșca Codreanu, cioplit în marmură curată, va vorbi generațiunilor viitoare nu numai de aceea ce au fost omul, dar și de patriotismul entusiast și luminat al acelei vremi, care pregătea redeșteptarea neamului românesc.

Epitropia vă încredințează d-voastră Domnule, Primar, pioasa datorie de a îngriji de acest monument, care onorează nu atât pe acel a cărui memorie o sărbătorim astăzi, dar mai cu seamă orașul Bârlad.

IV

Bârlad, 1910 Fevruarie 8. *Cassa de Economie din Bârlad, înființată în 1875 și pusă în stare de lichidare în 1891, după nota de mai jos, comunicată de V. Câmpeanu, fost secretar al comitetului respectiv.*

In anul 1875, s'a înființat în orașul Bârlad, societatea „Cassa de Economie" în baza unui statut votat și adoptat de 122 membri fundatori, în ședințele de la 14-19 Oct. acelaș an, aprobat de Onor. Minister al Agr., Com. și Lucrărilor publice cu adresa No. 14094 din 14 Noembrie 1875, fiind președinte al adunărei d-l Iorgu Radu și secretar Ioan Liga.

Scopul societăței a fost de a scoate din ghiarele cămătarilor pe învățători, institutori, profesori, funcționari ai Trib., ai Comunei, ai Prefecturei, ai suprefecturilor, ai Comitet. permanent al județului, pe comercianți și agricultori, cari erau siliți, mai cu seamă funcționarii, să plătească procente de 6, 8 și 10 lei la sută pe lună, din cauză că lefele se încasau foarte greu din cauza greutăților statului.

Capitalul social se forma din taxa de înscriere care era de:

5 lei; din misa lunară care era minimum de 5 lei şi maximum de 500 lei pe lună; din beneficiile realisate din capitalul lucrător şi din capitalurile prescrise de la membrii societari, cari nu îndeplineau condiţiunile stabilite în statut şi regulament.

Capitalul societăţei se întrebuinţa: in împrumuturi către societari cu 10°/₀ pe an; la nesocietari cu 12°/₀ pe an; în avansuri de apuntamente lunare ale tuturor funcţionarilor şi în avansuri de pensii lunare cu un scont de 2°/₀ pe lună; în avansuri, pe deposite de efecte publice ale statului; în cumpărare de efecte publice ale statului şi în subscrieri la împrumuturi publice.

In ziua de 23 Noembre 1875, societarii convocaţi in adunarea generală, aleg prin vot secret pe noul comitet administrator compus din următoarele persoane:

Preşedinte: D-l IORGU RADU
Vici preşedinţi: D-nii Vasile Mitrea şi Nicu Filipide
Membri: „ Costache Nanu, Iordache Ganea, Costachi Iamandi, Ioan Coroiu, Ioan Vârgolici, Panaite Neculau Tufă Petrache Mircea şi Ştef. Ghiorghiu.
Casier: D-l Gorabet Cerchez
Controlor: „ Vasile Lepădatu

Dela data de 23 Noembrie 1875 societatea „Casa de Economie" îşi începe sub administrarea noului comitet operaţiunele sale financiare.

După 3 ani şi 4 luni, Domnii societari: V. Lepădatu, Ioan Forţu, Andreiu Butunoiu, Demetre Clodeanu, şi Vasile Câmpianul văzând că afacerile societăţei stangnează, de oare ce capitalul societăţei în acest timp de abia s'a ridicat la minima sumă de lei: 6069,57 lei, stăruesc a se convoca adunarea generală a societarilor, pentru a se lua măsuri de îndreptare, aşia că adunarea este convocată pe ziua de 10 Februar 1879, când s'a făcut darea de seamă a vechiului comitet şi după care în urma deliberărilor urmate, s'a hotărât alegerea prin vot secret, al unui nou comitet, al cărui rezultat a fos următorul:

Preşedinte: IOAN VARGOLICI
Vici preşedinţi: Costachi Nanu şi D. Mateescu

Membri: Ioan Forţu, V. Câmpianu, Ştef. Gheorghiu, Gh. Bahrin, I. Galin, D. Sfailă, F. Paximade şi A. Butunoiu.
Casier: V. Lepădatu
Controlor: D. Clodeanu, în locul căruia după puţin timp, a fost ales controlor V. Câmpianu.

De la 10 Febr. 1879 noul comitet începe operaţiunele financiare ale societăţii „Cassa de Economie" cu micul capital de 6069,57 lei şi prin activitatea ne învinsă de oboseală ale harnicului Preşedinte, Casier, şi Controlor, capitalul societăţei până la 1 Ianuar 1891, s'a ridicat la maxima sumă de: 659833 lei 46 bani, din care scăzându-se cheltuelele de 43842 lei 74 bani şi averea societăţei de: 9262 lei 74 bani, sau în total suma de 53105 lei 48 bani, rămâne capital net al societarilor exprimat prin bonuri sociale nominale suma de: 606727 lei 98 bani.

De notat este că în cursul de 12 ani, această societate a putut să ajungă la această prosperitate, numai prin activitatea neînvinsă a d-lui preşedinte I. Vergaliciu, a d-lui Casier V. Lepădatu şi a controlorului V. Câmpianu, cari în cursu de 12 ani au fost aleşi în comitet necontenit. In anul 1898, murind casierul V. Lepădatu, societarii au ales de casier pe V. Câmpianu Institutor.

Fiindcă în acest timp de 12 ani, în oraşul Bârlad, sau mai înfiinţat şi alte societăţi de economie şi afară de aceste venind legea Grădişteanu relativ la sconturile de pensii, cari în cea mai mare parte, au lovit în sconturile de pensiuni şi lefi a diferiţilor funcţionari, cari au început a nu-şi mai achita lefele scontate regulat, comitetul administrator, convoacă pe societari în adunarea generală pe ziua de 20 Ianuarie anul 1891 şi expunându-le greutăţile ce întâmpină comitetul, în manipularea capitalului social, din cauza ne achitărei banilor întrebuinţaţi în scompturi şi împrumuturi, roagă pe societari să-şi dea avizul lor în această chestiune.

Societarii în baza celor arătate de d-l I. Vergoliciu, preşedintele societăţei, hotărâsc, ca societatea să se declare în aface lichidarea capitalurilor către societari, iară comitetul administrator actual este recunoscut de comitet lichidator.

In cât priveşte despre averea societăţei compusă din 9262 lei 74 bani, niminea din societari nu au un drept a cere să fie înpărţită între societari, de oarece este considerată ca sumă ce acopere pierderile societăţii, ne atingându-se nici un capital al societarilor depunători de bani.

Aşia dar, de la 1 Ianuar 1891 şi până la 1 Ianuar 1897, d-l V. Câmpianu, casierul societăţii, sub privigherea comitetului lichidator, au făcut restituirea capitalurilor persoanelor asociate în sumă de: 606727 lei şi 98 b. conform regulilor prevăzute în statutul şi regulamentul societăţii aprobate de onor. Minister al Agr. Comer. şi lucrărilor publice.

(ss) V. Câmpianu *8 Febr. 1910 Bârlad*

V

PROGRAMA

Recepţiunei Majestăţii Sale Regelui în ziua de 28 Mai 1912 la Bârlad

I

La ora 10 jum. Majestatea Sa Regele va sosi în automobil la biserica Catedrală, unde se va oficia un tedeum de protoereul judeţului, înconjurat de întreg clerul oraşului, şi coru.

II

La ora 11 a. m. Majestatea Sa Regele va traversa oraşul pentru a merge la căzărmi, unde va inspecta trupele.

III

La ora 12 Majestatea Sa Regele va primi la palatul Administrativ în sala de recepţiune, pe reprezentanţii naţiunei, autorităţile locale şi cetăţenii judeţului şi ai oraşului, cari vor binevoi a se aşeza în modul următor:

In dreapta intrărei: 1) D-nii Senatori şi Deputaţi. 2) Comandantul garnizoanei. 3) Primarul cu Consiliul Comunal. 4) Clerul. 5) Preşedintele Consiliului judeţian şi membrii Consiliului. 6) Preşedintele tribunalului cu membrii tribunalului, Judele instructor, procurorul, Judecătorii de ocol şi toţi stagiarii. 7) Decanul cu întreg baroul avocaţilor. 8) Administratorul financiar cu şefii de secţie. 9) Corpul medical şi veterinar al oraşului şi judeţului. 10) Camera de comerţ. 11) Preşedintele comitetului

Comunităţei Israelite. 12) Banca Naţională şi reprezentanţii celorlalte bănci.

La stânga: Vice-Consulul Austro-Ungar. Foştii demnitari şi foştii reprezentanţi ai judeţului şi oraşului, rugaţi a se aşeza după poziţiunile ce au ocupat. Corpul didactic secundar, normal, şi primar. Domni şi doamne care doresc a saluta pe Majestatea Sa Regele.

Dela Palatul Administrativ Majestatea Sa Regele va porni la gara Bârlad, iar la ora 2 va avea loc plecarea trenului Regal din Bârlad.

Elevii şi elevele şcoalelor, vor fi aşezaţi pe bulevardul Gărei, şcoalele de băeţi ocupând partea dreaptă, iar cele de fete partea stângă a bulevardului.

p. Prefectul jud. Tutova V. CALINESCU

NOTĂ.—Tedeumul s'a oficiat de mine. Cu acest prilej, întrebat fiind de Majestatea Sa dacă am fost vreodată la schitul *Magarial*, de pe moşia Zorleni, proprietatea M. S, şi răspunzându-i că, nu numai am fost de mai multe ori, dar am şi scris o broşură. Din această lucrare, după dorinţa M. Sale, i-am înmânat la recepţia dela Palatul Administrativ, două exemplare.

VI

Bârlad, 1917, Mai 1.—*Darea de seamă din partea Brigăzei de siguranţă, către Prefectura de Tutova, asupra serbărei de 1 Maiu, de către armatele ruse aflate în garnizoana Bârlad şi în comunele învecinate.*

Astăzi a avut loc în localitate serbarea zilei de 1 Maî de către armatele ruse aflate în garnizoana Bârlad şi în comunele de prin prejurul oraşului.

La această serbare au luat parte ca la 6000 (şase mii) persoane: ofiţeri superiori, inferiori, grade inferioare şi soldaţi din diferite arme, cum şi vre-o 30 (treizeci) doamne de Cruce Roşie.

Serbarea a decurs în modul următor:

Mai întâi toţi soldaţii cu ofiţerii lor s'au adunat pe câmpul de aviaţie, unde erau construite trei tribune pentru vorbitori. Incă dela orele 9 dm. au început a trece grupuri, purtând steaguri roşii şi placarde cu diferite inscripţii ca: „Trăiască revoluţionarii", „Trăiască republica democratică", „Vrem pământ", „Trăiască Pacea între popoare", „Războì până la izbândă", „Uniţi-vă muncitori din toată lumea", „Să se păzească tânăra liber-

tate ca să nu se piardă" etc.

La această serbare au mai luat parte și delegați din Rusia, delegați de pe frontul Tecuciului și delegați din partea flotei din Marea Neagră.

La ora 12 a. m. când toți soldații s'au adunat complect, muzica militară a intonat rugăciunea pentru cei căzuți pe câmpul de luptă, apoi pe fiecare tribună s'au suit câte un ofițer, arătând însemnătatea zilei de 1 Mai pentru poporul rus.

Le spune apoi să se aranjeze câte opt soldați în rând, pentru a manifesta prin oraș. Plecând în ordine au parcurs strada Regală, strada Dobranici, b-dul Ferdinand, apoi s'au înapoiat iarăși pe str. Regală la locul de unde plecase pe câmpul de aviație. In tot timpul manifestației, soldați și ofițeri au intonat cântece socialiste. Fiecare soldat purta pe piept cocarde roșii, iar acei cari țineau ordinea, purtau o lentă albă.

Muzicele militare cari erau în număr de două, intonau din când în când „Marsilieza".

La orele 2 jum. manifestanții au ajuns la locul tribunelor.

Aci au vorbit 40 persoane: ofițeri, soldați, cum și un deputat venit din Petrograd. Toți au arătat asistenței însemnătatea zilei de 1 Mai a proletariatului din Rusia, care sub vechiul regim au fost robi, neavând nimeni o palmă de pământ, muncind din greu pentru boerii cari aveau moșii nemărginite.

Arată că astăzi când poporul rus a recăpătat libertatea, știe pentruce luptă și că pământul boeresc va fi împărțit muncitorimei egal și deopotrivă.

Critică pe Țar și pe familia sa, arătând cum a voit să vândă poporul rus. Se arată cum s'a început revoluția și cum s'a vărsat sângele revoluționarilor pe străzile Petrogradului, pentru libertatea Rusiei.

Se insistă că după acest războï va veni o pace pentru totdeauna, dar mai înainte trebue să lupte să desființeze militarismul German și Austriac, care este aproape îngenunchiat și care prin diplomații lor mereu cer pace Rusiei și celorlalți aliați, astfel că războiul nu va mai dura mult și pacea va veni când toți vor merge pe la casele lor.

Se atrage atenția soldaților să fie prevăzători, căci sunt par-

te din soldaţi şi ofiţeri partizani ai Ţarului cari încearcă a face discordie între soldaţi, toţi aceştia, când vor fi găsiţi, să fie arestaţi.

In acelaş sens au vorbit toţi oratorii.

La sfârşit, Colonelul Obolenski, comandantul garnizoanei ruse, în numele comandantului armatei a IV ruse, aducând salutările tovarăşilor lor aflaţi în tranşee, urând prosperitate şi sănătate poporului rus şi strigă: Trăiască republica Rusă democratică, trăiască revoluţionarii, trăiască poporul rus.

La orele 5 p. m. s'au terminat discursurile şi asistenţii au plecat în oraş în mici grupe, împrăştiindu-se apoi în perfectă linişte.

Pentru conformitate, *Francine Gr. D. Vasiliu*

NOTĂ. Prezenta copie s'a făcut după original, şi mi s'a dat de către d-na Francina, soţia d-lui prefect Grigore D. Vasiliu, a doua zi chiar după ce a avut loc marea şi sgomotoasa serbare făcută de ruşi la Bârlad.

VII

Bârlad, 1917, August 12.—*Misiunea franceză, la Bârlad, pe timpul războiului, având ca servicii telegrafia fără fir, meteorologia şi aerologia aviaţiei.*

In Bârlad misiunea franceză a avut două servicii proprii ale ei:

1. Telegrafia fără sârmă, staţiune de primire radiogoniometrică. Această staţiune a fost instalată în curte la m-me Davidoglu, într'o cameră din mijlocul ogrăzei, spre poartă. Staţiunea era formată dintr'un stâlp înalt de 25 metri (din bucăţi) pe care erau prinse sârmele de primire — *antena*; şi dintr'o instalaţie interioară, invenţie franceză-italiană, servind a primi telegramele aliate sau duşmane şi mai ales de a şti direcţia de unde vine; de aceia se şi numea serviciul goniometric.

2. Serviciul meteorologic şi aerologic al aviaţiei, care are scopul de:

a) a prevedea vremea şi mai ales vânturile pentru ziua de mâne.

b) a măsura direcţia vântului şi iuţeala lui, pentru straturile superioare ale atmosferei până la 10000 metri.

Aceste două lucruri servesc aviatorilor pentru a şti când

să plece și în ce pătură de aer este mai avantajos să se susțină: să evite vârtejurile de aer, să evite vânturile care-i merg dimpotrivă, etc. Apoi mai servesc artileriei grele pentru a ști anume corecțiuni la tragerea ghiulelelor, cari străbat pături înalte de ale atmosferei.

Serviciul acesta este instalat în corpul de case a d-nei Davidoglu, într'o foastă bucătărie. Aci se află aparatele aduse parte din București și parte din Franța: barometre, termometre, higrometru, giruetă, cum și aparate pentru sondarea aerului: baloane de cauciuc, câteva mii, tuburi cu hidrogen comprimat pentru umflarea baloanelor și un teodolit (lunetă cu care se studiază urcatul balonului în aer și din care se calculează iuțeala vântului și direcția lui).

Serviciul trimete telegreme meteorologice la corpurile de aviație din Tecuci, Călmățui etc.

Meteorologia orașului Bârlad și a Moldovei. — Serviciul meteorologic francez, din Bârlad, este primul de acest fel din țara Românească și probabil că, după războiu, după modelul lui se vor înființa în diferite orașe principale ale României stațiuni meteorologice.

Studiul meteorologiei la noi este ușor și nu cere decât o calitate: conștiinciozitetea. Căci nimeni nu te poate controla de datele culese, ci numai asupra prevederilor tale de se împlinesc.

Șeful misiunei, un inginer Ferraud, a făcut observația că în Bàrlad și în România, vremea nu se schimbă brusc, că avem perioade meteorologice cari țin 6-7 săptămâni; așa in Iunie avem o perioadă cu nori mari negri, cari totdeauna se adună pe la mijlocul zilei pe la ora 2-3 p. m. (nouri cumulus), cu vreme furtunoasă și cu de multe ori fulgere, etc. Din cauza acestor perioade meteorologice, prevederea vremei și studiul meteorologiei la noi e ușor.

Un atașat al serviciului meteorologic, St. Procopiu, (autorul acestor rânduri) a făcut câteva constatări cât privește vremea în România și cari sunt contrare ideilor obișnuit primite asupra României.

1. In Bârlad și în Moldova sunt 3 vânturi cari bat mai des: vântul de NE, vântul de NV și Vest și vântul de SV și Sud.

2. Vântul de Sud și Sud-Vest este vânt uscat, care suflă puternic, care aduce uscăciune și mari scoborâri barometrice. Dă zile complect senine, sau cu puțini nori și aceia nori subțiri (cirrus).

Vântul de S aduce temperaturile cele mai mari din Iulie și August. Autorul a găsit că 99$^0/_0$ de temperaturi mai mari de 30^0 sunt aduse de vântul de S. Maximul de temperatură pe 1917 a avut loc la 21 Iulie st. v. și era de 35^0,2 (adus de vântul de S.)

3. Vântul de NV și V este vântul care bate cea mai mare parte a anului, dar mai ales în Iunie, st. n. Acest vânt aduce cu el:

a) Ridicare barometrică;

b) Umiditate și temperatură scăzută;

c) Ploi.

4. Ploile sunt aduse de vântul de NV. O statistică arată aceasta.

Curbele cari arată frecvența vântului de NV peste an și cantitățile de ploaie cari cad în diferitele luni ale anului, sunt asemenea și ne lasă să vedem că cu cât vântul de NV bate mai mult într'o lună și ploae cade mai multă.

5. Vântul de NV mai aduce mari acumulări de nouri (cumulus), de aceea zilele cu acest vânt sunt zile nouroase, furtunoase, cu manifestații electrice, tunete și fulgere.

6. Vântul de NE bate mai ales în Ianuar și este mai redus decât celelalte vânturi, care-l întrec.

Sunt și alte constatări de ordin specialist asupra timpului, asupra prevederei lui și asupra stratelor superioare ale atmosferei din Bârlad. *12/25 Aug. 1917*

St. Procopiu

VIII

1740 (7249) Decemvrie 3.—*Diata beceriului Simion Veisa*

Suret de pe o carte diată dela beceriul Simion Veisa, dela ținutul Tecuciului, din leat 7249 msța Dekemvrie 3 zile

Adecă eu Simion Veisa beceriu, mai înainte de sfârșitul vieții mele scriu și mărturisescu cu această carte diată a me, la mâna feciorilor miei și nepoților și strănepoților miei, care carte

diată înainte Preosfinției sale părintelui Ioanichie Episcopul Romanului o am făcut, că cine după mine va rămâne să știe unde să stăpâniască moșie ce avem în *Gohor*, în ținutul Tecuciului, ce le avem în patru hotară de baștină, ce le tragem noi de pe *Totole*, strămoșul nostru, sluga lui *Petra Vodă*, cu hrisov de stăpânire întărit, care în vremea unei prazi de Tatari cu alte scrisori dintr'un beciu s'au furat.

Aceasta să se știe că noi stăpânim un bătrân, pe *Brahăș jitniceriul*, ce au fost fecior Totolii, strămoșului nostru; iar patru bătrâni sânt peste bătrânul nostru Brahăș, feciorii lui *Negoian*, anume *Nestrea* i *Turbatul*, i *Tălpău*, i *Stărpul;* care Stărpul să se împartă pe patru bătrâni, ca pe unul ce l'am grijit și s'au dat danie tuturor. Dară hotarăle sânt aceste: *Gohorul, Vicolenii, Bicheștii*, ce sânt Brăhășești vechi, ce curg din dial despre răsărit până în apa Zeletinului; iar *Corciovenii* să încep din apa Zeletinului alăture cu *Cosițenii*, pe din gios, până în zare, apoi apucă pe zarea deasupra Cosițenilor, pe despre apus, până să lovește cu *Galbenii*; apoi apucă la vale, alăture cu hotarul *Vlamnicul*, până în jumătate de apa Berheciului; dară când și când se va hotărâ pe patru bătrâni, să să hotărască cât unul cât altul, drept aceia și arsuri și paragini de vii și livezi și locuri de prisacă, *ce se numesc a lui Tuchilă*, și alte săpături deasupra fântânei Gohorului, și locuri de fânaț, din tot locul cu tot venitul, și vad de moară în Zeletin, cine din feciori vor rămânea moștenitori pe bătrânul nostru Brahăș, să poarte grijă și de bisăricile ce le avem, una în Gohor și *una în târgul Bârladului, ce să numește biserica lui Tuchilă, în Podeni.*

Osăbit fac arătare și de spița neamului nostru și care din neamul nostru s'au vândut la noi:

Brahăș, strămoșul nostru, au născut pe Veisa și pe Tuchilă cu Marta, fata lui *Glăvan*, piseriu lui Petru Vodă. Veisa au născut pe Constantin Veisa și pe Alexandru Veisa, cari sânt în țara de sus. Costanțin Veisa au născut pe mine Simion Veisa și pe Maria, sor mie. Eu Simion Veisa am născut cinci feciori, pe Toader, pe Ioniță, pe Anița, pe Maria și pe Gheorghe. și cari din feciorii mei au murit și cari au rămas vii. Toader s'au dus

la Ţarigrad cu Matei Vodă*) şi au murit acolo; Ioniţă au murit holteiu; au murit şi Aniţa măritată, ce au ţinuto Mârzac botezatu, şi copii nu li-au rămas; pe Maria am măritato după Grigorie sân portarul Toader Racoviţă; Gheorghie au rămas copil.

Iar Tuchilă, moşul nostru, au născut pe Toderaşc Tuchilă şi pe Dodan, şi pe Sanda, şi pe Marica, care s'au măritat după neguţitori, oameni străini; *iară dela Toderaşc Tuchilă nu s'au mai născut neam, căci feciori n'au făcut, ce au făcut o bisărică în târgul Bârladului, precum se arată în sus;* iară partea lui de moşie s'au cumpărat de părinţii mei într'o păreche de boi buni de cireadă, cum şi partea lui Alexandru Veisa de tatăl mieu Costantin Veisa în 46 zloţi tătărăşti.

Iară soru-mea, Maria, au făcut 6 feciori: pe Tănasă, pe Nastasica, pe Ioana, pe Armenica, pe Stefana, pe Dorofteca, care una dintr'aceste feate, Nastasica, cu un ţăran au făcut un copil de fată mare, şi cu blăstăm au lăsat părinţii, nici zestre, nici moşie, după hotărârea Pravilii, să nu i se dee. Pe Tănasă, nepotu-meu, ş'au vândut mie în 26 zloţi bătuţi tătărăşti, partea lui din câmp, din pădure, din tot locul, cu tot venitul, cum şi a celorlalte rudenii, ce s'au vândut la noi din tot locul cu tot venitul, ce sânt arătate mai sus, că li-au vândut unii din neamurile noastre; iară via şi livada a nepotului meu Tanasie nu s'au vândut mie. Drept aceia acest bătrân de moşie a nostru strămoş Brahăş, după cum strămoşii, moşii şi părinţii noştri au stăpânit, cum şi noi.

Aşa am scris şi mărturisăsc şi dela noi, şi feciorii noştri, şi nepoţi, şi strănepoţi, să stăpâniască pe strămoşul nostru Brahăş, să le fie dreaptă moşie şi ocină în veci, nerăşluită; iară cine împotriva Dietii mele va arăta strămutare, unul ca acela să fie supt blăstămul a 318 părinţi soborul dela Nicheea şi neertat de Domnul nostru Iisus Hristos şi de Maica lui, Prea curata Fecioară, şi de toţi sfinţii.

Şi spre adevărată credinţă înaintea Preosfinţiei Sale, fiind faţă şi alţi părinţi şi boeri, am iscălit.

---

*) Diata de faţă, fiind întocmită în anul 1740, Mateiu nu era încă Vodă, trebue înţeleasă vremea când domnia tatăl său, Grigore, cum şi, după aceia, până ce dânsul însuşi a ajuns Domn.

Eu Simion Veisa beceriul încredinţez.
Ieroftei dichiul Romanului.
Ioanichie dichiul Răchitoasei.
Solomon vel căpitan.
Beldiman.

Inaintea Smereniei noastre au făcut dumnealui beceriul Simion Veisa această carte diata, şi s'au încredinţat şi de noi cu iscălitură.

Ioanichie Episcopul Romanului

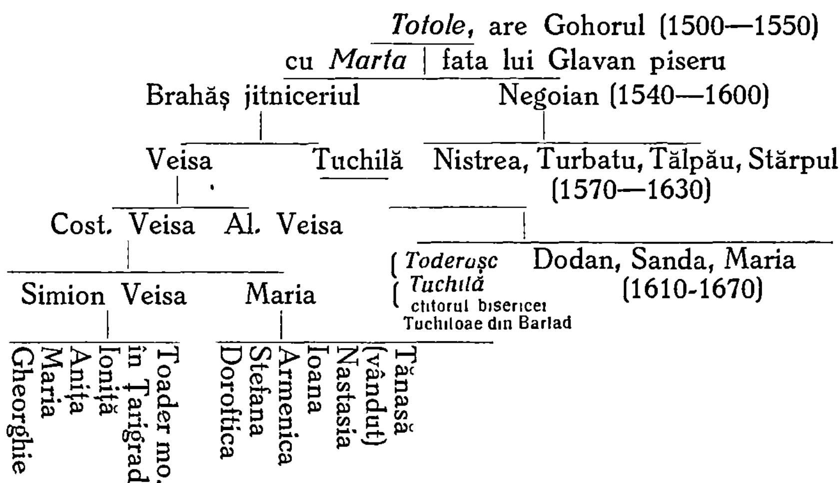
Şi eu Costantin Botezatu diacul de divan am scris această diată cu zisa dumisale beceriului Simion Veisa.

Şi eu Ioan Popovici am scris acest suret de pe ce adevărată carte diată a dumisale beceriului Simion Veisa, ce este la nepotul dumisale, la Ştefan Racoviţă, acum la leat 1803.

NOTA. — Domnul G. Ghibănescu, care mi-a comunicat această diată, face aici următoarea observaţiune:

„Am copiat acest testament a lui Simion Veisa în vara anului 1919, la Pungeşti (Vasluiu). Vezi Surete ms. XL, 473.

Pentru înţelesul acestei diete, zice d-sa să punem în schemă seriile de urmaşi a lui Totole:

IX

1897 Decemvrie 12. — *Indicator de îndreptările ce trebuesc făcute în Dicționarul Geografic al județului Tutova, al d-lui P. Condrea, atunci când va fi utiizatl la mprimarea Marelui Dicționar Geografic al României.*

B.

La pagina 17,—*Bârlad,* rîu, ce isvoresce din dealul satului Giurgeni, *județul Roman,* **nu** Romanați.

La pagina 22,—*Bogdana,* pârău, ...să se zică : după ce primeşte *pe stânga* pe pârăul Bogdănița, — **nu** pe dreapta.

" " ,—*Bogdana,* sat în pl. Simila,—este rău arătat,— să se corecteze cu cele publicate de mine în Geografia com. Bogdana, Buletinul soc. Geografice, anul IX trim. 3 şi 4, an. 1888, unde se vorbesce de *satul Bogdana,* de sub titlul *sate şi cătune.*

C.

" 28,—*Cârțibaşi,* ....pe pârăul *Bogdana,* **nu** Simila.

" 33,—*Coroeşti,* ....pe pârăul *Bogdana,* **nu** Simila.

F.

" 38,—*Fontâna Blănarului, cătun,* în comuna Bogdana, pl. Simila,—să se corecteze cu cele publicate de mine, în amintitul Buletin, — la rubrica *sate şi cotune,* — acolo unde se tratează despre *Fontâna Blănarului* (Geogr. com. Bogdana).

" 38.—*Floreşti,* sat în pl. Simila, să se zică : *la sorgintea pâr. Simila,* **nu** pe pâr. Simila.

G.

La pagina 42,—*Ghicani,*—să se adaoge : *pe pârăul Simila.*

I.

La pagina 45,—*Ibănesci,* sat în pl. Simila pe *pârăul Mânzați* **nu** pe pâr. Simila.

M.

" 49,—*Mânzățel,* ...şi se varsă în pârăul Simila de

a dreapta, *lângă satul Bacanii,*, — **nu** lângă căt. Puţu-Olarului, căci-i greşit.

P.

La pagina 56,—*Piscul Racovei, spre nord* de satul Bogdana, **nu** spre sud de s. Bogdana, căci este greşit (A se vede *Piscul Racovei*, la titlul *Dealurile din interiorul com. Bogdana* şi harta ce însoţeşte geografia acestei comune, din Buletinul amintit).

S.

La pagina 69,—*Simila*, pârău ...după ce a udat teritoriile com. Floreşti, *Buda*, Ibănesci (partea despre răsărit), Băcani şi Gura-Simila ; să se şteargă *Mânzaţi*, pentrucă pârăul Simila ar trebui să treacă peste deal, la apus de comuna Buda, ca să treacă prin acea comună.

La pagina 70,—*Similişoara, cătun*, **nu** sat, *la vest de satul Bogdana*, **nu** sud-est. Patronul bisericei din acel cătun, **nu** comună. (A se vedea *cătunul Similişoara*, din Geogr. com. Bogdana, cu harta respectivă, în Buletin).

La pagina 70.—*Similişoara*, schit... **să se şteargă schit de tot**; n'a fost schit nici odată. Cunosc destul de bine, fiind locul meu natal. A fost numai vorba să se facă schit. (A se vedea cele arătate de mine în Buletin, despre cătunul Similişoara).

La pagina 72,—*Suceveni*, cătună, **nu** sat, *pe pârăul cu asemene nume*, **nu** pe pârăul Bogdana. N'are atâţi locuitori şi case. Autorul confundă satul Bogdana cu cătunul Suceveni. Să se facă corecturile necesare, după geografia com. Bogdana (publicată în Buletinul amintit); acolo este foarte just arătat. In Dicţionar **sunt mari neadevăruri.**

V.

La pagina 88,—*Vistileşti*,—să se vadă *Bogdana, sat în pl.*

Simila, jud. Tutova, iar **nu** Fântâna Blănarului, căci este neadevăr.

Aceste 16 erori roga se îndrepta. Localităţile 'mi sunt cunoscute încă din copilărie şi chiar acum, sunt câţiva ani, când am şi scris,—în ce priveşte com. Bogdana, Geografia publicată în Buletin, la care m'am referit în cele arătate mai sus.

Ec. I. ANTONOVICI, profesor

Bârlad 1897 Dec. 12

NOTA.—Aceste însemnări indicatoare de greşelile din Dicţionarul Geografic asupra jud. Tutova al d-lui P, Condrea, încă dela data arătată aici au fost trimise d-lui Gh. I. Lahovari, spre a se avea în vedere la imprimarea Marelui Dicţionar Geografic al României, de oarece d-lui era autorul respectiv ; dar se vede că eu i le-am trimes pe când materia era sub tipar, aşa că n'au fost utilizate, rămânând deci în acel dicţionar greşelile pe cari acum le dau publicităţii, spre a se face cuvenitele îndreptări la o nouă ediţie.

Tabla Numelor

A

B

C

F

G

H

O

P

R

S

Ş

T

U

V

Tabla Materiei

DOCUMENTE BÂRLĂDENE

VOLUMUL V

Şcoalele care existau pe lângă Bisericile din Bârlad în 1847

Indreptarea greşelilor de tipar

Pagina	Rândul	In loc de	să se citească
44	20	Ursau	Ursan
91	26	ncendiul	incendiul
113	33	lânnă	lângă
163	19	crecut	crescut
165	7	podosu	popor
229	7	n'aţi	n'aşi
230	10	tabele	tobele
232	5	ersu	erau
239	23	cancclaria	cancelaria
253	35	răpântie	răspântie
285	29	dânsh	dânsa
289	21	1873	1871